

a

C. 13

1

prom toam dibana e otie and ga ion
the auva. regio. Secretario 04703. 1496.

Marsilius Ficinus Florentinus Bitur's
de triplici vita.

f n n s s
f

f
f

de buer ff praedicatorum arabianensis

¶ Prohemiũ Marfilii Ficini Florentini In librũ
De Vita Ad magnanimũ Laurentium Medicẽ
Patrię Seruatorem.

BACCHVM poetę, summum antistitẽ
sacerdotũ, bis natũ canunt. Forte signi-
ficantes, uel futurũ sacerdotem statim
initiatum, oportere renasci. Vel perfecti tandem
sacerdotis mentem deo penitus ebrĩã, iam uide-
rĩ renatã. Aut forsan humillore sensu, uinũ Bac-
chi germen generari semel in uite quasi Semele,
maturis sub phębo racemis: regenerari rursus
post ipsum uindemię fulmen in suo uase uinum
uelut in Iouis femore merum. Sed de sacris ipre-
sentia mysteriis nõ est loquẽdum: ubi mox phy-
sica potius ope languẽtibus opitulaturĩ sumus
Nec agẽdũ stilo grauitatis seruo: sed libero po-
tius & iocoso: postq̃ a Libero patre nescio quõ
statim exorsi sumus. Et recte inq̃, nescio quomõ
Nam forte prudentior aliq̃s a Phębo medicoꝝ
primo, potiusq̃ a Baccho medicinaꝝ auspĩcatus
esset. Quid uero? Siquod non uanum omen sit i
ore nũc sorte quadam pferente Bacchum. Hic
ei almo quodã uino securitate letissima, salubri-
us forte medetur, q̃ herbis ille suis carmibusq̃
Phęb⁹. Quocunq̃ uero sensu uel illa uel hęc ac-
ceperis, dux ille sacerdotum Bacchus geminas

quasi matres habuisse fertur. Melchisedech autem summus ille sacerdos, unam uix matrem, unum uix patrem habuit. Ego sacerdos minimus patres habui duos: Ficinum medicum; Cosmum medicum: Ex illo natus sum: ex isto renatus. Ille quidem me Galieno: tum medico, tum Platonico comedauit. Hic autem diuino consecrauit me Platoni. Et hinc similiter atque ille Marsilium medico destinauit. Galienus quidem corporum: Plato uero medicus animorum.

Mandium igitur sub Platone salutare animorum exercui medicinam. Quando post librorum omnium eius interpretationem, mox decem atque octo de animorum immortalitate libros, et eterna felicitate composui: ita pro uiribus patri meo medici satissacis. Medico uero patri, satis deinceps facieduz putans, librum de litteratorum ualitudine curanda composui. Desiderabant preterea post hec homines litterati, non tantum bene quandoque ualere: sed etiam bene ualentes diu uiuere. His ergo deinde librum de uita longa dedi. Diffidebant autem medicinis atque remediis in re tanta terrenis. Adiunxi librum de uita tum ualida tum longa celitus companda: ut ex ipso mundi corpe uiuo uita quedam uegetior in corpus nostrum quasi quoddam mundi membrum uelut ex uite propagaret. His uero tu medicine libris ignosce precor indulgentissime Laurenti: si dum medicus esse uolo: nescio quomodo etiam nolis

DE VITA SANA.

sum & si nō bon⁹ sepe poeta. Nā & phēbus idē ē medicinę rector, poesisq; magister: uitāq; illē suā nobis non tam per herbas q̄ p̄ citharā cantū q; largitur. Ipsa q̄netiā Venus apud astrologos musicum eque parit, & medicū. Sed hacten⁹ dū litteratorū ciuitūq; similiū uitę curiosius cōsulo librorū meorū salutē negligo: q̄diu inter se patior eē seiuictos. Quāobré in eos nūc primū pius, in corpus unū copulo. Cuius artubus in unam formā iam cōpactis uita prin⁹ adsit. Nō potest autē hoc opus physicum, id quasi corp⁹ meum, uitam accipere, nisi meā. Eiusmodi uero uita ex mea dumtaxat pēdet anima. Hęc autē iādiu penes te magnanīe Laurenti mi patrone uiuit: i ea p̄sertim āplissimay q̄diū tuarū pte: ubi una cū Platone, nostrū illud de animorūz imortalitate seruat op⁹, tuo iā pridē noi dedicatū. At anim⁹ iste meus: & si i beata quadā quasi patria penes te uitā agit, uerūtāmē, quod & theologi uolūt, inquietus ē interea, donec op⁹ id physicū tanq̄ suū corpus accipiat. Accipe igitur optiē Laurēti, post illos de aīa, hos etiā de corpe libros: eodēq; afflatu, quo & ill⁹ dudū, feliciter his aspira. Ita. n. & corpus hoc sub tuo spiritu, p̄ suā uiuet animā: & anima uicissim nostra cum hoc iā suo corpore i tuis laribus cōquiescet.

VNIVERSALIS INSCRIPTIO.

Liber de uita. In Tres Libros Diuisus. Primus d'
uita sana. ¶ Secundus de uita lōga. ¶ Terrius de
uita cēlitus.

DE cura ualitudinis eorum qui incumbunt
studio litterarum.

A R S I L I V S Ficinus Flo-
rentinus Georgioantonio Vespuc-
cio & Iohāni Baptiste Boninsegnio
uiris pbirate doctrinaq; insignibus
S.D. Multa uobiscum his temporibus peripa-
teticorū more deābulando confabulari sumus
de curāda eorum ualitudine, qui assidue incum-
būt studio litterarū: Quę qdē breui p̄strictra cō-
pendio uobis potissimū cōmēdare decreui. Ne-
q; prius id opusculū uel ip̄e pbabo, q̄ a uobis p̄-
cipue uiris, amicisq; p̄batissimis probatū esse re-
sciuerō: uel elegantissimū Laurentii Medicis no-
stri iudiciū subire pmittā Cuius quidē prospere
ualitudini est in primisli opus fuerit, cōsulturū.
Vix. n. presentib; litteratis presertim nris prospici
et unq; nisi prius eorū patrono Mecēnati pspe-
xerit. Legite igitur diligenter: atq; curate ualitu

2 DE VITA SANA.

dinē diligētissime. Sublata eī sanitate, sublimes musarū fores, nisi deus omnipotēs mira quadaꝫ uirtute & ducat & patefaciat, aut non tangunt a nobis unq̄, aut certe frustra pulsantur. Phisicam uero hanc disputationē nostraz eo potissimū tanq̄ argumentū quoddā spectare uolumus uidelicet si consequēde sapiētie gratia, corporis sanitas rātope querēda ē, multo magis sanitatē mentis, qua sola potest sapiētia ꝑprehendi, esse querēdā: alioquī inscite omnino scientiā querunt, q̄cunq; inana mente sapiētiā capere moluntur. Sanitatē q̄dē corporis Hippocrates, animi uero socrates pollicetur. Sed ueram utriusq; sanitatē solus ille ꝑstat: q̄ sic exclamat. Vei, te ad me omnes q̄ laboratis, & onerati estis: atq; ego uos reficiā. Ego sum uia, ueritasq; & uita.

¶ Nouem studiosorū duces.

Q Vicunq; iter illud asperū arduūq; & longum ingrediuntur, quod quidē uix tandē ad excelsum nouē musarū templū assiduo labore ꝑducit, nouē omnino itineris huius ducibus indigere uidentur. Quorū primi q̄dem tres ī celo. Tres seq̄ntes ī aīo. Postremi tres ī terra nos ducunt. Principio ī celo Mercurius, ut inuestigādo musarū iter aggrediamur, uel impellit uel adhortatur. Sigdē mercurio tributū est inuesti-

a.iiii.

gationis omnis officium. Deinde Phœbus ipse & quærentes animos & res quæsitâs splendore uberrimo sic illustrat, ut perspicue quod querebatur, a nobis inueniatur. Accedit gratiosissima uenus gratiarum mater: atque almis omnino lætisque radiis suis rem omnem adeo condit & ornat: ut quicquid & instigante Mercurio quæsitum fuit, & monstrante Phœbo iam erat inuentum: mirifica quadam & salutari uenustate Veneris circumfusum delectet semper & proficit. Sequuntur tres itineris huius duces in animo: uide licet uoluntas ardens & stabilis: Acumen ingenii Memoria tenax. Tres in terra postremi sunt: Prudentissimus paterfamilias. Probatissimus præceptor: Medicus peritissimus. Absque his nouem ducebus nemo ad ipsum nouem musarum templum uenire uel potuit, uel poterit unquam. Ceteros quidem duces ab initio nobis precipue deus omnipotens naturaque tribuit. Tres uero postremos nostra adhibet diligentia. Sed præcepta officiaque quæ ad patrem familias, & quæ ad præceptorum circa litterarum studia pertinent, antiqui plures sapientesque tractauerunt precipue plato noster & sepe alii: & in libris de republica ac de legibus diligentissime. Deinde Aristoteles in politicis. Plutarchus quoque & Quintilianus egregie. Solus autem litterarum studiosis hactenus deest medicus aliquis: qui manum euntibus porrigat,

DE VITA SANA.

salutaribusq; p̄siliis atq; medicinis adiuuet eos, quos neq; celū neq; animus, neq; paterfamilias p̄ceptor ue destituit. Ego igitur sortē eorū laboriosissimā miserat⁹, qui difficile Mineruę minuētis neruos iter agunt, primus tanquā medicus debilibus & ualitudinariis adsum: sed utinā facultate tam integra, q̄ propitia uoluntate. Surgite iam adolescentes deo duce alacres. Surgite iuuenes, atq; uiri: quos ardentius Mineruę studiū nimis eneruat. Accedite libenter ad medicū: qui uobis ad instituti uestri perfectionē mōstrāte deo atq; fauēte cōsilia remediaq; salutaria largietur.

Quā diligens habēda cura sit cerebri: cordis: stomachi: spiritus.

P Rincipio quantam cursores cruriū, athletę brachiorū, musici uocis curā habere solent: tantam saltē litterarū studiosos cerebri, & cordis iecorisq; & stomachi oportet habere. Immo uero tanto maiorem, quanto & mēbra hęc p̄stantiora q̄ illa sunt: & ii frequentius atq; ad potiora his mēbris q̄ illi illis utunt. Præterea solers qlibet artifex instrumēta sua diligētissime curat. Penicillos pictor: Malleos icudescq; faber erarius: Miles equos & arma: Venator canes & aues: Citharam citharedus: & sua qsq; similiter. Soli uero musarum sacerdotes, soli summi boni

ueritatiscq; uenatores tam negligentes, proh ne-
phas tamq; infortunati sunt ut istrumētū illud,
quo mundū uniuersum metiri quodāmodo &
capere possunt negligere penitus uideantur. In-
strumentū eiusmodi, spiritus ipse est: qui apud
medicos uapor quidā sanguinis purus, subtilis
calidus, & lucidus definitur. Atq; ab ipso cordis
calore ex subtiliori sanguine pcreatus uolat ad
cerebrū: ibiq; animus ipso ad sensus tam interio-
res q̄ exteriores exercēdos assidue utitur. Quā-
obrem sanguis spiritui seruit: Spiritus sensibus:
Sensus deniq; rationi. Sāguis autē a uirtute na-
turali, quē ī iecore stomachoq; uiget, efficit. Te-
nuissima sanguis pars fluit ī cordis fontē: ubi ui-
ralis uiget uirt^o. Inde creati spirit^o cerebri & (ut
ita dixerim) Palladis arces ascendunt. In quibus
animalis id est sentiēdi mouēdiq; uis domina^t.
Itaq; talis plurimum ferme contēplatio ē, q̄le sē-
sus ipsius obsequiū. Talis autē sensus, qualis &
spiritus. Spirit^o uero talis, qual^{is} et sanguis, & tres
illē uires, quas dixim^o: natural^{is} scilicet, uitalis, et
animal^{is}, a quibus, p̄ quas, in quibus spūs ipsi conci-
piuntur: nascūtur atq; fouētur.

Litterati pituitē & atrē bilī obnoxii sunt. c
Non solū uero mēbra illa uiresq; & spirit^o
hoiesq; litterarū cupidi curare diligentissi-

DE VITA SANA.

me debent: uerum etiã pituirã semp & atram billem nõ aliter q̃ nauigãtes scyllam atq; carybdim cautiſſime deuitare iubentur. Quãtũ ei reliquo corpore ocioſi ſunt, tantũ cerebro ac mente negotioſi. Inde pituitã qđ greci flegma. Hinc atrã bilẽ, quã iidẽ melancoliã uocãt gignere cõpelluntur. Illa quidẽ ingeniũ ſepe obrũdit & ſuffocat. Hęc uero ſi nimĩũ abũdauerit, ſtagrauerit ue, aſidua cura crebrisq; deliramẽtis uexat animũ, iudiciũq; pturbat. Vt nõ imerito dici poſſit, litteratos fore & p̃cipue ſanos, niſi cũ pituita moleſta eſt: et leriſſimos ſapiẽtiſſimoſq; oĩz, niſi bilis atq; uitiõ uel merere ſepe, uel interdũ deſipere compellantur.. ¶ Quot ſint cauſe, qbus litterati melancolici ſint uel fiant.

UT aut litterati ſint melancolici, tres poriffimũ cauſarũ ſpecies faciunt. Prima cęleſtis: Secunda naturalis: Tertia eſt humana. Cęleſtis, quoniã Mercurius, q̃ ut doctrinas inueſtigem⁹ inuitat, & Saturnus, qui efficit ut i doctrinis inueſtigandis perſeuerem⁹, inuentaſq; ſeruem⁹: frigidiquodãmo ſicciquod ab aſtronomis eẽ dicunt: uel ſi forte Mercuri⁹ nõ ſit frigid⁹: ſit tñ ſepe Sol propinquitate ſicciffim⁹: q̃lis eſt natura apđ medicos melãcolica: eandẽq; naturã Mercurius ipſe Saturnuſq; litterarũ ſtudioſis eorũ ſectatorib⁹

impartiūt ab initio / ac seruāt augētq; quotidie.
Naturalis autē cā eē uiderur: q; ad sciētias prę
fertim difficīles psequēdas necesse est animū ab
externis ad interna tāq; a circūferētia quadā ad
centrū sese recipere. Atq; dū specular in ipso (ut
ita dixerim) hoīs centro stabilissime permanere.
Ad cētrū uero a circūferētia se colligere / figiq; i
centro maxime terre ipsius est propriū: cui qdēz
atrabilis p̄similis ē. Igitur atrabilis aīm ut se &
colligat in unū / & sistat in uno / p̄templeturq; af
fidue puocat. Atq; ipsa mundi centro similis ad
centrū rerū singularū cogit inuestigandū. Eue
hīq; ad altissima queq; p̄prehēdēda: qñqdē cū
Saturno maxie cōgruit altissimo planetarū. Cō
tēplatio quoq; ip̄a uicissim assidua quadā colle
ctiōe & quasi p̄pressione naturā atrē bili p̄simi
lem cōtrahit. **H**umana uero id ē ex nobis cā
est. Qm̄ frequēs agitatio mentis cerebrū uehe
menter exsiccat. Igitur humore magna ex parte
consumpro / quod caloris naturalis pabulū est /
calor quoq; plurimū solet extingui. Vnde natu
ra cerebri sicca frigidaq; euadit. Que qdē terre
stris & melācolica qualitas nōmiatur. Pręterea
ob frequētissimū iquisitionis motū spiritus quo
q; moti p̄tinue resoluuntur. Resolutos autē spi
ritus ex subtiliori sanguie instaurari necessariuz

DE VITA SANA.

est. Quapropter subtiliorib⁹ clarioribusq³ sanguis partib⁹ sepe psumptis, reliquus sanguis necessario densus redditur & siccus & ater. Accedit ad hæc: q³ natura in pteplatiõe cerebro prorsus cordiq³ intenta, stomachũ eparq³ destituit. Quare alimentis pferri uel uberiorib⁹ uel duriorib⁹ male concoctis, sanguis inde frigid⁹ crassusq³ & niger efficitur. Postremo nimio mēbro rũ ocio neq³ superflua excernunt: neq³ crassi fuscicq³ uapores exalant. Hęc omnia melācolicũ spiritum mēstumq³, & pauidum animũ efficere solent. Siq³ dē interiores tenebrę multo magis q̄ exteriores, merore occupāt animum atq³ terrent. Maxime uero lītteratorũ omnĩũ hĩ atra bile premūtur, q³ sedulo philosophię studio dediti mentem a corpore rebusq³ corporeis seuocant, icorporeisq³ coniungunt: tũ quia difficili⁹ admodũ opus maiori quoq³ indiget mentis itentione: tũ quia quatenus mentem icorporeę ueritati coniungunt, eaten⁹ a corpore disiungere compellunt. Hinc corpus eorum nõnunq³ quasi semianimũ redditur atq³ melancolicũ. Quod quidē Plato noster in timeo significat, dicens animũ diuina sepiissime & intentissime contemplātē, alimentis eiusmodi adeo adulescere potētemq³ euadere, ut corpus suum supra q̄ natura corporis pa-

riatur, exsuperet: ipsumque uehemētiorib⁹ agita-
tionib⁹ suis aliqñ uel effugiat quodā mō, uel nō
nūq̄ quasi dissoluere uideatur.

¶ Cur melancolici ingeniosi sint, & quales me-
lancolici sint eiusmodi: quales contra. 4.

Hactenus quā ob cām musarū sacerdotes
melācolici uel sint ab initio, uel studio fi-
ant, rationibus primo cęlestibus: Secūdo natu-
ralibus: Tertio humanis ostēdisse sufficiat. Qd̄
qdē cōfirmat in libro problematū Aristoteles.
Omnes ei inqt uiros in quauis facultate prestā-
tes melancolicos extitisse. Qua in re Platoniciū
illd̄ qd̄ i libro de sciētia scribitur p̄firmavit. Inge-
niosos uidelicet plurimū p̄citatos furiososq̄ eē
solere. Democritus quoq̄ nullos inqt uiros in
genio magnos, p̄ter illos q̄ furore quodā per-
citi sunt, esse unq̄ posse. Quod quidē Plato no-
ster in phedro probare uidetur dicēs, poeticas
fores frustra absq̄ furore pulsari. Et si diuinum
furorem hic forte itelligi uult, tamē neq̄ furor
eiusmodi apud phisicos aliis unq̄ ullis p̄terq̄
melācolicis incitatur. ¶ Deinceps uero assignā
de a nobis rationes sunt, q̄re democritus & Pla-
to & Aristoteles asserant melācolicos nōnullos
interdū adeo ingenio cunctos excellere, ut non
humani sed diuini potius uideantur. Aseuerāt

DE VITA SANA.

id Democritus & Plato & Aristoteles absq; du-
bio. Rationē uero tantę rei haud satis explicare
uidentur. Audendū tamē monstrante deo cau-
sas idagare. ¶ Melancolia. id ē atra bilis, est du-
plex. Altera qdē naturalis a medicis appellatur.
Alterā uero aduisione cōtingit. Naturalis illa ni-
hil est aliud q̄ densior quędā siccioreq; pars san-
guis. Aduisa uero ī species q̄ttuor distribuitur
Aut enim naturalis melancolię: aut sanguis pu-
rioris: aut bilis: aut falsę pituitę cōbustione cōci-
pitur. Quęcunq; aduisione nascitur, iudicio &
sapientię nocet. Nempe dum humor ille accen-
ditur atq; ardet, concitatos furentesq; facere so-
let. Quam gręci maniam nuncupant: nos uero
furorē. At qñ iam extinguitur, subtilioribus cla-
riorib⁹ q; partibus resolutis, solaq; restante fuli-
gie terra stolidos reddit & stupidos. Quę habi-
tū melācoliā ppe & amētiā uecordiāq; appellāt
Sola igitur atra bilis illa quam dixim⁹ natura-
lem ad iudiciū nobis sapientiamq; conducit.
Neq; tamen semper. Sane si sola sit, atra nimium
dēsaq; mole, obfuscat spiritus, terret animū, ob-
tundit ingenium. ¶ Si uero pituitę simplici mis-
ceatur, cum frigidus obstiterit circū p̄cordia
sanguis, crassa quadam frigiditate segnitiem ad-
ducit atq; torporē. Atq; ut densissimę cuiusq;

materię natura est, quādo eiusmodi melancolia frigescit, ad summū frigiditatis intēditur. Quo ī statu nihil speratur: timentur omnia: tedet cęli cōuexa tueri. ¶ Si bilis atra uel simplex uel mixta putrescit, quartanā gignit febrē: lienis tumores: & multa generis eiusdē. ¶ **U**bi nimis exuberat siue sola sit, siue cōiūcta pituitę spirit⁹ crassiores facit, atq; frigidiores. Continuo animū afficit tedio. Mētis aciem hebetat: neq; salit arcadico circuz pęcordia sanguis. Oportet autē atrā bilem neq; tam paucam esse, ut sanguis: bilis: spiritus quasi freno careant. Vnde instabile ingenium labilemq; memoriā esse contigat. Neq; tam multā, ut nimio pondere pęgrauatī dormire atq; egere calcaribus uideamur. Proinde necessarium est omnino eam esse quoad eius natura patitur subtilissimā. Si enī tenuata p natura sua maxime fuerit, poterit forsitan absq; noxa etiam esse multa. Atq; etiā tanta, ut equare bilem saltē pōdere uideatur. ¶ Abundet igitur atra bilis, s; tenuissima. Nō careat humore subtilioris pituitę circūfuso: ne arescat prorsus durissimāq; euadat. Non tamen misceatur omnino pituitę, pęcerti uel frigidiori uel multę: ne frigescat. Sed bilis sanguinīq; adeo misceatur, ut corpus unum cōficiatur ex tribus dupla sanguinis ad reliq; duo pro

DE VITA SANA.

portione cōpositū . Vbi octo sanguinis partes: duę bilis: duę iterū atrę bilis portiones existant. Accendatur aliquantū a duobus illis atra bilis, accensaq; fulgeat: nō uratur. Ne quemadmodū solet materia durior, dum feruet nimum, uehementius urat, & concitet. Dum uero refrigerescit, similiter frigescat ad summū. Bilis enim atra ferri instar quando multū ad frigus intenditur, friget ad summum: quando contra ad calidum ualde declinat, calet ad summum. Neq; mirū uideri debet, atram bilem accendi posse facile, atq; accensam uehementius urere. Siquidem uidemus calcem illi similem aqua perfusam feruere statim atq; exurere. Tantam ad utrumq; extremum melancolia uim habet unitate quadam stabilis fixęq; naturę. Quę quidē extremas ceteris humoribus non contingit. Summe quidem calens summam præstat audaciã, immo ferocitatem. Extreme uero frigēs timorem ignauiamq; extremam. Mediis uero inter frigus caloremq; gradibus affecta uarię, affectus producit uarios, non aliter q̄ merum præcipue potens bibentibus ad ebrietatem uel etiã paulo liberius affectus inferre uarios soleat. Igitur oportune temperata sit atra bilis oportet. Que cum ita moderata est, ut diximus, & bili sanguiniq; permixta, quia & natura

b.i.

sicca est, & conditione q̄tum ipsius natura patit̄, tenuissima, facile ab illis accenditur. Quia solida est atq̄ tenacissima, accēsa semel diutissime flagrat. Quia tenacissime siccitatis unitate potētissima est, uehementi⁹ icalescit. Quemadmodū lignū paleis si utraq̄ accendā̄, magis diutiusq̄ calet & lucet. Atq̄ a diuturno uehementiq̄ calore fulgor ingens motusq̄ uehemēs & diuturnus proficiscuntur. Huc tendit illud Heracliti: Lux sicca anima sapientissima.

Quo pacto atra bilis cōducat ingenio *et*
Queret forte quispiā: quale sit corpus illud humoris eiusmodi, ex tribus illis humoribus ea qua diximus p̄portioē conflatum. Tale est ferme colore, quale aurum esse uidemus: sed aliquantum uergit ad purpuram. Et quādo tam naturali calore q̄ uel corporis uel animi motu accenditur, ferme non aliter, q̄ ingnitū rubēsq̄ aurum purpureo mixtū calet, & lucet. Atq̄ uelut Iris trahit uarios flagrante corde colores. Queret aliquis iterū, quonam pacto humor eiusmodi cōducat ingenio. Nēpe spirit⁹ ex hoc humore creati, p̄mo qdē subtiles sūt, nō aliter q̄ aq̄ illa q̄ & uirg: seu uiris aquā nomināt, & ardētē: quotiēs ex crassiori mero, qdā ad ignē distillatōe ut fieri solet, exp̄mit̄. Spiritus enī sub angustiorib⁹ a-

DE VITA SANA.

trebilis eiusmodi compressi meatibus, uehementiore ob unitatem calore maxime tenuantur: proque arctiores meat⁹ expressi subtiliores erumpunt. Deinde calidiores similiter atque eadem ratione lucidiores. Tercio motu agiles, actioni uehementissimi. Quarto: solido stabilique humore iugiter emanantes actioni diutissime seruiunt. Tali autem animus noster obsequio fretus indagat uehementer. Perseuerat inuestigando diutius. Facile quecumque inuestigauerit inuenit: clare perspicit: sincere diiudicat: ac diu retinet iudicata.

Adde quod quemadmodum in superioribus significauimus, animus instrumento siue incitamento eiusmodi quod centro mundi quodammodo congruit, atque (ut ita dixerim) in suum centrum animus colligit, semper rerum omnium & centra petit, & penetralia penetrat. Congruit insuper cum Mercurio atque Saturno. Quorum alter altissimum omnium planetarum, inuestigantem euehit ad altissima. Hinc philophi singulares euadunt. Prefertur cum animus sic ab externis motibus atque corpore proprio seuocat⁹, & quod proximum diuinis & diuinorum instrumentum efficiatur. Vnde diuinis influxibus oraculique ex alto repletur noua quodam iusitataque semper excogitat, & futura predicat. Quod non solum Democritus atque Plato affirmant: sed

etiam Aristoteles in problematum libro, & Auicenna in libro diuinorū, & in libro de anima cōfitentur. **Q**uorū hęc de atra bilis humore tam multa? Vt meminerimus, quantū atra bilis, imo candida bilis eiusmodi querenda & nutriēda est tanq̄ optima, tantum illā quę contra se habet (ut diximus) tanq̄ pessimam esse uitandam. Adeo .n. dira res est, ut a malo demone eius impetus instigari Serapio dixerit, & Auicenna sapiens non negauerit.

Quicq̄ sunt precipui studiosorū hostes: Pituita: Atra bilis: Coitus: Satietas: Matutinus sōnus. 7

UT autē redeamus illuc, unde iam lōgius digressi sumus, longissima uia est: quę ad ueritatē sapientiāq̄ perducit: grauibus terreq̄ marisq̄ plena laboribus. **Q**uicūq̄ igitur hoc iter aggrediuntur, ut poeta quispiā diceret, sepe terra marisq̄ periclitantur. Siue .n. mare nauigent cōrinue inter fluctus idest humores duos, pituitā scilicet, & noxiāz illam melancoliam, quasi inter scyllā carybdinq̄ iactantur. Siue terra (ut ira dixerim) iter agant, tria monstra protinus sese illis obiciūt. Primum terrena Venus, Priapusq̄ nutrit. Secūdū Bacchus & Ceres. Tertiū nocturna Echate frequenter opponit. Ergo & Apollo ab æthere, & Neptunus ab æquore, & a terra Her-

DE VITA SANA.

cules sepe uocandus: ut mōstra eiusmodi Palladis iimica, iaculis Apollo trāffigat: Neptunus tridente domet: claua Hercules corundat, & lace-
ret. Primū quidē monstrum est uenerus coitus
přesertim si uel paulū uires excesserit. Subito nā
q̄ exhaurit spirit⁹, přesertim subtiliores: cerebry
q̄ debilitat: labefacrat stomachū atq; pęcordia
Quo malo nihil ingenio aduersius esse potest.
Cur nam Hippocrates coitū comitiali morbo si-
mitem iudicauit: nisi q̄a mentē, quę sacra est per-
cutit: tantūq; obest: ut Auicenna in libro de aia-
libus dixerit: Si quid spermatis supra q̄ natura to-
leret, coitu profluat, obesse magis q̄ si quadragi-
es tantundē sanguinis emanarit: ut non iniuria
přisci musas atq; Mineruā uirgines esse uoluerit.
Huc platonīcū illud spectat. Cum Venus musis
minitaretur, nisi sacra uenera colerēt, se contra
illas suū filium armaturā. Responderunt musę.
Martī o Venus Martī talia minitare. Tuus. n. in-
ter nos cupidō non uolat. Deniq; natura nullū
sensum longius q̄ tactū ab intelligentia segrega-
uit. Secundū monstrū est uini cibiq; satietas.
Quippe si uinū uel nimium uel nimis calidū ue-
hemēsq; fuerit, caput ipsū humoribus pessimis
q; fumis implebit. Mirro q; insanos facit ebrietas.
Cibus uero nimius, primum qdem ad stomachū

In ipſo coquēdo oēm naturę uim reuocat. Quo fit, ut capiri ſimul ſpecularioniq; intendere neq; at. Deinde iepte coctus multis & craſſis uaporibus humoribuſq; aciē mētis obrundit. Quineri am ſi fatiſ coquatur: tamē ut Galienus ait, anim⁹ adipe & ſanguine ſuffocatus celeſte aliqd peruidere non poteſt. ¶ Tertiu deniq; monſtrum eſt, ad multā noctē, preſertim poſt cenā frequētius uigilare: unde etiā poſt ortū ſoliſ dormire cogaris: qm̄ uero in hoc errant, falluntq; ſtudioſi per multi: iccirco q̄tū igenio noceat, lati⁹ explicabo: atq; rationeſ ſeptē preçipuaſ afferā: Primam ab ipſo celo: Secundā ab elementis: Tertiam ab humoribus: Quartā ab ordine rerū: Quintā a natura ſtomachi: Sextā a ſpiritibus: Septimā a phantaſia deductā. ¶ Prīcipio treſ planete que admodum in ſuperioribus dicebamus contēplationi & eloquētię maxie fauent: Sol, Venus, atq; Mercuriuſ. Hi uero paribus ferme paſſibus concurrētes, aduētante nocte noſ fugiūt. Die uero uel propinquante, uel iam ſurgēte reſurgunt, noſq; reuiſunt. Poſt uero ſoliſ ortū in plagā celi duodecimā: que carceri tenebrifq; ab aſtronomiſ aſſignatur: repente tradūtur. Ergo nō q uel nocte quādo noſ fugiunt, uel die poſt ſoliſ ortū, quādo carceriſ tenebrarūq; domū intrāt: ſ; qui uel

DE VITA SANA.

propemodum petentibus ortum, uel iam surgē
ribus ad contemplādum scribendumq; ipsi quo
q; confurgunt, ii soli acutissime specularunt, &
eloquentissime inuenta sua scribunt, atq; com-
ponunt. 2 Ratio secunda scilicet ab elementis
est talis. Oriente sole mouetur aer, tenuaturq;
& claret: occidente uero contra. Sanguis autē
& spiritus motū qualitatēq; aeris circumfusi na-
turaq; similis seq; necessario cōpellunt. Tertia
ratio, quę ab hūoribus ducit, est eiusmodi. In
aurora mouet sanguis, & regnat, motuq; renua-
tur, & calescit, & claret. Spūs uero sanguinē seq;
imitariq; solent. Vē, accedente nocte melanco-
lia illa crassior & frigidior, atq; pituita dominā-
tur: quę spiritus ad specularandū ineptissimos p-
culdubio reddunt. 3 Quarta ratio quę trahitur
ab ordine rerū hęc erit. Dies uigilię: nox somno
tributa est: quoniā cum sol uel ad emisperiū no-
strum accedit, uel super ipsum incedit, radiis su-
is meatus corporis aperit, atq; a cētro ad circun-
ferentiaz humores spiritusq; dilatat. Quod qui-
dem ad uigiliam actionesq; excitat atq; condu-
cit: contra uero, quando recedit omnia coartan-
tur: Quod naturali quodā ordine iuuat ad sōnū:
maxime post tertiā aut quartā noctis ptē. Quis
qs igit̄ mane qdē dormitat, qñ sol mūdusq; exci/

tat : ad multam uero noctem uigilat, quādo natura dormire iam & a laboribus quiescere iubet hic absq3 dubio cū ordinī uniuersī tū sibiipsī repugnāt: dū cōtrariis simul motibus perturbat atq3 dīstrahitur. Sane dū ab uniuerso mouetur ad extrema, ipse sese mouet ad intīma. Atq3 cōtra: dū ab uniuerso ad intīma trahitur, ipse se interim retrahit ad extrema. Ergo puerſo ordine motibus q3 contrariis, tum corpus totum, tū spiritus igniūq3 prorsus labefactā. Quinto loco a natura stomachi in hunc modū argumētamur. Stomach⁹ diuturna diurni aeris actione, apertis poris admodū dilatatur: euolantibusq3 spiritibus tandem ualde debilitat. Igitur subeūte nocte nouā spiritūū copiam exigit qua foueatur. Quapropter quicunq3 eo tēpore contēplationes lōgas, & difficiles ichoat, ipsos ad caput spiritus retrahere nititur. Hi uero dīstracti, neq3 stomacho satis, neq3 capiti faciūt. Maxie uero nocet, si post cenam lucubrātes diu eiusmodi studiis attentī⁹ incūbamus. Pluribus. n. tunc ad cōcoquendū cibum spiritibus multo q3 calore stomachus indiget. Hęc uero duo lucubratiōe studioq3 tali diuertūtur ad caput. Quo fit, ut neq3 cerebro, neq3 stomacho suppetant. Adde q3 caput ob eiusmodi motū crassioribus cibi repletur uaporib⁹.

2 DE VITA SANA:

Atq3 cibus in stomacho a calore & spiritu destitutus crudescit, et putret. Vnde rursus caput opplet, & lædit. Deniq3 matutinis horis, quãdo surgendũ est, ut excrementis omĩbus sũno rerentis singula mēbra purgent, tunc id quod pessimum est, qui nocte lucubrando concoctionē penitus interruperat: idē dormiēdo mane excrementorũ expulsionē diutius īpedire cōpellitur. Quod quidem tam īgenio q̃ corpori medici om̃s obesse q̃ plurimũ arbitrantur. Merito ergo qui nocte cōtra naturã pro die, atq3 cōuerso: die rursus p̃ nocte utuntur tanq̃ noctuę, ii etiã in hoc uel inuiti noctuas imitant: ut quẽadmodũ illis sub solis lumine caligãt oculi: ita et iis mentis acies sub ueritatis splẽdore caliget. Sexto loco a spiritib9 idē ita probat. Spiritus fatigatione diurna: p̃sertim subtilissimi quiq3 deniq3 resoluuntur. Nocte igitur pauci crassiq3 supersunt litterarũ studiis iep̃tissimi: ut non aliter mancis horũ fretũ alis ingeniũ uolare possit: q̃ uesp̃tiones atq3 bubones. Contra uero post sũnum mane spiritibus recreatis, mēbrisq3 adeo corroboratis, ut minimo spirituũ amminiculo egeant, multi subrilesq3 spiritus adsunt: qui cerebro seruiãt: atq3 expeditius obseq̃ possunt in mēbris fouēdis regendisq3 parũ admodũ occupatĩ. Postremo septima ratio,

sic a phātaſię natura deducitur. Phantasia ſiue
imaginatio ſiue cogitatio ſeu quouis alio noīe
nuncupanda uideſ, multis, lōgis, ꝑrariis iuigi-
lando imaginibus, cogitationib⁹, curiſq; diſtra-
hitur atq; turbaſ. Queq; dē diſtractio perturba-
tioq; ſequenti contēplationi, trāquillā ſerenāq;
mētem penitus poſtulāri, niniūm contraria eſt.
Sola uero nocturna q̄ete agitatio illa ſedatur tā-
dem atq; pacatur. Igitur accedēte qdē nocte ſēp
turbata mēte: recedente uero ut plurimū mente
tranquilla ad ſtudia nos cōferim⁹. Quicūq; uero
mēte niniūm agitata res ipſas iudicare conāt, nō
aliter q̄ illi q̄ uertiginē patiūt, oīa uerti putāt: (ut
Plato inq̄) cum ipſi uerrantur. Quāobrem ſcite
Ariſtoteles in economicis iubet ante lucē surge-
re: aſſerit q; id & ad corporis ſanitatē: & ad phi-
loſophię ſtudia ꝑdeſſe q̄ plurimum. Sed hoc ita
accipiendū eſt, ut ſcita et modica cēna marutinā
cruditatē diligētiffime deuitemus. Deniq; ſacer
ille uates David oīpotentis tuba dei, nunq̄ dicit
ueſpere, ſed mane ſemp atq; diluculo in deū ſuū
canendū ſe cithara ꝑſalmiſq; ſurgere. Surgere q̄
dem mente, ea hora omnino debemus. Mox eti-
am corpore ſi modo id cōmode fieri poſſit.

Que ſit hora inchoādis ſtudiis oportunior:
ſiquis ue continuandi modus.

DE VITA SANA.

EX iis quę in superiorib⁹ disputata sunt: ferme iam satis constat, oportune nostra nos studia exordiri: uel statim oriēte sole: uel hora una saltē uel duabus ad sūmū ante solis exortū. Sed anteq̃ e lecto surgas, perfrica parumper suauiter q̃ palmis corpus totū primo. Deinde caput unguibus, sed id paulo leuius. Hac in re te Hippocrates amoneat. Nam frictione inqt si uehementē sit, durari corpus: Si leuis, molliri: si multa, minui: si modica, impleri. Cum e lecto surrexeris, noli subitę lectioni meditationiq̃ prorsus incūbere. Sed saltē horę dimidiū cuilibet expurgationi cōcedito. Mox meditationi accingere diligenter: quam ad horam circiter unā pro uiribus prorogabis. Deinde remittes parumper mentis intentionē: atq̃ interim eburneo pectine diligenter et moderate pectres caput a frōte ceruicem uersus quadragies pectine ducto. Tum ceruicē panno asperiori perfrica. Demū reuersus ad meditādū, duas insuper horas aut saltem horam unam studio dedicato. Produci uero nonnunq̃ studia possunt, sed aliquanta interdum intermissione facta, ad horam usque meridianam. Quinetiam interdū quis raro nisi cibū interī cogamur assūmere post meridiē circiter horas duas. Sol. n. circa ortū potēs est: potēs & i medio cęlo: i plaga

quoque illa celi, quæ medium, proxime sequitur: quam
nonam astronomi uocant, & sapientie domum,
sol maxime gaudet: quoniam uero poetæ omnes Phe-
bum musarum scientiarumque duces esse uolunt, meri-
to siquid aliud excogitandum est, his horis potissi-
mum cogiteretur: si musæ querere, horis eisdem Phe-
bo duce querant. Reliquæ, non hore ueteribus ali-
enisque legendis, potius quam nouis propriisque excogi-
tandis accomodate uidentur. Semp autem memi-
nisse debemus qualibet hora semel saltem paulisper
remittendam esse mentis intentionem. Cum, non ob
intentionem eiusmodi spiritus resoluantur, merito
si nunquam cesses tendere lentus eris. Dum laboras ani-
mo interim corpore coalesce. Mala est defatiga-
tio corporis: peior animi: utriusque simul pessima
oppositis hominem moribus simul distrahens, ui-
tamque disperdens. Denique haud ulterius meditatio
precedat quam uoluptas. Potius uero citra.

Quomodo sit uitanda pituita.

O Perceptum fore uidetur, quæ noxia litte-
ratis esse diximus repetere breuiter atque re-
media singulis adhibere. Ergo ne pituita nimis
augeatur, exercitatione quotidie stomacho fer-
me uacuo bis utendum: nunquam tamen laboriosa: ne
acuti spiritus dissoluatur: excrementa diligentissime
ab omnibus meatibus expurganda. Sordes a cor

DE VITA SANA.

poris totius cute, capitis præcipue tum lotionem tum frictione penitus abstergende. Vitanda alimenta frigida nimium: atque nisi obstiterit atra bilis, etiam humida, & omnino que pinguis, uirulenta, uiscosa, uncta, glutinosaque sint: uel que facile putrescere soleant. Si stomachus uel natura uel ætate sit frigidus: aut dimittendus omnino, aut certe minuendus aque potus. Moderatus cibus sit oportet: sed potio moderatior. Habitatio alta a graui nubiloque aere remotissima. Tunc ignis, tum calidi odoris usu humiditas expellenda. Prohibendum frigus a capite: maxime uero ceruice atque pedibus. Multum non obest ingenio. Prodest moderatus usus aromatum in frigidioribus epulis: nucis muscatæ præsertim & cinamomi & croci: Sibiris quoque conditi mane stomacho uacuo: quod sensibus etiam & memorie maxime prodest.

E Qua ratione uitanda sit atra bilis
o.
Ximam uero illam quam in superioribus detestabamur atram bilem hæc auget: Crassum turbidumque uinum, præcipue nigrum. Cibi duri, sicci, salsi, acres, acuti, ueteres, usti, assi, fricti, carnes bouis & leporis: caseus ueteris: salsameta: legumina: præcipue faba: lentilicula: melogonia: eruca: brassica: sinapis: radícula: alium: cepa: porrum: mora: cariothæ: & quecumque calefaciunt uel frigefaciunt simul atque desiccant &

oīa nigra. Ira: timor: misericordia: dolor: orium:
solitudo: & quecūq; uisū & olfactū auditū offē
dunt: omnīū uero: maxime tenebrę. Pręterea ex
siccatio corporis nimia, siue longis nata uigiliis
siue multa mētis agitatione, uel cura, seu frequē
ti coitu: usq; rerum calidarū multum atq; sicca
rum: seu immoderata quadā deiectione atq; pur
gatione, uel exercitatione laboriosa, uel inedia,
siti, calore, uel sicciore uēto, uel frigore. ¶ Cū ue
ro bilis atra semp siccissima sit, frigida quoq; li
cet non eque, huic certe resistendū est, reb⁹ qui
dē modice calidis: hūidis uero q̄ maxime. Cibis
elixis assidue: qui coquantur facile: & subtilē gi
gnāt sanguinem atq; clarissimum. ¶ Sed interī ut
stomachi & pituitę ratio habeatur: pīde atq; bi
lis atrę, epulę cīnamomo & croco & sādalis cō
dianē. Cōferūt semina peponis: atq; cucumeris,
& pinei nuclei abluti. Conueniūt lacticinia ōnia
lac: caseus recēs: amigdalę dulces. Coueniūt car
nes auiū: & pullorū gallinaceorū: quadrupedū
ue lactentiū: oua sorbilia maxime: & ex mēbris
animalium cerebellū: dulcia mala: pyra: pfica: pe
pones: pruna damascena: atq; similia: Cucurbita
rite cocra: herbę humide, nō uiscose; Cerasia ue
ro ficus: uuas minime laudo. Nauseam uero &
sarietatē ualde detestor. Nihil autē aduers⁹ hęc

DE VITA SANA

pestem ualentius est quã uinum leue, clarum, suave odorum, ad spiritus præceteris perspicuos generandos aptissimum. Nam ut Platonĩ & Aristoteli placet, hĩc humor, hoc uĩo. nõ aliter molitur atq; dulcescit & claret, q̃ uel lupini aqua perfusi, uel ferrum flammis accensum. Verum q̃ruꝝ eius usus spiritibus & ingenio prodest, tantum nocet abusus. Præterea infundere aurum uel argentum maxime ignitum, eorũq; folia in poculis uel in ipso iure prodesse, consentaneũ est: atq; aureo uel argẽteo uasculo bibere, cibosq; sumere. Item perutile ẽ, si sepe stomacho uacuo liquoris succus deglutiaĩt: Succus quoq; punici pomi dulcis: atq; dulcis arãci. Cõducũt nõ medicriter suaues odores, tempati maxime: at si regnat frigus, ad calidum declinãtes: sin dominetur calor, uergentes ad frigidũ. Tempandi sunt igitur ex rosis: uiolis: myrro: cãphora: sãdalis: aq̃ rosacea: q̃ frigida sũt. Rursus ex cinamomo: citro: arãceo: garofilis: mēta: melissa: croco: ligno aloẽ: ambra: musco: q̃ calida. Verni flores p̃sũt ip̃mis & folia citri, siue arãci, odoraq; poma: s; maxie uinum. Odores eiusmõĩ, put cuiq; puenit: & naribus hauriẽdi sũt, & pectori atq; stomacho admouẽdi. Odores uero calidos multũ siccosq; si soli fuerit & cõtinui, nõ p̃bamus. Tenẽdus ore iacitus qui

animum uehementer exhilarat. Hierobotanum
 quoq; .i. sciarça siluestris tū cibo tum odore cō
 fert. Buglosa rursus:borrago:melissa:horūq; tri
 um aqua. Rur⁹ lactuca:endiuiā:uua passula:lac
 anigdalīnū mensē familiarissima esse debent. Fu
 giēdus aer, aut feruēs, aut glatialis nimitū, āt nu
 bil⁹. Sed aer tēperat⁹ serenūq; liberrime admit
 tendū. Mercurius,Pythagoras,Plato iubent,
 dissonantē animū uel merentē cithara cāruq; tā
 constanti q̄ cōcino cōponere simul atq; erigere.
 Dauid autē poeta facer psalterio psalmisq; Sau
 lem ab insania liberabat. Ego etiam si modo infi
 ma licet cōponere sūmis,q̄tum aduersus atre bi
 lis amaritudinē dulcedo lyre cārusq; ualeat,do
 mi frequēter experior. Laudamus frequentem
 aspectum aque nitide; uiridis; rubei ue coloris;
 horrorum:nemorūq; usū:deambulationē secus
 flumina,perq; amena prata suauē: equitationē
 quoq; ,gestationē, nauigationēq; lenē ualde p
 bamus. Sed uarietatē imprimis, facilesq; occu
 pationes, diuersaq; negotia non molesta: assidu
 am hominū gratiosorū cōsuetudinē.

2 Cura stomachi.

 Equitur ut curā stomachi diligentissimā
 habeamus: ne nauseam cruditatē ue addu
 cat unq; satietas, caputq; offēdat. Bis cibus quo

DE VITA SANA.

tidie sūmend⁹ est, & modic⁹ atq; leuis cinnamo
mo, mace, nuce muscata moderate cōditus. Sem
per tamen siccus cibus pondere alimenta mollia
potūq; exsuperet: nisi forte atrę bilis siccitatem ad
modū uereamur. Famē (si cōmode fieri potest)
cibus, sitim pot⁹ expectet. Auiditas utriusq; sup
sit mēse. Fastidiū & saturitas procul absint. Ab
stinendū ab iis quę ob nimia humiditatē uel ui
rulentā & unctā uiscosamq; materiā stomachū
relaxando debilitāt: uel etiā frigida aut calidissi
ma sunt: aut ppter duriciā egre coquunt. Et quę
talia sunt, ut diu post mensā palato saporem red
dant molestiorē: siue inflēt: siue caput multis ua
poribus impleant. Ab omnibus iprimis quę facie
le uel extra aluum, uel in aluo putrescāt. Dulces
sapores, aut acres si soli sint, nullo pacto proba
mus. Sed dulces acri quodā uel acuto uel sicco
uolumus tēperari. Mastix & menta sicca: saluia
recens: uuę passulę: cidonia poma cocta, condi
ta sacharo: cicorea: rosa: corall⁹: Lotus capparīs
& aceto conditus stomacho amicissima sūt. Ma
la preterea punica sapore iter acidū dulcēq; me
dio: & omnino quęcūq; moderate arida sunt &
aliquātulū austera: quę medici stiptica uocant:
siue quę aliquātū acuta sunt uel salsa, uel aroma
tica. Mirobalani autē oīa superant. Vinū quoq;

rubeum potius q̄ album sapore quasi paululum subamaro: ac nisi caliditas uel destillatio aliter postulauerit optimū erit merū bibitū paulatī. Omnino autē liquidiores epulę prius sumendę q̄ duriores. Sumpto uero cibo, cōuenit coriandrum, pomūq; cidonīum cōditum sacharo: mala punica, & pyra austera, nespīle quoq; & p̄fica sicca atq; similia. Mandere uero oportet, anteq̄ deglurantur singula exactissime. Fovēdus stomachus, si oportet extrinsecus, mastice, rosa, mēta, corallo.) Cauendū ne post cibum, duabus aut tribus proximis horis uel cogitationi difficili: uel lectioni sedulo incūbamus. Necessarię forsan erunt hore uacationis quattuor: si cibus potus ue uberior fuerit: aut cibus durior. Malum est cibo, potu ue uentrē extēdere: Pessimū, stomacho sic extento difficilia cogitare. Aut igitur nutrimentū sūme leuissimū, aut sumpto, uaca, donec q̄si p̄coxeris. Neq; dormiēdum post cibum meridię, nisi maxima cogat necessitas. Atq; id quidē nō pri⁹ q̄ horas duas uigilauerimus. Nocte tamen sūpta cēna, hora ut uidetur una uigilię sufficit. Coitus stomacho pestilens: p̄sertim si uel saturo statim, uel exuriente concūbas. Ocio m̄ret stomachus: exercitacione gaudet: nisi dum cibo sit plenus. Sumpto cibo statim modice deambulan

DE VITA SANA.

dum: mox uero sedendum.

De his que fouēt mēbra p̄cipua uires sp̄s. 2.

Sed iam p̄stare uiderur, ut nōnulla ex me-
dicorū officina in mediū producam⁹: que
stomachi, cordis, cerebri, sp̄ituū ingenii, uires
uel seruent integras, uel restituant: acti uel pitui-
ta uel atra bilis excrescat: uel imineat nausea, lon-
ge propellant. Oēs sine controuersia medici cō-
senserunt: nihil esse salutaris tiriaca: fouēdis co-
firmandisq; tum singulis mēbris & uiribus, tum
sp̄iritibus atq; ingenio. Huius igitur ip̄rimis ute-
mur drachma dimidia, aut saltē drachmę tertia
p̄te bis q̄libet ebdomada hyeme & autūno: sed
estate, atq; uere semel, uel sola, uel si placet frigi-
dis humidisq; tēporib⁹ cū pauculo mero claro,
suauit: tēporib⁹ uero calidis, siccisq; p̄serti si na-
tura uel etas sit calidior, cū aque rosaceę duab⁹
unciis aut trib⁹: stomacho scilic; uacuo, sex aut
septē horis ante cibū. Si tiriaca desit, dabimus mi-
tridarū: Sed ubi tiriacā mitridarū ue sumim⁹, eo
die ab oī re calida penitus abstinendū: ac si estas
aut uer fuerit, frigidis est utendū. 2 Secundo ue-
ro loco eadē in causa probat ab oibus aloē, rite
electa atq; lota. Sūme mirobalanorū chebularuz
drachmas duas: rosarū purpurearū, sādali rubei,
emblicorū, cinamomi, croci, corticis pomi citri,

c.ii.

beem, meliffę, id est citrarię, ſingulorũ drachmã unã: aloes electę riteq; ablute drachmas duodecim. Ex his cõfice pilulas optimo mero. Quib⁹ ebdomada q̄libet ſemel utaris diluculo: eo ſcilicet pondere: quod nature tuę conueniat. Aſtate q̄dem cum aq̄ roſacea: alias uero cũ uino. Quibus autẽ dieb⁹ neq; tiriacã neq; pilulas aſſũmes utere cõfectiõe eiufmodi mane atq; ueſpere duabus, aut tribus ãte cibum horis. Sũme cinami electiffimi drachmas quattuor: chebularũ mirobalanorũ duas: et totidem emblicarũ, croci, roſarum purpurearũ drachmã dimidiam: ſandalorum rubrorum drachmas duas: corallorumq; ſimilium drachmã unã. Sachari albiffimi quãrum ſatis eſt. Funde ſacharum aq̄ roſacea atq; ſucco citri uel limonum, q̄qualibus uidelicet portionibus. Coque ſuauiſter. Deinde adde muſci tertiã drachme partẽ, atq; ambrę tantundẽ. Denũ cõfice bolos ſolidos, quos morſulos uulgo nominant, auroq; inuolue. Tria hæc ipſi eo uſu quo præſcripſim⁹ experti ſumus, tiriacã & aloem ita (ut dixim⁹) temperatã, confectionẽq; illã ſingulis conferre mēbris, & uiribus & ſpiritibus: ac uere ſenſus, atq; ingenitũ: memoriã confirmare: Pitiuitã quoq; & bilẽ, atq; atrã bliem illis pilulis facile uel educi, uel emendari. Pręterea etati cuili-

DE VITA SANA.

bet & naturę tria quę diximus familiarissima iudicantur.

Medicinę contra pituitam. .13.

Saduersus exundantę pituitam acrius pugnādū fuerit, pilulas aurora ex hierapicra Galieni: uel quas Mesues elefanginas nominat, dabimus. s. quot & quotiens oportuerit, uel etiam i robustiore natura pilulas ex hiera atq; trociscis agarici pari portōne cōpositas: semp uero cum melle rosaceo liqdo atq; oximelle: aquaq; maratri. i. feniculi. Qui certe syrup⁹ in pituita digerēda etiā ante pilulas atq; post eas maxime pdest. Si una cū pituita cereri quoq; humores turbent, pilulis ex reubarbaro Mesues, uel pilulis q sine qbus a posteriorib⁹ nūcupantur, oportune purgabimus. Omnē uero uehementē repentinā q; deiectionē purgationēq; penitus detestamur. Nam stomachū corq; debilitat: spiritus multos exhaurit: confundit humores: spiritus fumis humorum fuscis obtenebrat.

Destillatio.

C . 1 .

Ubi caput propter pituitā destillationibus fluctuat: quādoq; hora sōni aliquot ex pilulis quas modo descripsimus, dabimus. Iubebimus pręterea ea hora & aliis thus sepe mandere. Nā mirifice destillationibus & sensibus omni

c.iii.

bus memorięq; succurrit. Rursus muscata nux
& ririaca ore retēta p̄bat. Maiorana quoq; quā
amaracū nomināt, uel eius aq̄ admōta naribus
uſ infusa. Post cibū uero alimētorum fumos co
riādro cidoneisq; cohercebimus.

¶ Dolor capitis.

Si caput sepe doleat humore grauatum fri
gido, p̄ter illa quę narrauimus, cōfectio
nem illā quā diambra nominant uel diacori uel
plisarchoricō tenere ore iubebim⁹. Quineriam
masticē sepe mandere. P̄terea linire frontē, tē
pora, ceruicē, maioranę, feniculi, rutę foliis una
cum oleo rosaceo tunsis. Similiter aloe, acero,
oleo, aq̄q; rosaceis perfecte diluta.

¶ De Cura uisus.

·10

Ubi oculi caligant, neq; rubent, tamen neq;
aliud p̄bent ullum caloris indicium, tūc sa
ne collirium ex aq̄ feniculi, maioranę, celidonię,
rutę, adhibito croco & antimonio, cōfert. Sz aq̄
eiusmodi prius densiori p̄ano est exprimēda. Ni
hil tamē admoueas oculis, nisi antea pilulis lucif
sepe purgaueris. At si caligātes oculi rubeāt, su
bito pilulis ex fumo terre p̄positis purga. Mox
collirium ex aq̄ rosacea & sacharo prodest. Non
nūquā uero albumine oui, tutia, lacte adiectis q̄
primū opitulat. Omnino autē quotidianus usus

DE VITA SANA.

maratri uisū seruat & acuit. Semen qdem eius frequenter ore tenere oportet, folia uero comedere. Trifera minor a Mesue descripta optima est. Optimū quotidie uacuo stomacho mirō balanū chebulā cōditā sūmere: atq; cum ea non nihil panis ex sacharo, maratrocq; in puluerem ducto cōpositi. Quod insup ingenio mirū immodū, ac producendę uitę prodest. Eufragię quietiā usuf oculis est singulare p̄sidiū. In omni uel dolore capitis uel caligine oculorum diuertendi sunt retro uapores, frictionib⁹ cucurbitulisq;: Ac si calor in causa sit, sanguisq; abundet, hircudines ceruici & humeris adhibebimus.

De Gustu instaurando.

C. 17.

Stomachus sepe litterarū studiosis gustum fere omnem amittit: si id pituitę uitio incidit, qđ acidus oris sapor, uel saliuā multa & glutinosior indicat, postq̄ aluuz subduxeris medicinis q̄s supra narrauim⁹, aromatico rosaceo utere scilicet sacharo rosaceo mixto, melle quoq; rosaceo cum cınamo. Solo etiā uel zinzibere condito: uel mentę syrupo: Sed imprimis tiriaca. Sin autē bilis copia forte cōtigit, qđ quidē os amarū ostēdere solet, similiter post purgationem ex aloe sicut diximus p̄pata, uel reubarbaro, assū

c. iiii.

me uel triafandalū uel oxīzachará & sacharo aceto albo & uino acrioris punici mali compositā. Vel persica, pyra ue, siue condita, siue syrupo cōfecta: sicut Mesues docet: uel nostram eiusmodi cōfectionē gustui saluberrimā. Sūme sachari rosacei uncias quattuor: diamare nati uncias duas: diacitonitē tantū dē. s. uncias duas: mirobala norū chebularū semunciā: emblicarū tantūdem: Sādali rubei coralli rubri utrorūq; eque drachmam dimidiā. Fūde insup iuleb ex succo citri uel limonis tres uncias aut duas. Quod si stomach⁹ debilis est & frigidus, adīce duas cīnami drachmas. His ante cibū duabus horis utendū. Nauseam sēper ab utroq; natā humore, tollit diacitoniten: & usus capparīs cū aceto. Itē pot⁹ modic⁹ ieiuno stomacho albi aceti rosacei, si duplo sachari pondere misceat. Rursus mentę syrup⁹ atque absinthii. Item menta uel aceto condita, uel acidomali punici succo diluta.

De exacta atrę bilis cura.

19

Terum missa hęc tanq̄ leuīora iam faciamus atq; ad id quod periculosissimū est reuertamur scilicet ad atrā bilē: quę quotiens abūdat & furit: cum corpus totū, tū uel maxime spiritū quasi quoddā instrumētum ingenii ipsūq; ingenii & iudiciū labefactat. Primū in ea curanda

DE VITA SANA.

præceptū sit ut docuit Galienus, ne repēte illam educere contēdamus: ne forte parte eius liquidī ore subtilioreq; subducta residuū densi⁹ admodū sicciusq; resideat: sed paulatī molliat digeraturq; piter atq; educat. Secundū ut interī ramicibus humidioribus q̄ lauacris dulcibus & modicis unguentisq; similibus caput & corpus totū ad sūmū pro uiribus humectet: ea tamē cautiōe ne uel dēstillatio irritef, uel destruaf stomach⁹ aut iecur, uel meatus corporis obstruatur. Tertium uero, & id qdem maxime necessariū, ut cōtinue cor foueatur roboreturq; rebus cōgruis partim itus acceptis, partim extra pectori, naribus ue adhibitis. Aspiciantur quoq; & audiant: odorentur & cogitentur assidue quę oblectēt. Contraria uero longius arceantur.

De syrupis.

¶ Ultra qdē a multis aduers⁹ hūc humorē cōposita sunt. Ego autē ipresentia tria quedā remediorū genera e plurimis afferam electissima oīm atq; tutissima accepta primū a priscis, deide a recentioribus confirmata, interdū etiā a nobis ad usum nostrum accōmodata. In primo est syrupi optimi compositio. In secundo pilule pbatissimę. In tertio electuaria saluberrima. His tribus oportune adhibitis melācolicus humor

mollitur: & digerit atq; soluitur: spiritus acuitur,
 & illustrantur: fouetur ingenium: memoria con-
 firmatur. Syrupus est huiusmodi. Summe bora-
 ginis, buglossę, florũq; utriusq; melissę, capillo-
 rum ueneris, endiuie, uiolearũ, cuscute, polipo-
 dii, senę, epithimi: singulorum q̄tum manu capi-
 tur. Pruna damascena numero uiginti: odora po-
 ma numero decem: passularum unciam unam: li-
 quiritię unciam dimidiã: cinnami, sandali rubri,
 corticum citri, singulorum drachmas tres: croci
 drachmam dimidiã: Coquantur in aqua ònia
 præter epithimuz & aromata, donec pars tertia
 consumatur. Decocrio expressa post, cũ sacha-
 ro iterum & epithimo moderate coquat. **¶ Po-**
 stremo infundantur aromata scilicet cinamũ at-
 q; crocus. Huius syrupi aurora calefacti uncię
 tres bibant, simulq; uncię duę aut tres aquę bu-
 glossę: atq; una cũ his ex sequentibus pilulis ac-
 cipi debet duę saltem, ac plures prout cuiq; cõ-
 uenit: eo scilicet pacto, ut aluus quodie pauluz
 moueatur.

(De Pilulis.

Pilularum uero q̄tum ad propositũ spectat
 duo sunt genera: alię delicatis congruunt: robu-
 stioribus alię. Primę aureę siue magicę nomina-
 ri possunt, partĩ magorum imitatione, partĩ no-

2 DE VITA SANĀ.

ſtra inuentione, ſub ipſo iouis ueneriſq; influxū
cōpoſitę: quę p̄uitā, bilē, atrā bilē educunt abſ
q; moleſtia: ſingula mēbra corroborant: ſpiritus
acuunt & illuminant. Ira eos dilatant, ne cōſtri
cti meſticiam pariant: ſed dilatatione & lumine
gaudeant. Ira rurfus ſtabiliunt, ne extēſione ni
mia euaneſcāt. Summe igiſ auri grana duodeci,
maxime foliorum eius ſi pura ſint: turis, myrrhę
croci, ligni aloes, cinnami, corticis citri, meliſſę,
ſerici crudi coccinei, mētę, been albi, been rubei
ſingulorū drachmā dimidiā: roſarū purpurearū
ſandalī rubri, corallī rubri, mirobalanorum triū
ſcilicet emblicarū, chebularū indarū, ſingulorū
drachmam unam, aloes rite ablutę tantundem
q̄tum cunctorū pondus. Conſice pilulas mero q̄
electiſſimo. ¶ Sequunt pilulę ad ſoluēdam melā
colīā aliquanto ualidiore: uerūtamē minime ui
olētę. Sūme peonię: myrrhę: ſticados arabici: me
liſſę: turis: croci: mirobalanorū triū ſcilicet embli
carum, chebularū indarū: roſarum, ſingulorum
drachmam unam. Trociſcorum agarici: polipo
dii: epithimi: ſenę: lapidī lazuli, loti rite & p̄
parati. Lapidī armeni affecti ſimiliter: drachmaſ
tres, ſingulorū. Aloes lotę uncias duas uino p̄
cto pilulas cōſta. Si cum melācolīa manifeſta ca
liditas dominetur, quę in hac cōpoſitōne ſunt

frigida, ad tertiam in super ponderis sui partem
augenda erunt. Has pilulas ut litterarū studio-
sis cōuenit, græcorum, latinorū, arabumq; imita-
tiōe cōposui. Nolui uero fortiora miscere. Qua-
le ueratrum: quo Carneades Phanaticus uteba-
tur. Viris enim litteratis tantum uel paulo firmi-
oribus consulo: quibus nihil pestilenti⁹ est q̄ ui-
olētia. Ideo prætermisi pilulas indas, lapidisq; la-
zuli uel armeni notas: & quā compositionē hie-
ralogodion appellant. Si deniq; decet simpliciō
rē p̄positionē inserere: q̄ ego familiarius utor. Sū-
me aloes lotę unciam unam: mirobalanorū em-
blicarum atque chebularū, utriusq; pariter dra-
chmas duas: masticis drachmas duas: duas quo-
q; rosarum præsertim purpurearum confice pilu-
las uino. Proinde pilulis aut iis, aut illis, ex iis sci-
licet quas probauim⁹: nemo unquā solis uti de-
bet: ne forte nimium exsicceretur. Quod quidem
in melancolia pessimum est: immo uel una cuz sy-
rupō: quem secuti partim Mesuem, partim Gen-
tilem Fulginatē supra descripsimus: uel cuz uini
odori leuisq; uncia una siue duabus, siue trib⁹,
ut cuiq; conuenit: Aut cum aqua mellis & passu-
larum atque liquiritiæ. Aut sicubi caliditas do-
miatur, cū iuleb uiolaceo, aq; q; uiolacea. Om-
nino aut cōsulo litteratis quicūq; ad atrā bilem

DE VITA SANA.

sunt promiores, ut hac purgatione bis quolibet anno, uere scilicet autumnoque utantur: diebus quindecim continuis uel uiginti: pilulis scilicet cum syrupo atque similibus. Quicumque uero paulo minus huic morbo obnoxii sunt, sat habebunt, si pilulas primas aut ultimas toto anno summant, semel ebdomoda qualibet: estate quidem cum iuleb ut diximus; alias uero cum uino.

De Medicina liquida.

Meminisse uero oportet, ubi maximus in exsiccatione periculum imminet: purgare ramentum necessitas cogit, operis pretium esse pilulas intermittere: atque in ipso syrupo uel simili quadam decoctione, facta in aqua buglosse, quando purgandum est, interdum infundere diasenem uel diachatholiconis uel tripheren pscice unciam unam aut saltem dimidiam. Quod si uel corpus robustius sit, uel astrictior & durior aluus, addere electuarii hamech drachmam unam aut duas. Virilis quoque hic est confecta cassia: utilior manna. Nec omni melancolie speciei ueniunt: sed illi maxime que adustione creat. Sin autem melancolia naturalis sit, conueniunt quidem: uerum precipue si in syrupo addatur polipodii portio dupla uel tripla: similiter liquiritie: crocique & passularum. Item medicine addatur mellis rosacei liquidum uncie duae. Quoti

ens uero Syrupus summendus sit, i superioribus diximus. Sed medicina cum ipso ter uiginti diebus summeda erit. **2 Ver** si melancolicus nullus humor appareat: tantum uero complexio melancolica, scilicet frigida membrorum qualitas atque sicca, memento ducere aluum, uel mittere sanguinem minime expedire. Sed reliqua dumtaxat facere, que uel diximus, uel dicemus. Præsertim que cunq; ad corpus pertinent mediocriter calefaciendum atque magnopere humectandum, spiritusque quoad fieri potest illuminandos, fouendaque membra. **¶** Ubi uero ipse atque bilis humor exundat, non madefacimus tantum corpus atque humor, sed etiam soluimus aluum ea cautione qua diximus: Nunquam uero uehementer. Siquidem Plato in Timeo nos monet diuturnum morbum, qualis est melancolicus, non esse nimis ualentibus medicamentis atque molestis pharmacis irritandum.

¶ De sanguinis missione. ~. 2

Sunt nonnulli in sanguine mittendo audaces, quos medici sapientes admodum detestantur. Nam sanguis est atque bilis temperamentum: spiritus fomes: uitæ thesaurus. Solum uero ubi abundantiam sanguinis indicat, uel profusior risus, audaciaque & confidentia multa, uel color rubens uenarumque tumor, mittere sanguinem litteratis

DE VITA SANA

quando res postulat debemus e uena lienis sinistri brachii, lata quadam incisione, quattuor uncias mane, uespere toride. Deinde paucos post dies, saltem septem, ad summum quattuordecim, tum fricione quadam asperiore, tum admotis hirudinibus, quas sanguifugas nominant, mariscas irritare: ut sanguinis uncię tres aut quattuor inde distillent. Hęc ambo robustioribus tantum faciēda uidentur. Debilioribus uero, si necessitas postulat mariscas solum sicut docuim⁹ irritare. Sed neq; uentrem medicinis soluere, neque mittere sanguinē licet: nisi prius clysteribus pinguib⁹ mollibusq; lenieris. Atq; hoc sit i me lācolica natura cōmune p̄ceptū: dādā eē operam ut si oportuerit, eiusmodi clysterib⁹ frequentis uēter inferior lubric⁹ semp sit atq; purgat⁹.

De Electuariis.

Sequitur electuaria ex quibus laudo equidem quod Rasis exilarās appellauit. Pręterea quę in libro de uiribus cordis auicēna cōponit. Sed multo magis quod Mesues ita cōscribit. Sūme crudū fericū colore coccineo nup tinctū, pōdere librā unā. Id merge succo pomorū dulcium & suauiter redolentium: atq; succo bu glossę, aquaq; rosacea, singulorū libra una, post quattuor & uiginti horas, totū id coq; suauiter, do-

nec aqua rubeat. Deinde extrahe sericum, atq;
insuper exprime diligenter. Infunde mox sacha-
ri candidissimi centum & quinquaginta drach-
mas: coque rursus donec quasi mel spissetur: Amo-
ue tunc ab igne: Atq; insune dum calet, ambre
crude diligenter concise drachmas sex: & ut liques-
cat ambra permitte. Postremo adde his pulvere
eiusmodi. Summe ligni aloes crudi: cinnami: utri-
usq; eque sex drachmas. Lapidis lazuli rite ablu-
ti, drachmas tresdecim. Vnionu. i. albarum mar-
garitarum drachmas duas. Auri ueri drachmas
unam. Musci electi partem drachme dimidiam.
Dantur ex eo cum uino drachme duae uel una ma-
ne ac uespere ante cibum tribus aut quatuor ho-
ris. Id mihi preeteris ualde placet. Verumtamen pro-
etiam Diamuscuz Mesues dulce: compositioneque
gemmarum: modo cuz aqua rosacea assumatur
Laudare quoque mirifice quod est a Petro Ebané
si philosopho summo conflatum: nisi ipsemet
ex eius imodico usu dilatationem exalationem
que spirituum nimiam formidaret. ¶ Quamobrem
duo quedam insuper excogitauit rarissima: atque
ob temperationem suam cuilibet tempori, etati,
nature conuenientissima: in quibus miscerur uti-
le dulci. Que tantum nutriunt quantum fouent & ro-
borant. Preterea spiritui & ingenio tantum sta-

DE VITA SANA.

biliēdo, quātum acuēdo & illustrādo cōueniūt.
Sūme sachari rosacei uncias quattuor. Sachari
una cū florib⁹ buglossę ꝑcocti uncias duas. Cor
ticis pomi citri sacharo cōditi unciā unam. Che
buli cōdite uncias duas. Cīnami electi drachmā
unā. Sandali: corallis. s. utriusq; rubri. Item serici
coccinei, crudi cōcisi, croci, margaritarū, singu
lorū drachmā dimidiā: auri, argenti, singulorum
tertiā drachmę ptē: ābre, musci, utriusq; grana
duo. Fūde oīa simul succo citri uł limonis sacha
ro cocti. Seqtur cōfectio altera, aliquāto salu
brior, certe multo suauior. Sūme amigdalaz dul
ciū qnattior uncias: nucleorū pineorum. s. ab
lutorū diei unius spatio: seminū cucumeris: utro
rumq; ꝑiter, uncias duas. Sachari duri quod can
dum. i. candidū uocant quattuor uncias. Sacha
ri alterius, sed albissimi, librā unā atq; dimidiā.
Fūde cūcta hęc aq; rosacea atq; limonis & citri:
in qua extictū fuerit ignitū aurū & argentum. Si
mul coque suauiter. Demū adde cīnami: been ru
bri: sandali rubri, coralli similis, singulorū drach
mam unā. Margaritarū nitidissimarū, croci, seri
ci, crudi, coccinei minutissime attriti, singulorum
drachmā dimidiā. Auri, argenti, utriusq; grana
duodeci. Iacinti, smaraddi, zafiri, carbunculi: si
gulorū tertią drachmę ptem. Si cui uero desunt
d.i.

aurū, argentū, ābra, muscus, p̄ciosi lapilli, confe-
 ctōes illę etiā prodesse multū sine his poterunt.
 Quarū tres potissimū eligo, unā. s. Mesues, quā
 recēsi: duas uero n̄ras, quas modo descripsim⁹.
 Quo uero pacto iis utendū sit, sup̄ius satis expo-
 suim⁹. Si qs autē simplicius aliqd appetat, oībus
 tñ accōmodatū, hīc citri pomū p̄fecte maturū, ī
 tegrū p̄fecte contundat: multoq; sacharo & mul-
 to rosarū succo adhibito coquat. Coctum uero
 modico cīnamo, crocoq; cōdiat. Aut aromati-
 co rosaceo utat sic rēperato. Sūme aromati-
 cei unciā unā: Sachari rosacei: Sachari diabu-
 glossati, utriusq; uncias duas: aut similiter misce
 at diamuscū. Quanq̄. n. duo hęc nō sint simpliciā:
 tñ facile satis habent: Ac si caliditas timeat, dia-
 prunis & sacharū uiolaceū adiūgantur.

¶ De nimia uigilia.

27

SAepe melācolicis p̄sertī litteratis accidere
 solet, ut nimīuz exsiccato cerebro, uigiliis
 lōgis extenuent. Qm̄ uero nihil atrę bilis mala
 magis auget q̄ lōga uigilia, tātō malo oī studio
 succurrēdū. Ideo lactucas post cibos alios edāt
 una cū pane modico: pauculo croco: uinūq; pu-
 rū sorbeāt post lactucā: neq; ultra horam lucu-
 brēt. Cūq; se dormitū cōferūt: p̄fectionē eiusmo-
 di sūmāt. In q̄ semis papaueris albi uncię duę sit.

DE VITA SANA.

Seminis lactuce unciā una. Amomi croci. s. utri-
uſq; ps drachmę dimidia. Sachari uncię ſex. Di-
lue & coq̄ oīa ſimul ſyrupo papaueris. Edāt hu-
ius drachmas duas: ſiſq; nō nihil ſyrupi papaue-
ris guſtēt aut uini. Illinias eis frontē temporaq;
oleo ex uiolis: & ex nenufare adiecta cāphora.
Itē lacte oleoq; amigdalino atq; uiolaceo. Odo-
rē croci, & cāphorę, putaminūq; dulcis mali na-
rib⁹ admouebis. Aceri inſup modici, ſz aq̄ roſa-
ceę plurimę. Sternes quoq; lectū plantarū foliis
frigidarū. Aures grauib⁹ cāribus ſoniſq; delini-
es. Humectabis ſepe caput eiufmodi lauacris. s.
aqua in qua cocta ſint fruſta papaueris: lactuca,
portulaca, malua, roſarū, uitis, ſalicis, arundinū
q; folia: addita camomilla. Balneis quoq; dolci-
bus ex reb⁹ eiufmodi, ſepe tibię, brachiaq; ſepe
totum corp⁹ ē hūectādū. Lac iſup bibere mixtū
ſacharo. s. ſtōacho uacuo, ſi modo ſtōach⁹ opti-
me tolerauerit maxie p̄deſt. Hūida hęc melāco-
licis etiā ſi ſatis dormiāt mirifice conferunt. Me-
mento lac amigdalinum menſe familiariffimum
eſſe debere.

A De hebetudine atq; obliuione. 25
Accidit uero nōnūq; ut ſtudioſis uſq; ſedu-
lo icliato capite legāt ſcribāt ue, uſq; ocio nimi-
o torpeant, pituita q̄dā uifcoſior una cū frigida
d. ii.

nimis melácolia caput occupás grauet/atq; hebetes obliuioſoſq; efficiat. His ergo caput exonerádū est iis remediis, q̄ alias dixim⁹ píuítę puenire. Sin minus illa ſuffecerint, ad píulas índas & cocchias hieralogodiōq; cōfugito. Pręterea ad hierá diacologntidos uel archigenis uel andromaci uel theodotionis. Aut ad píulas iudei q̄s Meſues in capítulo de capítis dolore deſcribit. Qđ ſi natura ętas ue frigidior ſit, nec ętas obſterit: poſt purgationē utere cōfectione illa anachardina, quā Meſues ſapiētū cōfectōiez noiat i átidotario. Rurſ⁹ anachardía illa: quā i capítulo de obliuione ex ſnía filii Sacharię recēſet. Da ſūmo mane drachmā unā: ſed q̄ eā ſūmit ab irá, coitu, ebrietate, labore, rebusq; calidís eo die prſuſ abſtineat. Hęc qđē aduerſus hebetudinē obliuionēq; ualentíſſima ſunt. At uero ſi familiaría magís optes, da zinziber ſacharo cōditū: ſed modico thure mixtū: qđ ſélibus & memorię magno pere pdeſt, pſertim hís adiectis. ſ. melle anachardi, melle chebularū, acoris, ciperis, ābra, muſco. Prodeſt etiā diābra, plis archoticō, diacori. Sed hęc ore diutius retinēda: narib⁹ etiā & aurib⁹ in fundēda. Odor quoq; thuris, amaraci, maratri, nucis muſcate, rute, garofilorū pdeſt nō medio criter. Memēto tñ tiriacá in his atq; ſimilib⁹ quē

DE VITA SANÄ.

admodũ ab iitio dixim⁹: nulli unq̄ remedio post
ponedã. Pręterea hebetibus obliuiosisq̄ tēpo-
ra & ceruicē unctione eiusmodi unge. Sũme olei
sãbucini unciã unã, olei debeni unciãs duas, eu-
forbii unciã dimidiã, castorei quoq̄ tãtũdẽ. Per-
fricabis brachia, crura, ceruicẽq̄ uehemēter. Ac
si opus fuerit ceruicĩ cucurbitulas admouebis.
Verticem pręterea capitis amaraco, thure, nuce
muscata tunsis operies atq̄ fouebis.

Corporeũ qdẽ sp̄ritũ cura: Incorporeũ uero
cole: ueritatẽ deniq̄ uenerare. Primũ medicĩa
p̄stat: Scđz discĩplina moralis: Tertiũ uero r̄ligio

Si hoĩes ueritatis cupidĩ tanta medicorũ di-
ligentia corporeũ sp̄ritũ curare debēt: ne
forte õnino neglectus uł impedimento sit, uel iep-
te seruiat querētib⁹ ueritatẽ: multo p̄culdubio
diligētius icorporeũ sp̄m. i. intellectũ ipsũ disci-
plinę moralis iſtitutis colere decet, quo solo ue-
ritas ipsa cũ sit icorporea capiſ. Nefas. n. ẽ solum
aĩ seruũ. i. corpus colere, aĩm uero corporis dñz
regẽq̄ negligere. Pręsertĩ cũ Magorũ platonisq̄
sentētia sit, corpus totũ ab aĩo ita p̄dere ut nisi
aĩmus bene ualuerit, corpus bñ ualere nõ possit
Quapp medicĩne auctor Apollo nõ Ippocratẽ
q̄uis ex sua stirpe genitũ, s̄z Socratẽ sapiētissimũ
iudicauit. Quippe cũ q̄tũ Ippocrates corpori, tã
d. iiii.

tū Socrates aīo sanādo studuerit: q̄q̄ qd̄ tētaue-
rāt illi, solus Christ⁹ effecit. Proīde sī mēte n̄az
optis colere motib⁹ a Socrate iccirco iubemur:
ut lucē ueritatēq; a nobis nature īstictu q̄sīrā se-
rena mēte facili⁹ asseqm̄ur: q̄ro magis ueritatē ip-
sā diuinā īprimis religione facta fas est uenerari:
Ad quā q̄rendā capiēdāq; nō aliter creata mēs ē
q̄ ocul⁹ ad lumē solis p̄spiciendū. Atq; ut Plato
n̄r inq̄t quēadmodū uisus nihil usq; uisibile p̄spi-
cit, nisi in ipso s̄mī uisibilis. i. solis ipsi⁹ splēdore
ita neq; īrellect⁹ hūanus ītelligibile qc̄q; app̄hen-
dit, nisi in ipso ītelligibilis s̄mī hoc ē dei lumine
nobis sēp & ubiq; p̄sēte: in luīe inq; qd̄ illuminat
oēm hoīem ueniēte in hūc mundū. In lumīe de
quo canit Dauid. In lumīe tuo uidebim⁹ lumē.
Profecto quēadmodū purgatis oculis, iq; lumē
ipsū aspiciētib⁹, subito splendor ei⁹ infundit, co-
loribus figurisq; re, labūde refulgēs, ita cū p̄mū
ab oīb⁹ corporis p̄turbationib⁹ p̄ moralē disci-
plinā purgata mens est, atq; in diuinā ueritatē. i.
deū ipm̄ religioso quodā flagrātissimoq; amore
directa, subito (ut diuin⁹ inq̄t Plato) d̄uina mē-
ti ueritas īfluit, rationesq; rerū ueras quę in ipsa
cōtinētur, q̄bus ue oīa cōstant feliciter explicat:
q̄roq; mēte circūfūdīt lumīe, tanto s̄l & uolun-
tatē gaudio beate p̄fūdīt.

FINIS.

DE VITA LONGA

Prohemium In Librū De Vita Longa.

MARSILIVS Ficinus Florentinus Phi-
lippo Valori Ciui oprimo: atq; nobilif-
simo. S. D. Quanq̃ Plato noster genio
suo uiuit: & uictur⁹ ē (ut arbitror) dū mūdus ip-
se uiuet: meus me tñ geni⁹ huc sēper impellit: ut
post diuinū cultum ante omnia Platonis uitę p-
spiciā. Ad hoc ipsū iādū nobis aspirat p̄ceter-
ris Medica domus. Ad idē cōspiras, & tu mi Va-
lor Medicū amicissim⁹, & Platōicę, gl̄icę atz disci-
plię admodū studiosus. Quā ergo uitaz Plato-
ni sēper exopto: eandē opto medicib⁹: similēq;
Valori. Quā obrē hortor, & obsecro te mi Va-
lor: ut q̄ta sēper opera glorię Platonice faues: tā
ta aliq̄do diligentia p̄cepta hęc nostra de uita
producenda, legas: atq; serues. Quibus diu ui-
uenis resurgenti nuper disciplinę platonis diuti⁹
una cū magnanimo Laurentio medice patrocini-
nari possis. Vale.

MARSILII FICINI FLORENTINI LIBER DE VITA LONGA.

Ad perfectionē scientię necessaria est uita lō-
ga: quā etiam diligentia p̄stat. Cap. primū.

d.iiii.

AD ARTEM Scientiãq̃ p̃fectam nõ
tam uel docilitas igeniũ, uel memorię
firmitas: q̃ prudẽtis iudiciũ p̃spicacia
nos perducit. Iudiciũ uero p̃pter am-
biguitatẽ ex coniecturarũ diuersitate conceptã
adeo difficile est: ut exp̃mento sit necessario cõ-
firmandũ. Experimentũ quoq̃ fallax tum p̃pter
iudiciũ ipsius difficultatẽ: tum propter fugacem
oportuni in exp̃imẽto captãdo tẽporis breui-
tatẽ. Quibus sane de causis, artẽ esse longã una
cũ Ippocrate recte cõcludim⁹: nec posse nos, eã
nisi uirẽ longitudine conseq̃. Vitam uero longã
nõ solũ ab uitio semel fata promittũt: sed nostra
etiã diligentia p̃restat. Quod & astrologi confi-
tentur: ubi de electionib⁹ & imaginibus agũt: &
medicorũ cura diligens experiẽtiaq̃ confirmat.
Qua q̃dem prouidẽtia nõ solũ hoies natura ua-
lidi sepissime: s; etiã ualitudinariũ uitã longã ali-
quando consequũtur: ut non mirũ sit Herodicũ
quẽdam litterarũ studiosum oĩm sui temporis i-
firmissimũ (ut Plato Aristotelesq̃ testant) eiuf-
modi prouidentia, annũ centesimum impleuisse.
Plutarchus p̃terea narrat multos corpore ali-
oq̃n parum firmo, uitã sola diligentia longã cõ-
secutos. Mitto ip̃sentia quot ibecillos ip̃se no-
ueri prudentiẽ munere robustissimorũ ãnos su

DE VITA LONGA.

perauisse. Neq; igit̃ iutile fuerit, neq; uanũ, post librũ de curanda ualitudine litteratorũ a nobis cõpositum, præcepta quẽdã insuper igeniis sciẽtię cupidis ad uitã longam conducentia tradere Instituta uero hæc nec iertibus ignauisq; cõmunicari uolum⁹. Quid, n. cupiamus istos diu uiuere; q nec uiuũt qdem, quasi fucos nutriamus nõ apes. Nec homibus diuulgari, pdira uoluptatũ libidine dissolutis; q breuẽ quoridie uoluptatez longe stulti præponũt. Nec improbis iniq; pate fieri; quorũ uita mors est bonorũ. Sed uiris dum taxat prudẽtibus atq; tẽpatis, solertis igeniũ uiribus hũano generi uel pũatĩ uel publice, pfuturis.

Vitalis calor nutritur humore; Quo deficiente fit resolutio; Quo excedente fit suffocatio.

Utra qdem tanq̃ lumen in naturali calore cõsistit. Caloris uero pabulũ est humor aerius, atq; pinguis quasi oleũ. Siue igit̃ humor eius modi forte deficiat; siue p̃sus excedat, uel inq̃netur; calor statim debilitat; & tandẽ debilitat⁹ extinguit. Si humoris defectu calor debilitat & p̃ditur, mors resolutione cõtingit. Si potius obruitur humoris excessu uel uitio; uita suffocatione perit; Suffocatio uero humoris cuiuslibet exundantia uel putrefactione contingit; præsertim pituita uel excrecente uel quomodolibet putrefa

cta: ut non immerito pituita petens uitam fuerit
nomiata. Precepta igitur ad producendam uitam maxi-
me necessaria. Hinc quidem resolutionem: inde ue-
ro suffocationem putrefactionemque eque deuiant
Aeque in ratione communi. Nam si calidior est siccio-
re uel hominem forte curant, & cui meatus qui-
dam aperti sunt: humiores autem spiritusque subtiles resolu-
tioni magis occurrunt. Sin autem contraria ratione cor-
pus affectum tractant, potius suffocationi sub-
ueniunt. Maxime uero in alterutro studet: si ad
alterutrum locus tempus uel declinet. ¶ At ubi
ingeniosis studiosisque consulti: utrumque preceptum
ferme est pariter necessarium: in utroque similiter
laboratur. His. n. acutum quidem calidumque ingenium,
& imaginacionis motus assiduus, resolutionem:
uero corporis atque cruditas suffocationem
minitari uidentur. Nusquam igitur medici uehementi-
us quam in eiusmodi hominum curatione laborant
Et si tota libri superioris disputatio ad prog-
nam uitam maxime confert: propriae tamen qua-
dam res tanta curam: quale deinceps quoad po-
terit paucis comprehendam postulare uidentur.

¶ Quomodo reperendus calor ad humorem atque ui-
cissimum quodam Mineruae consilio. ¶ Cap. iiii.

¶ Eterum dum oleum istud pigre, igneo huic ui-
gori nostro necessarium pigui Minerua tracta-

DE VITA LONGA.

mus, Minerua interī oliuifera olei uitalis origo,
almi uidelicet Iouis capite nata rider: quod sui mune-
ris quantitate plane cernentes, interea non satis uidi-
mus qualitate. Ridens ergo, uobis inquit oleum non
modo quantum sat flammę nutriendę foret, abunde dedi: sed
est sine amurca sincerum infundi lucernę. Hęc illa.
Nos autem iter loquendum errantes offendimus: quoniam lucer-
na pedibus nostris uerbum suum, non dum nobis auditum.
Ex hac ergo lucerna discamus, oleum iugiter flammę
subministrandum, ea scilicet diligentia: ut nec re-
pentina quodam lumen obruamus illi uisione. Nec rur-
sum differamus sitibundum potum. Sed hec quod duo satis
in superioribus tractata putamus. Reliquum nobis duo
sunt: quorum alter leuiter tetigisse, alterum uix attigisse
se uidemur. Tangentes interī ita Palladem ut ridere
numquam solita nos rideret. Quid ergo? Primum quod des-
perabimus flammam uel pauculam esse prorsus edacem: ideo
quod lucernam illam lucere diutius, in qua sic flammula est ad
ellyphniū. id est luciniū temperata, ut non ebibat oleum, sed
pitisset. Itaque & nos in omni die cauebimus: ne quando pre-
fertim in iuuē tute nimium inualescat isit ignis suapte
natura uorax: Sat uero fuerit tunc humorē inuadente,
tunc penetrabile frigus hic arcere. Deinde lucernam co-
gitabimus frequenter extingui, quoniam non sincerum oleum istil-
lauerit: sed (ut ita dixerim) amurcosum. Unde paulo
post percrescunt ex amurca fugi, luminesque extinguunt.

Iam uero nos alium a Pallade suscepimus oleum
 s. aerium quod plurimum purumque, & natio quo-
 dam lentore tenax atque firmum. Quod ergo huic
 paulatim absumpto subgeritur, non solum huic
 equale debet esse, sed simile. Ut uero sit simile non
 tantum aerium esse debet & pingue, sed penitus
 ab amurca secretum. id est a fece quadam ex terra &
 aqua crassiore congesta. Hanc ergo congestio-
 nem fecerunt uitaturi alimenta eiusmodi fugia-
 mus & otium & cruditatem atque sordes. Interea
 uero Mineruam ea moderatione colamus: ut ca-
 put quidem de quo nata est ipsa, nobis augeat:
 neruos autem stomachum non minuat.

Quibus de causis arefcit humor naturalis: ut
 peregrinus exundat: & quae necessaria sit ad uitam
 perfecta digestio. Cap. iiii.

Naturalem humorē uelociter haec exsiccat.
 Sanguinis fluxus uberior. Violenta solu-
 tio uentris. Diu lubricus aluus. Profusus sudor.
 Latius patefacti meatus. Coitus ad debilitatem
 factus. Sitis anela. Fames cruciata. Vigilia longa.
 Usus calidarum rerum simul atque siccarum. Laboriosus
 animi corporisque motus. Anxietas. Ira. Dolor. Sic-
 cior simul, atque feruentior aer: praesertim igne ca-
 lescent. Ventus aridior & uiolentus atque diutur-
 nus. Humorem supra modum augent his contraria.

DE VITA LONGA.

Ebrietas frequēs utrūq; facit: nimio. n. tū calore siccat, tū hūore suffocat ebriosū. Nihil āt magis q̄ cruditas ad utrunq; nocet. Vbi. n. nō p̄coq̄t ali mētū hinc quidē deest quo naturalē irriges humorē: ide uero putrefactū supest, quod extūdas calorē obruat naturalē. Quāobré Auicēna corrūpī sanguīnem inqt, ubi digestio ipsa corrūpīf Secutus q; Galienū appellat digestionē, uitē radicē. Optima igit ē & quasi unica hęc regula Galieni: concoctionē cibi p̄ceteris ubiq; curare. Nā quod maximū uidetur esse p̄ceptū: salubri b^o uidelicet uti: nihil proderit, nisi coquas. Sigdē ex his ferme sicut ex p̄trariis noxi^o humor p̄fluit si cruda mēbris influxerint. Ex cibis aut etiā minus arte laudatis, sepe minus malū accipiūt nutri mētū si uehemēt^o p̄coq̄nt. Cruditatē igitur tāq; grauē resolutionis siml, & suffocatōis cām diligētissime deuitemus: q̄ritate uidelicet cibi potuq; nobis accomodata. Qualitate. Sīplicitate. P̄p̄atōe. Cōtritōe. Ieiunio reuocāte famē: ac si op^o fuerit stomachi ēt exteriorē fomēto: reb^o q; qb^o dā stipticis p^o epulas intr^o assūpris. Caueamusq; diligēter ne cibū pot^o exupet. Neu cib^o sit liquidior, aut durior: aut hīc uī ille uald^o sit actu frigid^o aut alimēta sint lōge diuersa: aut crudū addam^o crudo. Hęc. n. cōcoctionē magnope p̄hibēt. Ca

ueamus insup diligentissime, ne uel coitu statim post cibum, uel sono meridiano sepius non necessario: uel nocturna uigilia, uel labore animi ullo siue corporis iportuno uel alio quopiã pacto digestionē impediam⁹. Digestionē dico eadem nō primā tantum, quę fit in stomacho: sed secundā ēt q̄ fit in iecore. Terciā insuper quę in uenis. Quartam deniq; quę in mēbris efficitur: quę lōgo quodam indigent iteruallo: & quauis ipedita pabulum nō suppeditat humor. ¶ Proinde sicut digestionē, sic excrementorū purgationē adiuuare imprimis necessarium est ad uitā. Necessariū sordes etiā a cute detergere. Necessarius est motus corporis tā cōtinu⁹, tā temperat⁹, tā uari⁹, q̄ celestium aerisq; motus & ignis & aque: seruata dumtaxat p̄coctionis & somni necessitate. Defatigatione uero & resolutione uitata. Pręterea sub umbra situm cariēq; obducimus. Sub diuo sub lumine uiuimus. Quod pater meus Ficinus insignis medicus frequēter habebat in ore, Sz ad hęc feliciter peragēda operę p̄ritū foret, nō tā urbāis negotiis q̄ rusticis q̄buldā exercitarōib⁹ a tenera statī etate corp⁹ assuefecisse & quodāmō silib⁹, iterdū ēt nutrimentis & uite gen⁹ quodāmō uariū tenuisse. Quod me sepe prudēs ille monebat, Qui. n. i oi etate lau

DE VITA LONGA.

tissima quāda curiositate uiuūt: sepe min⁹ tuti uiuūt. Qui uero adolefcētes, se min⁹ assuefecerūt; adulti saltē assuefaciāt, cautiōrib⁹ tamen gradibus id tentantes.

(Sāguis & humor ac comodat⁹ uitę aerī⁹ esse debet q̄litate tempat⁹: substantiā mediū atq; tenax.) Cap. V.

O Rēci oēs iter p̄cepta ad diuturnā uitā maxime necessaria mandant ut euchimis alimur. Euchia uocam⁹ alimēta salubria: q̄ bonū affert nutrimentū. i. sāguinē bonū. Bonū uero sāguinē appellā⁹, n̄ frigidū, nō siccū, n̄ t̄bulētū s; calidū et hūidū atq; clarū. Calidū qdē calore n̄ acri. Hūidū uero hūore nō aq̄o. Clarū quoq; nec t̄n iterea tenuissimū. Iā uero feruētior sāguis, natalē tū calorē exacuit, tū exsiccat humorē: & quez ip̄e hūorē ifert uł calorē resoluibilē p̄stat atq; fugacē. Sanguis p̄terea hūidior p̄niorq; ad aquaz naturalem obrundit calorem: humorem quoq; naturalē uł heberat: uł ip̄ellit sub calore liquefcere: p̄ suffocat hūiditate calorē: & oīno si q̄ portio natural' hūoris ex aq̄o sanguīe trahitur, tum putrescit facile: tū cito diffluit atq; dissoluit. Hic efficiūt: ut q̄ mollioīs fruct⁹ herbasq; cōedūt, nisi raro forsā et p̄ medicīa tūc uētrē leniēre sūmāt breui uēas succo crudo putrefactōiq; obnoxio penit⁹ impleāt. Ac ne id accidat, tuti⁹ p̄ alimēto uł

coquuntur: uel saltem cum pane miscentur. Sang-
uis ergo nec igne⁹ esto: nec aqueus: sed aeri⁹: nō
aeri crassiori similis: ne pcliuior sit ad aquā. Nō
aeri subtilissimo, ne facile incalescat in ignē. Sed
substantiam teneat mediocrē: in qua medi⁹ aer
dominarum habeat plurimū: Cetera alimēta in-
sint quatenus aeris accōmodātur imperio. Non
sit eius substantia subtilissima: ne humorē insta-
bilē generet, spiritūq; uolatilē, & dissolutōi sub-
iectum. Non sit crassissima, alioquin & ingenio
minime ministrabit: & uix i naturalē humorē ac
spiritum permutabitur. Meatus obstruet: suffo-
cationi dabit occasionē: Et spiritus qui uix tan-
dem crassus inde creatur, densitate sua & ipse pa-
rum idoneus est ad uitam, & calorem naturalē
ita suffocat, sicut fumus densior flāmā cōprimit
protinus, & extinguit. Mitto q; saltē adeo tene-
brosus est, ut uitam efficiat mēstam morte dete-
riorem. Imprimis autem ut mihi uidetur ad uitā
expedit diuturnā: sanguinem una cū substantia
quidem aeriā ualde, nec admodum crassa, habē-
re glutinosum aliquem in se humorem atq; tena-
cem, qualē ferme cū subtilitate habet oleū oliua-
rum & humor anguillę pinguis simul atq; tenu-
is: & oleum ex terebentina quadam sublimatio-
ne tractum. Tu igitur alimēta ceteraq; omnia q;

DE VITA LONGA.

sanguinē pro uiribus humorēq; talē efficiant diligenter eligito. Sāguis. n. humorq; talis sicut oleum flāme, ita uitali calori pabulū est, & una cū subtilitate habet etiā firmitatē. Pręceptum enī Rasis est pro iuuentute seruanda, rebus utri sanguinē ad pręcordia traducentibus, ibiq; condęfantibus, corq; fouentibus. Quod Auicenna pbat aquosū labilēq; sanguinē pręcipiens euitandum. Differēs aut in hoc pro differentia corporū ratio est habenda. Nā ubi densius corpus est, ad subtilitatē sanguinis: ubi rarius, ad crassitudinem eiusdē oibus est remediis declinandū. Vbi mediā corporis habitudo, uia similiter mediā tutius inus. Nunq̄ tñ naturalē corporis habitudinē extirpare conabimur: alioqn uitā ipsā extirparemus. Expedit insup meminisse, ubi subtilitatē sanguinis ualde ueremur: & stomach⁹ iterea nō sit admodū natura ualid⁹, minutioribus ad crassitudinē gradibus accedendū esse: dū gracilē hominē crassioribus alimētis nutrire cōtendimus: & fouendū interi stomachū: pducēdum somnū. Exercitationē corporis pro uirib⁹ agendā: animi minuendā, quę plurimis sępissime nocet. Ac si minus ferat alimēta uiscosa nimīū duraq; uel admodum frigidā: usu saltē corallorū: sandalorū: rosarū: coriandrū: mirobalanorū: cidoniorū &

diacidoniō, sacchariq; rosacei: stipticarūq; rerū
eā sanguinis humorisq; firmitatē deniq; conse-
mur: quā rebus nīmiū glutinosi hic tuto conse-
qui non ualemus. Cōmodissime uero ex nucleis
pīneis pistaceisq; & glycirhizę succo & amido ad-
ditis amīgdalis dulcib⁹, earumq; oleo & cidoni-
orū semine atq; oleo sisamīno una cum sacharo
candidissimo aquaq; rosacea nutriuntur, qui uī-
scofa grandiorū aīalium membra cōcoquere ne-
queant. Concedem⁹ his pręterea extrema galli-
narū uī edorū & testudines, & limaces, atq; testi-
culos. Vīna dabim⁹ non alba: sed rubra stiptica
q; & quodāmodo subamara. Aqua uīnū ferrea
uel masticea rēperantes, oleo quoq; masticis ci-
doniorumq; cutē leuiter leniemus: & uetabim⁹
interim quę sanguinē subtilē faciunt uel feruen-
tem: nisi forsan non nihil croci uel cinamomi te-
nacionibus epulis infundam⁹: ut & facilius cōco-
quantur, & cocta per meatus angustos trans-
ferantur ad mēbra. Difficile nāq; est uīscosa uel
alimēta paulo firmiora ex stomacho nō admodū
ualido, usq; ad digestionē tertiā, q̄rtamq; perdu-
cere: nisi eiusmodi uehiculis pferātur atq; insup-
frictionibus leuibus prouocentur. Quas quidē
cū facies, manibus eas mollioribus facito: ac me-
mento madefacere manus odorifero quodā uī-

DE VITA LONGA.

no: in quo cāmomillam mirtumq; coxeris atq;
rosas.

¶ Communis comedendi bibendiq; regula: & q̄-
litas epularum. ¶ Cap. VI.

Sed missa in presentia faciam⁹ obtusissima
hominū corpora uel tenuissima: ad cōmunem
uiuēdi rationē perueniam⁹: cōmuni medic-
q; corporis habitudini p̄sus accommodatam.
Cauē ne ulla ratione meatus corporis uel supra
modum pateant uel nimum obstruantur. Ibi. n.
in resolutione & iniuria extrinsecus inferēda dis-
crimen: hic autē in putrefactione & suffocatiōe
periculū & si nō artissimo regulę freno qđ Hip-
pocrates dānat, te cohibeo: nō tñ habenas tibi
ad licentiā usq; relaxo. Herbas & fruct⁹ huīdiores
accipe parce. Parcīus lac & p̄sces, & utrunq;
cum melle, Parcissime fūgos, atq; cū aromaticis
ac semine p̄iri. Similiter purum aque potum: atq;
una cū p̄citate. Quę humidiora sūt uel pinguia
aromaticis acribusq; cōdito: aliogn & humores
alienū mēbris plurimū inferunt, atq; putridum:
& si quē necessariū naturę humorem suggerūt:
hunc p̄stant citę admoduz corruptioni subie-
ctū. Quod non aliter q̄ aquosum uinum contur-
batur celeriter & corrumpitur. Hinc cita canī-
e. ii.

cies, & pallor rugositasq; senilis. Carnes quoq; si
quotidie comedantur, ac etiam si pōdere panis p-
pinquent, citam putrefactionē inferunt. Vnde
Porphyrus pythagoreorū antiquorūq; aucto-
ritate fretus esū aialium detestatur. Nōne hoies
accepimus ante diluuiū lōgeuos aialibus peper-
cisse? Quanq; medici nō tam carnitū usū uerant q̄
abusū. Deniq; humida tanq; putrefactioni obno-
xia fuge: memoria tenens humidos, & pingues
senescere citius atq; mori. Quod & Hippocra-
tes air: & res ipsa declarat. Siccissima rurū accipe
moderate, uel saltē liberiore tēpera potu. Media
tutus eligito. Tā & si Auicēna formā cibi paulo
sicciorē molli preponit ad caniciē euitandā. Ad
frigida nimitū aut calida cautissimus esto. Cali-
da simul & humida seq̄re. Si feruet aer, epularū
humor calorē superet. Si friget, calor humorem.
Vtrobique uero modicus sit excessus. Vbique
calor & humor non nihil glutinosum habe-
at, atq; stipticū: ut illinc mēbris irrigatus humor
inhereat firmius: ac diu sub calore perduret. Ele-
ctum triticū & panis electus hoc imprimis habet.
Deinde rubrū stipticūq; uinū parūq; dulce. Ter-
tio pinei nucleī resq; his réperie & lentore persi-
miles. Quarto carnes non humidę simul atq; la-
xe, ut suillę & agninq; lactentes. Medici tñ uete-

DE VITA LONGA.

res, maxime Galienus suis carnes, & sanguinē ppter quandā cum corpore nostro similitudinē ualde cōmendat. Oprime sunt igitur similib⁹ corporibus, ut rusticis & robustis corpusq; mltum exercitātib⁹: p̄serti si quatrīduū gariofilis, coriandris p̄paratis, sale cōdite seruetur. Et sāguis forsan utilis si cum saccharo coquatur defecatusq; ad summū fuerit atq; liquēs. Sz ut ad numerū reuertamur, nō p̄bant carnes humidiores, q̄les diximus: nō durę simul atq; sicce, quales uetustioris leporis atq; bouis: sed medię q̄dam: ut gallinaceorū, pullorū, caponū, pauonū, fasianarū, perdicū, forte etiā pulloꝝ colūbinorū, p̄sertim domesticorū. Tales quoq; sunt capreoli uiruliq; iuuenes: & anniculi uerueces pariter atq; apri. Edos nō sp̄no lactētes caseūq; recentē. Auiculas eqdē p̄termisi. Frequēs. n. subtiliorū alimētorū us⁹ stomacho solū puenit crassiora minime tolerāri. Qui uero ualidior ē, fugacē ex his fumū reportat uel humorē. Oua tñ gallināꝝ nō pretermitto: si uitellus una cū albo comedat. Vitellus nāq; solus delicatorū est nutrimentū, nam Auicenna pbat nutrimentū nullū expedire magis in diminutōne sanguinis, & dissolurione spirit⁹ cardiaci q̄ uitellū ouī gallinē uel perdicis us⁹ fasianę. Neque forte ab re fuerit, anseres nutrire

Spelta aqua ue nitida: ac post necē carnes sale & coriandris aceto preparatis cōditas dies septez seruare prius q̄ edas. Ceruūq; similiter: si stoma- chus fuerit ualidissimus. Probabile nanq; est lō- gēua quēdā aīalia ad uitam conferre longēuā: si tamen huiusmodi carnes iuuenes comedant, si- militerq; alię carnes uicissim sunt o tum affe tum elisse. Cib⁹ esto dupl⁹ ad potū, Panis dupl⁹ & sex galter ad oua: triplus ad carnes: quadrupl⁹ ad pi- fces, herbas, fructus humidiores. Ne incipiat a potu mensa; neq; potus sit semel uberior. Sēper stipticū aliqd absq; potu uel modico sequat mē- sam. Vbi cōplexio, etas, locus, tēpus ad calidum siccū ue labitur: tu quoq; paulisper ad opposita declinato. Vbi ad frigidum, aut humidū, simili- ter ad opposita uergito. Vbi temperies, seruato tēperiem. Eatenus aut̄ exercitatiōi qdē corpo- ris est addēdum & animi detrahendum: quaten⁹ epulis uescimur durioribus ad diurnitatē uite aliqñ forsitan necessariis. Mensę tibi sint in nouē diei horis, duę: & utrobicq; parę. Parcior uero cēna. Exercitatiōes corporis duę ferme post di- gestionē primā ad sudorē quasi pductę. Sōnus quidem nocturnus, quia semper est necessarius, semper bonus. Diurnus autem, nisi admodū ne- cessarius, nunq̄ bonus.

DE VITA LONGA.

Que utaris alimentis que cito putrescunt: nec in eiusmodi regionibus habites. Vinum & triticum præceteris elige: putrefactionem & resolutionem fuge. Ca. VII.

Animalia uero quecumque in nostram custodiam ueniunt mundis electisque alimentis nutrienda sunt antequam uescamur. Atque hæc & alia omnia ex paucis altioribus & odoriferis eligenda sunt. Inter hæc regulam ante omnes ab Arnaldo philosopho comprobatam memori semper mente teneto. Aiantes, herbas, poma, fruges, uina, ex altis odoriferisque ut diximus regionibus eligere oportere: quas ueteri temperati serenant: Suaues solis radii fouent: Vbi aqua nulle stagnat: Culta sterquilino non pinguescunt: sed humore natiuo. Vbi etiam quecumque nascuntur, diu permanet incorrupta. Hic duntaxat habitandum est: his quoque uescendum. Neque confidendum est, ex alimentis que breui putrescunt, humores nos comparaturos diuturnum & a putrefactione remotum. Neque sperandum facile nos diu uicturos, ubi terre fructus incorrupti diu non conseruantur. Vbi rari admodum homines sunt longeuu. Quantum uero sit in loco uictuque discrimen, pomum declarat persicum: in persia quod uenenum, in egypto cordis amicum. Et elleborum in alicia ipune sumptum: alibi uero uenenum. Aristoteles habitatorem e.iiii.

eligit altā ad meridiē orientēq; spectantē, sub ae-
re subtili, nec humido: nec frigido. Et Plato lon-
geuos in editissimis atq; tepatis repperit regio-
nibus. Deterrimū uero est stercoreare agros, uel
aquas stagnātes ex agris minime deriuare. Oīa
enī illic citē corruptioni subiecta nascūtur. Quā
obré eos nō uitupare nō possum, qui sapientem
Hesiodū iccirco uitupāt q; i re rustica sterq;liniū
pretermiserit. Sed ille prudens salubritati potius
q; fertilitati cōsuluit. Satis autē ex lupinorū fabarū
q; foliis tepestiue subuersis agrū pigues fieri pos-
se putauit. At uero si regiones humidiores imun-
dasq; colere, & alimenta minie duratura sūmere
cōpellamur: Eū quasi seruem⁹ uictū, quē sub ae-
re pestilēti medici mandauerunt. Qua de re in li-
bro contra pestilentiā satis egim⁹. Sūmatim ue-
ro suauib⁹ & quodāmodo calidis utemur odo-
ribus. Aloe rite preparata sepe leuiterq; purgabi-
mur. Rite uero preparatā dicimus: si lota fuerit
aqua rosacea, uel succo rosarū, aut si cū rosis re-
centib⁹ cōtritīs fuerit pfecte pmixta. Deinde ad-
datur ei mirobalanus, atq; mastix, & forte rosa.
Medicina hęc extra cōtrouersiā mirabilis est ad
cōseruandā diu, mentē sanā in corpore sano. Pre-
terea corpus exercitabin⁹. Oportuno utemur
foco. Hoc puluere epulas condiemus, miroba-

DE VITA LONGA.

lanorū emblicarū sit pars uncię quarta: Sandalo
rum uero dimidia: cinamomi integra: octaua cro
ci. Hoc itaq; puluere rebusq; simul acrib⁹ iminē
tē ex putridis alimētis & locis corruptōez forsitā
ihibere poterim⁹. Meminerim⁹ aut: ubi mltro plu
res putrefactione suffocatione q; q̄ resolutione,
pereunt: ibi putrefactōi & suffocatōi maxie resi
stēdum. Vbi uero cōtra: uicissim uti cōdimentis
aromaticis & quodāmodo austeris (ut dixim⁹)
odoribusq; similib⁹ quouis tpe putrefactionem
phibet. Vngi oleo, frigoris inturiā. Vri lauacris
ex aqua & oleo: resolutionē ex labore uel calidis
tēporibus iminētē. Similiter os aqua sepe collue
re: Succū glycirhizę uel sachar; cristalinū ore tene
re. Aq̄ rosacea mltro, paucoq; aceto rosaceo ma
n⁹ faciēq; pfūdere: Silib⁹ q; odorib⁹ uti. Septia q̄
q; hora alimētis modicis recreari: Corpore siml
& animo conqescere, calore uitato. Plurimū ue
ro interest quale sit uinum & tritictū, quibus assi
due uescimur. Hęc ergo sint talia, ut ultra annū
& potius ad triennium integra perseuerent: Si
modo incorruptibilē ex his alimoniam sperare
debemus. Vinum siue album siue rubrū sit, esto
clarum: suauē: stipticum: odoriferum: & quod
indigeat aqua. Nisi forte uinum reppereris, leue
simul atq; durable: quod rarissimum esse solet.

Quod uero ualidius ē; philosophus Isaach uinum dicit esse uinosum coctum sole, uentisque purgatū. Quod aqua fontis puri temperari iubet: aliquandū antea q̄ bibamus: ut perfecti⁹ misceat. Aquosū uero uinū atq; debile uel acerbū: fugiēdū monet; utpote qđ intra uenas & membra acidū cito fiat, aut aliter putrefiat. Vinū qđ aquosum putrefactioni subiectū, si cōseruata eius substātia coctum fuerit, hoc saltem erit utile, alioquin non laudatum, quod humorem corruptibilem non creabit. Sed acumen eius aqua electa temperandum erit. Vinum uero quale probauimus, Isaach ex antiquorum sententia ririācis magnis inquit esse persimile. Qđ (ut diximus) temperatum habitudinem corporis frigidam calefacit, refrigerat calefactam, humefacit siccā, humidiores uero desiccāt, atq; (ut Galienus ait) naturalem humorem recreat, calorē fouet, utrumq; contemperat. Miscere uero uinum eiusmodi magis necessarium est: iuuenib⁹: min⁹ senibus: frigidis uero senib⁹, minime. Frigida nāq; duraq; senectus (ut inquit plato) ita mero feruet atq; mollitur: sicut uel igne ferruz: uel aqua lupini. Quod diximus per uinum opposita fieri, atq; dissidentia temperari: Scito etiā per glycirhizā fieri: sed debilius. Fieri etiam per oleuz

DE VITA LONGA.

rosaceum: sed extrinsecus. Hęc ergo tibi familiaria sunt. Neq; diffidas qcqd & qualitate repera- tum est, & uirtute potens, posse reliqua tempe- rare: sicut frigus alia frigefacere. Id imprimis ha- bere temperamento iouis: quo etiā saluberrima sunt. Sed de his alibi disputandū.

¶ Dieta: Victus: Medicina senū. ¶ Cap. VIII.

Qui septimum iam septenarium impleuerunt quinquagesimū attingentes annū, cogitēt Venere quidem significare iuuenes: Saturnum uero senes, atq; has apud astronomos stellas in- ter se maxime omnium inimicas existere. Rē ergo Veneream Saturnii fugiant: quę iuuenibus etiā uitę plurimū detrahit. Non enī natis consulit: s; nascituris: ipsasq; etiam herbas statim pducto se- mine siccet. Pręterea frigus aerēq; nocturnū leti- ferum sibi putent. Atq; eum oīno uictū seruēt: ex quo sanguinē plurimū sperent, spiritūq; q̄ plu- rimum: ex uitellis uidelicet ouorum recentibus: uino aliq̄rum quidē dulci: odorifero uero q̄ plu- rimum. Nam hic uitellus proprie cordis sangui- nem, uinum præcipue spiritum recreat. Carnib⁹ electissimis coctaque facillimis omni summatim utantur dieta calidum pariter & humidum au- gente. Spiritum odoribus præsertim uini assi- due recreent. Vigiliam & inediā sitimq; deui-

tent laborem rursus corporis atq; animi & solitudinem & merorem. Musicam repetât si forte intermiserint: nunq̃ intermittendâ. Ludos quosdam & mores quoad decet olim ante ac̃tę pueritię reuocent. Difficillimũ nãq; est (ut ita dixerim) reiuulescere corpore: nisi ingenio prius repuerescas. Itaq; in omni etiam ętate magnopere cõducit ad uitam non nihil pueritię retinere, & oblectamẽta uaria semper aucupari. Longum uero pfusumq; risũ minime: spiritũ nãq; nimis ad exteriora dilatat. Sed redeamus ad senes. Hi p̃terea si frigeãt, fomẽta petãt aromatica & calida si mul atq; humida. Meminerit puerile nõ esse, puerile illud Auicẽne fomentũ: factum qdẽ a Davide: sed tardius forte factũ. Fomentum seni mirificum. Medulla recentis adhuc calentis panis ifuso maluatico uino cum puluere mentę: apposita stomacho & sepe ad olfarũ adhibita. Nã & medulla eiusmodi etiam sola Democrito iã iam expiraturo retinuit spiritum quoad placuit fugitiuum. P̃terea frictionibus utãtur leuibus, seu quãdoq; lauacris nutrimentũ puocãtib⁹ ad extrema. Nucleos ãte oĩa pineos uidelicet ablutos familiares habeãt. Hoc. n. nutrimentũ medici ueteres senibus aprissimum probauerunt. Calidũ enĩ & humidũ ẽ & pigre: & oẽs lenit asperitatẽ:

DE VITA LONGA.

atq; simul quod mirū est dum naturalēz humo-
rē auget, iterea superfluū deficcet putridūq; ex-
purgat humorē. Sūt qui nucleorū eiusmodi dra-
chmā unam quotidie post cibos exhibent seni-
bus comedendā. Ego drachmam quoq; alteraz
ieiuno stomacho senibus exhiberē: uel recēs, ca-
lēs, auratū, pinucleatū. Cōponerē quoq; electu-
arium hoc pacto. Sūme amigdarū dulciū mun-
darum uncias quatuor: tantū dē eiusmodi nucle-
orū: pistaciorū duas: unā seminū cucumeris: unā
nucū auellanarū mundarū: cōtrunde, coque una
cum candidissimo saccharo: cui tamē addideris
unā ziziberis recētis cōditi drachmā croci dimi-
diam: musci terciā: ambrę tantū dē. Saccharū a-
qua melissę id ē citrarię rosarūque fūdito: Mul-
ta auri folia his adhibito. Huius enim usu quo-
tidiano uitā senes ualidiorē lōgioremque cōse-
quentur. Possunt & i mensa hoc accipere: & plu-
ribus horis ante mēsam. Vtilius autē tunc erit: si
qd albi odoriq; uini una cū confectōne eiusmodi
biberint. Temporibus uero calidioribus sac-
charum rosaceum una cum auri foliis, & cōdite
miroalani uitam senibus prorogabūt. Theria-
cam nemo dubitat ad idem humidis conuenire
personis atq; temporibus. De cuius usu satis in
libro superiore dictum. Nemo etiaz negabit his

prodesse admodū radices Inule, beeniasque ra-
dices, albas similiter atq3 rubeas: maxime uero
recentes. Illam quidem pro nutrimento: has etiā
pro aromate. Et omnia simpliciter calida, humi-
daque, & aromatica simul & stiptica, simulq3 pi-
guia. ¶ Certum est senes electo glycirhize suc-
co familiariter uti debere. Tradūt enim glycirhi-
zam esse humane corporis calori pariter & hu-
mori persimilem: Pręterea uariis senum morbis
opitulari. ¶ Lac quoque amygdalinum, & ami-
dus cibus familiaris esto, & saccharū, atque pas-
sulę. ¶ Rasis Triferaz ex mirobalanis indis, em-
blicis belliricis confectam. Item Mirobalanos i-
das conditas saccharo, nō solum ad retinendā:
sed etiam ad retardandam senectutem ualde p-
bat. ¶ Auicenna laudat Triferaz mirobalanorū
maiorē atq3 minorē, Rursus confectōnē de sōma
ferri, maxime uero auri. Iubet quotidie mandere
mirobalanos pęcipue chebular rite conditas
ad differenda senectutis incōmoda.

¶ Nature Aromatū & Cordialium necessarie,

¶ Et rursus qualis senum uictus

¶ Capitulū.

¶ Viii.

¶ **S**ito mirobalāis uarias iesse uirtutes. Vnā
quę mirabiliter supfluū exsiccat humorē,
unde canitiē p̄hibet. Secūdā quę humorē colli-

DE VITA LONGA.

git naturalem, & a corruptōne simul, & inflāma-
tione tuerur. Vnde uitam producit in longū.
Tertiā que stiptica aromaticaꝫ potentia, uirtu-
tem & spiritum naturalem, & animalē cōgregat,
& fouet, & roborat. Hinc aliquis uitę lignuz in
paradiso mirobalanum forte fuisse putabit. Sise
quiddā ferme faciūt aurū & argētū, corall⁹ spodi-
umꝫ, & preciosi lapilli: quāuis p aromatica uir-
tute facultarem afferant illustrādi. Tu uero me-
mēto aromatica tūc maxime prodesse nobis ad
uitam, ut supra significauimus, quando cū uigo-
re quodam aromatico, humida sunt pariter at-
que calida, lentorēꝫ pinguem habent: cōmodū
augmēto: Quales sūt iprimis radices beenię al-
be similiter, atque rubentes: p̄sertim recentes.
Aut saltem quādo cum uirtute quadā subtili, o-
dorifera, & acuta, substantiam dēfā habeant: &
stipticā ualde proprietatē: Qualis utique cōpo-
sitio inter cordialia frigida primū mirobalanis i
esse uidetur, & succino. Deinde rosis & succo &
seini citri. ¶ Tertio sandalis & coriādris, atque
myrto, ceterisq; silib⁹. ¶ Inter calida uero cordi-
alia zedoarie: ligno aloes: citri corrici: & chario-
philis: nuci muscatę; maci: olibano: mastici: at-
q; doronico. Qualem etiam saluię experimur in
esse. ¶ Tradunt ambram, & muscum stipticam

habere uirtutem. **Sinziber** autem ob quandam eius humiditatem presertim recens & conditum senibus sepe prodest. Sed hoc & chariophil⁹ propter caloris uehementiam, caute uidetur accipiendum. **Sedoaria** quoque caute, tamen si tiriacę similis iudicatur: & stipticā simul atq; pingue naturam habet, senibus comodissimam. Ambra propter calorem quasi temperatum, tuto ferme sumitur. Ac propter lentorem cum stiptica subtilitate mixtū prerogatiuam habet ad uitam in membris & spiritibus confirmandam. Tū uero si ex ea fiat aqua cutisq; lauetur: digestionē quartam restituit. Ac morbos eius defectu contingentes expellit. **Aromaticæ** uero quę subtile admodū substantias habent: qualem cinamomū, atq; croc⁹, cordialib⁹ frigidis & durorib⁹ sunt miscēda. Nā aromatica si tantum calida subtiliaq; sint, & sola sumantur, naturalem calorē nimis excitāt, humorēq; dissoluūt. Necessaria tamen sunt, tū frigidioribus & humidioribus epulis concoquēdis: tū cordialibus duris ad præcordia transferēdis. Te nanq; latere non debet: humorē ipsū uitę necessariū primas in corde sedes habere & arteriis uenisq; eiusdem: Quod Isaach perspicue docet. Atq; ut Auicenna probat, hic humor naturali ceterorum membrorum humore frequēter irri-

DE VITA LONGA.

gatur atq; fouetur. Quapropter cauendum est: ne membri ullius humor casu quopiã arefiat: m̄ roq; magis, ne p̄cordioꝝ humor cõminuatur. Atq; ut nutrimenta, uel fomenta, & cordialia oĩa per angustos meatus ad p̄cordia latissime perferantur, his inferre crocum. Vt uero sistãtur ibi, mirobalanos adhibe. Vt autẽ consequaris utrũ q;: accipe inter calida muscum, atq; ambrã. Inter frigida rosas atq; myrtum. Memeto dulce maratrum senibus profuturum. Nam & nutrimentũ per mēbra diffundit: & qua facultate lac, eadem humorẽ auget naturalẽ. Vnde Dioscorides maratro serpentes ait annuã exuere senectutẽ. Probamus & saluiam. Hęc. n. nature uirtutẽ temperate calefacit, & firmat, paralytim ppulsat. Probamus & moderatũ conditi zinziberis usũ. Habet. n. cum calore pinguedinẽ.

¶ De auro & aureis alimentis & recreatione senum. Cap. X.

AVrum omnes ante oĩa probant, tanq; oim rerum tẽperatissimũ & a corruptione tutissimum. Soli qdem propter splẽdorẽ, Ioui autẽ propter tempantiam cõsecratũ: ideoq; posse calorem naturale cum humorẽ mirifice tẽperare: humores a corruptione seruare. Solarem, & Iouialẽ spiritib⁹ & mēbris inferre uirtutẽ. Verũ tñ

f.i.

optant durissimam auri substantiã, subtiliorẽ fa-
cere, penetratuq; facillimam. Nouerunt enĩ cor-
dialia tunc maxime latentem cordis recreare uir-
tutem, quãdo in eis attrahendis minime natura
laborat. Vt aut̃ minime fatigetur, uel subtilissima
iam effecta, uel cum subtilissimis sunt exhibẽda.
Optimum fore putant, si absq; aliena permixtio-
ne aurũ potabile fiat. Sin min⁹ possit, contusũ,
& in folia redactum accipi uolunt. Aurũ ferme
potabile habebis (ut dicam) Collige flores bora-
ginis, buglossę, melissę, quã citrariã nominam⁹:
& quando luna leonem subit uel arietẽ, uel sagit-
tarium, aspicitq; solem, aut Iouem: Coque cum
candido saccharo, aqua rosacea liq̃facto: & pro
qualibet uncia insere diligẽter auri folia tria. Ie-
iunus cum uino quodã aureo sũme. Item aquaz
ex capone destillantẽ foco uel aliter cõsumpro
una cum iuleb sũme rosaceo: in quo auri folia q̃-
dam ante contuderis. Prẽterea in nitidissimã fõ-
tis aquã aurũ extingues ignitum. Cum eadẽ auri
contũdito folia. Eadẽ uinum aureum tẽperato:
& una cũ eiusmodi poru comedito recentẽ ouĩ
uitellũ. Facile uero in tota corporis arbore ser-
uabis humorẽ, si in radicibus cõseruaueris. Ac-
cipe igitur gallinarũ, & pullorũ eiusmodi atque
caponum cor, iecur, stomachũ, testiculos, cere-

DE VITA LONGA.

bellū: Coque aqua modica: minimo sale. Cocta contūde ex tota carne & toto iure & saccharo: addito recentis ouī uitello: fac placentē modico cinnamomo crocoꝝ conditā, & auratam. Hac uesceris exsuriens semel, saltez quarto quoꝝ die Et tunc quidem sola claro tamen ad potum addito uino.

De usu lactis sanguinisꝝ humani pro uita senum.)Cap. XI.

SAepe post decimū statim & nonnūq̄ post nonū septennariū arbor humana arefacto paulatim humore tabescit. Tūc primū humano iuueniliꝝ liquore irriganda est hęc arbor humana: quo reuirescat. Eliges ergo puellā sanam, formosam, hilarē, temperatā, & famellicus lac eius fugito crescente luna: statimꝝ comedito maratri dulcis modicum puluerem saccharo rite confectum. Saccharum quidem lac in uentre cogi uel putrefieri nō permittet: maratrum uero cum & subtile sit, & lactis amicum dilatabit ad membra Quos hecrica senilis excedit medici diligentes liquore humani sanguinis qui arte sublimi destillauit ad ignē, reficere moliūtur. Quid ergo phibet quo min⁹ senio iā quasi cōfectos interdum hoc etiā potu reficiam⁹? Cōmunis quedā & uef.ii.

rus opinio: aniculas quōsdam sagas: quę & striges
uulgarī nomine nuncupātur: infantiū sugere sā-
guinē: quo pro uiribus iuuenescant. Cur non &
nostri senes omni uidelicet auxilio destituti, san-
guinē adolescentis sugant? uolentis inq̄ adole-
scentis, sani, leti, tēperati: cui sanguis quōdē sit op-
timus sed forte nimius: fugent igitur more hiru-
dinū ex brachiū sinistri uena uix aperta, unciam
unā aut duas. Mox uero sachari uiniq̄ tantun-
dem sument: idq̄ exsurgentes, & sitibūdi faciant
crescente luna. Si crudus egre concoquitur: coq̄-
tur prius unā cū sacharo: uel ad aquā calidā mo-
derate destillet sacharo mixtus. Deinde bibatur
Fouere quoq̄ stomachū tunc sanguine suillo p̄-
sens auxiliū est. Quē utiq̄ sanguinē e uena su-
illa fluentē spongia calente uino madefacta cō-
bibat: & stomacho statim calens admoueat. Ga-
lienū atq̄ Serapio morsū rabidi canis sanguinis
canini potu curari dicunt. Rationē uero illis affi-
gnare non placuit. Ego igitur biduum eam que
ritans, opinor deniq̄ saluā canis rabidi ueneno
sā ipressam hominis pedī lēso, per uenas pau-
latim ad cor ascendere, more ueneni, nisi quōd inte-
rea distrahat. Si igitur interim canis alterius san-
guinē ille biberit: sanguis ille, crudus ad multas
horas narat in stomacho, eum deniq̄ uelut pe-

DE VITA LONGA.

regrinū deiecturo per aluum. Interea caninus sāguis istam saliuā caninam superiora mēbra p̄sentem priusq̄ ad p̄cordia ueniat, deriuat ad stomachum. Nam & in canino sanguine uirtus est ad saliuam canis attrahendā: & in saliuā uicissim uirtus ad similit̄ sanguinē prosequendū. Venenū igitur a corde semotum, sanguiniq; imbibitū in aluo natanti, una cum sanguine per inferiora deducitur: hominēq; ita reliquit incolumē. Quorsum hęc? Primo q̄dem ut rei tam occultę succurrerēt̄ inter differendum causam aperuerim. Deinde ut moneā: sanguinē potari posse, & quidez salubriter. Atq; in sanguine humano uirtutē eē: qua humanū sanguinē attrahat & mutuo prosequatur. Ne forte diffidas iuuenilem sanguinem a sene bibitum trahi ad uenas, membraq; posse ibiq; prodesse q̄ plurimum.

¶ Dieta, habitatio, p̄suetudo senū. ¶ Cap. XII.

M Eminisse decrepitos expedit: naturam debile non esse nutrimentorū p̄dere fatigādam: uel etiā epularū diuersitate nimia distrahēdam. Nam & iuuenilis etas hoc uitio fit cito senilis. Diuidant ergo mensas: nec tam multa naturam alimonia q̄ frequenti reficiant, interuallo tamen interim ad digestionē dato. Nam sepe etiā postq̄ stomachus ipse cōcoxerit: nisi & iecur q̄si

digesserit, sūmere nutrimentū: naturā dīstrahit
atq; fatigat; qua quidē lassitudine sepius frequē
rata aduolat intēpestiua senectus. Senes hieme
uelut oues aprica petant; estate uelut aues ame
na riuosq; reuisant. Frequēter iter uirētes uersē
tur plantas; & suauiter redolentes. Hęc nanq; ui
uentel, spirantesq; pspirant ad spiritū hoīs augē
dum. Ad loca uero cōmuniter apibus amica cō
fugiant. Mellaq; hieme degustent. Mel. n. cibus
est senibus iprimis amicus; nisi ubi bilis' timeſt in
cendiū. Amicus caseus recentissimus. Amici da
ctili; ficus; passule; cappares; dulcia punica; zinzī
ba; isopus; scabiosa; bectonica; sed pistacia mul
to magis. Pinci uero nuclei maxime oīm, sicut di
ximus. Ex qbus plurimum referent adiumentū,
si eos horas duodecim in aqua paulū calida te
neant priusq; edant. Sic. n. stomacho non noce
bunt. Ac preterea, si dum his utuntur, etiā inter
pineta & oliueta uitesq; uersentur; aut saltē pini
uaporem accipiant, & odorem. Item gummī la
chrimoq; pini cū oleo uel uino, corp⁹ sepe deli
niant. Probabile. n. est arbores longa naturaliter
uira dotatas presertim si etiam hieme uirescant
ad longam tibi uitam, umbra, uapore, nouo fru
ctu, ligno, & rēpestiuo quolibet usu pdesse. De
animalibus autē longeuīs supra diximus. Iam ue

DE VITA LONGA.

ro ad idē tibi forte cōducet, si uiuas plurimū pe-
nes eos, qui sani, tibi sano natura sint similes &
amici. Ac magis forsan si paulo iuniores. Vtrum
uero, & quomodo frequens adolescentū cōsue-
tudo parumper senium retardare ualeat pudic?
Socrates consulendus.

¶ Quę adminicula senes a planetis accipiant ad
omnia mēbra fouenda. ¶ Cap. XIII.

Uerum consulite potius solliciti senes Apo-
linem: qui Socratem gręcorū sapientissimū
iudicauit. Cōsulite Iouem isup, atq; Venerē. Phę-
bus ipse artis medicinę rector, nucemuscatā uo-
bis fouēdo stomacho dabit. Iuppiter, cum Phę-
bo masticen, atq; mentā. Venus uerū corallum.
Fouēdo rursus capiti. Phoebus peoniā, thus,
amaracū & cum saturo myrram. Spicā nardi ma-
cemq; Iuppiter. Venus deniq; dulce maratrū, at-
que myrtum. Ad cor uero fouendū accipietis a
Phębo quidem citrariam. Crocū, lignum aloes,
thus, ambram, muscum, doronicum, modicum
cariofilum, citri corticem, cinnamomum. Ab Io-
ue liliū; buglossam; ocimum; & mentā; beenias
que radices, & candidas pariter, & rubentes. A
Venere sola quidem myrtum, & sandalum, at-
que rosam. Vna cum Saturno coriandrū. Hęc

uos cōtundite diligenter: & quę stomachi sunt cydoniorū oleo in formam cerotī cōficite. Quę uero capitis: oleo spicę perfundite, ac illinite ceruicem, tempora, frontē. Quę deniq; cordis: aureo uīno spargite, aquaę rosacea. Eaę foris precordiis admouete. At iecur imprimis creando sāguini necessariū nescio quomodo pretermisim⁹ Huic ergo sēper eupatorio & opobalsamo Phębus opitulabitur. Pistaceis Iuppiter: atq; passulis. Venus autē eparica: endiuiā: spodio: cicorea. Lieni tandē fouēdo Saturnus ille uester, una cū ioue capparim dabit uobis scolospendriam, tamariscum. Sicut uesticā Iuppiter, cū Venere. Pina: glycirhiza: amido: cucumeris seminibus: malua: altea: māna: cassia: curat. Saturnū uero uerendum pluribus: ne adeo uos fugite senes. Hic enī q̄peregrinus est iuuenib⁹, tam uobis domestic⁹ erit. Vt igitur totū ipse quoę uobis corpus ugetet pro uiribus, atq; confirmer: accipietis non nunq̄ ab eo regnante pariterq; a Phębo mumiā simul, & anseris assī pulpā hęc anseris adipe modico delinite. Contundite diligenter. Mirobalanoruz chebularū atq; indarū melle concoquite: Ambra, musco, croco pdite. Ante oīa uero hęc uobis pfutura cōfidite. Credentes medicinarū ad uitā cōferētū, uitā esse fidē. Qua speretis, &

DE VITA LONGA.

deum supplicantibus uobis adspiraturū. Et res ab eo creatas: præsertim cęlestes mirificā procul dubio ad augēdā uel p̄seruādā uitā h̄re porētīā.

¶ Confabulatio senum sub Venere per uirētia prata. ¶ Cap. XIII.

Sed a grauioribus his numinib⁹ ad Venerem parumper uos per hortos & prata senes uirētia reuoco. Ad almā Venerē uos oēs ad uoco. Non ludētem q̄dem uobiscū: sed iocantē. Hęc & uobis inq̄, & mihi iam senī. Primo q̄dem iocosū hoc fundit oraculū. Ego filiū, si nescitis, uoluptate motuq; uobis uitam dedi. Ego igitur uoluptate quadam motuq; & si nō similit̄ uobis seruabo uitam. Eandē quoq; seruabit libertate liber: uitis sator, propagator uite. Liber ipse semper odit seruos: & quā uino promittit uitā, solis liberis implet longā. Meę q̄dem uite simul, atq; menti quondā profuit regnante Saturno diminuta menta, placetq; quotidie. Vobis autē maior menta mēti uiteq; prodest. Diminuta nocet. Risū ex meis hortis legite. Negligite ficū. Has uero uiolas q̄n carpitis, carpe uos existiate lilia: p̄hēdentes liliū, cōprehēdere crocū. Crocū a Phębo Iuppiter ipse nact⁹ ppagauit ī liliū. Liliū ego a Ioue suscipiēs, in has, quas hīc uidetis uiolas, transformauī. Deniq; rosa q̄dem uobis esto luci

fer. Hesperus uero mirtus. Post oraculū nobis cogitādum mādat: rerum uiridium naturā: quatenus uirent, non solū esse uiuam: sed etiā iuuenilem: humoreq; prorsus salubri, & uiuido quodam spīritu redundantē. Quappter odore, uisu, usu, habitatione frequenti iuuenilē inde spīritum nobis influere. Inter uirētia uero deābulantes interī causā perquiremus. Ob quā color uiridis uisum p̄ceteris foueat, salubriterq; delectet. Inueniemus tandē naturā uisus esse lucidam: ac lucis amicam: Volatilē tamē, ac facile dissipabile. Idcirco dū per lucez se dilatat, uelut amicam, iter dū nimio lucis excessu rapi prorsus: & uehementi dilatatiōe dissolui. Tenebras autē naturaliter uelut inimicas fugere: ideoq; radios ī angustum inde retrahere. Optat uero uisus ita p̄frui lumine, ut p̄ amicū hoc suū amplificez qdē: nec tamen interīm dissipez. ¶ Iā uero ī quocūq; colore plus admodū tenebrā: siue nigredinis ē q̄ lucis: nō dilatat: nec iō delectat radi⁹ uisus ad uotū. Vbi uicissim pl⁹ admodū splēdidi coloris ē q̄ nigri, spargit̄ latius, noxia qdā uoluptate distractus. Quāobrē color uiridis maxime ōnium nigrū cum cādido temperans, prestat utriq; delectans pariter, atq; conseruans. Et mollī insuper & adhuc tenera qualitate sicut & aqua radi

DE VITA LONGA.

is oculorū absq̄ offensione resistit. Ne abeuntes longius disperdantur. Quę enī dura sunt simul & aspera, frangūt quodāmodo radios. Quę uero rarissima sunt, dissolutioni aditū patefaciunt. Sed quę soliditatē aliquam habent; lenēq̄ simul equalitatē, sicut specularia corpora, nec ipsa quidem frangunt; neq̄ longius disperdi permittūt. Quę deniq̄ præter hæc beneficia, tenera quoq̄ sunt & mollia, sicut aqua resq̄ uirides, liq̄dis oculorum radiis mollitūa blandiūtur. Deniq̄ uisus radius q̄dam est in quadam oculorū aqua naturaliter nobis accensus. Ac temperatum lumen in aqua quodāmodo resistente requirit. Itaq̄ gaudet aqua. Delectatur speculis aquę similibus. Viridibus oblectatur. In quibus sane uiridibus solis lumen insitum adhuc uernum secum habet humorem, aquamque subtilem occulto quodā lumine plenam. Ex quo fit etiā: ut color uiridis cum tenuatur, in croceum resoluatur. Quorsum hæc? Ut intelligamus frequentem uiriditū usum, siquidem uisus spiritū recreat: qui in animalī spiritu quodāmodo præcipuus est, animale quoque reficere. Atque etiam meminerimus: si color uiridis: quia inter colorum gradus medius atq̄ repatissim⁹ est, tm̄ aīali spiritui p̄dest, multo magis q̄ per qlitates repatissima sunt, naturalem &

uitalem spiritum iuuatura: atq; admodū profu-
tura nobis ad uitam. Nihil in mūdo tempatius ē
q̄ cælum: nihil sub cælo ferme tēperatius ē q̄ cor-
pus humanum. Nihil in hoc corpore tēperatius
est q̄ spiritus. Per res igitur tempatas uita p̄ma-
nens in spiritu, recreatur. Spūs p̄ temperata cèle-
stibus cōformatur. Deniq; discamus ex tēperie
uiridis, quę illuminando, & que congregat âima-
lem spūs, atq; dilatat: ideoq; maxime iuuat, nos
quoq; in cordialibus eligēdis, cōponēdis, utē-
dis, aromatica subtilia & acuta, q̄ spūm extende-
re, uel etiam illuminare solēt: quod facit crocus
atq; cīnamomū, cū aromaticis semper stipticis
cōgregantibusq; ceu mirobalanis & similib⁹ cō-
miscere. Atq; uicissim. Neq; prętermittere: q̄ abs-
q; acumiē etiam aromatico, simul utrunq; confi-
ciunt. Aliq̄tum uidelicet dilatant: atq; admodū
congregant: multūq; illumināt: quę & alias nar-
rauimus: quod efficit aurū, argentū, spodiū, co-
rallus, electruz, sericū, pretiosi lapilli, inter quos
iacintus, uel ore detētus ob iouialē tēperie plu-
rimū coprobat. Cum enī sub terra nequeant
speciosissima & q̄si cęlestia procreari absq; sum-
mo quodā beneficio cęli: probabile est reb⁹ eius
modi mirificas cęlitus iesse uirtutes. Cōpositio
uero eiusmodi, quę dilatādo, & illuminādo spi,

DE VITA LONGA.

ritum & que congregat, ita delectat eum intrinse-
cus atq; recreat, sicut foris uiriditas oculos: atq;
ipsum etiam apud senes in naturali quadã uiridi-
tate diutissime seruat: quasi laurũ, oliuã, pinum,
etiam hieme uirentem. Tantoq; magis id efficit,
quo efficit & interius: atq; maxime: si cõpositio
talis aromatico flagret odore, alliciatq; sapore.
Profecto sicut corpus, ex crassioribus humorũ
partibus cõpositum in qũtã redigitur forma: ita
spiritus ex subtilissimis eorũdẽ portionibus cõ-
stitutus formã habet qũtã naturaliter rẽperatĩs-
simã, atq; lucidã: ideoq; celestẽ. Atq; in hac ipsa
forma cõseruandus est, ut subtilis quidẽ sit: & i-
nterea firmus sicut diximus. Sit omnino lucidus:
sed etiã quodãmodo solidus. Ac pręterea rebus
odoriferis, firmis, lucidis assidue foueatur, si ui-
tam cupimus conseruare, que uiget i spiritũ, &
uendicare nobis celestia dona. Hec hactenũ ius-
su Veneris cõtemplati, Venerem ipsã audiuĩsse
putemus.

Mercurius alloquitur senes: & cõsulit eis cir-
ca uoluptatem. odores. Cantus. Medicinas.

) Cap.

XV.

Interea dum inter senes ipsa quasi Venũ cõ-
fabularetur: forte qdem hactenũ satis bel-
le. Deinceps uero plixiũ forsq; fabulatura foret.

Sermonem hunc his Mercurius uocibus, sermo-
num auctor interpellat. Quid nam uobis est cū
Venere isthac semper puella senes? Quid rursus
Veneri cum sermonibus? Non ne mei simul, atq;
uestri sunt sermones. Mea ratio pariter, atq; ue-
stra. Audite me igitur eadem nūc attentioe, qua
illam, & multo maiore insuper attentione q̄ Ve-
nerem. Quinq; scitis esse sensus. Visum, audi-
tum, olfatum, gustum, tactum. Esse rursus quī-
q; (ut ita dixerim) discite rationes. Du3. n. per quō-
q; sensus quotidie imbuitur uobis animus, rati-
onesq; inde rerum ipse cōcipit: interea notiones
habitusq; ad res iudicandas quinq;, tanq̄ ratio-
nes quinq; resultāt. Pręterea sicut quinq; hic q̄-
dem sunt sensus: inde uero quodā mō rationes;
ita uitę tenor quinq; gradibus circa sensum rati-
onēq; disponitur. Vnde quinq; numerātur æta-
tes. Prima quidem sensu tantum trahitur. Secū-
da: sensu magis admodū allicitur q̄ ratioe ducit-
ur. Tercia: post hęc alternis pariter rationis, &
sens⁹ psuasionebus agitur. Quarta: ratione poti-
us q̄ sensu ducit. Quinta: tadē ratione tantū regi-
debet. Prima igitur ætas, atq; secunda tanquam
subiecta Veneri, Venerē si placet loquentē au-
diat. Reliquę uero Mercurium. Ego igitur reli-
quos uos omnes alloquor: non pro me quidem

DE VITA LONGA.

rantum: sed ꝑ Diana etiã hac: quã ad finistrã me
am cernitis. Nempe cũ hæc elinguis sit: Ego ue-
ro biliguus: iure pro hac ipsa, cuius ego liguam
habeo, loquor. ¶ Vnã ꝑfecto noxiãq; Venus
uobis ididit uoluptatē: qua noceret quidē uo-
bis: prodesset uero futuris: exhauriens paula-
tim uos ꝑ latentē quandã quasi fistulã: Aliudq;
uestris liquoribus implēs, atq; procreās: uos tã-
dem quasi uetustum quoddã spoliũ cicadarum
iã exhaustũ humi relinquēs. Cicadę interĩ tene-
riori ꝑspiciēs. ¶ Non ne uidetis? Quod Venus
de materia uestra generat esse recens quiddã &
uiuum, sensuq; ꝑreditũ: Surrípit ergo uobis iu-
uētutē, & uitã atq; sensum: ex toto inquã corpe
per totius uoluptatē, ut efficiat inde totũ. Ego
interim materię illius quę quartę digestionĩ su-
perest qualitate monitus, uos cõmoneo, alimen-
ta similiter quarta digestionẽ cocta plurimũ ui-
tę uestre succurrere: ouũ recens uidelicet itegrũ
& forbile una cũ saccharo exiguoq; croco. Lac
humanum uel suillum uel caprinum cum paucu-
lo melle súprũ. Atq; hæc duo tũc salubriora sũt,
quãdo natiuo adhuc calore flagrãt. Et si ouum
aliã mox cocturam desiderare uidetur: Preser-
tĩ i stomacho min⁹ ualido: S; leuiter ē coquẽdũ.
Verũ ut parũ ꝑ ad Venerẽ rãdeam⁹. Si qñ uidistis

Venerem, iuuenilem admodum uidistis, & qua
si meretriciis fucis & ornatibus expolitā. Hęc er
go, quę noua semper ē, noua semper affectat, o
dit uetera. Facta destruit, unde construat faciē
da. Hęc rursus, si dictu fas ē, quasi meretrix nō
uno quouis est contēta uiro. Vulgus amat. Et
ut dialectice loquar, speciei passim poti⁹ q̄ indi
uiduo suffragatur. ¶ Iam uero neq; tactu tantū
uos p̄cipitat: sed etiam gustu, fallit quotidie,
perditq; deceptos. Quos, n. uos i rebus sapes
p̄cipitis mediocri quadā tēperie gratos, hos Di
ana hęc Apollinis Iouisque munere tradidit. Il
lecebras uero saporum miras q̄bus quotidie ue
lut hamo capti clam miseri uitā pditis, Ven⁹ in
sidiosa fabricat. Quid igit̄ Martē icusatis? Quid
Saturnum? Mars quidē raro admodū uobis pa
lamq; nocet. Saturnus quoq; sēpius uultu se p̄
fiterur hostem: nocet tardius: tēpusq; remediis
nulli negat. Sola Venus palā ut amica uenit: claz
inimica uenit. Hanc igitur incusare poti⁹, si quē
inter superos incusare licet. Ad multiplices hui⁹
insidias: tum oculis argiuos ipsos instruite: tuz
Palladis clipeo uos munite. Aures autē ad blan
das pollicitationes eius tanq̄ ad letales syrenuz
cantus obstruite. Hunc deniq; prouidentię flo
rem a me accipite: quo Circes hui⁹ ueneficia de-

DE VITA LONGA.

uitetis. Hęc uobis duas uix tandē, & has qdem letiferas polliceſ uoluptates, poti⁹ q̄ largit̄. Ego uero beneficio patris atq; fratris quinq; promitto uobis: quinq; preſto, puras perpetuas, ſalutares: quarū infima eſt in olfactu: ſuperior in auditu: ſublīnior in aſpectu: eminentior in imaginatione: in ratione excelsior atq; diuīnior. ¶ Quo maior delectatio in tangendo ꝑcipit̄, atq; guſtādo: eo uitę grauius frequēter accidit detrimentum. Contra uero q̄to maiorē in olfactu uoluptatē & auditu, atq; uīſu. Item imaginatione & ſepe ratione quotidie reportatis: tanto ſila uitę lōgiora producit̄is. ¶ Verū ſicut in blandimētis tāgendi: atq; guſtandi cauendā uobis ſubdolā admonui Venerē: ſic in ipſa ſecretiore nimisq; affīdua cōtemplatiue mētis delectatione cauete Saturnū. Illic. n. frequēter filios ipſe ſuos deuorat. Nam quos ſublīniorū contēplationū ſuarū rapit̄ illecebris: & illic agnoſcit ut ſuos: hos interī ſi modo diuini⁹ gradū ibi ſiſtant, falſe q̄dam e terris amputat: terrenāq; incautis uitā ſepe ſurripit. Hoc ſaltē Venere interim indulgentior: qđ Venus qdem uitam, quā tibi detrahit, donat alteri: nihil tibi pro detrimento reſtituēs. Saturn⁹ aut̄ pro uita terrena a qua ſeparat⁹ ipſe, te deniq; ſeparat, cęleſtem uitam reddit, atq; ſempiternā.

Hoc ipso siſes eſſe uident ſiter ſe Ven⁹ atq; Satur-
nus, q; ſane q̄ aq̄rio gaudet, tã regnat in libra, q; hoies & híc & illa generãdi libidie uexat: nocet
q; uexatis, ut ide poſtéritati pſir. Sz hęc qdẽ fe
cũdat corp⁹, ſtimulatq; fecũdũ. Ille mètẽ ſuo ſe-
mie grauidã urget ad ptũ. Vos igiĩ puerbii mēo
res ne qd nimis, aſſiduĩs prudētię frenis p̄turien-
tis utri⁹ q; libidinẽ cohibete. Tãerſi mltō citi⁹ gra-
uiuſq; ille lēdit, quos tedio, torpore, mēore, cu-
ris, ſuperſtitōne p̄mit, q̄ quos ſupra uires corpo-
ris moreſq; mortaliũ eleuat ad excelfa. Omnino
uero ſeruate moneo quod equ⁹ Iuppiter Pitha-
goram docuit, & Platonem, humanã uitam in q̄
dam equali animę ipſius cũ corpore proportio-
ne ſeruari. Vtrunq; ſuis quibuſdã alimentis & ex-
ercitationibus ali ac ſimiliter augeti. Si q; alter
utrũ educatione p̄cipue ſua, multo robuſtius
altero tandẽ efficit: nō mediocrẽ facit uitę iactu-
ram. Propterea qcunq; inter reſ medicorum arte
laudatas potiſſimũ eas eligit, quę corpori ſiſ &
igenio p̄ſunt, maximũ uitę ſibi uēdicat adiumē-
tum. In earũ uero numero uinũ, mentã, miroba-
lanũ, muſcũ, ambram, zinziber recēs, thus, aloẽ,
iãcintũ, ſimileſq; lapillos, herbas ue cõſimileſ eē
putate, & quę ad utriuſq; utilitatẽ a medicis pa-
riter cõponũtur. Sed longioribus hiſ quãdoq;

DE VITA LONGA.

interceptis anibagib⁹: Ego quoq³ medicus huc
accessi. Si saporēs ex rebus accepti nō ultra uiuē
tibus: Item odores ex aromatis iam siccis, uitaq³
uacuis, multū ad uitam conferre censent. Quid
nam dubitatis odores ex plantis radicib⁹ adhuc
suis herentib⁹, uiuentibusq³ mirū imodū uitę ui
res accumulaturos: Deniq³ si uapores exalan
tes ex uita duntaxat uegetali magnopere uitę ue
strę profunt, q̄tum pfuturos existimatis cant⁹;
aerios quidē, spiritui p̄fus aeriō harmonicos
harmonico, calentes adhuc, uiuosq³ uiuo: sen
su p̄ditos sensuali: ratione cōceptos rationali.
Hanc ergo uobis a me fabricatā trado lyram: cā
tumq³ cū ipsa phębeū, solamē laborum diutur
nę uitę pignus. Sicut. n. res qualitate tēperatissi
mę simulq³ aromaticę, tum humores inter se: tū
spiritū naturalē secū ipso contēperant: Sic odo
res eiusmodi uitalē spiritū: sic rursum similes quo
q³ concentus spiritū animalē. Dum igitur fides
in lyra sonosq³, dum tonos tēperatis in uoce: si
militer sp̄m uřm intus cōtēpari putate. Ac ne
ipse Venere sim auarior, quę sine Baccho friget,
ab hoc ipso Libero patre p̄ me nectar hoc acci
pите. Qui p̄cipue iter uos frigēt, t̄pibus similib⁹,
bis septimo quoq³ die uncias uernacei, uel mal
uatici dulcis meri duas sūmāt cū una panis uncia
g. ii.

a 113

brm
mal.

tribus ante mensā horis: Semel autē drachmam unā sublimis aquę destillātis ex uino cū iuleb ro facei semūcia. Quo qdem liquore illinire etiā cutem, & ad olfactū uti cōmodissime possunt. At q̄ ut post eiusmodi nectar ambrosiā quoq̄ uobis afferam. Hanc insup acceptā ab Ioue largior medicinam. Quattuor mirobalanorū uncias accipite chebularū: Tres rosacei sacchari: Conditi sinziberis hieme qdem unciam: estate uero semūciam. Tria hęc cū emblicarum melle concoquite suauiter: septemq̄ auri foliis exornate. Ieiunibolū ante prādium quattuor horis accipite. Anno saltem integro quotidie id assūmite. Ut inde uelut aquilę renouet uestra iuuent⁹. Hactenus quasi Mercuriū locutū existimemus.

Confirmatio superiorū: & q̄ deuitare debent⁹ assiduam cogitationē & coitū. **(Cap. XVI.)**

Astrologi Venerē & Saturnū inimicos inimicem esse ferunt. Cum uero in celo ubi oīa amore mouētur, ubi defectus est nullus, odium esse nequeat, inimicos. i. effectū diuersos interpretamur. Mittamus impresentia reliqua. Ecce nūc Saturnus qdem nobis in cētro: Venus autē in circumferentiā posuit uoluptatem. Voluptas uero spirituū esca quedā est. Igitur ex opposito Venus, atq̄ Saturnus spiritus nostri uolatum aucu

DE VITA LONGA.

pantur. Illa per uoluptatē suaz allicit ad externa
Hic interim per suam ad intima reuocat. Distra
hunt itaq; spūm si ferme eodē tempore moueāt,
atq; dissipant. Quāobrē nihil contēplatori uel
curioso pestilenti⁹ q̄ Venereus actus: nihil uicif
sim hunc sectanti alienius q̄ cura & cōtemplatio
esse potest. Contēplatorem uero phisicū, religio
sumq; eodē in gradu cōnumeramus. Et gradu si
mili quēlibet in negociis suis ualde cogitabūdū,
grauib⁹q; curis obnoxiiū. Hinc rursus efficitur,
ut si quē Saturnia, uel contēplatione nimitū occu
parū uel cura pressū: leuare interim & aliter con
solari uelim⁹, per Venereos act⁹, ludos iocos id
tentantes tanq̄ per remedia longe distantia, fru
stra atq; etiam cū iactura conemur: atq; uicissim
si quē uenereo, uel opere pditū, uel ludo iocoq;
solutū moderari uelim⁹, per saturniā seueritatez
emendare non facile ualeam⁹. ¶ Optima uero di
sciplina est: per quēdā Phēbi Iouisq; qui inter Sa
turnū Venerēq; sunt mediū, studia similiaq; reme
dia homines ad alterutrum declinātes ad medi
um reuocare. ¶ Sed ut tandē sim⁹ medici: sicut flā
ma duob⁹ cōmuniter modis uiolētis extinguit:
aut uelut diffolata uētis: aut cōtra quasi cōpressa
cineribus: Sic spiritū uel celeriter effectū Vene
reo dissipamus: uel sensim Saturnio suffocamus:

ac sepe exprimimus cōprimendo, pariterq; resol-
uimus. ¶ Spiritus utiq; frequēter ad extima uo-
lās, intima reddit uel uacua, uel aliena uitę. Sed
ad intima sepe coactus cętera circū membra pre-
stat uitę minus idonea. Citā igitur senectutē, tū
uenus interioribus nostris; tū Saturnus exterioribus infert. Venus qdē precipue: ubi ex quo
uis eius motu facile corpus debilitatur atq; laba-
scit. Saturnus quoq; potissimū: quādo ex quocū-
q; contēplationis officio, uel curę labore, inge-
nii corporisq; uires labefactantur. Et si uel q ad
contēplationē: uel qui ad libidinē natus est, ple-
runq; ad suū uterq; officiū est natura fortissim⁹.
Natura. n. sepe coniūgit cū uoluptate simul & fa-
cilitate potentiā. Vnusquisq; igitur se cogno-
scat: suiq; ipsius moderator, ac medic⁹ esto. Coi-
tum qdem frequentaturi cęteros cōsulant. Ego
uero exercitaturis ingeniu; libro etiam superiore
consului. Deniq; omni diēta oībus remediis uti
debent: quibus mēbra, spiritus, sensus, ingeniu;
memoria confirmentur. Cogitationes per inter-
ualla repetere. Nec expectare uel minimū ex co-
gitatione laborē. Maxime uero cum primum ca-
nescunt: quibus non nulli sint qui non tam debili-
tatę naturę, uidelicet adhuc iuuenes canos emit-
tunt, q̄ uel egritudine, uel egrotatiōe aliqua pre-

cita

cura

*de cogno
scere.*

l. cita

DE VITA LONGA.

cedente: aut etiã parentũ similitudine: a quibus scilicet iã canescentib⁹ fuerint generati.

De medicinis senum. Et de habitatione iterũ atq; diæta.)Cap. XVII.

Chaldeorum regula est forte probanda, ad iuuentutem recuperandã: peregrinos humores imbibitos corpori, expurgare gradatim, tum interiores, competentibus medicinis: tũ exteriores, frictionibus & lauacris prouocationibusq; sudoris. Intereaq; salubribus, duraturisq; alimentis paulatim corp⁹ implere. Sunt autẽ qui trochiscis quibusdã ex uiperâ factis, uel helleboro preparato promittunt humores oēs ueteres putridosq; profus educere. Quibus expurgatis & humore rursũ saluberrimo alimentis salutaribus recreato, restituere iuuetutẽ. Et q; cautiore sunt, helleboro gallinas pascunt: hominẽ uero gallinis. Eiusmodi uero curationẽ tanq; periculosam in iuuetute arbitror potius q̃ in senectute tentandam. Ne forte iuuentutem illam a Medea Pelię seni promissam experiamur. Nam & iuuenes medicinis exq̃site purgantib⁹ cito senescere Hypocrates asserit. Sz ubi diæta nõ sufficit, clystere uel mãna, uel aloë presertim lota secur⁹ uteris. Si tibi sint alu⁹ astrictior, mãna cũ iur

*melis
sena*

g.iiii.

caponis, mirobalanicꝫ uirtute. Sin minus, hac te
iuuenē etiam in senectute purgatione seruabis.
Summe unciā lotę aloes unā, mirobalanorū em
blicarū drachmas duas, chebularū quoꝫ tantū
dem, duas itē rosarum purpurearꝫ, masticis quo
ꝫ tantundē, maluatico uīno cōfice pilulas: quā
do luna fēliciter collocata, propicio fruitur lo
uis aspectu, p̄sertim si domicilia fixa possede
rit uł ipsa, uel Iuppiter. Hęc enī ad diuturnitatē
uitę magnope conferunt. Potes etiā utiliter reu
barbarū hic cū aloē cōponere scilicet dimidiā
aloes partē, dimidiā reubarbari. Et quotiens o
pus fuerit, unā mane sūmere pilulā ad tres usque
uel quicꝫ, modicūꝫ insup uinū bibere. Vbi ue
ro pituitā magis times, potes cōmode in his pi
lulis trochiscorū agarici tertiā partē accipe una
cū tertiis aloes duabꝫ dimisso reubarbaro. Sed
primā illā ego iam multis ānis pilularū cōpositō
nem omni etati experior esse tutissimā. Eadē ho
ra confectiōnē eiusmodi facito. Sūme mirobala
norum emblicarū, belliricarū, indarū, chebula
rum unciā uniuscuiusꝫ unam: cinamomi uero
duas: unā quoꝫ doronici: rosarū purpurearum
unam: sandalorū rubeorū duas: unā croci drach
mam: tertiā drachmę partē musci: ambrę tantun
dem. Candidū post hęc cū aqua rosacea succoꝫ

DE VITA LONGA.

citri fundito saccharum. Coque: fac bolos: auro
q̄ inuolue. Hoc antē prandiū quattuor horis sū
mentes atq̄ dantes utiliter experti sum⁹ ad uirtu
tem corroborandā: ad illustrandū spiritum atq̄
firmandū. Maxime uero proderit, si paulū quid
insuper uini aurei biberis. Proderit & sepe calefa
ctum panem aureo mero & rosacea aqua perfū
dere: & modico insuper cinnamomo saccharoq̄
uberiore condire. Frequēter etiā duo hęc cū
lacte amigdalino & modico pane miscere. Nam
eiusmodi mixtiones naturam referūt Iouialem.
Pręter oīa, quę in superiorib⁹ explicauimus uel
saltem significauimus, ab his omnes urbani dili
genter cauere debent, estu, gelu. Quolibet uel
post calorem frigore uel nocturno. Nebulis, uē
tis uel ex palude flantib⁹, uel irrūpentib⁹ ex an
gusto. Locis item ubi aer uel mouet̄ uolenti⁹,
uel nullo modo mouet̄: Habitatione quīs humi
midiore, fetore, torpore, merore. Diligenti⁹ atq̄
Mercurii sectatores. Diligentissime senes. Qui p̄
terea postq̄ mane corpus totum leuiter perfricu
erint, delinient ipsū aduersū aeris & laboris incō
moda, calente oleo, uel uino quopiā subamāro:
cui prius infuderint mirram, & rosam, atque
myrtum. Saluāam frequenter ore ferant, neruis
ac dentibus amicissimam. Et quādo dentium uī

Uini 1
r 1 1

frig. 1^a
2^a 1^a

salua

v l a
mb

ol

ot 113
fac 113

tio, liquida uelut infantes alimenta reperere cō
 pelluntur: molissima caueant. Lac quidē uino re
 ferant moderato. Vrantur igne dūtaxat ut me
 dicina, quantum uidelicet expellēdi frigoris, &
 fuscitandi caloris innati necessitas postulat. Ali
 oquin tanquam edace humorem naturalem ex
 ficcaturo. Solem uero quoad delectat sequan
 tur ut alimentum, destillatione uitata: Et estu si
 militer declinato. Faciles quidem motus dili
 gant, excitando calori admodum necessarios.
 Labores autem corporis oderint: & multo ma
 gis animi. Nec minus longam sīrim, & inedia,

¶ De nutrimento spiritus, & conseruatione ui
 re per odores. ¶ Cap. XVIII.

¶ **H**egimus in calidis quibusdam regionibus,
 ac plurimo passim odore flagrantibus mul
 tos gracili corpe, & imbecillo stomacho, quasi
 solis odoribus ali. Forte quoniam ipsa natura
 loci, tum herbarum, & frugum, atq; pomorum
 succos ferme totos redigit in odores: tum cor
 porum humanorum humores illic resoluit in
 spiritum. Cum igitur uterq; uidelicet odor &
 spiritus sit uapor quidam, & simile simili nutri

spu; .
o o

DE VITA LONGA.

atur, nimirum & spiritus & spiritalis homo plurimum ab odoribus accipit alimentum. Nutrimētum uero, qualecunque id sit per odores siue fomentum, apprime senibus & gracilibus necessarium est. Quo defectum alimenti solidioris atque uerioris, utcunque compensare possimus. ¶ Ambigere tamen non nulli solent, utrum spiritus odoribus nutriatur. Ego autem opinor solis forsan ita nutriri, ut nisi alimenta, quę crassa sunt, digestionē tandē in uapores extenuentur, spiritus ipse quem diximus uaporem esse, nullum illinc suscipiat nutrimentum. Itaque uinum odore plenum spiritum subito recreat; quę cętera uix tandem reficere possunt. Vapores uero illum in quem cibi cocti denique transferunt, ideo appellamus odorem: quoniam & odor ubique uapor quidem est: & hic tractus intus ex alimentis uapor nisi spiritui quodā odore placeat, uix ullum spiritui exhibet alimētum. ¶ Quamobrem Auicennam nostrum ualde probamus dicentem: corpus quidem dulcedine: spiritum uero quadam (ut eius uerbis utar) aromaticitate nutriri. Quę crassitudo corporis nō nisi crassa natura, quęlis ē i dulcedine, coalescere ualeat. Tenuitas uero spūs: nō alio quā fumo quodā, atque uapore: i quo aromaticitas ipsa uiget, refici possit. Aro-

si 1 odo
ru r i.

1 r 2

maticam uero qualitatem dicimus odoram, & acutam, & quodammodo stipticam. Proinde quoniam iecur quidem corpori per sanguinem alimentum prestat, dulcedine plurimum augetur. Cor autem quia & creat spiritus; & spiritui procreat alimentum: merito desiderat aromatica. Expediunt tamen, & aromatica pro corde condiri dulcedine; & dulcia pro iecore aromaticis commisceri: dulcedinemque interea nimiam euitare. ¶ Quid plura? Galienus ipse secutus Hippocratem, spiritum non solum odore putat nutriri, sed aere: Aere inquam non simplici: sed potius oportune permixto. Quibus quidem si fidem habebimus, nec alimentorum, nec rei ullius delectum magis ad uitam necessarium, quam aeris nobis accommodati, esse censebimus. Aer enim, & inferiorum & celestium qualitatibus facillime semperque affectus & immensa (ut ita dixerim) amplitudine circumfusus, perpetuoque motu, nos undique penetrans, ad sua nos mirabiliter redigit qualitatem. Presertim spiritum: precipue uitalem in corde uigentem. In cuius penetralia: tum assidue influit, tum repente. Sic protinus afficiens spiritum, ut est affectus: perque spiritum uitalem, que & materia, & origo est spiritus animalis, pariter afficiens animalem. Cuius quidem qualitas maximi momenti est ingeniosis eiusmo

Sp aer
n itv t }

(DE VITA LONGA.)

di spiritu plurimū laborantibus. Itaq; ad nullos potius q̄ ad eos attinet puri luminosiq; aeris, odorūq; delectus, atq; musicę. Hęc enī tria spiritus animalis fomēta p̄cipua iudicantur. Potissimus uero ad uitam est aer electus. Nā octauo mense nati in egypto plurimi uiuunt. Et non nulli in plagis gręcię temperatis saluberrimi aeris bñficio. Quod Aristoteles narrat: & Auicēna confrimat. ¶ Sed p̄fecto sicut corp⁹ ex uariis compositum, uariis quāuis non eadem mensa nutriendum est alimentis, ita spiritus similiter compositus uarietate quadam aeris semper electi oblectādus est, atq; fouendus. Simili quoq; electorū odorum uarietate quotidie recreand⁹. Nam aer & odor quasi spiritus quidaz esse uidetur. ¶ Nam uero Alexander & Nicolaus Peripatetici una cum Galieno concludunt spiritum uitalem, & animale m ideo nutriri, tum odore, tū aere: quoniam uterq; mixtus est, atq; cōformis: & utrunque haustū in p̄cordia penetrare: ubi coqui temperariq; ad uitam, perq; arterias diffūdi. Vbi uterq; coctus iterum, nutrit spiritum (ut aiunt) utrunque, p̄cipue animalē. ¶ At ut etiā spiratum aerem non solum refrigerēdo calori p̄desse: sed etiam nutriendo. Nā & animalia etiam ualde frigida spirāt. Addunt aerem crassiorē spi

ritui naturali tanquam magis corporeo conuenire, subtilem uero, purum, lucidum, spiritui potius uitali, potissimum animali. ¶ Neque mirum uideri debet spūm a deo tenuē, reb⁹ quoq; tenuibus ali. Siquidem & pisciculi multi aqua nitidissima nutriuntur: & ocimum in aqua simili, uiuit, crescit, floret, & dolet. Mitto quib⁹ elemētis Chamelentem & Salamandram nutrirī nōnulli ferant. Redeam⁹ ad nostra. ¶ Interest certe q̄ plurimum, qualem spīremus aerem: quales haureamus odores. Talis enim & spiritus in nobis euadit: Eatenus uero nos anima per uitam uegetat: quatenus spīritus harmoniam seruat cum anima concinentem. Spiritus quidem in nobis primus uiuit, & maxime; & quasi uiuit solus. Nonne repente quodam sepe casu, affectu, uita, sensus, motus, subito membra deserunt? Regresso uidelicet ad cordis penetralia spiritu: Et sepe statim reuertuntur ad mēbra per frīctiones & odores illuc spūm redeūte. Quasi uita in ipso spū uidelicet re uolatili poti⁹ insit q̄ humoribus aut mēbris. Alioquin propter horum crassam tenuitatē tardius admodum accederet uita membris atq; recederet. Quicumq; igitur uitam in corpore producere cupitis, spiritus imprimis excolite: hunc

DE VITA LONGA.

augere nutrimentis sanguinem augētibus, temperatum uidelicet, atq; clarum: Hunc aere semper electo fouete. Hunc quotidie suauib⁹ odoribus alite. Hūc sonis & cātib⁹ oblectate. Sed iterea odores cauete calidiores. Frigidiores fugite. Capescite temperatos. Frigidos calidis, siccos humidis temperate. Odorē uero omnem q̄a pars corporis subtilissima est, scitote non nichil habere caloris: atq; ex rebus quę ipse nutriunt, odores sperate potius nutrituros: ut ex aromatico piro pomoq; persico, similiq; pomo: magis at recente pane, calente: maxime carnibus assis; q̄ maxime uino. Atq; sicut sapor qui mirifice placet: plurimi uelocisq; nutrimenti causa est uel occasio corpori, sic odorem ad spiritum se habere putate. Commemorare uobis iterum placet: Democritum iamiam expiraturum ut obsequeretur amicis: spiritum ad quatrídium usque olfactu calentium panum retinuisse: ulterius etiam si modo placuisset, spiritum seruaturum. Sunt & qui dicunt id mellis odore fecisse. Ego si mō usus est melle, existimo illum mel uino liquefactum albo, calentibus panibus infudisse: neque .n. spnēd⁹ ē mellis odor. Flos nāq; floꝝ mel existit: nec parū nutrit ip̄a dulcedine: ac diu qlitate

fua res íntegras a putrefactione tueſ. Itaq; ſi qſ nouerít hoc etiã ad cibũ ita ueſci, ut nec dulcedine nimia meatuſ oſpleat: nec tali quodã calore bilem exaugeat, certum habebit lãgioris uite ſubſidiũ. Saltem igít condimẽtũ hoc frigidis & humidis adhibete. Verum ut uoſ reuocẽ ad odores. Vbicunq; ſuffocationẽ, cõpreſſionẽq; ſpirituũ nimiam extimeſcítis: qđ meror frequẽſ torporq; portendít, odores circũfuſoſ amate. Vbi uero fugã exalãtium ſpũm expaueſcítis, odores potius ínfuſoſ nutrimentis accipite. Et ſi qđ odorum præterea foris ſumítis, uelut clypeũ coſtiſ dumtaxat admouete ſiniſtriſ. Non ne uídetis qđ repẽte fuſſum uel deoſſum ad odores ſe matrix ípſa præcipitet: qđ uelociter ad oſ ad naſeſ ſpirit⁹ aduolet, ſuauiſ odoris eſca pellect⁹. Vbi igítur ſpũſ uſ exíguuſ uel fugaciſſimuſ eſſe dep hẽditur: quod puſillanimitas ſepe declarat, cor poríſq; debilitaſ uel parua de cauſa multa cõtingens: odoríbuſ non tam extrínſecus obiectiſ, qđ íntrínſecus ínjectiſ allícite: ímo poti⁹ paſcite: retinete. Odorem uero uíní ante oẽſ elígite. Miſtũ nãq; nutrit ſpũm odor exalans ex natura tũ pluri mu, & uelociter nutriente corpus: tũ uoluptate ſenſum affíciente. Tale uero uínũ eſt præteríſ calidum, humidũ, & odorũ, atq; clarũ. Ta-

DE VITA LONGA.

le etiã faccharũ esse dicerẽ, si sũmat odorẽ. Cinnamonũ quoq; simile: Et doricũ, anisũq; & dulce maratrũ, si acumini suo ad exiguã dulcedinem adderẽt ampliorẽ. Sed quã temperem natura non fecit, uobis ipsi conficite. Et quotiens distractionẽ spiritũ formidatis, calidioribus acutioribusq; & subtilissimis adhibete, quẽ cohibere partim per uolatũ spũs, ac sistere ualeãt: ceu croco, chariophilis, cinamomo, adustũ panẽ, rosaceã aquã, acetũq; rosaceũ, rosã, myrtum, uiolã: sandalũ, coriãdrum, cydoniũ pomũ, atq; citrũ. Horreo uero cãphoram: ubi contra canitiẽ est agendũ. Recentẽ uero semp mentã diligo: menti etiã salutarẽ spũiq; tutissimã. Deniq; memõtotes oẽs ueneno cõtrarias, esse uitẽ admodũ salutare: nõ gustu tantũ: sed etiã odoratu: maxime theriacã. Has uero in libro p̃tra pestilentiã enarrauimus: narrabimus & in libro sequenti. Inter eas aut ne qd uos lateat, numeram⁹, & uinũ. Nã sicut homini uenenũ est cicuta, ita cicute uinum nõ simul qdem, sed paulo post ebibitũ. Ac ne solis uos odoribus hic alliciã, cõponendu3 uobis mando electuariũ quotidie mane gustandũ, olfactu, gustuq; suaue, & uitẽ admodum salutare. Accipite tres chebularũ uncias: unã emblicarũ: & indarũ unã: unãq; belliricarũ: semuncia3 uero

doronici: Cinnamomi uncias duas: croci drach-
mam unā: ambre partē drachmę tertiam: Musci
quoq; tantūdem. Contūdite diligenter. Tantū
rosacei sacchari adhibete, q̄rū gustui satis facit.
Sandalorū rubentiū q̄rū sat est color: mellis itē
emblicarū uel chebularū: q̄rum molli expedit ele-
ctuarii formę, auri folia totidē quot p̄dicte sūt
uncię. Vbi uero difficilior est cōpositio multi-
plex, experti sumus simplicē hanc optimā esse. s.
ex chebulis maratro dulci: saccharo aqua rosa-
cea liq̄facto. Sūptam uero tū ieiuno stomacho:
tum post cęnam. Memineritis aut mirobalanos
cōditas meliores esse: Siccas uero saltem diem in
tegrū, oleo amigdarū dulcium, uel butyro uac-
cino prius infundite q̄ conflētis. Probat & Au-
cenna uobis confectionē ex emblicis atq; indis,
cū melle anacardorū, coctoq; butyro: Item che-
bularū cū zinzibere & squama ferri, & potius au-
ri. Probat itē Petrus Aponensis cōpositiones
ex croco, mace, castoreo, per partes ęquales ac-
ceptis, atque cōtusis, & uino cōmixtis. Vnde af-
firmat uitam etiā propemodū moribundis pro-
duci consueuisse. Deniq; Aly Astrologus Me-
dicusq; excellens asserit, usu triferę similitumque
rerum uitam effici longiorem. In omni uero tri-
fera mirobalanus fundamentum est. Sed hanc

DE VITA LONGA.

temperant subtilibus quibusdā, atq; mollibus: Præsertim ubi siccior est mirobalan⁹: Vt & penetret, nec meatus obstruat, nec aluū exsiccet nimium, uel astringat. Cum uino præterea cōmodissime utimur: sed modico; ne forte diluat. Compositionē uero Petri, quam modo narrabam, si modo utilis est, arbitror olfactu potius q̄ potu utilem fore.

¶ Magorum medicina pro senibus.

2Cap. XVIII.

Magi stellarū obseruatores ad Christum uirtē ducem stella duce uenerunt, pretiosum uitę thesaurū offerentes, Aurum, Thus, & Myrrham: Tria dona pro tribus planetarū dominis, stellarum domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Iouis maxime omnium temperatum, Thus autem pro Sole præcipue, phæbeo calore simul odoreq; flagrans. Myrrham deniq; firmantem corpus atque conseruantem: pro Saturno omnium firmissimo planetarum. ¶ Huc igitur om̄s ad sapientes magos uenite senes munerā uobis quoq; uitā p̄ductura ferētes. ¶ Quibus auctore uitę quondam ueneratī traduntur. Venite senes iq̄ senectutē grauiter tolerātes. Venite & uos præterea, quoscūq; senectutis pp̄modū
h.ii.

aduentantis formido sollicitat. Accipite precor
alacres uitalia dona. Sūmite uncias qdem thuris
duas: unaꝫ uero myrrhę: auri rursū in folia du
cri dimidiā drachmę partē. Contūditē tria simi,
conflate, cōfundite in pilulas, aureo quodā me
ro: Idqꝫ tunc oportune conficite, quando Dia
na ppicio Phębi, uel Iouis gaudet aspectu. Sū
mite posthac thesauri rāti, aurora qualibet por
tiunculam. Ac exiguo perfundite meri potu: nisi
forfan incaluerit ęstas. Tunc enī aquā rosaceaz
bibere prestat. Si quis aut iter uos calorē quo
uis tēpore magis metuat, his mirobalanū chebu
laz, aut emblicā, equalē ad thuris, myrręqꝫ, & au
ri simul pondus addiciat. Hoc humorē procul
dubio naturalē a putrefactione tuebitur. Hoc
humoris resolutionē lōgi⁹ ppulsabit. Hoc tres
in uobis spūs naturalē, uitalē, animalē, fouebit,
confirmabit, corroborabit. Hoc rursū uegeta
bit sensū. Acuet ingeniū. Memoriā cōseruabit.
¶ De periculis euitādis ex quolibet uitę septena
rio imminentibus.

2 Cap. XIX.

C Vm astronomi singulas deinceps diei ho
ras planetis ordine singulis distribuerint:
Siliiterqꝫ septē ebdomadę dies: atqꝫ in ipso foetu
per menses digesserint officia planetarū: Cur nō
etiam per annos eadē disponamus? Vt quemad-

DE VITA LONGA.

modum infantē in aluo latentē rexit primo men-
se Saturnus:ultimo Luna. sic statim natum ordi-
ne iam conuerso primo ipsius āno ducat Luna.
Secūdo si uis/Mercurius. Tertio Venus. Quar-
to Sol. Quīto Mars. Sexto Iuppiter. Septimo ue-
ro Saturnus. Atq; deinceps ordo per uitam simi-
lis repetatur. Itaq; in septimo quolibet uitę āno,
fit in corpore mutatio maxima. ideoq; periculo-
fissima, quandoq;dem & Saturnus nobis cōmu-
niter est peregrinus: & ab eo tunc planetarū sū-
mo ad lunam e uestigio planetarū infimā guber-
natio redit. Hos annos astronomi gręci clima-
tericos nominant. Nos scalares uel gradarios: uť
decretorios appellamus. Forte uero in morbis
ipsum humoris uel nature motum planetas per
dies eodē ordine regunt. Vnde & septimus quis
q; eadem ratione iudiciarius appellatur. Quar-
tus quoq; quoniam medium in septennario te-
net. Tu igitur si uitam pducere cupis ad senectu-
tem, nullis eiusmodi gradibus interrumpā: Quo-
riēs septimo cuilibet propinquas anno, consule
diligenter astrologum. Vnde immineat tibi dis-
crimen ediscito. Deinde uel adito medicum, uel
prudenciam, & tēperantiā accersito. His nanq;
remediis prohiberi minas astrorum Ptolemęus
etiā confitetur. Addit quinetiam astrorū pro-
h.iii.

missa sic augeri posse, ut agros cultor auget ter
re uirtutem. ¶ Probat Petrus aponensis argu-
mētatōib⁹ mītris, & testīōio Aristotelis, Galie-
ni, Aly, naturalem uitę finem non esse ab initio
ad unguem determinatū, sed ultra citraq; moue-
ri posse. Idq; asserit tum ex astris, tum etiā ex ma-
teria. Cōcludit his auctoribus rationibusq; obi-
tum etiā naturalem differri posse: cū astrologię
machinis tum p̄sidiis medicorū. Igitur neque
nos temere in his p̄ceptis elaboram⁹. Neq; te-
pigeat perquirere a medicis q̄ naturaliter tua sit
dieta: & ab astrologis, quę stella uitę faueat. Er-
quando hęc bene se habet, & ad eam luna, cōpo-
ne quę p̄desse didiceris. Neq; pudeat sepe illos
auscultare: qui non tā fortuna, q̄ uirtute senectū-
tem prosperā consecuti uidentur. Pręterea Pro-
lemęus & ceteri professores astronomię imagi-
nibus q̄busdā ex certis lapidibus & metallis, sub
certo sidere fabricatis uiram prosperā pollicen-
tur, atq; longeuā. Verū de imaginibus q̄dem ex
parte ac plurimū de reliquo fauore cęlesti cōmē-
tarium componimus in Plorinum. Quem librū
huic operi deinceps subiciendum existimamus.
Quemadmodum, hoc post librum scribi uolu-
mus: quem de curanda litteratorum ualitudine

DE VITA LONGA.

composuimus. Fauorem uero cęlestem quem modo dicebam, pro iuuentute longa, nunc quātum quasi poetę cuidam licet loqui: quantū rursus medico licet facere, a Phębo Bacchoque petemus.

Solis ęterna est Phębo Bacchoq; iuuentus.

Nam decet in tonsis crinis utrunq; deum Phębus & Bacchus sęper indiuidui fratres sunt: Ambo fere sunt idę: Phębus quidę est ipsa spherę illius anima. Sphera uero Bacchus: immo & Phębus est totus ipse spherę circus. Bacchus autem est flammeus ille in hoc circo, circulus: imo uero Phębus est almū in hoc flammeo globo lumen. Bacchus autem existit ibidę salutaris ex lumine calor. Semper ergo fratres comitesq; sunt: fere semper alter & idem. Quid uero? Si sol in uere quidem Phębus est, cantu suo tunc auium cantus excitans: Cithara rursus tempora temperans. In autunno uero, Sol idem auctor uini Bacchus existit. Tria nobis ad seruandam iuuentutem pater ille Liber qui amat colles Bacchus affert. Hos quidem apricos primum colles. In his autem collibus suauissimum precipue uinū. Perpetuā i uino securitatē. Tria quoq; Phębus Bacchi fr̄ pari benignitate largi. Diurnū p̄

mo lumen: sub fomento luminis herbas suauiter redolentes. Ad luminis huius umbram citharam cantumque perennem. His ergo pensis potissimum: his staminibus Clotho nobis iam non parca longa uite fila producet. Tris parcas fere omnes poetę canunt. Tris quoque nos non poetę canimus. Prudens quidem in omni uictu parcitas uitam nobis longam inchoat. Constantis quoque in curis subeundis parcitas producit uitam. Parcitas uero in celo fruendo negligens uitam occat. Tres Pythagoras temperantiam ante omnia celebrat: tres etiam nos in presentia celebramus. Temperantiam in affectibus conseruato: temperantiam in omni uictu seruato. Temperantiam aeris obseruato. Hac enim prouidentia humorum intemperie que cito senectutis & interpestiue mortis causa est aspirante deo procul ad modum propulsabis. Aspirabit autem auctor ille uite: si ea tantum conditione uitam optaueris diurnam, ut diutius cum generi humano uiuas, tum maxime uiuas illi, quo mundus totus inspirante uiuit.

¶ FINIS.

DE VITA CAELITVS.

Prohemium In Librum De Vita Caelitus.

13 2 2 2 2 2

MARSILIVS Ficinus Florentinus Serenissimo Pannonie Regi semp inuicto.

Philosophi ueteres rex oim felicissime celestium uires inferioruq; naturas diligentissime perscrutati: Cum existimarēt hominē frustra sapere: qui nō sibi sapit, totam merito perscrutatōnem suam imprimis ad uitā sibi cēlitus cōparandā retulisse uidentur: iudicantes (ut arbitror) tū elementa, & quę ex his cōponuntur frustra sibi cognita fore: tum mot⁹ celestium, & influxus temere nimitū obseruatos: nisi hęc una cū illis cognita simul, atq; cōiuncta, aliquādo sibi ad uitā felicitatemq; conducerēt. Profuit autē illis ut uideretur, eiusmodi contēplatio, ad uitā primo presentē. Nam Pythagoras & Democritus Apolloniusq; theaneus & qcunq; ad id potissimū studuerunt rerū sibi cognitarū usu prosperam ualitudinē cōsecuti sunt: uitāq; longēuam. Contulit insuper ad futuram uitā, tum per gloriā apud posteros propagandā; tū apud deum in eternitate fruendā. Siquidē ex mirabili mundi rotius ordine eius tandē cognouere rectorem: & ante omnia cognitū amauerunt. Tibi uero gloriāq; per secula cuncta, futurā magnanimitas, magni-

ficētia/ uictoria ppetua pollicēt. Viraz quoq; a/
pud deū i euo beatā/ diuina clemētia/ insigni pi-
etati tuę iusticięq; pmittit. Vitā deniq; pspēraz
iter mortales fatiscq; longā q̄tū ex inditiis q̄bus-
dā mihi licuit cōiectare felicia tibi sidera decre-
uerūt. Vt autem quod pollicentur/ id & p̄stent
firmissima fide & cumulo insup progēt plenio-
re. Diligētia tua/ & medicorū/ astrologorūq; cu-
ra efficere pculdubio potest. Iā uero id posse sci-
entia & prudētia fieri doctissimi quicq; astrolo-
gi/ ac medici cōfītētur. Cum igit̄ inter Plotini li-
bros/ magno Laurētio Medici destinatos/ in li-
brum Plotini de fauore cęlitus hauriēdo trac-
tātē nuper cōmētariū cōposuissē: inter cętera in
eū nostra commētaria numeratū id quidē selige-
re nūc Laurētio quidē ipso pbāte. Atq; maiesta-
ti tuę potissimū dedicare decreui. Spero equidē
dum uite tuę prosperitatiq; cōsulam/ uite interi
& splēdori sęculi nr̄i/ & humani generis cōsultu-
rū. Atq; ut ualitudini prosperitatiq; regię ualidi-
us hęc nr̄a pdesent: p Valorē ipm mittenda pu-
taui. Hunc tu igit̄ Valorē nr̄m clemētissime Rex
cōplectere p̄cor. Tātū ei natura/ uirtus/ auctori-
tas tua ualet: ut absq; te neq̄at uel Valor ip̄e ua-
lere. X. Iulii. M. CCCC. LXXXIX. Florētię.

DE VITA CAELITVS.

Verba Marsilii Ficini Ad Lectorē sequentis
libri.

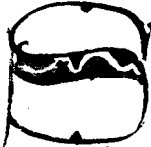
Alue hospes ingeniose. Salue iterū quisq̄
es salutis auid⁹, qui n̄ra ad limia tendis. Vide p̄
cor hospes cupide primū, q̄ hospitalis sūm. Intrā
tis erat certe, salutē statī hospitio dicere. Ego ue
ro salute p̄ueniens, mox p̄spectū saluere te iussi.
Intrātē & adhuc ignotū plibēter excepi. Trahē
tē ap̄d me moras, p̄missa (si de⁹ aspirauerit) salu
te donabo. Hospitiū ergo nact⁹ es amicū q̄dem
oībus: & amoris nūc erga te plenū. Si qd forte
fers tecū aōri p̄trariū: Si qd habes odii, pri⁹ poni
to p̄cor q̄ medicinas hic uitales attingas. Vitā enī
tibi dedit aōr, uoluptasq̄ pentū. Vitā uicissiz de
mit odiū, atq; dolor. Quē igiū odiosus uexat do
lor: huic null⁹ usq̄ medicīnē uitali relict⁹ ē locus.
Quāobrē deiceps te nō ut hospite t̄m, iam allo
quor: sed amicū. Officina Marsilii tui aliq̄to est
amplior, q̄ his cācellis dūtaxat, quos hic uides,
coerceatur. Nō. n. solo hoc libro sequēte: s; duo
b⁹ etiā p̄cedētib⁹ circūscribit. Tota uero sūma
tīm medicīna q̄dā ē p̄uirib⁹ opitulatura uitē: ut
ualida tibi uita sit, ut lōga. Idq; ubiq; medicorū
ope celit⁹ adiuta molit. Variā sane p̄ diuersis ho
mīnū ingeniis, atq; naturis n̄ra hęc officina, arti
dota, pharmaca, fomenta, ūguenta, remedia p̄

fert. Si qua tibi fortasse minus placeant: mittito quidē ista. Cetera propterea ne respuito. Denique si non probas imagines astronomicas, alioquin pro ualitudine mortalium adinuentas quās & ego non tam probo quā narro: has utriusque me concedente: ac etiam si uis cōsulerentē dimittito. Medicinas saltē celesti quodā admīniculo cōfirmatas, nisi forte uitā neglexeris, ne negligito. Ego .n. frequenti iam diu experientia cōpertum habeo: tantum interesse inter medicinas huiusmodi, atque alias absque delectu astrologico factas, quā inter merū atque aquā: ut etiā infans octauo a conceptōne mēse natus, florentiē mēse martio, nocte ascendente Saturno retrogrado, semiuiuus, eiusmodi diligentia uideatur a nobis imo a Deo quasi uitę redditus, potius quā seruat⁹. Trienniumque ualidus ferme iam impleuerit. Iam uero si preterea generis eiusdem plura narrauero, uera loquar. Nec gloriabundus (quod est a philosopho penitus alienum): sed exhortabund⁹ potius afferā. Verū satis iam partem quodē cociliantes, partem etiam exhortātes allocuti te sum⁹: deinceps igitur cum Plotino loquamur, ita demum tibi diligentius consulturū.

In omnibus que hic & alibi a me tractantur, tantum assertū esse uolo: quantum ab ecclesia cōprobatum.

MARSILII FICINI FLORENTINI LIBER
DE VITA CAELITVS COMPERAN
DA COMPOSITVS AB EO IN-
TER COMENTARIA E-
IVSDEM IN PLOTI
NVM.

In quo cōsistat secūdū Plotinū uirtus fauorē
cēlitus attrahens scilicet in eo q̄ anima mundi,
& stellarum, Demonūq̄ anime facile alliciūtur
corporū formis accomodatis. ¶ Cap. primū.

 Trantū hęc duo sint in mūdio: hinc q̄
dē itellect⁹: inde uero corp⁹: Sed ab
sit aia: tūc neq̄ itellect⁹ trahet ad cor
p⁹: imobilis. n. ē omnio caretq̄ affec
tu motionis principio, tanq̄ a corpore longissi-
me distans: neq̄ corpus trahetur ad intellectū,
uelut ad motum per se inefficax, & ineptum: lō-
geq̄ ab intellectu remotum. Verum si iterpona-
tur anima utriq̄ conformis, facile utriq̄ & ad
utraq̄ fiet attractus. ¶ Primo quidē ipsa omni-
um facillime ducitur: quoniā primum mobile ē,
& ex se & sponte mobile. Pręterea cum sit (ut di-
xi) media rerum, omnia suo i se modo continet,

& utrinque ratione propinqua. Ideoque conciliat, & omnibus: etiam equaliter illis quae inter se distant: ab ea uidelicet non distantibus. Praeter enim id quod hinc quaedam conformis est diuinis: inde uero caducis, & ad utraque uergit affectu, tota inter se est simul ubique. Accedit ad haec, quod anima mundi totidem saltem rationes rerum seminales diuinitus habet: quot ideae sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus totidem fabricat species in materia. ¶ Vnde unaquaeque species per propriam rationem seminale propriam redditur ideae, facileque potest per hanc sepe aliquid illic accipere: quicquid per hanc illinc est effecta. Ideoque si quando a propria forma degeneret: potest hoc medio sibi proximo formari rursus, perque id medium inde facile reformari. Ac si certe cuidam rerum speciei, uel indiuiduo euerite adhibeas multa, quae sparsa sunt: Sed eidem ideae conformia. Mox in materiam hanc ita oportune paratam, singulare munus ab idea trahes per rationem uidelicet animae seminale. Non enim intellectus ipse proprie: sed anima ducitur. Nemo itaque putet certis mundi materiis trahi numina quaedam a materiis penitus segregata: Sed Demones portus animataeque mundi munera stellarumque uiuentium. ¶ Nemo rursus miretur per materiales formas animam quasi allici posse. Siquidem

DE VITA CAELITVS.

est eas eiusmodi sibi congruas ipsamet, quibus al-
liceretur, efficit: et semper libenterque habitat i-
eisdem. Neque in mundo uiuente toto quicquam repe-
ritur tam deforme, cui non adsit anima: cui non i-
fit & anime munus. Congruitates igitur eiusmodi
formarum ad rationes anime mundi Soroaster di-
uinas illices appellauit: quas & Sinesius magicas
esse illecebras confirmauit. **Nemo** denique cre-
dat ad propriam quandam materie speciem et te-
pore certo hauriri omnia prorsus ex anima do-
na: Sed pro oportunitate dona duntaxat seminis
quo talis spes pululauit: seminumque conformium. Ita
que hic homo humanis tantum adhibitis non propri-
as piscium uel auium dotes, inde sibi uedicat: sed hu-
manas atque consimiles. **Adhibitis** autem que
ad stellam talem pertinet atque Demonem, stel-
le Demonisque huius proprium subit influxum, ue-
lut lignum per sulfur paratum ad flammam ubi-
que presentem. Atque hunc non modo per ipsos
stellae demonisque radios: sed etiam per ipsam
mundi animam ubique presentem: in qua et cu-
iuslibet stelle Demonisque ratio uiget: partim
quidem seminalis ad generandum: partim eri-
am exemplaris ad cognoscendum. Hec enim secundum
Platonicos antiquiores rationibus suis edifica-

uit ultra stellas in celo figuras : partesq; ipsarum
tales, ut ipse quoq; figure quedam sint : impressit
q; his omnibus proprietates. In stellis autem figu-
ris, partibus, proprietatib⁹, omnes rerum infe-
riorum species continentur, & proprietates ear-
um. Vniuersales uero figuras octo posuit atq; q-
draginta scilicet in zodiaco duodecim: extra ue-
ro sex atq; triginta. Item in zodiaco triginta sex
ad numerum facierum. Rursus ibidem ter centum,
atq; sexaginta ad numerum graduum. In quouis
enim gradu sunt stelle plures, ex quibus ibi con-
ficiuntur imagines. Similiter imagines extra zodi-
acum in plures diuisit figuras pro facierum ibi-
dem graduumq; suorum numero. Constituit de-
nique ab imaginibus his uniuersalibus ad uni-
uersales imagines habitudines, & proportiones q-
dam, que ipse quoq; imagines illic existunt. **E**t
modi uero figure continuitatem queq; sua ha-
bent ex radiis stellarum suarum in se inuicem pec-
liari quadam proprietate coniectis. A quib⁹ for-
mis ordinatissimis dependent inferiorum for-
me, illinc uidelicet ordinate. Sed & celestes ille
tanq; & inter se disiuncte, procedunt a rationib⁹
animę coniunctis inuicem: & quodammodo mu-
tabiles, a stabilibus. Sed hec quatenus se ipas non
comprehendunt, referuntur ad formas in mente

DE VITA CAELITVS.

uel animalī uel eminentiore sese cōprehēdētes: quę tanq̄ multiplicēs redigūtur ad simplicissimū unū atq; bonū, sicut figurę cęlestes ad polū. Sed redeamus ad aīam. ¶ Quādo igit̄ aīa gignit spēriales inferiorum formas uiresq; eas per ratiōes efficit proprias: sub stellarū forma; q; cęlestium adminiculo. Singulares uero indiuiduorū dores: quę sepe nonnullis insunt tam mirabiles q̄ in speciebus esse solent exhibet per seminales similiter rationes: non tam sub amminiculo formarum figurarūq; cęlestiū, q̄ situ stellarum & habitu motionū, aspectuūq; planetarū, tum inter se, tū ad stellas planetis sublimiores. ¶ Anima q̄dem nostra ultra uires membrorū proprias communes ubiq; promit in nobis uite uirtutē. Maxime uero per cor, tanq̄ ignis animę proximi fontem. Similiter aīa mundi ubiq; uigens per solem præcipue suam passim explicat cōmunis uite uirtutē. Vnde quidam aīam & in nobis & in mundo, in quolibet membro totam, potissimū in corde collocant atq; sole. ¶ Deper uero memento sicut aię nostrę uirtus per spiritū adhibetur membris: sic uirtutem animę mundi per quintā essentiā, quę ubiq; uiget tanq̄ spūs intra corp⁹ mundanū, sub aīa mundi dilatari per oīa: maxime uero illis uirtutem hanc infundi: quę eiusmodi spūs plurimū

hauserit. ¶ Potest autē quita hęc essētia nobis it̄
magis magisq; assummi: si qs sciuerit eā aliis ele-
mētis imixtam plurimū segregare: uel saltē his re-
bus frequēter uti, q̄ hac abundant, puriore prę-
fertī. Ceu electū uinū, & saccharū, & balsamum,
atq; aurū, preciosiq; lapilli, mirobalaniq; & quę
suauissime redolēt: & q̄ lucent. Maxime uero q̄
subtili substātia qualitātē habēt calidam, humi-
damq; & claram. Quale pręter uinū est albissi-
mum saccharū: pręsertim si huic adhibueris au-
rum, odorēq; cinnami, atq; rosarū. ¶ Pręterea si-
cut alimenta rite in nobis assūpta per se non ui-
ua, rediguntur per spiritū nostrū ad uitę nostre
formam: sic & corpora nostra rite accomodata
corpori spirituiq; mūdano uidelicet per res mū-
danas, & per nostrū sp̄m, hauriunt ex uita mun-
dana q̄ plurimū. ¶ Si uolueris ut alimētum rapi-
at prę ceteris formā cerebri tui uel iecoris atque
stomachi: simile q̄rum potes accipe alimētū, id
est cerebrū, & iecur, & stomachū, aīaliū, ab hu-
mana natura non lōge distantū. ¶ Si opras cor-
pus tuū atq; sp̄m, ex aliquo mūdi mēbro, uideli-
cet ex sole uirtutē accipere, quęre q̄ ante alia sūt
solaria: inter metalla lapillosque, magis autē inter
plantas. Sed inter aīalia magis. Maxime inter ho-
mines. Similiora enī tibi magis proculdubio cō-

DE VITA CAELITVS.

ferunt. Hęc & extra sunt adhibenda: & intus p
uiribus affumenda: præsertim in die, & hora so-
lis, & sole in figura cęli regnante. Solaria uero
sunt oĩa ex lapillis, & floribus, quę elitropia no-
minant, quia uertuntur ad solem. Itē aurū, & au-
ripigmentū, aureiq; colores, crysolitus, carbuni-
culus, mirra, thus, muscus, ambra, balsamū, mel
flauū, calamus aromatic⁹, croc⁹, spica nardi, cin-
namomū, lignū aloes, cęteraq; aromata. Aries:
astur: gallus: olor: leo: catarus: crocodill⁹; hoies
flauī: crispi: sepe calui: magnanimi: supiora parti
cibariis, prim unguētis subfumigatōibusq;, pti
usui accommodari possūt. Hęc sentiēda, & cogitā
da frequēter, & imprimis amāda. Et luminis pluri-
mum est qrendū.) Si dubites uentrē ab iecoris
fomēto destitui, trahe ad Ventrē iecoris faculta-
tem, tū frictionib⁹, tum fomētis, per ea q̄ iecori
congruūt: per cicoreā: endiuīā: spodiū: & eupa-
toriū: & epaticā: atq; epata. Sifiter ne destituat tu
u3 corp⁹ ab Ioue, moue corp⁹ i die, horaq;, & reg-
no Iouis: & utere interim Iouialibus. Argentio:
iacinto: topatio: corallo: christallo: berillo: spo-
dio: Saphiro: uiridib⁹ aeriisq; coloribus.) Vino:
saccharo: albo melle: & cogitatōib⁹ affectibusq;
plimū, Iouialib⁹. i. pstantib⁹, equis, religiosis atq;
legiferis & inter homies eiusmodi, sāguineosq;
i. ii.

& pulchros, uenerabilesq; uersabere. ¶ Sed me-
mento primis illis rebus frigidis inferendum esse
aurum: & uinū: mentāq; & crocum: & cinnamo-
mū: atq; doricū. Aialia uero Iouialia esse Ag-
num: pauonēq; & aquilam: & iuencū. ¶ Quo
modo uero uirtus Veneris attrahatur turturib;
Columbis, & motacillis, & reliqs non permittit
pudor ostendere.

¶ De Concordia Mundi

¶ De natura hominis secundum stellas.

¶ Quomodo fiat attract⁹ ab unaquaq; stella.

¶ Caput .II.

Neq; uero diffidere debet qsq; nos atq; oia,
que circa nos sunt, preparamēris quibus-
dam posse sibi uendicare celestia. Nā celitus hęc
facta sunt: assidueq; regunt: & illinc iprimis pre-
parata sunt ad illa: & quod maximū est, mundus
aial in se magis unū est, q̄ quoduis aliud animal:
si modo est animal pfectissimū. Ergo sicut in no-
bis membri cuiuslibet presertim principalis qua-
litas motusq; ad alia p̄tinet: ita membrorū prin-
cipalium actus in mūdo commouent omnia: &
mēbra inferiora facile capiunt a supremis ultro
dare paratis. Quo enim potentior causa est: eo
est promptior ad agendum: eo igitur propēsior
est ad dandum. Exigua igitur preparatio nobis

DE VITA CAELITVS.

insuper adhibita sufficit celestium muneribus capiendis: si modo quisque ad id precipue se accommodet cui est precipue subditus. **S**ed ante uniuscuiusque nostrum proprietatem, humanę speciei proprietatem considerare debemus. Hęc igitur esse solarę, astrologi arabes consenserunt. Quod ego e statura hominis erecta: pulchraque: humoribusque subtilibus: & spiritus claritate: imaginationisque perspicuitate: studioque ueritatis & glorię: uerum esse coniecto. **A**ddo quinetiam proprietatem huic Mercurialem: ob strenuum uersatilis ingenii motum. Et quoniam humanum genus natum nudum: inerme: omnium egenum: hęc omnia propria industria sibi comparat: Quod est Mercurii proprium. Addo etiam Iouialem: ob complexionem corporis temperatam atque leges. Et quoniam secundo mense, quo Iuppiter dominatur, uitam accipimus: atque nascimur nouo: quo iterum recipit dominatum. Itaque humana species ab his tribus potissimum dotes insuper ampliores ita demum sibi poterit uedicare: Si per Solaria, Mercurialiaque, & Iouia seipsam eis magis indies atque magis accommodabit. De reliquis autem quid? Saturnus non facile commune significat humani generis qualitatem atque sortem: Sed hominem ab aliis segregatum: diuinum: aut brutum: beatum: aut extrema miseria pressum. Mars: Luna: Venus: affe-

ctus & actus hominī cū ceteris animātib⁹. eque
cōmunes. Ad solē igit̄ & Iouem, atq; Mercuriū
reuertamur. ¶ Sōlaria q̄dem nonnulla & Iouia di
ximus: Mercurialia uero nescio quō p̄termisi
mus. Sunt autē eiūsmodi. Stāntū: Argentū: p̄
fertim uiuū: Marcassira argentea: lapis achates:
uirū: porphyriticum: & que crocū cū uiridi mi
sceant, smaragdum atq; lacca. Aīalia sagacia &
ingeniosa simul & strenua, simiē: canes. Homies
eloquētes: acuri: uersatiles: oblonga facie: mani
busq; non pingues. ¶ Sunt autē quērenda, & ex
ercenda q̄ ad aliquē planetā attinēt: eo uidelicet
dominante (ut diximus) in die & hora eius si fieri
potest: etiā quādo ipse sit in domicilio, uel exal
tatione, uel saltē triplicitate sua & termino & an
gulo celi: extra cōbustionē directus: ac sepi⁹ ori
entalis: si sole sit superior. Itē in auge: & aspiciat̄
a luna. Si q̄s autē ab ipsa Luna beneficiū, & a Ve
nere poscat, r̄pa similia obseruare debebit. A Ve
nere q̄dem per aīalia sua q̄ dixim⁹, & per corneo
lam: & saphyrū: lapidēq; lazoli: es crocū atq; ru
beū: & corallū: om̄sq; pulchros uariosq; uel uiri
des colores: & flores: atq; concentus: suauesque
odores: atq; sapes. A Luna p̄ alba, & humida,
& uiridia, per argentū atq; cristallū, & uniones,
& argenteā marcassiram. Quoniā uero Satur

DE VITA CAELTIVS.

nus qdem statui & perseverantię dominať: Mars aut efficacię motus: cogimur nōnunq̄ horꝝ quoq̄ gratia ab eis patrocinia postulare: tꝑibus videlicet similiter obseruatis. Ab illo qdem p̄ materias quasdā quodāmodo terreas, & fuscas, atq̄ plūbeas, & fuscū iaspidē, & magnetē, & camoium atq̄ calcidoniū, & ex parte q̄dam per aurū, & aureā marcaffitā. A marte uero p̄ ignea, rubea es rubeū. Sulphurea oīa. Ferrū lapidēq̄ sāguineum. Neq̄ diffidas saturnū habere nō nihil ī auro. Nā p̄pter pōdus id putat habere. Quieriam Soli aurū simile sic oībꝝ metallis uest, sicut Sol in planetis oibus atq̄ stellis. Iam uero si q̄s cōuicerit Saturnū & Martē natura noxios esse, qđ eqdem nunq̄ crediderim: tñ his quoq̄ utēdū: quē admodū uenenis nōnunq̄ utunt & medici: Qđ Ptolemęus in Centiloqo probat. Proderit ergo quādoq̄ uis Saturni caute sūpta: sicut apud medicos, quę astringunt atq̄ continēt: imo & quo stupefaciunt, sicut oppiuz & mādragora. Martis quoq̄ sicut euforbium & elleborus. Cautissimū uero hac in re fuisse uident magi brachmanes Pythagorici: Qui cū ob sedulum philosophādi studiū Saturni tyrānidē formidarēt, uestibus albis amiciebāt: Iouialibꝝq̄, siue phębeis quotidie sonis & cātibꝝ utebāt: p̄simūq̄ sub diuo uiuebāt.

i.iiii.

Vbiq; uero memeto per affectu studiuq; animi
& per ipsam sp̄s qualitatē, nos facillime subito
q; exponi planetis eundē affectum ac eiusmodi
studiu & qualitatē significantibus. Per separa-
tionē igitur a rebus humanis: per ociū: solitudi-
nē: firmitatē: per theologiā: secretiorēq; philoso-
phiam superstitionē: magiā: agriculturā: per me-
rorem Saturno subiicimur. Per ciuilia & ambid-
osa negocia, per philosophiā naturalē, cōmunē
q;: per religionē ciuilem: perq; leges Ioui. Marti
per irā atq; certamina. Soli Mercurioq; per stu-
diū eloquētię, cantusq; & ueritatis & gl̄ię atq; so-
lertiā. Veneri per leticiā & musicā & festiua. Lu-
nē per uictum plantis similē. Sed hanc inter hos
differentiā mente teneto exercitationē ingenii
magis publicā atq; amplam ad solē spectare: Pri-
uatam uero & artificio mācipatā, poti⁹ ad Mer-
curiū. Tum uero musicā grauē qdem Iouis Solis
q; esse: Leuē Veneris: Mediā uero Mercurii.

¶ Similis quoq; de stellis fixis ratio est. Hęc qui-
dez cōmunis humane speciei regula. Propriā ue-
ro unicuiq; regula fuerit explorare, q̄ stella, qd
boni, cuiq; in genitura p̄miserit, atq; ab ea poti⁹
q̄ ab alia reposcere gr̄am. Et ab unaquaq; nō qd
libet donū. & quod aliarū est: sed eius ppriū ex-
spectare: nisi forte tum a sole cōmunia, multa re-

DE VITA CAELITVS.

portes: tãq̃ cõmuni quodã duce celestius, & ab Ioue ferme similiter: tũ mũdana pariter omia ab anima spirituq; mũdi. Quẽ sicut & quoduis aial: multoq; efficacius aiatum esse: non solum Platonice rationes: sed etiam astrologorũ arabum testimonia cõprobant. Vbi etiã probant ex applicatione quadã spũs nostri ad spiritũ mundi per artẽ phisicã affectũq; facta, trahici ad aiam corpusq; nostrũ bona celestia. Hinc qdem per spiritũ nr̃m in nobis mediũ, & tunc a mũdi spiritu roboratũ: ide uero per radios stellarũ feliciter agentes in spũm nostrũ, & radiis natura similit: & tũc seipsũ celestibus coaptantẽ.

Inter aiam mundi & corpus eius manifestum est spũs eius, in cuius uirtute sunt quattuor elementa. Nos uero per spũm nostrum hunc possumus haurire.

Cap. III.

Profecto mũdanũ corpus q̃tũ ex motu generationeq; apparet est ubiq; unũ: qd̃ idorũ philosophi pbant ex eo q; passim ex se uiuentia generet. Ergo p aiam uiuit ubiq; sibi presẽtẽ, ac pr̃sus accõmodatã. Igit̃ inter mũdi corp⁹ tractabile, & ex pte caducũ: atq; ipsã eius aiam, cui⁹ natura nimĩũ ab eiusmodi corpore distat: uest ubiq; spũs: sicut iter aiam, & corp⁹ in nobis: si mō ubiq; uita est cõmunicata seper ab aia corpori

crassiori. Talis nanq3 spiritus necessario requiritur tãq̃ mediũ: quo aia diuina: & adsit corpori crassiori: & uitam eidẽ penit9 largiat. Corp9 autẽ omne facile tibi sensibile, tãq̃ sensib9 tuis accommodatũ, crassi9 ẽ, & ab aia diuinissima lõge degenerans. Opus est igit̃ excellẽtioris corporis adminiculo quasi nõ corporis. Proinde scimus uiuẽtia oia rã plãras q̃ animalia: p̃ quẽdã spũm huic similit̃ uiuere atq3 generare. Atq3 iter elemẽta, qđ maxime spiritale ẽ, uelocissime generare: p̃petuoq3 moueri q̃si uiuẽs. Sed quẽres interea, si elemẽta atq3 aimãtes generant aliqđ sibi simile suo quodã spũ, cur lapides & metalla nõ generãt: q̃ iter elemẽta & animãtes media sunt. Quia uidelicet spiritus i eis crassiori materia cohibet. Qui si qñ rite secernat, secretusq3 cõseruet: tãq̃ semina uirt9 poterit sibi simile generare. Si modo materiẽ quidã adhibeatur generis eiusdẽ qlẽ spũm phisici diligẽtes sublimatõẽ quadã ad ignem ex auro secernẽtes: cui uis metalloꝝ adhibebũt: aurumq3 efficiẽt. Talẽ utiq3 spũz ex auro uł ex alio rite tractũ, atq3 seruatũ elixir arabes astrologi nominãt. ¶ Sed ad mũdi spũm redeam9: p̃ quẽ mũd9 generat oia: quãdo quidẽ & p̃ spũm p̃priũ omia generãt. Quẽ tũ celũ, tũ qntã essẽtiã possum9 appellare. Qui tal̃ ferme ẽ i corpore mũdi, qlis i no

DE VITA CAELITVS.

stro nō. Hoc imprimis excepto: q̄ aīa mūdi hūc nō trahit ex quattuor elemētis tāq̄ hūiorib⁹ suis: sicut ex nostris nostra: immo hunc p̄xime (ut platonice siue plotinice loq̄r) ex uirtute sua p̄creat genitāli quasi tumēs: & simul cū eo stellas: starrimq̄ per eū parit quattuor elementa: quasi in illius sp̄ritus uirtute sint oīa. Ipse uero est corp⁹ tenuissimū: quasi nō corpus, & quasi iam aīa. Itē quasi non aīa, & quasi iam corpus. In eius uirtute minimū est naturę terreneę. Plus aut̄ aqueę. Pl⁹ item aerię. Rursus igneę stellarisq̄ q̄ plurimū. Ad horum graduū mēsuras, ipse quātitates stellarū elementorūq̄ prodierunt. Ipse uero ubiq̄ uiget in oībus ḡnatiōnis oīs p̄ximus auctor, atq̄ motor: de quo ille. Sp̄ritus intrus alit. Torus est sua p̄te natura lucidus calidusq̄, & humidus atq̄ uiuificus, ex donibus aīe superiorib⁹ dotes eius modo di nact⁹. Quē plurimū hausisse Apolloniū Theaneū, testificat⁹ ē id⁹ Hīarchas dicēs, mirari nemo debet o Apolloni te diuinādi scientiam consecutū: cum tantū etheris in aīa geras.

(Sp̄s noster haurit mūdi sp̄m p̄ radios Solis & Iouis, q̄ren⁹ ipse fit solaris & Iouialis.) Ca. III.

Hunc tu igit̄ studebis ribi imprimis insinuare. Hoc. n. medio naturalia q̄dā b̄n̄ficia reperabis: tū corp̄is mūdani: tū aīę: tū etiā stellarū: atq̄

Demonum. Nam ipse inter crassum mūdi corp⁹
& animā medius est. Et in ipso stellę sunt & De-
mones: atq; per ipsum. Siue enim mundi corpus
atq; mundana sint ab aīma mūdi proxime: sicut
Plotino placet atq; Porphyrio: siue mūdanum
corpus: sicut & aīma pxime sit a deo, ut nostris
plac3 & forte Timeo pythagorico: omnino uiuit
mūdus, atq; spirat: spiritūq; eius nobis haurire
licet. Haurit autē pprie ab homine per suū spiri-
tum illi suapte natura conformē. Maxime si red-
datur etiam arte cognatior. i. si maxime celestis
euadat. Euadit uero celestis: si expurgeſ a sordi-
bus: & omnino ab eis, quę inherēt sibi dissimi-
lia celo: Quę quidē sordes nō solū intra uiscera
si fuerint, uerū etiam si in aīmo, si i cute, si i uesti-
bus, si in habitatione, & aere, spiritū frequenter
inficiunt. Efficietur tandē celestis, si ad orbicu-
larem animi corporis q; motū, ipse quoq; orbes
efficiat: Si ad aspectū cogitationēq; lucis frequē-
tiores etiā ipse subrutiler: Si adhibeant ei similia
celo ea cōmuniter diligentia, q̄ Auicēna i libro
de uiribus cordis spiritum curat. Et nos i libro
de curanda litteratorum ualitudine curare con-
rendimus. Vbi primuz segregant ab eo uapores
obnubilantes medicinis ita purgantib⁹. Secūdo
rebus lucentibus illustrat. Tertio ita colitur, ut

DE VITA CAELITVS.

& tenuet simul, & cōfirmet. Fiet deniq; celestis maxie: q̄tum dicat ratio p̄sens: si applicetur ei potissimum radii influxusq; solis inter celestia dominātis. Aq; ita ex hoc sp̄ritu tanq̄ in nobis medio celestia bona ip̄rimis insita sibi in nostrū tum corpus tum animū exuridabunt. Bona inq; celestia cuncta. In sole enim omnia continetur. Conferet autem sol ad sp̄ritum solarē efficiēdū p̄pe: q̄n sub ariete fuerit, ul' leone: ip̄m aspiciēte luna: maxime in leone. Vbi adeo sp̄ritū nostruz uegetat: ut ip̄m muniat contra uenenū epidimie repellēdum: quod p̄spicue apparet i babilonia & egypto, & regionibus spectantib⁹ ad leonē: ubi sol leonem intrans, epidimiam sedat, ea dūtaxat ratiōe, qua dixim⁹. Tunc ergo & tu solaria passim exquisita compone. Tunc incipe solarib⁹ uti: ea tamē cautione, qua sub estu exsiccationē diligenter euites. ¶ Non poterit autē facile sp̄ritus solaris euadere, nisi sit q̄plurimus. Ad soles .n. maxie pertinet amplitudo: Quāplurimū uero faciet tum diligentia cor rebus cordialib⁹ intus & extra fouens: tum etiam uictus ex alimentis q̄dem subtilibus: multū tamē, & facile & salubriter nutrientibus. Motus quoq; frequens atq; lenis, & oportuna quies, aerq; tenuis atq; seren⁹: & ab estu geluq; remot⁹: P̄cipue letus anim⁹.

Rursum nec solaris erit nisi calidus fuerit, & subtilis, & clarus. Subtilem clarūq; facies, si tristitia, & crassa deuitabis & fusca. Vreris lucidis lērisq; intus, & extra. Luminis mltū die nocteq; excipies. Sordes expelles, & otīū, & torporē. Impnis tenebras deuitabis. Perductor⁹ autē spm̄ ad calorē solī natalē: caue ne ad tertiū calorīs gradū siccitatēq; deducas. Calor. n. ipse sol nataliter non exsiccat; Alioqn nō eēt sol uitę generatiōisq; domin⁹, & auctor augmēri. Siccare uero cōrigit radiis ei⁹ ī p̄cauis materię sicce p̄clusis. Hūiorē itaq; calorī subtilē q̄l̄ ē solaris, & maxie ioui⁹, adhibebis, & p̄seruabis ī spū, reꝝ ei⁹ mōi usu: si solarē sis effectur⁹: Ne alioqn ad marriū poti⁹ q̄ ad solarē forte deducas. (Martē quidē solī eē similit̄ in paucis & his qdē manifestis, nec admodū excellentib⁹, & iterim iūmicū esse ferūt. Iouē uero Soli simillimū in p̄rimis excellentib⁹ q; munerib⁹ quīs occultiorib⁹ & amicissimū esse scim⁹. Vnde Ptoleme⁹ ubi de cōsonātia disputat, Iouē ait cū Sole p̄ceteris p̄fectissime cōsonare: Venerēq; cum luna. Oēsq; astrologi uniuersalē beneficētiā Soli tribūt similiter atq; Ioui. Quāuis sol eadē efficac⁹ agat, & Iuppiter sub uirtute Solis efficiat. In utroq; calor uiget, superatq; humorem. Sed in Ioue superat modice: In Sole superat excel-

DE VITA CAELITVS. 70

léter: Vtrobiqué benefice. Cuz igit̃ adeo cōsonē,
facile poteris sp̃ritū solarē efficere pariter atq̃
Iouiu: ac res solares & Iouiales rite poteris iui-
cē cōmiscere. Pr̃sertim si & has iuicē cōponas,
& sp̃ritui adhibeas q̃n Iuppiter solem trino as-
picit: uel sextili, uel saltē quādo luna ab aspectu
alterius ad alterū p̃cedit aspiciēdū. Maxime q̃n
ab aspectu solis ad coitū cum Ioue p̃gredit̃. Se-
orsū uero solarē p̃prie facies, uel Iouialē quādo
aspectū lune ad solem obseruaueris uel ad Iouē.
Tam & si cōsecutus naturā huius, naturā mox
illius facile consequeris.) Sextilem uero aspec-
tū intellige, q̃n planetę duo inter se signorū duo
rū spatio distāt. Trinū aut̃, q̃n q̃tuor signorū dis-
crepant interuallo. Cōiunctionē uero uel aspec-
tum lunę ad alios duodecim gradibus citra, to-
tidemq̃ ultra metimur.

¶ Tres gratię sūt iuppiter & Sol & Ven⁹. Iuppi-
ter est gratia geminarum mediā & maxime no-
bis occomodata.

¶ Cap. V

¶ Compositiones quidē, & curationes Iou-
uias simul, atq̃ Solares inuenies in libro
nostro de uita longa: & in libro de litteratorū
cura. Vbi etiā miscuimus pleraque ueneria.
Nam & nos in studiosis timemus exsiccatio-
nem, cui resistit Venus. Et hęc ipsa Venus

est aiciffima Ioui: ficut & foli Iupiter. Quafi gratie tres inter fe cōcordes, atq; coniūctę. Ab his quidem trib⁹ cęli gratiis, & a ftellis eiufdę generis astrologi gratias & fperāt, & diligēter exquirunt, eas per Mercurium, atq; lunā, quafi nuncios tráfmitti putāt: atq; curant; facile uero cōmuniterq; per lunā. Lunā quidē cum Ioue coiūctaz aut Venere feliciorē effe putant, q̄ ſi per ſextilem aſpexerit, aut trinum. Verūtāmē ſi per trinum aſpiciens etiam ſuſcipiatur ab illis quafi exiſtimant effe coniunctā. Similiter ſi a ſole pſpecta fuerit ſimulq; recepta. Nos autem ſi horū trium ſtellarumq; ſimilium uires effectusq; oēs p̄currere ſingulatim uelimus, lōgum opus aggrediemur: exq̄ſitu difficile, difficillimū obſeruatu. Si ad Venerem nos proprie conferamus: non facile ſolem habemus. Si ad ſolē proprie, non facile Venerem. Vt igitur tres ſimul in uno gratias complectamur ad Iouem tandem confugiem⁹: inter Solem Veneremq; natura effectusq; mediuz, qualitate admodum tempatū, & quęcunq; ſperantur a Venere uel a Sole ſuo quodā pacto tradentem, magnificentius quidē honeſtiusq; q̄ Venus, tempatius quoq; q̄ ſol, & in omnib⁹ cū humana natura maxime congruentem. ¶ Vitemur itaq; Iouis quando & ipſe, & Luna digni-

DE VITA CAELITVS.

tatem tum naturalē, tū accidentalē habuerint, sintq3 sibi: uel feliciter se aspiciāt. Si quādo id fieri oīno nō possit, misce Solaria: in unū simul, atq3 Venerea, faciesq3 sic Iouiale ex utrisq3 cōpositum, quando uidelicet Luna a coitu Veneris eat ad sextilē Solis aspectū, uel ecōuerso. Memento uero in rebus cōponēdis quę cor spiritumq3 fo ueant, & corroborent, Lunam conferre potissimum: si una cū his muneribus: hoc etiā habuerit, ut per aeriā signa discurrat, maxime per aquarium, quod esse maxime putat aeriū: uel si in suo domicilio sit, aut exaltatione sua, uel domo Iouis aut Solis. Et ubicunq3 sit, si mansionē ex uiginti illis, & octo teneat, tū sibi, tum etiā operi competentem.

De uirtute in nobis naturali, uitali, aīali. Et p quos planetas adiuuent, & quomodo per aspectū Lunę ad Solem & Venerē: maxime uero ad Iouem.

Cap. VI.

Recipua uero disciplina ē recte tenere quē spūm, quā uim, quā rē potissimū hi plane rē significāt. Lūna ergo, Venusq3 uim, & spm naturalē, atq3 genitālē, & quę hunc augēt Iuppiter eadē: sed efficacī⁹ eparq3, & stomachū, habetq3 nō mediocrē partē in corde & spiritu: uirtuteq3 uitali: quatenus suapte natura cū sole consentit:

l. i.

imo & per seipsum. Alioquin cor uitalē spirituz
non proprie in mense iouis acciperet. Vnde Io-
uem greci appellāt uitam: & per quem uita: ha-
bere quoq; in animalī spiritu potestatem restan-
tur Astrologi: dicētes Iouem ad philosophiam
& ueritatez inueniendam, religionemque con-
ferre. Et Plato ubi ait ab Ioue philosophos pfi-
cisci. Quod etiā significauit Homerus antiquo
rū opinione dicens. Talis est mens hoībus: q̄lem
Indies adducit p̄r hoīz atq; deorum. Nusq̄ uero
numē aliquod ita cognominat p̄ter Iouē. Sol
sp̄m uitalē p̄cipue corq; significat: & habet nō
nihil: imo nō parū in capite, p̄pter sensū atq; mo-
tū: cuius est ipse dñs, neq; uim deserit naturalē.
Mercuri⁹ cerebrū & instrumēta sensuū. Ideoq;
sp̄m aiālem. ¶ Proinde tutissima uia erit, nihil si-
ne Lunę bñficio facere. Qñqdē cęlestia cōiter
& frequēter atq; facile ad inferiora demittit: quā
alterꝝ Solē nomināt: quolibet mēse quattuor an-
ni tpa facientē. In prima, n. sui q̄rta Peripaterici
putant esse calidā, atq; humidā. In secūda calidā
& siccā. In tertia frigidā, atq; siccā. In q̄rta frigidā,
atq; hūidā. Lumēq; ei⁹ p̄culdubio Solis esse lu-
men. Humores gñationēq; regere: oēsq; mutati-
ones fetus ipsi⁹ in aluo cōuersionib⁹ suis meti-
ri: & quotiēs soli iungit, uiuificā ab eo uirtutem

DE VITA CAELTIVS.

recipere, quā infundat humori: atq; ibidē a Mercurio uim humores cōmiscētē. Quā uim Mercuri⁹ & transformatione in om̄s sua, & giris mltiplicibus affert. Ibidem mox a Venere uim, q̄ cōducatur ad formas geniturę cōueniētes. Opę pretiū uero fuerit meminisse diurnū Lune cursū in q̄ttuor distribui q̄rtas. In p̄ma q̄dem ab oriente ad mediū ascendit celū: atq; interi humorē & spiritū auget naturalem. In sc̄da a celi medio perit occasū, efficitq; in nobis oppositū. Tertia ab occasu celū subter mediū adit: iterumq; sp̄m illū auget & humorē. Quarta cadit ide uersus ortum: minuitq; uicissim. Qd̄ maxie in oceani ripis apparet: Vbi ad hunc cursum mare manifestius accedit, atque recedit: eodemque ordine uigor in egrotantibus. Probabile etiam est, solem per eadem sui quartas calorem naturalem & spiritum uitalem augere, uel diminuerē. Animalem quoque, quatenus Mercurium habet comitem. His cognitis poterit medicus pro humore & calore naturali, & quolibet spiritu recreādo tempora oportuniora seruare.) Sed nunc de luna satis.

Neque dimittere decet Iouem in cuius mense altero quidem uitam accepim⁹: altero autē cōiter & fēlicius nati sumus. Et qui inter Solē atq; Venere: itē inter solē atq; Lunā est qlitate effectusq;

medius: ideoq; cōplectitur oīa. Solem uero ip-
sum pr̄termittere celi dñm nephas, atq; pericu-
losū existimam⁹: nisi forte qs dixerit, eum qui Io-
uem habet: in Ioue Solē iam habere: illic potissi-
mum ad hoīes tempatum. In sole certe omēs ce-
lestiū esse uirtutes, non solū Iamblic⁹ Iulianusq;
sed oēs affirmant. Et Proculus ait ad Solis aspe-
ctum, oēs omniū celestiū uirtutes cōgregari in
unū atq; colligi. Iouem uero esse Solē quēdā ad
nos tēperatū nemo negabit. Lunā quoq; tēpera-
tam ad Venerē ne neglexeris. Mulrum. n. ad uali-
dam p̄speramq; uitā adiuuat. Siqdem Venus fe-
cundat hoīem, facitq; lētū. Hanc igiŕ obserua-
bis. Quanq̄ si Lunā Veneri similē. s. humore p̄-
fus equalē: & uix minus calidā: cum Ioue rite mi-
sceas, aut Sole, propemodū iam Venerē habes.
Quid ergo? ut tutissima oīm & cōmodissima sis
icedas uia, Lunā obserua, qñ Solē aspicit, coitq;
cū Ioue: uel saltē Iouē sis aspicit atq; Solē: aut cer-
te qñ post aspectū Solis mox ad Iouis coitū pro-
gredit̄ uel aspectū. Atq; eo ipso tpe cōpone in-
uicem: uel adhibe tibi Solaria Iouiaq; sis atq; Ve-
nerea. Quod si te ad unū ex magnis cōfugere ne-
cessitas urgeat, uel negotiū, ad Iouē ipsū uel po-
tius ad Lunā sis Iouēq; cōfugito. Nulla enī stella
naturales in nobis uires: imo & oēs magis q̄ Iup-

DE VITA CAELITVS.

piter, fouet atq; corroborat. Nulla rurſū pollice
 rur p̄ſperiora: ſiſ atq; plura. Et ubiq; hunc acci-
 pere fauſtū eſt. Solē uero accipe, forſitan nō ubi
 q; rurū. Semp. n. ille iuuat: hic ſepe nocere uideſ.
 Venus aut̄ q̄ſi debilis. Ideo ſolus ille iuuans p̄ ē
 appellatus: Id aut̄ cōprobat Ptolemeus: ubi ait;
 pharmacū uix qcq; mouere naturā duntaxat, q̄n
 Luna cum Ioue cōgreditur. Vſq; adeo illinc pro-
 prie totam putat uniuerſi corporis corroborari
 naturā. Exptus ſum qn etiā Luna cōiuncta cuz
 Venere medicinā uix mouere. Quāuis aut̄ ubi
 pituitā ualde timemus, Lunā p̄cipue obſeruem⁹
 ad Solem. Vbi uero bilē exſiccationēq; eiufmo-
 di ad Venerē: tamē directio Lunę ad Iouē, & ad
 hęc oīa quodāmodo cōfert: & p̄cipue ad atrā bi-
 lem expellendā: necnō ad cōmunē hoīm cōplexi-
 onē iſtaurādā, atq; firmandā. Sicut. n. glycirhiza
 & oleū roſaceū frigidiora calefacit: calidiora re-
 frigerat: uinūq; ſimiliter: Quod inſup humectat
 ſicca: humidiora ſiccat: Ita Iuppiter humano cō-
 gruus calori, ut uinū: oleuz roſaceū: camomilla:
 glycirhiza. Vbi igiſ audis Abumafar dicentem.
 Nō eſt uita uiuētib⁹ p̄ter deū, niſi per Solē & Lu-
 nam. Id itellige q̄rum ad cōem oībus ſpectat iſlu-
 xum: Proprius autem homini accommodatiſ-
 ſimusq; influxus eſt ab Ioue. Sunt aut̄ in natura

corporis vires attrahendi, retinendi, coquendi,
expellendi. Has igitur omnes Iuppiter ipse iu-
uat. Potissimum uero coquendi, siue digerendi
uirtutē, atq; generandi & nutriendi simul, & au-
gendi: propter humorē eius aeriū atq; multū: &
calorem eiusdē amplū, humorī mediocriter do-
minantē. Profecto per radios Iouis semp usque
q; diffusos lumē Solis propriū ad salutem hoīz
maxime tēperatur: Radiis iterim Veneris ad idē
assidue cōferentibus. Atq; similiter transferente
Luna. Radii qdem Veneris, atq; Lunę tanq̄ hu-
midiores quodā indigent tempante: sicut & So-
lis radii tanq̄ calidiores humidioris cuiusdā tem-
perie exigunt. Radii autē Iouis tempamentū nul-
lum desiderant. Quid .n. aliud Iuppiter est: nisi
sol qdam ad salutē rerū præcipue humanarū ab
initio tēpat? Quid rursus aliud: nisi Luna Ve-
nusq; facta tñ calidior atq; potērior? Ideo astro-
logi ab Ioue auspiciant annū fertilē, serenū, salu-
brem, & ab eo iminentiū morborū remedia spe-
rant. Atq; Empedocres ubi ppria unicuiq; pla-
netarū munera tribuit: Iouem solū generationis
principē nominat Orpheum imitatus.) Præter
Iouem præcipiūt Lunā diligenter in oībus operi-
bus obseruandā tanq̄ mediū inter cęlestia com-
petens atq; terrena. Sit ergo Luna in gradu, situ

DE VITA CAELITVS.

q̄, & aspectu ad opus optatū cōueniēte. Nō sit in ecliptica: nec sub radiis Solis per gradus duodecim ultra citraq; nisi forte sit in eodē minuto cum Sole. (Pleriq; uero uolūt om̄s planetas fore fortes quādo in unitate Solis extiterint. Unitatem uero metiuntur minutis duobus atq; triginta. ut. XVI. q̄dem citra. XVI. uero ultra cōnumerentur. Non īpediatur a Saturno uel Marte: non descendat in latitudine meridionali: quādo duodecim dictos gradus egreditur. Non sit opposita soli: nec lumie minuat̄: nec tarda cursu, q̄n scilicet die uno, duodecim non pagit grad⁹. Non sit in uia cōbusta a gradu librę. XXVIII. ad tertiū scorpionis: nec in octaua: nec in ascēdēte: nec ī finib⁹ Martis, uel Saturni. Quidā uero nec in sexta: duodecīa: nona: q̄rta lunā uolūt. In cet̄ris uero celi plagis approbāt. Vbi hęc oīa p̄lecti nō potes: Iouē saltē expecta, uel Venerē ī ascēdēte: uel decīa. Sic ei subueniūt detrim̄tis lūę. Nec ab re fuerit recordari q̄ten⁹ Luna luie auget, eaten⁹ & nobis nō solū humorē: sed sp̄m̄ ēt uirtutē q̄ augeri: atq; hęc ad circūferētiā dilatarī. Maxie ī sc̄da ei⁹ q̄rta. Q̄n uero minuūt, p̄tra p̄tigere. P̄fertī ī ul̄tia q̄rta. Primū ei⁹ ad Solē trinū p̄esse secundo. Hunc sextili primo. Hunc sextili secūdo. Lunā quatenus lumine, eatenus repleti calore.

Videntur ergo qdam nō tam obseruare quō aspiciat luna solē; Sēper. n. aspicit, q̄ ut plurimū lumen habeat; p̄sertim dū augef. Aspiciat uero in terim trino uel sextili Iouem aut Venerē. ¶ Proinde uirtutē attractiuā ignea iuuāt. Retentiuam terrea. Digestiuā aeria. Expulsiuā per aquea. Si tu has oēs in te adiuuare uolueris: attractiuā q̄dem per ignea maxime roborabis: q̄n Luna in signis uel stationibus igneis cōstituta Iouē aspicit. s. Ariete Leone Sagittario. Retentiuā per terrea: potissimū, q̄n intuet̄ eundē in signis uel stationibus terreis collocata: Tauro Virgine Capricorno. Digestiuā generatiuāq; per acria. s. geminos libram aquariū, quotiens sub aeris Iouē respicit, aut subit. Expulsiuam per aqueā, cancrū p̄sces scorpīū. Q̄n sub aqueis ipsa posita Iouis radiis illustrat̄. Maxime uero in his oibus consequeris oprata. Si Iuppiter eadē uel similia, uel saltem nō dissimillima signa, māsiōnes ue possederit. ¶ Citatur⁹ aluū, solidis medicinis, accipe p̄sces. Līqdīs scorpionē. Mediīs uero cancrū. Per inferiora purgatur⁹ p̄sces & scorpium. Per superiora, cancrū. Malū Saturni uel Martis ad lunā de uirabis aspectū. Ille. n. uexat stomachū: hic intestina dissoluit. Capricornū euirabis & taurū. Nau seam. n. affert. Scis mēbrū irritandū nō esse, quā-

DE VITA CAELITVS.

do Luna signū occupat mēbro p̄fectū. Hūiores
nāq̄ mouet. Sed poti⁹ eē fouēdū. ¶ Hęc uero de
uirtute & sp̄ū naturali i iecore p̄cipue dñanti-
bus, quę in q̄ttuor officia q̄ narrauim⁹ diuidunt̄:
dicta sufficiant. De uirtute uero sp̄ūque uitali in
corde uigēte qdnā monemus. Satis id ferme si-
gnificatū est. Nam p̄ res īprimis igneas & quodā
modo sī aerias hęc adiuuant, qñ luna in domici-
liis mātionibusue cōsimilibus suspicit Iouē: p̄
cipue sī Iouē cōplectat & solem. Virtutē quoq̄
aialem per sensū & motū in capite dñantem con-
firmare potes p̄ aeria imp̄mis, subiunctis igneis:
qñ Luna in domiciliis uel sedib⁹ cōsimilib⁹ Iouē
suspicit: p̄serti sī Iouem p̄p̄modū, Mercuriū
q̄ cōplectit. ¶ Hic uero te moneo, ne Mercuriū
p̄tes aqueū esse uel terreū: qđ & ego aliqñ suspi-
catus sū. ¶ Alioquin moribus celeritatisq̄ ingenii
nō cōferret. Sed quodāmodo aereum esse scias.
Nā & ob eandem causā tam mobilis est, tam fa-
cile cōuertibilis: tantū ingenio cōfert: p̄sertim
in aq̄rio plurimū aeriō cōstitutus. Humor q̄dez
in eo tēperatus est. Calor exiguus. Sub sole posi-
tus dicit̄ exsiccare. Longior autē a Sole fact⁹, hu-
mectare putatur. Ibi qđē calefacere multū ex na-
tura solis. Hic uero calefacere parum admodū
& humefacere magis suapte natura. Calore for-

san non cedit Veneri. Lunã superat: humore ue-
ro cedit utriusq;. **2** Aly probat Mercuriũ quali-
tates celestium pmiscere: quoniã facillime pmute-
tur: tu3 in qualitatem terminum quem subit: tum in natu-
ram stelle, quam aspicit. Ego igitur hunc tam faci-
le permutari puto: quia nec excellẽtes potestatem
quam Iuppiter habet: nec excedẽtem qualitatem,
quã pleraq; celestia, per quam alteratiõis resistat.
Deniq; probabile est Mercuriũ assiduum Solis
achatem, multas illius vires habere. Idioq; spera-
ri solaria quedam a Mercurio posse. ¶ Aliquan-
do uero & Martem tradunt, Solẽ in quibusdam
muneribus imitari: Ac Venerem quẽ ad lunam
pertinent, elargiri. Hęc igitur in agendo memine-
ris. Neq; negligas unquam terminos. Aiunt enim
planetas in diuersis terminis, ceu lucidis atq; te-
nebrosis opposita facere. ¶ Deniq; ubi Martẽ
times, oppone Venerẽ. Vbi Saturnũ, adhibe Io-
uẽ. Ac da operã ut in perpetuo quodã p uirib;
motu uerseris: tantũ defatigatiõis uitata. Vt & p-
priũ motũ externis motib; clã nocituris oppo-
nas, et celestẽ actũ p uirib; imiteris. Qd si poteris
spatia motibus apliora pagere: sic et celũ poti;
imitaberis, et plures celestium vires passim diffusas
attiges. ¶ Quõ membra foueantur in nobis p
comparatiõem Lunę ad signa, et ad stellas fixas.

DE VITA CAELITVS:

Totum quē admodū diximus corpus fouere poteris: caput uero potissimum si planetas obseruaueris in ariete: uel in suo quēq; domicilio primo. Precordia si in leone. Stomachum iecurq; si in Cácro atq; sagittario, aut saltē i Virgine. Et accepis ea quę pprie mēbrū petunt. Expedir quoq; nosse quę qsq; planeta mēbra in signo quolibet habeat. Potes etiā pprie pro etatis discrimine consulere unicuiq; per quattuor etates Lunę. Hęc enī a nouilunio usq; ad quadraturā p̄mam iuuenis est. Deinde ad pleniluniū est iuuenis, atq; uirilis. Hinc ad quadraturā alterā, uirilis siml atq; senilis. Inde usq; ad cōiunctionē est senilis. Aetatem itaq; lunę feliciter etati curandī corporis adhibebis. Si tūc aspectū eius ad aliquā triū gratiarū accepis. Qui sane aspectus Lunę sēper & cito gratiosa largit̄. Neq; tñ facile admodū diuturna uel maxīma, nisi p̄ter intuitū lunę, et ip̄e gratię mutuo se cōspiciāt iam, uel propemoduz cōspecture sint, aut tres ip̄e, aut duę. Imp̄nis uero diuturna p̄bent signa fixa. Leo. s. aquarius. Taurus. Scorpius. Si forte nō possis ip̄esentia lunam ad planetas gratiosos oportūe dirigere, stellas elige fixas gr̄arū naturā. i. Iouis aut Venēris aut Sol̄ hñtes: & ad eas directā lunā elige. Tu tñ tñ ē, Lunā iterea Iouē ppemodū adire uel Ve

nerem. Stelle nanq̄ fixę si solę spectēt, p̄portio-
nem humanā. i. unius hominis nimis exsupant.
Proportionē uero cum ciuitatibus moderatio-
rem habent.

De uirtutib⁹ & usu stellarū fixarū. Cap. VIII

URadunt astrologi maiores quāsdam stel-
las a Mercurio cōperatas auctoritatē ha-
bere q̄ plurimā. Qualis est in arietis gradu. XXII
umblicus Andromade, mercurialis atq̄ uene-
reus. **I**tem in Tauri. XVIII. caput Algol, natu-
ram Saturni possidēs, atq̄ Iouis. cui subesse uo-
lunt adamantē, & artemisiā: & audaciā uicto-
riāq̄ p̄stare. In eiusdē gradu. XXII. pleides, lu-
nare sidus, & martium. Cui subiiciūt chrystallū:
herbā diacedon: semē feniculi. Conferre putant
ad acuēdū uisū. Qđ aut nō nulli dicūt cōducere
ad Demones couocādos: figmētum esse iudico.

Adeboran primo uel tercio geminorū gra-
du Martiū, atq̄ Venereū. Hircus gradu eorun-
dē. XIII. Iouius atq̄ saturnius. Huic subiiciūt Sa-
phyrū, prassium, mentā, artemisiā, mandrago-
ram. Ad dignitatē & p̄cipum gratiam adiuua-
re confidunt: nisi forte eos opinio fallat. Illi sub-
esse uolunt rubinum, titimallum, matrisiluā. Di-
uitias & gloriam augere.

In Cancri. VI. uel
VII. Canis maior uenere⁹. P̄stest berillo, sauinę,

DE VITA CAELITVS.

artemisię, dracōteę. Pręstat gratiã. Itē i. XVII. e-
iusdē Canis minor Mercurialis & Martius. Cui
subesse uolūt lapidem achatē, herbam solseqā,
& pulegium. Atq; gratiaz elargiri. **In Leonis.**
XXI. Cor leonis, stella regia iouialis & martia.
Huic subiici putāt lapidem granatū: celidoniã:
masticē. Melācoliam reprimere. Temperatū gra-
tiosumq; efficere. **In Virginis.** XIX. Cauda ur-
sę maioris Venerea & Lunarıs. Lapidē eius mag-
nerem putant. Herbam cıcoreã & artemisiã. A-
raptoribus ueneficiisq; tueri. **In libre.** VII. Ala
corui dextera. Item in eiusdem. XII. & forte. XIII
Ala sinistra, Saturnia simul, & Martia. Eius her-
bam lapacium & iusquiamum esse aiūt cū lingua
ranę. Audaciã augere. Fore noxiã. In eiusdē. XV
uel. XVI. Spica uenerea mercurialisq;. Quã seq-
tur Smaragdus: saluia: trifoliuz: promarulla: arte-
misiã: mādragora. Diuitias augeat, & uictoriaz:
& ab angustia uıdicet. Deniq; i eiusdē. XVII. uł
XVIII. Alchameth. Huic subdunt hiaspidem &
plantaginē. Firmare sanguinē sperāt: febres oēs
expellere. **In scorpiõis** quarto. Elpheia Vene-
rea Martiaq;. Secundū uero computationē aliã
in gradu eiusdē quıto est cornea, forsan eadem.
Pręsidēs topatio: rorimarino: trifolio: edere. Au-
gere gratiam, castitatem, gloriã putāt. **In sa-**

gittarii tertio. Cor scorpionis Martium atq; iouium. Præsidens Sardonio: ametisto: aristologie longe: croco. Opinatur colorem bonum efficere. Animum letum sapientemq; reddere. Demonia propulsare. ¶ In Capricorni gradu septimo Vultur cadens: hanc sequitur Chrysolit⁹: Saturnia: Fumus terre. Stella est Mercurialis, atque Venerea, temperata. In ascendente medioq; celo prodest. Quod autem excantandi auctoritatez afferre dicat nihilipendo. ¶ In aqrii. XVI. cauda capricorni Saturnia, Mercurialisq;. Quam sequit Calcedoni⁹, maiorana, nepita, artemisia, madragora. Prestare in causis gratiam opinantur. Diuitias augere. Hominem ac domum incolumem reddere. ¶ In piscium tertio humerus equi iouialis, & marti⁹. Thebit phus docet ad captandam alicuius stelle modo dicte uirtutez lapidem eius accipere, herbamq; eiusdem: anulumq; aureum facere uel argenteum. In quo lapillum inferas herba subiecta: gerasq; tangentem. Id autem efficias quoniam Luna subit stellam, aut aspicit aspectu trino uel sextili. Et stella in medio percurrit celo uel ascendente. Ego uero quod ad eiusmodi stellas attinent, in formam potius medicine quam anuli componerem, intrinsecus uel extrinsecus adhibende oportunitate uidelicet prædicti temporis obseruata. Tam & si præsci anu-

DE VITA CAELITVS.

los magnificerit. Nā Damis & Philostrat⁹ nar-
rāt hiarchā sapiētū Indoꝝ principē sili qđā rōe
septē anulos cōfecisse, stellarū septē noib⁹ appel-
latos: eosq; Apollōio Theaneo dedisse. Qui de
ide singulos dieb⁹ singulis gestauerit iuxta dieꝝ
nomina, hos distinguens. Dixisse uero Hiarchā
Apollonio autē suum philosophum ānos cētū
atq; triginta uixisse: eiusmodi forsan celesti mu-
nere fretum. Quo & Apollonius deinde usus
centesimo etiā anno, ut aiunt iuuenes p̄fere-
bat. Deniq; siquid eiusmōi anuli uirtutis habēt
ex alto, id quidem non tam ad animaz uł ad cras-
sum corpus pertinere abitor qđ ad spūm: calefac-
to paulatim anulo, sic inde uel sic affectū: ut fir-
mior efficiat, aut clarior, uehemētor, aut miti-
or, seuerior, aut letior. Quę quidē affectiōes in
corp⁹ qđē oīno: & i aīaz sēualē quodāmō, pleꝝ
q; idulgētē corpori trāseunt. Quod autē aduer-
sū Demōas aut hostes, aut ad p̄ncipū gratiā p̄-
futuros āulos pollicēt: uł fictū ē: uł ide deductū
qđ spūz irerritū, firmūq; efficiāt: uł etiā māsuētū,
obsegoq; amabilē, atq; grōsū. Nā uero siqd ce-
lestia p̄ter corporeā ualitudinē, p̄ferre ad igeniū
artē, fortunam dicerem: ab Aquinate Thomma
nostro non dissiderem: qui in libro contra gen-
tiles tertio probat a corporibus celestibus in-

primi non nihil in corpore nostro: cui⁹ munere
 disponamur ad eligendum sepe quod meli⁹ est,
 etiam si rationē finēq; nesciamus. Qua quidē in
 re bene fortūatos appellat: atq; p̄sentiēte Aristo
 tele bene natos. Addit ēt uirtute cęlesti fieri nō
 nullos in quibusdā artū effectibus efficaces (ut
 eius uerbis utar) sicut miles in uincendo: agrico
 la in plātando: medicus in sanādo felices. Ait. n.
 Sicut herbe lapidesq; mirabiles quasdā ultra na
 turam elemētalē uires cęlitus habent, sic homi
 nes quoq; in artibus nō nullos habere. Mihi ue
 ro satis fuerit factum, si cęlestia quomodoq;
 quasi per medicinas, siue interiores, siue exte
 riores ad prosperā conferant ualitudinē, dum
 modo iterea salutem corporis perquirentes iac
 turam nullā salutis animę faciam⁹. Nihil omni
 nino tentemus a sancta religione phibitū. Prete
 rea in opere quouis conficiendo, fructū opis ab
 eo speremus atq; peram⁹ iprimis: qui & cęlestia,
 & que continent cęlo, fecit, & uirtute donauit;
 mouerq; semper, atq; conseruat.

(Dignitates planetarū in signis ad usum medi
 cinarum obseruāde. Cap. IX.

S Aturni domus, aquarius & capricornus.
 Exaltatio, libra. Iouis domus, sagittarius
 atq; pisces. Exaltatio siue regnū cancer. (Mar

DE VITA CAELITVS.

ris domiciliū, scorpūs, & aries. Exaltatio capricornus. Solis fedes q̄dem est leo. Regnū aries.

Veneris habitaculū, taurus atq; libra. Exaltatio pisces. Mercurii sedes, uirgo atq; gemini. Regnū uirgo. Lunę domus, cancer. Exaltatio taurus. Saturnus & Iuppiter triplicitatē habent in igneis aereisq; signis, Sol in igneis tantū. Mercurius in aeriis solū, Mars, Venus, Luna in aqueis atq; terreis. ¶ Planetę quilibet præter Solē ac Lunam in quolibet signo fines quosdā suos possident: quos & terminos appellam⁹. Igitur in ariete Iuppiter sex ibi primos terminos obtinet. Venus sex inde sequētes. Mercurius posteriores octo. Mars q̄nq; deinceps, postremos q̄nq; Saturnus. ¶ In tauro ordine deinceps similit̄ Venus fines habet octo. Mercurius sex: Iuppiter octo: Saturn⁹ q̄nq; Mars deniq; tres. In geminis Mercurius sex: Iuppiter sex: Venus q̄nq; Mars septē: Saturnus sex. In cancro Mars septem: Ven⁹ sex: Mercurius totidē: Iuppiter septē: Saturnus q̄ttuor. ¶ In leone Iuppiter sex: Venus q̄nq; Saturnus septē: Mercurius sex: Mars totidez. ¶ In Virgine Mercuri⁹ septē: Venus decē: Iuppiter quattuor: Mars septē: saturn⁹ duos. ¶ In libra Saturn⁹ sex: Mercurius octo: Iuppiter septē: Venus totidez: Mars duos. In scorpione Mars septē: Ven⁹ quat

tuor: Mercurius octo: Iuppiter quinq; Saturnus
 sex. In sagittario Iuppiter duodeci: Venus qu-
 q; Mercuri⁹ quattuor: Saturnus quinq; Mars quattu-
 or. In capricorno Mercuri⁹ septē: Iuppiter septē:
 Venus octo: Saturnus quattuor: Mars totidē.
 In aquario Mercurius septē: Venus sex: Iuppi-
 ter septē: Mars quinq; Saturnus totidē. In pisci-
 bus Venus duodeci: Iuppiter quattuor: Mercuri-
 us tres: Mars nouē: Saturn⁹ deniq; duos. Sol
 autē & Luna alia ratione fines suos habēt. Nā sol
 quidem signa sex pro finibus habet, Leonē, Virgi-
 nem, Librā, Scorpiū, Sagittariū, Capricornum.
 Luna uero reliquos, Aquarium, Pisces, Arietē,
 Taurū, Geminos, Cancrum. Solē igit atq; Lunā
 in his signis eū principatū effectūq; : quē reliqui
 planetę i suis finib⁹ hēre putāt. Preter fines hñt
 i signis suas planetę facies: q̄s gręci Decanos no-
 mināt, decē occupātes signi gradus. In ariete fa-
 cies p̄ma Martis: Sc̄da Solis: qui Martē in celo se-
 quitur. Ordine Chaldeorū tertia Veneris: q̄ soli suc-
 cedit in celo. In Tauro p̄ma facies Mercurii, se-
 quētis Venerē: Sc̄da Lunę quę Mercurio succe-
 dit: Tertia Saturni. Ad hunc. n. redeūdū est, imple-
 to iam numero planetarū. In Geminis p̄ma io-
 uis sequētis uidelicet Saturnum: Secūda Martis:
 Tertia solis eodē ordine s̄līterq; deinceps.

DE VITA CAELITVS.

2 Quō planeris uti debeam⁹ i medicinis | Ca. X.

QOmmeōrauim⁹ aut̄ q̄s in signis planete dignitates habēt ut quotiēs facturi cōposituric⁹ sum⁹ que ad planetā aliquē attrinēt. Sciam⁹ eū in suis dignitatib⁹ collocare. Presertim qñ habu erit in n̄ra reuolutione & genesi p̄ncipatū. ut etiā Saturnus atq; Mars, alioqñ deprimēdi nobis tñ sint erigēdi si geniturę n̄ę significatores extiterint. Maxime uero op̄ę precii ex hac cōmēmōrōne fecerim⁹. si qñ usuri in medicinis cōficiēdis beneficio Lunę, & Veneris, atq; Iouis, cauebim⁹ ne in finibus Saturni uel Martis existant: nisi forte ubi cogimur, uel per Saturnū cohibere dissolutionē estumq; rep̄mere, uel per Martē frigidissimā calefacere: torpētia suscitare: alioqñ fines Iouis & Veneris eligem⁹. Accipiem⁹ quoq; Mercurii fines, Mercurialib⁹ ip̄mis hoīb⁹ p̄futuri. Neq; latere nos dēt hoies ualde Mercuriales, q̄les sūt q̄ ingenio, artificio, eloq̄o pollēt: nō mediocriter eē solares. Mercuri⁹. n. sp̄ ē Apolline plen⁹. Ut aut̄ quis itelligat quō figurat i celo describā⁹ i oras Signū qđ ab oriēte surgit p̄mā appellā⁹ uiręq; domū. Qđ succedit i ortū, scđaz terriāq; deiceps aliaq; siliter; Ita ut septia dom⁹ sit signū, qđ i occidēte iā descēdēs opponitur ascendēti. Huic octaua succedit. Nona uero e medio cadit celo: qđ

decimaz domū efficit. Huic succedit undecima. Sed duodecimā cadit ab ascēdente. ¶ Ut igit̃ plā-
nere sint potentes, habendī sūt in angulis uť ori-
entis, uel occidētis, uel mediū utrinq; cęli. Maxie
uero lī āgulo ascendentis, aut decie, mediū supra
caput obtinētis cęlū, aut saltē in plagis que an-
gulis mox succedūt. Tam & si Solem qdē ī nona,
que a medio cadit cęlo: Lunā uero in tertia etiā
cadente gaudere putant. ¶ Quas inter hęc regu-
las mente teneri Astrologi uolūt. Vnā qdē egro-
tātis ratione: Alterā uero medici. Nepe ubi egro-
rantis septima domus per Saturnū uel Martē in
fortunata est: uel domin⁹ eius infelix: separa me-
dicuz ab egroto, si Ptolemeo credis. ¶ Pręterea
medicū electur⁹ Saturniū Martialemq; declinare
iubent: eumq; perqrere: in cuius genitura dom⁹
sexta per aspectū solis, uel per Venerē aut Iouez
quomodocunq; fuerit fortunata. Infortunatū
uero dicimus signū uel planetā per Saturnū, aut
Martē: nisi propria domicilia sint, uel regna: quā-
do uidelicet uel ibi sunt uel illuc aspiciūt opposi-
to uel qdrato. Oppositū uero aspectū dicim⁹ in
ter illa que interuallo discrepāt qlōgissimo. Qua-
dratū uero, ubi hoc ab illo q̃rta pte cęli. i. signo-
rum trium spatio distant. Minus tñ per cōiuncti-
onē oppositū quadratū Saturnus & Mars plane

DE VITA CAELITVS.

ris alijs nocent: qñ tanq̄ hospites eos domicilio
uel regno suo termino ue suscipiūt. Quemadmo
dū planetę felices magis profunt, qñ præter sexti
lem trinū ue aspectū, atq; cōiunctionē, etiā ut di
ximus sic excipiūt: Solis tñ coniūctionē planetę
uerent: aspectu gaudent, trino uidelicet uel sex
tili. Proinde necessariū est meminisse Arietē præ
esse capiti atq; faciei: Taurū collo: Geminos bra
chijs atq; humeris: Cancrū pectori, pulmonib⁹,
stomacho, lacertis: Leonē cordi, & stomacho,
atq; iecori, & dorso, & costis posteriorib⁹: Vir
ginē intestinis & fūdo stomachi: Librā renibus
& femori atq; natib⁹: Scorpionē genitalib⁹ uul
uę, matrici: Sagittariū femori atq; subinguinib⁹:
Capricornū genibus: Aquariū cruribus tibijsq;
Pisces pedibus. ¶ Huius. n. ordinis memor caue
bis mēbrū tangere ferro, uel igne, uel cucurbitu
lis, qñ luna sub eius signo discurret. Tunc enī au
get luna humores in mēbro. Quorū affluētia &
cōsolidationē phibet, & grauat mēbri uirtutē.
Obseruabis aut̄ tūc mēbrū remedijs qbusdā ami
cis uel extra uel intus adhibitis oportune felici
terq; fouere. Expediit uero nosse qđ signū ascē
derit tibi nascenti. Nā præter arietē hoc etiā tibi
caput significat: atq; in hoc luna tibi caput aspi
cit. ¶ Præterea qñ Luna arietē subit oportūe bal

nea tentas & lauacra: Qñ cancrū feliciter minue
fāguinē: Medicinā accipe presertī electuarii for-
mā: Qñ ē in leone ne puoca uomitū: Cū in libra/
clysterib⁹ apra est: In scorpione balnea nec tētes
Sunt q̄ medicinā soluturā dare nec phibent, ne-
q3 iūbent. In cap̄corno medicinā sūmere nocet.
Sīlīter in aq̄rio. In piscibus uero pdest. ¶ Que ue-
ro mēbra in quouis signo unusq̄sq3 hēat plane-
tarū, & si scitu necessū, est tñ narratu plixū. Ne-
q3 uero ī purgatōe alui latere nos debet Ptole-
mei p̄ceptū. Medicinā accipe purgatoriā, qñ
Luna est in cācro, piscib⁹, scorpione pbam⁹: p̄e-
sertim si dñs signi tūc ascēdētis applicet se plane-
tē sub terra currenti. Si autē ascendētis dñs p̄iū-
gaī iterea supra caput cū planeta mediū tenēre
cēlū: nausea statī & uomitus incitabiī. ¶ Deniq3
cōcludamus cū Galieno astrologiā esse medico
necessariā: q̄ de criticis diebus disp̄utās ait, certā
esse egyptiorū sententiā, i. Lunā significare affec-
tione3 idies egrotātis, atq3 sani, adeo ut si misce-
anī cū Luna radii Iouis & Veneris, bñ afficiatur
uterq3: Si autē Saturni uel Martis: p̄traria rōne se
habeat. Sed latius iam puagati ad sp̄m tādē &
uitā atq3 grātiā reuertamur.

¶ Quib⁹ modis sp̄s n̄r haurire plimū p̄t de sp̄u
uitaq3 mūdi. Et q̄ planetę sp̄m p̄creāt atq3 recre

DE VITA CAELTIVS.

ant: Et q̄lia ad unūquēq; planetā prinēt. Ca. XI.

HUc uero tendūt hęc oīa ut spūs n̄r rite per naturalia p̄paratus atq; purgatus accipiat ab ipso uite mūdane spū plurimū per radios stellarū oportune susceptos. Vita q̄dem mundi oībus isita p̄pagat euidenter in herbas & arbores: quasi pilos sui corporis atq; capillos. Tumor isu per in lapides & metalla, uelut dētes & ossa. Pululat quoq; in uiuētes cōchas terrę & lapidibus adherētes. Hęc. n. nō tā p̄pria q̄ ipsa cōi totius uita uiuūt. Quę sane cōis uita multo ēt magis fr̄ terrā in corporibus uiget subtiliorib⁹ tāq; pp̄in⁹goribus aīę. Per cui⁹ uigorē intimū, aq; aer, ignis uiuētia sua possidēt; atq; mouent. Vita hęc aerē ignēq; etiā magis q̄ terrā, & aquā fouet agit atq; perpetuo motu. Et deniq; cęlestia corpora quasi mūdi caput uel cor uel oculos q̄maxime uegerat. Vnde per stellas uelut oculos radios non uisibiles solū: sed etiam uisuales usquequaq; diffūdit. Quibus morę struti, ut diximus alibi inferi ora cōspicit, fouetq; uidendo imo etiam ita tangēdo generat & format omnifariā, atq; mouet. Igitur ad motū nitentis aque; sereni quoq; aeris: ignisq; moderate distantis: atq; cęli: motū mūdane uite suscipies. Si ipse quoq; leniter, & ferme similiter mouearis: quosdā p̄ uiribus giros agēs,

uertigine deuitata: cęlestia luſtrās oculis, mente
uerſans. ¶ Ne frequēti quodā uſu plantarū ſimili
terq; uiuētū, potes e mundi ſpū plīmū haurire.
Preſertim ſi adhuc uiuētib⁹ recētibuſq; & matri
terre q̄ſi adhuc herētib⁹ nutriaris, atq; fouearis.
Inter plāras ſuauiter redolētes: uel ſaltē nō male
olentes uerſeris q̄frequētiffime. Oēs. n. herbę flo
res arbores poma redolēt: q̄uis ſepe minus aiad
uertas. Quo qdē odore q̄ſi flatu ſpūq; uitę mun
dāę te ūdiq; recreāt atq; uegetāt: ſp̄z iq; tuū odori
b⁹ ei⁹ modī naīa ſimillimū: p̄q; ſp̄z mediū iter cor
pus & aiām, facile cropus quoq; reficiūt, & anie
mirifice p̄ſunt.) Inter hęc diūtiffime diurno tpe
ſub diuo uerſaberis: quaten⁹ tuto uel cōmode fi
eri poteſt, i regionib⁹ altis & ſerenis, atq; tēpatis.
¶ Sic. n. Solis ſtellarūq; radiū expeditiuſq;
ūdiq; te cōtingunt: Sp̄m̄q; tuū p̄plent mūdi ſpū
per radiōs uberi⁹ emicātē. Preterea naturalis ip
ſe motus aeris, q̄ perpetuus eſt in orbē: q̄uis ob
lenitatē ſuā, cōſuetudinēq; diurnā uix p̄cipiatur
ab ullo, te die ſub diuo deābulantē, habitātēq;
in patētibus editiſq; locis libere lābit, penetrat
q; pure: Ac motū uigorēq; ſpūi tuo mūdanū mi
rifice preſtat. Dixi eqdē die. Comptū. n. habem⁹
nocturnū aerē eſſe ſpiritib⁹ inimicū. Cōferet aut
diurni uſus: preſertim ſi plīmū in apto deābulans,

DE VITA CAELITVS.

deuites p̄mo q̄dem nimiã aeris int̄periẽ. Deide frequẽtius mouearis, in eo q̄n̄ p̄ter r̄periez & serenitatẽ eius, stellarũ positio magis est hoĩbus salutaris. Itẽ si loca eligas p̄ceteris odorifera: per quẽ sitũ quoridie mutes: & ipse quasi p̄rinue & leniter mouearis. Mutare locũ q̄uis s̄per cuz delectu p̄cepi: q̄m̄ bona c̄lestiũ & uniuerse nature apud nos sũt rebus locisq; aliis passim atq; aliis distributa: q̄bus deniq; oĩbus est fruendũ. Mitto q̄ uarietas r̄ediũ p̄hibet spiritib⁹ iimicũ: p̄priũq; Saturno Voluptatẽ uero affert: p̄ quaz (ut ita dixerĩ) Ven⁹ ipsa uoluptatis amica uenit in sp̄m̄: Atq; qd̄ eius officiũ est, hũc statĩ ingressa p̄pagat. Sũmatim uero si q̄s cõsideret parady sum, & pomi uitẽ usũ apud Moysẽ. Item silẽm uictum a Platone positũ in Phedone, & quẽ Plinius de p̄p̄lis ait odore uiuẽtibus, itelliget esse uera q̄ dicimus. ¶ Ad naturã sp̄is descẽdam⁹. Sp̄s qd̄e qualitas est p̄culdubio Iouia: Cuius tpe nobis ifundit. Est & solaris. Iuppiter. n. hunc infũdit, quaten⁹ ingentẽ Solis i se r̄perat potestatẽ. Itẽ alia quoq; rõne Iouia est: q̄m̄ calida est, & humida, & calore abũdat potius q̄ huõre: nascitq; sanguine: & uapor qd̄a sãguine⁹ appellat. Rursum q̄m̄ feruet, & subtilis est admodũ, atq; lucẽs, oritq; corde, solaris p̄culdubio iudicat. Habet

& quodāmodo Venereā ī se uirtutē. Nā motu
 Venerco p̄fus exundat, p̄fluit, trāssert, p̄lem-
 q̄ p̄pagat: ad uoluptatem cuiuslibet sensus se di-
 latat, refugit q̄z dolorez. Sūmātim uero sp̄ritus
 quaten⁹ corpori ad uitā & motū p̄pagatōnēq̄
 cōducit Ioui⁹, Venere⁹, Solaris existimat. Qua-
 renus aīo ad sensū imaginationemq̄z ministrat,
 Solaris, Mercurialisq̄z cēser: & ubiq̄z Mercurial̄
 existit. Quādoq̄dē adeo mobilis est, & tā facile
 cōuertibilis atq̄z formabilis. Saturni, Martis, Lūc-
 fanus cōiter sp̄s nō multū habet. Alioqn ex il-
 lo sepe stupid⁹, ex hoc furiosus, ex hac obtusus
 quodāmō foret. ¶ Quā ob rē lūaria q̄dē uelut
 crassiora simulq̄z humidiora a subtili & uolatili
 natura sp̄ritus sūt admodū aliena. Quę uero Sa-
 turnalia multū atq̄z nimiū Martialia sūt, quasi ue-
 nena sūt: sp̄ritui naturaliter inimica. ¶ Illa q̄dez
 ob extremā frigiditatē, atq̄z siccitatē: hęc autē
 ob siccitatē, calorēq̄z edacē. Iouia igit̄ & Solaris
 imprimis. Deinde Mercurialis & quodāmō Ve-
 nereā: sp̄s natura censetur. Distictiōe uero p̄c-
 cipua sp̄s quidē naturalis Ioui proprie dedica-
 tur: uitalis autē Soli: aīalis uero Mercurio. Quā-
 do igitur res postulat aliquē e trib⁹ sp̄ritū adiu-
 uare, patrono tūc suo ī fortunato, uel debili, nō
 facile cliētulo succurrere poteris. Difficillie ue-

DE VITA CAELITVS.

ro spiritui aiali: dñ Mercurius infeliciter est affectus: Qui tantā i aiali spiritu auctoritatē habet, ut caduceo quodā suo animos tum cōsopire, tū fuscitare dicat: id est suo quodam aspectu sic aut aliter se habēte obtundere ingeniū, uel acuere: debilitare, siue corroborare: uexare, uel sedare mirifice possit. Tu igit quotiēs spiritū aliquē studes excōlere, nō modo patronū suū obseruabis fortunatū atq; potētē: sed etiā Lunā eligēs ad hūc oportune directam. Non creat autē neq; recreatur aliquādo pprie per īfluxū Saturni solū substantia spūs: sed semp ab externis ad intima, & sepe ab imis reuocatur ad sūma. Vnde ad secretiora & altiora cōtēplanda cōducit. Potest tñ & si raro uis Martis atq; Saturni spūi tāq; medicina, pdesse: uel calefaciēdo cū opus fuerit & excitādo atq; dilatādo: uel uicissim nimis uolatilē cohercedo. Per ea uero potissimū q̄ q̄ttuor illis planeris p̄sentanea sūt, creat nata spūs, atq; recreat. Verū si ad Solaria q̄libet ualde, & absq; delectu declines, exacues illū & exsiccabis tādē atq; dissolues. Si sifiter ad Venerea liq̄facies paulatī, uel obtundes. Si pfidas tñ Mercurialib⁹ parū admodū inde pficies. Erit igit ope precitū: Iouialib⁹ uti q̄plī mū: eisq; reliq̄ mediocriter admiscere: ac frequentius uti rebus, q̄ uel his omibus q̄que sint cōmu

nes, uel pprię Ioui. Nā hęc quocq; omnib⁹ quodā modo sunt cōmunes. Cōmuniter āt ad hos oēs attrinet, quę substātiāz habent, nec igneā nimis: nec p̄fus terreā: nec simpliciter aqueā; nec acutissimā: nec obtusissimā qualitatē: sed medio- crem: & tactu lenē: & quodāmodo mollē: uel saltem nō durā; siue asperā: itē gustu quodāmodo dulcem: olfactu suauē: uisu gratā: auditu blādā, atq; iucūdā: cogitatu lētāz. ¶ Dulcedo igitur quędam saporis, & gratia his oībus est cōmunis. Si dulcedo quasi aquea est, & simul pinguis, ad Venerem magis attrinet. Si quasi insipida, uel aliquātū austera, potius ad Mercuriū. Atq; hęc spiritui non multum profunt: necessaria tam̄ sūt interdum, ad heberandum nimiū eius acumē. Si dulcedo manifesta sit, atq; subtilis, & paulū habeat stiptici acutiq; saporis, Iouialis proprie iudicatur. Cui congruit substantia dulcis amigdale; pinei nuclei; auellāę; pistaci: amidī: glycirhizę: passularū: uitelli oui: carniū gallinacei pulli: fassa narę: pauonū: perdicū: similitūq;. Itē radicū been atq; enulę. Rursum uini odoriferi, clari, aliq̄tum dulcis, & stiptici: sacchari cādīdissimī: tritici albisimi. Ad Iouē pertinet etiā māna, si modo mirobalani infusa uirtute firmeretur. Alioqn nō minus ad Venerē attrinet q̄ ad Iouē. Hęc ē utiq; substā

DE VITA CAELITVS.

ria dulcedoꝝ Iouis ppria quę sane spiritui creãdo & recreando ante omnia confert. Iouia uero plurimũ sũt oĩa: quę in libro de longa uita diximus, & seruare iuuẽrutẽ, & senibus salubria fore. ¶ Sin autẽ dulcedo admodũ pauca sit, multũq; acuti stipticiq; habeat, uel etiã non nihil amari, solaris esse censetur. ¶ Similis quẽdã ratio est, & distinctio de odoribus. Hi. n. saporũ germani sũt. Similis etiam de colorib⁹. Colores sane aq̃i, albi, uirides, aliq̃rũ crocei, siles uiolarũ, rosa rũ, liliorũ colorib⁹: necnõ odores ei⁹ modi Venere referũt, & Lunam atq; Mercuriu3. Colores uero saphirii, q; etiã dicũtur aerei. Irẽ purpurei pleniores, aureiq; argento mixti, & perpetuo uirides, Iouẽ. Ardẽres autẽ crocei: aurei puri: purpurei clariores, Solem. Quilibet uero colores si uiui sint uel saltem sericii magis stellares existũt. In metallis quoq; & lapidib⁹ atq; uiris propter cęlestem similitudinẽ sunt potentes. ¶ Sed ut redeamus ad Iouem: sapor & odor eius quasi ẽ, qualis in aureo pomo persico, similiq; piro, uel aranteo, & uino maluarico leuiore, leuiq; uernaceo. Qualis i uiridĩ zizibere, uel cinamomo, uel dulci maratro, uel doronico: si hęc plurimo saccharo cõdita gustent. Nam quattuor hęc, & nux muscata recens sola si sunt, poti⁹ solaris sunt: solaris

& chariophil⁹, & musc⁹ s; odoratu non gustu
non aspectu. Ambra solaris plurimū atq; iouia:
Crocus ī oibus ē solaris: tā etsi color eius, & o;
dor apđ astrologos oib⁹ gratiis dedicat. Sapor
autē ad Solē pprie pertinet. ¶ Deniq; oīa odo-
rīfera & aromatica: quaten⁹ odorē gratū ferūt:
īra ad Iouē Venerēq; & Mercuriū prinēt, ut ad
Solē. Quāuis inter hęc acutiōra magis ad solē,
obtusiora ad Venerem, Mercuriūq; potius: Ad
Iouē proprie tēperata, olfactu, gustu, auditu,
uīsu, tactu. Soni qnēiā cātusq; grati blādiq; ad
gratias omnes spectāt, atque Mercurium. Mina-
ces autē admodū atq; flebiles Martem p̄ferūt
& Saturnū. ¶ Neq; uero mireris nos multū colo-
ribus, odoribus, uocibus attribuere. Nam sapo-
res quidē ad spīritū p̄cipue pertinet naturalē:
odores autē potius ad uitalē, aīmalēq;. Colores
figurę uoces ad animalē. Motus quoque anī-
mi uel lētus, uel moestus, uel constans spīritum
ad similitudinē suam agitat uehemēter. Anima-
lem primo: per hunc uitalē: per hūc insuper na-
turalē. Spīritus tādē omīs quia ob naturā quo-
dammodo igneam, aeriāq; omnino, & lucidā,
atq; mobilem, similis est luminibus: ideoq; colo-
ribus, & uocibus aereis, & odorib⁹, motibusq;
anīmi: ideo per hęc subito in utranq; partē mo-

DE VITA CAELITVS.

uetur, atq3 formatur. Et qualis euadit ipse, tales uicissim efficit quodammodo affectus animi, & omnino corporis qualitatem. **¶** Deniq3 cu3 primum per illa, quę gratiarũ propria sunt: oportune gratis est expositus, utpote q & naturaliter illis cõsentaneus erat, statim per illarum radios, tum ubiq3 uigētes, tum ipsi germanos: mirifica reportat munera gratiarum.

¶ Res naturales atque etiã artificiosę habent uirtutes a stellis occultas: per quas spiritum nostrum stellis eisdem exponunt. **¶** Cap. XII.

¶ Vm uero dicimus spiritum exponi gratis per illa quę sunt gratiarum: non solum per qualitates: quę uidentur, audiuntur, odorantur, gustantur: sed etiã per illas, quę tanguntur accommodari putamus. Memēto igitur calidũ in primo gradu Iouis eẽ. In secundo Solis cũ Ioue. Intertio Martis cum Sole. In quarto Martis. Frigidũ in primo ueneris. In secũdo Lunę. In tertio Lunę cũ Saño. In q̃rto Saturni. Humidũ i p̃mo Mercurii cũ Ioue. In secũdo ueneris cũ Lũa. In tertio Lunę cu3 Venere. In q̃rto Lunę, qñ ueneri Mercurio q3 piũgĩt. Siccũ i p̃mo Iouis. In secũdo Mercurii cũ Sole. In tertio Solis cũ Marte. In q̃to Martis cũ Saño. Sũmati ex q̃litarib9 planetarũ, q̃s Ptolemę9 desc̃bit i q̃dripartito colligi9

harmoniam ex cunctis conflata ad calorem humorumque declinare. Calor. n. Martis ingens atque Solis: & temperatus Iouis ingentem superat Saturni frigiditatem: & Veneris Lunamque exigua: ita ut calor ibi frigens excedat. Item humiditas Lunam Venerisque prima & propinqua nobis atque temperata Iouis, siccitatem Saturni Martisque multam superat, & temperatam solis. Calor igitur humorumque frigori siccoque dominantur: atque similiter calor humori. Quem admodum in sani corporis homine ad celestem consonantiam temperato ex calore & siccitate cordis, Item calore & humore iecoris, rursus frigore & humore cerebri coalescit complexio quedam ad calorem humorumque uergens mediocriter calore regnante. Calor enim cordis & iecoris frigens cerebri superat. Item humor iecoris atque cerebri siccitatem cordis excedit. Neque uero pretermissum a nobis uelim, tales existere ex stellis fixis harmoniam cunctis communem qualem diximus ex planetis. Hos. n. illis similes astrologi putant. Quorsum haec: ut meminere spiritum corpusque nostrum per temperiem quamdam ad calorem humorumque uergentem, uel natura constantem uel arte quesitam accomodari posse celestibus: sibi quoque celestia uedicare. ¶ Neque tamen dicimus spiritum nostrum celestibus dumtaxat per qualitates rerum notas sensibus preparari.

DE VITA CAELITVS.

Sed etiam multoq; magis per proprietates quasdam rebus cęlitus insitas, & sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; notas. Nā cū proprietates eiusmodi, earūq; effect⁹ elemētali uirtute cōstare non possint, cōsequēs est, a uita spūq; mundi per ipsos stellarū radios singulariter pficisci: ideoq; per eas spm affici q̄ plurimū atq; q̄ primū: cęlestibusq; influxibus uehemēter exponi. Hac utiq; rōne smaragdus, iacintus, saphirus, topatius, rubinus, unicorni; cornu, p̄cipue uero lapis bezaar, apud arabes appellat⁹: oculis gratiarū proprietatibus p̄dita sunt. Et idcirco nō solū intus assūpta: sed etiā si carnē tangāt: ibiq; calefacta uirtutē suam pmant, uim ide cęlestē spiritib⁹ inferunt: Qua se contra pestē tuenī atq; uenena. Quod aut hęc similiaq; tale aliqd agant uirtute celesti, id argumento est, qa etiā exiguo pondere sūpra nō exiguū hnt in agendo momētū. Qđ elemētari q̄litati uix unq̄ est cōcessum igni uidelicet ualde cęlesti. Materialis .n. uirtus ut agat multū: materiā desiderat multam: Formalis autē etiam cū minima materiā ualet plurimū. Simili uirtute ip̄rimis phębea peonia carnē tangēs, cōtra caducum morbū spūs armat, uapore ad eos intus infuso. Simili corallus & calcidoni⁹ aduersum atrę bilis illusiones Iouis p̄cipue Veneris

q3 uirtute. Ceteraq3 similiter. Eiusmodi quada3
pprietate mirabalani iuuentē seruant, ac uirtq3
sensus, & ingenio p̄sunt atq3 memorię: p̄pter Io
uem ip̄rimis Saturni rēp̄atorē, atq3 Mercuriuz
sensus amicū. Quam q̄dem arborē forte aliqs in
paradyso ad uitam progandā extitisse putabit.
Mercurio lapidē Achatē cōsecrāt. Vnde phy
fici conueniūt ad facundiā uisumq3 & cōtra ue
nena ualere. Serapio scribit, eū qui iacintū uel ex
eo sigillū gestat, esse a fulgure tutum: at3 hāc uir
tutem eius esse larissime diuulgatā. Quam si ha
bet, ab Ioue putamus h̄re. Lapis aerites, uel aqli
n^o habet a lucina. i. Venere at3 Luna, ut admot^o
uulue ptum mox, & facillime citet. Quod Rasīs
confirmante Serapione frequēter se dicit exper
tū. Forsan & a Phēbo qui trāsfixit Pythonē cre
tea dictamus habet, ut & uenenosis obsistat: &
ferrū e uulnere trahat. Sols uirtute zinziber infu
sum epulis arcet sincopim. Sentiana canis rabiez
sedat: fugatq3 serpentes. Berbena uaticiniū, p̄re
stare fertur, leticiāq3, & expiationes: & uisū. Ru
ta & zedoaria cōtra uenena theriacā agunt. Th^o
uitalē & aialem sp̄m aduersus hebetudinē, obli
uionē, timorē fulcit. Saluia uero mentaq3 uirtu
te Iouis, illa q̄dē palyim fugat: hęc uel odore ro
borat aim. Eadē uirtute Pentaphillon resistit ue

2 DE VITA CAELITVS.

nenis: eiusq; foliū bis quotidie unū uino bibitus
curat ephimerā: tria tertianā: q̄tuor uero quar-
tanā: hac herba sacerdotes antq; pp puritatē suā
in purificatōib⁹ utebant. Agn⁹ cast⁹ ptāte Satur-
ni Venereū fistit motū. Hiaspis uero sāguinē. Mi-
rabiles āt puenire solēt effect⁹, ubi occulte p̄pri-
etari p̄petas seruit elemētalis, uelut ī mirobala-
no ad sp̄m corpusq; firmādū: nō solū uirt⁹ illa ce-
lestis agit, sed ēt striptica multū: nec parā aromati-
ca uirt⁹: q̄ putrefactionē dissolutōezq; mirifice p̄-
hibet, sp̄m̄q; corroborat. Iā uero ut croc⁹ petat
cor, sp̄m̄ dilatat, puocet risu3: nō solū occīta So-
lis uirt⁹ mirabiliter efficit: s3 ad idē q̄q; p̄ducit ip-
sa natura croci subtilis, āplificabilis, aromatica, lu-
cida. Qd̄ āt de simplicib⁹ dico, de p̄positis siliter
dictū itelligi uolo. Dic age Theriaca q̄to p̄tra ue-
nenū nobis opituletur. Nō educit illa uenenū. A-
strigit. n. aluū: n̄ mutat oīno tā subito uenenī na-
turā. Nō. n. hęc adeo debilis ē, at3 mutabilis: Sed
sp̄3 uitalē poti⁹ ualde tenuē, & mutabilē, subito
p̄formi qdā ad ipsū p̄portōe corroborat usq; a-
deo, ut ip̄e iā ualid⁹ tāq; agēs, una cū theriaca ue-
lut istrūmto: p̄ti sup̄et uenenū: p̄ti mutet; p̄ti a p̄-
cordiis arceat. S3 q̄ nā p̄portōe siue uirtute idē ef-
ficat theriaca: Louiali sil at3 phēbea: quā ex p̄mix-
tione multarū rerū scđm certā p̄portōez iuicem

confusarū sibi uendicauisse uides. Est autē in ea uirtus triplex. Hęc ipsa inq̄ cęlestis: quā modo dicebā. Item cęlestis alia prius in herbis aromaticisq3 pprietas: qbus electis ipsa rite cōponitur, quę uirtuti pri⁹ dictę subministrat ad idem. Est insup alia uirtus i plerisq3 ptibus eius, elementalıs porius q̄ cęlestis. Verūtñ talis: ut spiritui muniendo cōducatur. Stripticā dico & aromaticā qualitatem. Illa qdem spm̄ firmat. Ista fouet. Mirabilem ergo theriaca uim nacta est cōtra pperantem senectutē atq3 uenenū: tribus uidelicet in ea uirtutibus ad idem pariter cōspirātibus. Quarū una qdem est cęlestis per artificiosā acq̄sita cōmixtionem. Alia cęlestis iterum: sed ptibus eius naturaliter insita. Alia prorsus elementalıs. Sed illa quā prius dixi, cęlitus acq̄sita, mltō etiā foret admirabilior: si non solū porporcione Iouia Solarisq3, & ex rebus eiusmodi cōflaretur: sed etiam oportunū ad hoc obseruatione cęlestiu3 tēpus eligeretur. Nam quēadmodū corp⁹ se habet ad locum, atq3 tēpus, ita motus & actio se habet ad tempus. Sicut ergo certa passim corpora eorūq3 formę certis & locis, & tēporibus coalescunt, atq3 seruant: sic & proprie quędā actiones ex propriis quibusdam tēporibus efficaciam nanciscuntur: Idque in Alcibiade significat Socrates: &

DE VITA CAELITVS.

Proculus explicat. Quod sane Pythagoras aiad uertens, ipsū bonū pfectionemq; rerū, oportunitatem cognominauit. Primū nanq; principiū Sic apud Pythagoram & Platonē omnīū est mēfura, ut aliis corporib⁹ actionibusq; alia loca distribuerit atq; tpa. Vnde sicut res quēdā non alibi q̄ hic, nec alias q̄ tunc proprie nascuntur feliciter, & coalescunt, atq; seruantur: sic & materialis actio, motus, euētus talis, aut talis, non alias efficacīā sortitur, effectūq; pfectū, q̄ quādo celestium harmonia ad idē undiq; consonat: quē sane harmonia tantā habere potestātē existimat, ut non solū agricolarū laborib⁹, atq; medicorū artificiiis per herbas aromataq; pflatis: sed etiā imaginibus: quē apud astrologos ex metallis lapidibusq; fiūt, uirtutē sepe mirificā largiat. ¶ **S**3 imagines caput iam propriū exigunt. Quantū uero ad horas pro actionibus & opibus eligendas p̄tinet, plurimū confirmat a Ptolemēo, ubi ait in centiloqo, qui eligit quod melius est, nihilo differre uideat ab eo, qui habet hoc ex natura. Quibus in uerbis tum celestium, tum arbitrii electio, nisq; nostre potestatem cōfirmare uidetur. Albertus quoq; Magnus inq; in speculo: Non enī libertas arbitrii ex electione horē laudabilis cohercetur: Sed potius in magnarū rerū inceptio-

nibus electionem horę contemnere: est arbitrii precipitatio non libertas.

¶ De uirtute imaginũ secundum antiquos, atq; medicinarũ cęlitus acquisita.) Cap. XIII.

Ptolemeus ait in centiloqo, rerũ inferiorũ effigies uultibus cęlestibus esse subiectas. antiquosq; sapientes solitos certas tunc imagines fabricare, qñ planetę similes in cęlo facies, q si exemplaria inferioruz ingrediebant. Quod qdem Haly cõprobat ibi dicens: Vtilę serpentis imaginem effici posse: qñ Luna serpentę cęlestę subit, aut fęliciter aspicit. Siliter scorpionis effigiem efficacę: quãdo scorpĩ signũ luna ingredit: ac signũ hoc tenet angulum ex qttuor unũ. Qd in egypto suis tēporibus factum ait: seq; iter fuis se: ubi ex sigillo scorpionis in lapide Bezahar, ita facto, iprimebat thuri figura: dabaťq; in potum ei, quę scorpĩus ipse pupugerat: ac subito curabatur. Quod qdē utiliter effici Hahamed phisicus affirmat, cõfirmãte Serapione. Pręterea narrat Haly, notũ illic sibi uirum sapientę industria simili fecisse imagines quę mouerentur: qualem effectam nescio quõ legim⁹ ab Archita. Quales & Trismegistus ait: egyptios ex certis mũdi materiis facere consueuisse: & in eas oportunę aias Demonũ inserere solitos: atq; aiam auĩ sui Mer-

DE VITA CAELITVS:

curii: item Phēbi cuiusdā, & Isidis, Ofyridisq; sic in statuas descendisse profuturas hoibus: uel ēt nocituras. ¶ Huic illud simile. Prometheum figmento quodā luteo, uitā rapuisse, lucemq; celestez. Magi q̄neriā Soroastris sectatores, ad eucandum ab eate sp̄m utebantur aurea quadam pila caracteribus insignita celestiu: Cui & saphirus erat inferr⁹ & scutica quadā facta tauri corio uertebat: atq; interim excantabāt: Sed cantiones eqdem libenter omitto. Nam & Psellus Platonicus eas improbat, atq; deridet. Hebrei quoq; in egypto nutriti struere uitulū aureū didicerunt: ut eorūdem astrologi putant ad aucupandum Veneris Lunęq; fauorē contra Scorpionis atq; Martis influxū iudeis infestū. Porphyrius quoq; in epistola ad Anebonē, imagines efficaces esse testat: additq; certis q̄busdam uaporib⁹ qui a propriis suffumigationibus exhalabāt aërios Dēmonas insinuari statim consueuisse. Iamblichus in materiis quę naturaliter superis consentaneę sint & oportune riteque collectę undique conflatęque fuerint uires effectusque nō solum cęlestes: sed etiam Dēmonicos, & diuinos suscipi posse confirmat. Idez omnino Proculus, atque Sinesius. Opera quidem ad salutem miraque a medicis in astrologia peritis, per res

ex multis cōpositas. i. pulueres, liquores, unguēta, electuaria fieri possunt; probabiliore in se rōnem & notiore q̄ imagines habere uident. Tum qa pulueres, liquores, unguēta, electuaria oportune cōfecta celestes influxus facili⁹ citiusq̄ suscipiunt q̄ materię duriores: ex q̄bus imagines fieri cōsueuerunt: tum qa uel assūmunt int⁹ affecta iā cēlitus: & in nos cōuertunt uel saltē admota foris inherēt magis, & deniq̄ penetrāt: tū etiā qm̄ ex uno quodā duntaxat, aut p̄paucis imagines cōstruunt. Illa uero ex q̄ plurimis cōflari pro arbitrio possunt. Vt si centū Solis Iouis ue dotes per centrum plātas & aīalia similiaq̄ sparsē fuerit cōponere simul hęc centū tibi cōperta possis, & in unā cōficere formā. In qua Solē ferme Iouēq̄ totū iam uidearis habere. Scis p̄fecto naturā inferiorē, nō posse uno quodā capere cunctas superioris naturę uires. Ideoq̄ illas p̄plures apud nos naturas esse dispersas. Cōmodiusq̄ per opa medicorū, atq̄ filia, q̄ per imagines colligi posse. Proinde imagines ex ligno p̄fectę uim forte par uam habent. Nam lignū & forsan durius est ad celestē influxū facile capiendū: & minus tenax, si accepit, retinendū: & omīno postq̄ ex matris terre uisceribus est euulsū: paulo post ferme totum amittit mundanę uitę uigorē: & facile in qualita

DE VITA CAELITVS.

tem aliã tranſmutat. Lapilli uero atq; metalla, & ſi ad accipiendũ celeſte munus duriora uidentur, diutius tñ retinēt, quod cōfirmat Iamblich⁹ ſi acceperit. Sua nēpe duritia ueſtigia quoq; dona q; uitę mundanę poſt euulſionē diutiſſime cōtinent quę quōdã herētia terrę poſſederāt. Quã obrem ob hoc ſaltē aptę materię ad capiēda tenendaq; celeſtia iudicant. Eſt & p̄babile qđ libro ſuperiore dixi, res adeo ſpecioſas nō poſſe ſub terra p̄flari, niſi maximo quodã conatu cęli: atq; durare in eis impreſſam ſemel ex conatu uirtutē. Nam in his coquēdis cogēdiſq; diutiſſime cęlũ elaborauit. Verũ cuz neq; facile eiufmodi plura cōponere; cogeriſ diligēter exgrere; quod metallum inter cętera in ordine ſit alicuius ſtelle potiſſimũ: qui ue lapis in ordine ſũmus, ut ſaltez in uno quodã totius generis ordinisq; ſupremo reliqua pro uiribus cōprehendas; atq; eiufmodi ſuſceptaculo celeſtia huic cōſentanea mutueriſ, ceu ſi exēpli cã in ordine ſolari ſub hoie p̄hebeo ſũmum inter aialia teneat aſtur, aut gallus. Inter plantas baſamũ aut laurus. Inter metalla auruz. Inter lapides carbūculus uel p̄taura. Inter elementa feruidus aer. Nam ignis ipſe martius eē cęſetur. **Q**uod aut diximus influxũ Solis uel Iouis aut Veneris augendũ, intelligimus rōne com

muni: non tamen illi in cuius genesi aliquis horum
interfector appareat.

¶ Ordines rerum a stellis pendentiū ut Solariū atq;
similiū: & quomō spūs fiat Solaris. ¶ Cap. XIII.

DIxi equidē alibi desup ab unaquaq; stel-
la (ut platonice loquar) seriē rerū illi pro-
priam usq; ad extrema pēdere. Sub ipso scorpio-
nis corde pōt eiusmodi Demōas atq; hoies: scor-
piūq; aīal collocare possum⁹ etiā herbā Asteriō
.i. stellarē figura stellę similē nocte fulgentē: quā
medici tradunt qualitātē habere rosę, uimq; cō-
tra morbos genitaliū mirabilē possidere. ¶ Sub
serpente uel serpentario cęlesti Saturnū ponūt,
et quodāmodo Iouē. Postea demōas: q; sepe ser-
pētū formas induunt. Similes īsuper hoies serpe-
tes animātes: serpētariā herbā: lapidē dracōitē,
capite draconis natū. Item cōmuni noīe serpen-
tinū. Et pręter ea q; in sequentibus afferā. ¶ Sub
stella solari. i. Sirio Solē primo: deīde Demonas
quoq; phębeos: quos aliquādo sub leonū ul' gal-
lorum forma hominibus occurrisse testis ē Pro-
culus. Homines subinde persimiles bestiasq; so-
lares. Phębeas idē plātas, metalla similiter, & la-
pillos, & uaporē ac rēq; feruētē. Simili ratione a
qualibet firmamenti stella per aliquem planeraz
existimant contextum rerum gradatim sub illi⁹

DE VITA CAELITVS.

pprietate descēdere. Si igitur ut dicebā solaria omnia per gradum eius ordinis quēlibet oportune cōprehenderis : homies uidelicet tales, uel talis homis aliqd. Item bruta, plātas, metalla, lapillos, & quę ad hęc attinent, uirtutem solis usquequaę cōbibes: & quodāmodo naturalē solaritū Dēmonū facultatem. Similiterq; de aliis dictū puta. Solares qdem homies sunt, quales antea dixi: & qui ascendēte leone soleq; hunc uel tēnente uel aspiciente nascuntur : & qui sub ariete similiter. Solaris est & sanguis e sinistro eorum beneualentiū brachio missus. Phębus crocodilus, astur, leo, gall⁹, & cignus, & coru⁹. Nec alia ratione leo ueretur gallū: nisi qm̄ in ordine phębeo gallus est leone superior. Eadē ratione inqt Proculus Apollineū Dēmonē, qui nonnunq; apparuit sub figura leonis, statim obiecto gallo disparuisse. Maxime uero in his aialibus cor est solare. Arbitror ēt marinū uitulū cęlestis leōis cordi subesse: & hac ipsa rōne coriū ei⁹ quē cigit nudū fibula eiusdē osse cōfecta, a renū dolore redimere. Nā p̄tra dolorē eiusmōi solēt astrologi sideris illius ifluxib⁹ uti. Eadē forte rōne feri hęc pellis a fulgure nos tueri. Inter plātas palma phębea ē: & ip̄mis laur⁹, q̄ uirtute uenenosa repellit, & fulgur. Fraxinus quoq; simili facultate uene-

nos a lōgius arcet. Loton esse phēbeā rotūda tū
folia, tum poma testant, & explicatio foliorum
ei⁹ die, replicatio nocte. Peoniā phēbeā esse nō
solū uirtus indicat: sed & nomē. Ad idēz attinēt
flores & herbę quę restrigunt abeūte sole: rede-
ūte protin⁹ explicant: & ad solē cōtinue uergūt.
Aurum pręterea: & lapis elitis radiis aureis solē
imitans. Lapis itē, q̄ solis ocul⁹ appellat, figuraz
habens pupillę, ex qua lumē emicat. Rursuz car-
bunculus nocte rutilans, uel pātaura oēs in se la-
pidum uires cōtinēs, ut aurū metallorum, & sol
stellarum. Multa deniq; in superioribus nobis sig-
nificata. **M**nde si modo liceat, sub imperio so-
lis ex illo sanguine, & animalū illorū cordib⁹, &
foliis fructibusq; arborū prędictarū. Itēz florib⁹
atq; herbis, & auri foliis, necnō puluerib⁹ lapil-
lorum, electuariū uel unguētū cōficere pote-
ris: addito croco: balsamo: calamo arōatico: thu-
re: musco: ambra: ligno aloes: zinzibere: mastice:
spica nardī: cinnamomo: doronico: citri cortice:
zedoaria: nuce muscata: mace: chariophilis cum
melle flauo: uel oleo balsamino: masticeo: lauri-
no: nardino: Ad cor, & stomachum, & caput, in
t⁹ aut extra fouendū: ut spūs idē solaris euadat.
Mex his oībus inq̄ aut saltē ex plurib⁹ cōponē-
dum domināte sole aliqd. Quo etiā sub eiusdez

DE VITA CAELITVS.

dominatu incipias uti: dūmodo & solaria induas: habites: cōspicias: audias: olfactas: imagineris: cogites: cupias. **I**te imiteris & uita dignitatez & munera solis. **I**nter solares homines plātaq; uerferis, laurūq; assidue tāgas. **U**tutius autē ad ualitudinē fuerit: solarib⁹ admiscere iouialia simul atque Venerea. Venereā maxime humiditatem solaris caloris moderatricē: qualis ē aqua succusq; rosarum, atq; uiolarū. **S**ed & medicinas eiusmodi in libro de curandis litteratis primuz: deinde in libro de uita longa, partim eqdē cōposui: partim ab aliis cōpositas enarraui: partim etiam temperaui. **I**te: quales herbe a sole loueque miras cōtra epidimiā, & uenenū uires habeāt, diximus in libro contra pestem: inter quas Perforata fuga Dēmon appellata est. Nec alia facultate q̄ celestium gratiarū noxios malorum Dēmonum uapores a nobis arcere putatur. Et si qua inter herbas alia, uel lapillus, ut corallus idē uideatur efficere. **H**erba pfecto lunaris a Mercurio tradita foliis ceruleis atq; rotūdis, crescente lūa unū quotidie pducens foliuz: decrescēte deponēs, annos utenti pmittit lunares. Sed iā ad imagines altero quodam exordio redeamus.

De uirtute imaginū secundum antiquos atq; medicinarū: & quō medicinē sint longe ualidior-

res q̄ imagines.

(Cap. 25.

S lapillos quos paulo ante phēbeos narrauimus, nactus fueris, nihil op⁹ erit, imagines eis imprimere. Suspēdes itaq̄ collo cōprehēsos auro crocei ferici filis: quādo Sol sub ariete uel leone percurrit: ascenditq̄ uel mediū tenet cēlū: aspicitq̄ Lunā. ¶ Multo uero potentiores in serie Lunę lapillos narrat Proculus. Primuz q̄dez Selinitim. Qui non modo figura Lunā imitetur: sed & motu: circūeatq̄ cum Luna. Hunc si forte reppereris, & argento circūdatū, argēteo filo collo suspēderis, Luna cancrū, uel taurū sub eūte, angulosq̄ tenēre sibi cōueniētes, spiritū in de tuum reddes, postremo lunarem. Dum uidelicet calefactus abste lapillus ipse lunaris uirtutem suam tuis assidue spiritibus inserit. ¶ Alterum uero recēset lapillum helioselinon cognomento. Qui solis lunęq̄ coniunctę soli, naturaliter habet imaginem. Hunc ergo quisq̄s argento inclusum deaurato similib⁹ collo filis admouerit, quādo Luna in domicilio suo uel solis, in eodē minuto cū sole cōgredit, suosq̄ teneat angulos, solarē simul, atq̄ lunarē spirituz reportabit, aut saltē tales, qualis euadit Luna p̄ cētrum copulata soli. Hic uero tu uides dispersas phēbī dotes: uelut Osyridis mēbra: sororez ei⁹ Phē-

DE VITA CAELITVS.

bē uelut Iſideꝝ cōgregare. Sed utinā solarē a-
licubī lapidē facile reperirem⁹, uel lunarē: adeo
ī eorū ordine prępoterē: quē admoduz sub serie
septētrionalis poli magnetē habemus, & ferrū.
Solarē profecto ferūtū uenisse apud idos Apol-
lonium theaneū lapidē scilicet nomine Pantau-
rā, ignis instar micātez: sub terra passus quattu-
or nascētē: cui tm̄ spiritus inſit: ut tumeat, & ple-
runq; scindatur terra, ubi eiꝯmodi lapis cōcipi-
tur. Ita cęteros ad se lapillos trahens, sicut mag-
nes ferrum. Sed lapis hic Hercules ad se contē-
plandum uehementius adhuc, nos impręsentia
rapit. Videmus in specula nautaruz indice poli,
libratum acum affectū in extremitate magnete,
mouerī ad ursā, illuc uidelicꝝ trahēte magnete.
Qm̄ & ī lapide hoc pręualet uirtus ursę: Et hinc
trāfferī ī ferrū: & ad ursā trahit utrūq;. Virt⁹ at
ei⁹ moi tū ab iūrio ifusa ē, tū cōtiue ursę radiis ue-
gerat. Forsitan ita se habet succinū ad polū alte-
rū, & ad paleas. Sed dic interea. Cur magnes tra-
hat ubiq; ferrū, nō qa sise. Alioqn & magnetem
magnes traheret mlto magis: ferrꝯq; ferrꝯ. Nō qa
superior ī ordie corporꝯ: imo supi⁹ ē lapillo meral-
lum. Quid ergo? Ambo quidem ordine ursam
sequente clauduntur. Sed Superiorē in ipsa ursę
proprietate gradum tenet magnes: inferiorem

uero ferrum. Supius autē in eodē rerū contextu trahit q̄dem quod est inferius, & ad se cōuertit: uel aliter quomodolibet agitat, aut afficit uirtute prius infusa. Inferius uicissim eadē ad supius ī fusione conuertitur, uel aliter agitat, uel p̄fus afficitur. ¶ Sic in serie Solis īferior homo admirat̄ superiorez. In ordine Iouio uenerat̄. In Martio timet. In Venereo inferior ad superiorē rapitur amoris ardore, deseritq; seipsum. In Mercuriali semper hīc dīscit, uel persuadetur ab illo. In lunari motum hīc ab illo sepius exordī. In Saturnali quietē. ¶ Ego autē cum hęc explorata hactenus habuissem, admodū gratulabar, cogitabāq; iuuenis adhuc magneti pro uiribus insculpere celestis urse figurā, quādo Luna melius illuc aspiciat: & ferro tunc filo collo suspēdere. Sperabā eqdē ita demū uirtutis me sideris illi⁹ cōpōtē fore. Sed cum diūtius explorassem: inueni tandē sideris illius īfluxus Saturnales eē plurimum, atq; Martiales. Accepi a Platōicis malos Demonas plurimū septētrionales existere. Quod etiaz hebreoz & astronomi cōfitemi noxios Martiosq; Demonas in septētriōe ponētes. Propitios autē & Iouios ī meridie. Didici a Theologis & ab Iāblichō imaginū fictores a Demonibus malis occupari sepius: atq; falli. ¶ Vidi eqdē lapillū Flo

DE VITA CAELITVS.

rentiam aduectuz ex india, ibi e capite draconis erutū, rotundū ad nummi figurā, punctis ordie q̄ plurimis quasi stellis naturaliter insignitū: qui aceto perfusus mouebat̄ parū per in rectū: imo obliquū; mox ferebatur i girū, donec exhalaret uapor aceri. Existimaui eqdem lapillū eiusmodi celestis draconis habere naturā, atq̄ quasi figuram: motū quoq̄ illius accipere, quatenus p̄ aceti seu uini ualentioris sp̄m, draconi illi siue firmamento familiarior redderet. Hunc igit̄ qui gestaret & aceto sepe perfunderet, uim aliquaz forte draconis illius acciperet, qui geminis amfractibus. Hinc qdem ursam maiorem implicat, inde minorem. Extat & p̄pe scorpionē serpentarius q̄ si homo serpēte cinctus: manu dextera caput serpētis tenens: sinistra caudā: genibus quasi flexis: capite paulū resupino. Legi eqdem magos persarū regi cōsuluisse: ut imaginē hanc lapidi imprimeret emathiri: quē aureo clauderet anulo: ita tamē, ut inter lapillum atq̄ aurū serpentarię radicem infereret. Hoc. n. anulo gestantē cōtra uenenum morbosq̄ uenenosos tutum fore. Vide licet si Luna Serpentariū aspiciēte feceris. Hanc imaginē Petrus Aponensis cōfirmauit. Ego uero si hāc anulus ille uim habet, arbitror nō tā p̄ figurā, q̄ per materias eiusmodi: & hoc pacto tē

poreq; cōpositas, sibi cēlitus uēdicare. Memēto
lapillos nascentes in aīalibus nec īde languētib;
ut in dracone: gallo: irundine: ceterisq; efficaces
existere ferme, ut lapilli in terra nascētes: atq; ad
easde referri stellas: ad q̄s hęc aīalia p̄tinent. Hic
Alectorius ex uentriculo galli ueteris tract⁹ pol
let potestate solari; per quā Dioscorides ait sepe
cōpertū esse, eum pugnare iuictū: q; lapillū hunc
ore gestaret. Idem ait: Celidonitū erutū ex irundi
ne ruffum, curare melācolicū, & amabilē, idone
umq; reddere. Quod qdē habet ex Ioue; per ea
que diximus. s. Res ubiq; infra Lunā stellares ex
istere. Confirmat dictum illud ualde Platicū:
hanc mūdi machinā ita secū esse cōnexam, ut &
in terris cēlestia sint cōditiōe terrena: & in celo
uicissim terrestria dignitate cēlesti: & in occulta
mūdi uita, mēteq; regina mūdi cēlestia insint: ui
tali tñ intellectualiq; pprietate simul, & excellē
tia. ¶ Per hęc īsuper cōfirmāt nōnulli etiā illud
magicū: per inferiora uidelicet superiorib;⁹ cōsen
tanea posse ad hoīes tpibus oportunis cēlestia
quodā mō trahi: atq; ēt p cēlestia s̄ cēlestia nobis
cōciliari: uel forsan p̄sus insinuari. Sz postremū
hoc illi uiderit. ¶ Verum illud arte quadā rite &
oportune in unū plurima colligēte fieri posse p
babile satis (ut diximus) esse uidef: tū rationibus

DE VITA CAELITVS.

quas in superioribus assignauim⁹: tū q̄a eiusmodi multa, q̄n apud medicū & Astrologū colliguntur, cōtundunt, cōmifcent, concoquuntur sub fide certo, dū ipsa per se ratione cōcoctionis atq; fermenti, nouā paulatim formā subeūt: hanc ipsā acquirunt certo quodā fomēto celesti, radiis tunc intus agēribus: ideoq; celestem. **Metallū** uero uel lapillus q̄n momēto sculpiūt, nō uiderunt nouā accipere q̄litate: sed figurā: Neq; motio illa p̄ debitos digestionis grad⁹, quos alteratio naturalis, atq; generatio solet obseruare, progredit. Cū uero natura celestis tanq̄ inferioris naturę regula soleat tenere quodā p̄gredi naturali, & ita p̄grediētib⁹ adspirare: merito diffidūt pleriq;: imagines eiusmodi celestē aliquā uirtutē h̄re. Ego q̄z ābigo sepi⁹: ac nisi & oīs antiquas, & oēs astrologi uim mirabilē h̄re putarēt: h̄re negarē. Negarē eodē nō oīno. Opinor. n. nisi qs aliter p̄suaserit, ad p̄spā ualitudinē saltē aliquā h̄re uirtutē, electę p̄fertī rōne materię. Tāetsi m̄tro maiorē inesse pharmacis arbitror: & unguētis sidereo fauore p̄flatī. Quid uero uolueri, ubi mō dicebā electę rōne materie, ī seq̄ntib⁹ declarabo. Quę uero ex magorū uel astrologorū opinione ad Plotinum interpretandū pro imaginibus allegari possūt, deiceps breuiter afferā: si te pri⁹ hīc admonuero: ne

putes pbare me usũ imaginũ: sed narrare. Ego
enĩ medicinĩs ad cęlũ tēperatis, non imaginibus
utor. Atq; ita cęteris quotidie consulo. Tu ue-
ro si cōcedis Deum rebus infra Lunã mirabiles i
seruisse uirtutes, mirabiliores cōcede cęlestib⁹.
Pręterea si licere iudicas homini ad p̄sperã uali-
tudinẽ inferioribus uti: iudica superiorib⁹ quo-
q; licere. Atq; inferiora ad superiorũ normã: sic
medicorum artificio temperare: sicut etiã a Deo
sunt ab initio temperata.

¶ De potestate cęli. De uirib⁹ radiorũ, unde ui
fortiri putentur imagines. ¶ Cap. XVI.

Immensa ferme cęlestiũ magnitudo uirtus
motio facit, ut oēs omniũ siderũ radii ter-
rę molem quę quasi punctũ est ad cęlũ, momen-
to facillimeq; usq; ad centrũ recti penetrent: qđ
omnes astronomi confitent. Ibiq; ut placet Py-
thagoreis atq; Platoniceis fortissimi sint: tũ qa re-
cti undiq; centrũ tangunt: tũ qa in angustũ col-
lecti sunt cuncti. Quorũ uehemētia materia ibi
terrę sicca, p̄cul ab humore remota prorsus accē-
ditur: accensa q; extenuat, atq; disp̄git: per meat⁹
undiq;, & efflat incendia p̄ter atq; sulfur. Sed ig-
nem hunc putāt ualde caliginosũ esse, & quasi i-
cendium quoddã luminis expers: sicut in cęlo ex-
tat expers incendiũ lumē: Ignis aut̄ inter cęlestem

DE VITA CAELITVS.

atq; infernū: lumen cū feruore coniungit. Putāt autē ignem e centro flantē, ignē esse uestalē: Siq; dem uestā esse terrę uitā numēq; putabant. Ideo q; Vestę templū ueteres in mediis urbibus construebant: ignēq; in medio ppetuū collocabant. Sed ne ulterius peruagemur, cocludamus iam si stellarū radii totā mox terrā penetrāt, negari nō facile posse metallū atq; lapillū, qn̄ celant̄ imaginibus, subito penetrare: eisq; miras uel saltē qualescunq; impmere dotes. Quādoq; dem & in aluis terrę pretiosissima generāt. Sed qs neget per hec radios penetrare? Siq; dem aer & qualitas ei⁹ & sonus minus efficax solida trāsit subito, & sua q̄dam afficit qualitate. Iam uero si duritia radiis obsisteret penetrātibus lumen multo citi⁹ aere q̄ aquā ptransiret. Et hāc ocius: multo q̄ uitrum & uitrū similiter q̄ chrystallū. At cū eodē momēto solida, quo liqda cuncta transuerberet, pspicue cōstat duritiā radiis nullo mō resistere: atq; idcirco dicent nō esse negandū metalla celestius radios influxusq; suscipere: Atq; etiā cōseruare ad tempus tunc sibi celitus destinatū. Cōseruare iq̄ uirtutē quandā ex radiorū concurrentiū contactu creatā. Quid uero? Si materia durior hoc ipso qd̄ uidetur obsistere causę p̄potenti, magis ictibus se exponit: Sic ensis lignū sub lana incidit

non incisa lana. Sic radius ille fulmine⁹ corio qñ
q̄ non leſo diſſoluit in eo metallū. Cum uero na-
tura cęleſtis noſtro hoc igne incōparabiliter ſit
preſtantior, nō eſt putandū radii cęleſtis officiū
eſſe dūtaxat quale opus ignei radii manifeſte ui-
demus. ſ. illuminare, calefacere, exſiccare, pene-
trare, extenuare, diſſoluere: q̄ noſtris ſenſibus no-
tiſſima ſūt. Sed multo plures mirabilioresq̄ uires
& effectus h̄re. Alioqñ, & materia inferior, & ca-
ducus ſenſus cū diuinitate cęli penit⁹ equaretur.
Sed q̄s neſciat uirtutes rerū occultas, q̄ ſpeciales
a medicis nominant, nō ab elementalī natura fie-
ri: Sed cęleſti? Poſſunt itaq̄ (ut aiūt) radii occul-
tas, & mirabiles ultra notas imaginibus iprime-
re uires: Sicut & cęteris iſerunt. Non. n. ianimati
ſunt ſicut lucernę radii: ſed uiui, ſenſualesq̄ tanq̄
per oculos uiuētium corporum emicantes: do-
tesq̄ mirificas ſecū ferūt ab imaginationib⁹ mēri-
buſq̄ cęleſtiū. Vim quoq̄ uehemētiffimā ex affe-
ctu illorū ualido, motuq̄ corporū rapidiffimo:
ac pprie maxieq̄ in ſp̄m agunt cęleſtibus radiis
ſimillimū. Agūt iſuper in corpora uel duriffima.
Oīa. n. hęc ad cęlū infirmiſſima ſūt. Sunt autē in
uariis ſtellis uarię quoq̄ uires: & idcirco i radiis
earū iter ſe uarie. Preterea in radioꝝ ictibus ali-
ter atq̄ aliter icidētibus, uirtutes diuerſę naſcū-

DE VITA CAELITVS.

tur. Deniq; in ꝑcurſib⁹ radioꝝ mutuis, aliter atq; aliter: & hic aut ibi: & tūc aut alias effectis diuerſe ſubito uires ſuboriunt: multo magis atq; citius q̄ in alijs, atq; alijs elemētortū, qlitatūq; elemēta- liū mixtionib⁹. Multo ēt citi⁹ q̄ in tonis & nume- ris apđ muſicū aliter & aliter ꝑcinētibus. Si hec diligēter ꝑſideraueris: forſitan nō diffides: dicēt: ſubito quodā radiortū iactu uires imaginib⁹ ipri- mi: atq; ex diuerſo iactu diuerſas. Nūqđ ergo tā cito: Mitto faſcinatiōes repētino quodā ituitu factas: & amores accerrimos ſtatī accēſos radijs oculortū, q̄ & ipſi ſūt faſcinaṃta qđā qđ in libro de amore ꝑbamus. Mitto q̄ cito rubēs ocul⁹ ifi- ciat itruētē, & ſpeculū itruēs femia mēſtruoſa. Nō ne & familię qđā apđ illiricos & triballos iratę i- tuitu hoies itemiſſe ferūt: Et feię qđā i ſcithia idē facere ꝑſueuiſſe. Et catoblepe ṙguliq; ſerpētes ra- dios ex oclis iactu hoies ꝑimunt. Torpedo quo- q; marina tactu etiā ꝑcul per uirgā manū ſubito ſtupefacit. Echinn⁹ ꝑterea piſcicul⁹ grandē ſolo tactu nauē ſiſtere fertur. Phalangia q̄netiam in apulia ictu quopiā: uel occulto ſpiritū aimq; re- pentino ſtupore ꝑmutant. Quid rabioſus canis facit, uſnō apparēte morſu: Quid ſcopa, deide qđ arbut⁹: Nōne leuiſſimo tactu ueuenū cōcitat atq; rabiem: An ergo negabis cęleſtia oculoruz

suorū radiis, quibus nostra contuent̄ simul atq3
contingunt, statim mirāda p̄ficere: lam uero gra
uida mulier tactu statim signat membrū homis
nascit̄ rei desideratę nota. An uero dubitabis,
radios aliter aliter ue tangentes diuersa p̄ficere?
Cum & tu helleborū herbā colligēs: siue folium
deorsū trahas: siue sursum: hoc subito tactu: cau
sa sis helleboro, ut deorsū educto humores, aut
sursum. ¶ Nonne ab initio r̄ uisq3 generāde
cēlestes influxus p̄coctione materię digestionē
q3 perfecta nō tam tpe q̄ momento dotes mirifi
cas largiunt̄? Nonne suffragante cēli uultu inu
merabiles sepe ranę, similesq3 animātes ex arenis
momento p̄siliūt? Tanta est in materiis prepara
tis p̄tentiā cēli tanta celeritas. Deniq3 si ignis
hoc habet, ut tpe q̄ breuissīmo faciat, quę cetera
longo, ob id p̄cipue quod est cēlo simillīmus:
qs nam dubitet, cēlū magna quasi momento per
ficere: etiā in materiā minus parata, sicut flamma
solet ingentior? Quid ergo dubitas, inquit, in
imagīne construenda ferme similit̄ agere cē
lum? Dices opinor, sicut & ego dicebam: natu
rales hic alterationis gradus abesse. Qui sane de
fectus minuit q̄dem cēleste donū: nec tñ penitus
auferre uideēt. Nolunt enim Physici ex quolibet
metalloy uel lapide imaginē fabricari: sed certo. In

DE VITA CAELITVS.

quo qdē natura celestis uirtutē olīm ad hoc ipsum quod optat naturaliter inchoauerit: & quasi iam iā p̄fecerit: ut in sulphure flāmā. Quam sane uirtutē, tunc demū perficiat: qñ materia hęc per artē, sub simili quodā influxu celesti uehemēter agitat: & agitata calescit. Itaq; ars suscitāt inchoatam ibi uirtutē: ac dū ad figurā redigit, similem suę cuidā celesti figurę: tunc suę illic ideę p̄sus exponit: quam sic expositā: celū ea perficit uirtute, qua ceperat. Exhibens q̄si sulphuri flāmā: sic potētia q̄dam ad rapiendas paleas celitus data succino, quodāmodo debilis sepe per frictiōnem calefactionēq; facta ualidior subito rapit.

Dissem uirtutem Serapio scribit datā lapidi Albugedi quasi iacinto simili. Sed nō prius trahere paleas: q̄ capilli hoc lapide perfricent. Sic itē lapis ille Iouius Bezaar. i. a morte liberās: quē descripsim⁹ in libro Contra pestē: uim ab initio cōtra uenenū accepit ab Ioue. Sed nō usq; adeo ualidā: ut eandē tradere possit materiis aliis exercendā. At uero cū p̄mū sub Scorpionis celestis influxu figurā superni illi⁹ acceperit: perfectā contra scorpiones subito uī reportare putat. Quaz mastici cōicare ualeat, aut thuri. Eadē quoq; de iacinto, Topatio, Smaragdo, ceterisq; ratio ē habenda, ut fabrica figurarū nō alibi efficiā ha-

beat: q̄ ubi materia cū stella cōgruit & effectua:
qua hunc faber exoptat accipe. Ac præterea ubi
hęc ipsa materia quasi iā talis ē ab initio qualem
affectas reddere p̄ figuram. Nullis ergo materiis
ad imagines uti cōsulūt, nisi his ip̄is, q̄ tibi notę
sūt: hanc ip̄az ferme iā uim habere quā cupis. La
pillorū itaque uires, atq; metallorū diligentissi
me p̄scrutari iubent: Intereaque meminisse inter
lapillos qdē carbunculū i tenebris corruscantē,
atq; pantaurā p̄cipue Soli subesse: Saphyrū Io
ui: Smaragdū Veneri: Mercurio: Lunę. ¶ Præ
terea metalla præter aurū & argētū uix ullā ad hęc
habere uirtutē. ¶ Turiorēq; in his rationē fore:
si aurū qdē purū ad Solem referas: atq; Iouem.
¶ Ad illū quidē p̄pter colorē: ad hūc autē p̄
pter tempatā cōmixtionē. Nihil enī Ioue & auro
repati⁹. Purū uero argētū ad Lunā: Sed ad Iouē
simul atq; Venerē aurū argento permixtū. ¶ Præ
terea imaginē efficaciorē fore: si uirtus i materia
eis elemētal̄ p̄ueiat cū speciali, eiusdē uirtutē na
turaliter īfita, atque hęc insup cū uirtute altera
speciali p̄ figurā cel̄it⁹ capiēda. ¶ Deniq; figuras
inferiores, & formas celestib⁹ cōformari, inde p̄
disces (ut aiunt) q̄ Perseus trūcato Medusę capi
te futurā nōnullis obrūcationē porrēdere cō
fueuit: multaq; siliter: & lunā alioſq; plāetas sub

DE VITA CAELITVS:

certis signis certa in nobis membra mouere non dubitant.

¶ Quam uim habeant

figure in celo atq; sub celo.

(Cap. XVII.)

¶ **E**d ne figuris nimitū forte diffidas, memisse iubebūt, i regione hac sub lunā elemērali: elemērarē quoq; q̄litate posse q̄ plurimū, in trāsmutatōe uidelicet ad aliqd elemērale tēdere. Calorē. s. & frigus, & humorē, atq; siccitatē. Qualitates aut̄ q̄ minus elemētares materiales ue sūt scilicet lumina. i. colores. Numeros quoq; silit̄, & figuras ad talia forsitā minus posse. Sed ad celestia munera (ut putāt) ualere permultū. Nā & i celo lumina, & numeri, & figurę sūt ferme oīm potentissima. Pręferri si nulla sit ibi materia. Qd̄ Peripaterici pleriq; putant. Sic. n. figurę, numeri, radii, cū nō alia sustineant ibi materia, q̄ si substantiales esse uident̄. Atq; cum i ordine rerū mathematicę formę physicas ātecedāt, tanq̄ simplices q̄dem magis, & minus egenę: merito in antecedentibus mūdi gradibus id est celestibus auctoritatē sibi maximam uendicāt, ut non minus ide fiat numero, figura, luce, q̄ elementari quadā proprietate. Huius q̄dem auctoritatis habet̄ etiam sub Luna signū. ¶ Qualitates enī ualde materiales plurimis reruz speciebus sunt cōmunes: eisq; quodāmō pmutatis, nō usq; q̄q; species pmutan

tur. Figure autem numericę partium naturalium, proprietatem cum specie inseparabilem peculiariterque possidet. Vt pote que celis una cum speciebus destinata fuerunt. Immo & cum ideis maximam habent in mente mundi regina connexionem: Atque cum ipsę numericę species quedam sint, ideis ibi propriis designate, nimirum vires inde proprias fortuntur. ¶ Ideoque tum species naturalium certis figuris, tum motus, & generationes, & mutationes certis numeris astringuntur. ¶ De lumine uero quid dicam? Est enim actus intelligentię uel imago. Colores autem sunt lumina quedam. Quamobrem ubi lumina id est colores, figuręque, & numeros Astrologi dicunt in materiis nostris ad celestia preparandis posse quamplurimum, non temere (ut aiunt) debes ista negare. ¶ Non ignoras concentur per numeros proportionalesque suas, uim habere mirabilem ad spiritum & animum, & corpus sustentandum, mouendum, afficiendum. Proportiones autem ex numeris constituntur, quasi figurę quedam sunt, uelut ex punctis lineis que factę. Sed in motu. Similiter motu suo se habent ad agendum figurę celestes. Hę namque harmonicis tum radiis, tum moribus suis omnia penetrantibus spiritum indies ita clara afficiunt, ut musica prepotens palam afficere consueuit. ¶ Nosti preterea quam facile multis misericordiaz moueat fi

DE VITA CAELITVS.

gura lugentis. Et quantū oculos imaginatōnē-
q; & spīritum, & humores afficiat statim atque
moueat amabilis personę figura. ¶ Nec minus
uīua est, & efficax figura cęlestis. ¶ Nōne prin-
cipis in urbe uultus quidē clemēs, & ilaris exila-
rat omnes? Ferox uero uel tristis repente perter-
ret? Quid ergo cęlestiū uultus, dominos omni-
uz terrenorū aduersus hęc efficere posse putas?
Quippe cum etiā coeūtes ad prolem, plerūque
uultus, nō solum quales ipsi tunc agūt: Sed etiā
quales imaginātur, soleant filiis diu postea naf-
cituris imprimere. ¶ Vultus eadē ratione cęlestes
materias confestim suis notis inficiunt. In quib⁹
si quādo diu latitare uidētur, temporibus dein-
de suis emergunt. ¶ Vultus autem cęli sunt fi-
gurę cęlestes. Potes uero facies illic appellare fi-
guras, cęteris ibi stabiliōres. Vultus autē, figu-
ras: quę magis ibi mutantur. Aspectus quoque i-
ter se stellarum motu quotidiano cōfectos, uul-
tus appellare potes similiter, & figuras. Nā exa-
goni, pentagoni, tetragonī nominant. ¶ Esto
dicer quispiam. ¶ Sint ut placet potentissimę ad
efficiendum figurę cęlestes. ¶ Verum quid hoc
ad figuras imaginū artificio factas? Responde-
būt, nō id potissimū contendere: ut poterissimę
per se ad agendum sint nostrę figurę: Sed ut pa-

ratissime ad actiones & vires figurarū celestius
capiēdas: quatinus oportune fiunt dominātib⁹
illis, atque examuffim ad illas cōfigurant. Exigit
enī figura illa figurā. ¶ **N**ōne sonāte cithara q̄-
dā, altera reboat? Ob id rātū: si & ipsa similit̄ figu-
rā habeat, atque e cōspectu sit, posita: Et fides in
ea positē, & intētē similiter. Quidnā hic efficit, ut
cithara subito patiat̄ a cithara, nisi situs aliquis
& quedā figura cōformis? ¶ **F**igura speculi le-
nis, cōcaua, nitens celo cōgrua: ob hoc ipsū pro-
prie, munus tantū celitus accipit, ut radios Phē-
bi in se cumulatissime cōplectat. Et solidissimuz
quodq; ad centrū suū e cōspectu locatū repente
cōburat. ¶ **E**rgo ne dubites dicent: Quin mate-
ria quedā imaginis faciēde, alioquin ualde con-
grua celo, p figurā celo similit̄ arte dataz celeste
munus, tum in se ipsa concipiat, tū reddat in pxi-
mum aliquē uel gestantē. ¶ **N**on solū uero figu-
ra: Sed etiā dispositio peruiā, quā Diaphanā uo-
cāt, inefficax quiddaz est, & passiuū suapre:natu-
ra. ¶ **V**eruntamen quoniā peruiā dispositio est
in celo propriū lumis susceptaculū; ideo ubi-
cunque sub celo, hęc uel est naturalis: uel modo
aliquo cōparat̄: Subito p̄sens celeste lumē acqri-
tur: Atq; et cōseruat̄: ubi una cū hac uel calor est
igne⁹ ut i flāma, uel ē aliqd aereū, aqueū ue siml̄,

2 DE VITA CAELITVS.

& glutinosū. Vt in noctilucis, & nocticernis, & carbunculis, atq; forsan quodāmodo i cāphora. Quid inde sequat p imaginibus ipse reputa.

¶ Quales cęlestium figuras antiqui imaginib⁹ iprimebant. Ac de usu imaginū. (Cap XVIII.

Aliquis autez queret, quas potissimū cęli figuras imaginib⁹ imprimere soleāt. Sūt enim ibi forme oculis ualde cōspicue, & a multis, quales sunt, quasi depictę, ut Aries, Taurus, similesq; figure zodiaci; & que sunt extra zodiacum manifestę. Sunt ibi p̄terea forme quā plurime, non tam uisibiles q̄ imaginabiles per signorum facies ab Indis, & Ægyptiis; Caldeisq; perspectę; uel saltem excogitatę. Velut in prima facie uirginis uirgo pulchra sedens, geminas manu spicas habens, puerumq; nutriēs. Et relique; quales describit Albumasar: Cęterique nonnulli.

¶ Sunt denique characteres qdā signorū & planetarū ab ægyptiis designati. ¶ Volūt igit imaginibus omnia hęc insculpi. Vt si qs expectet p̄ prium a Mercurio beneficium, collocare eum in Virgine debeat: uel saltē ibi Lunaz cum aspectu Mercurii. Et imaginē tūc ex stāno p̄ficere, uel argento. In q̄ totū uirginis sit signū: Et character ei⁹ characterque Mercurii. Ac si prima uirginis fa-

cie sis ufurus: addas etiam figurā: quā i prima fa-
cie dixim⁹ obseruatā: Similiterq; de ceteris. **P**o-
stremi quidē imaginū auctores uniuersam earū
formā ad celi similitudinē accepere rotūdā. An-
tiquiores autē quēadmodum in quodam Ara-
bum collegio legimus, figuram crucis cūctis an-
teponebant. Quia corpora per uirtutē agūt ad
superficiem iam diffusam. Prima uero superfici-
es cruce describitur. Sic enī in primis habet lōgi-
tudinē atq; latitudinē. Primaq; hęc figura ē, &
omniū recta q̄ maxie, & quattuor rectos angu-
los continet. **E**ffectus uero celestiuū maxime p
rectitudinē radiorū angulorūque resultāt. Tūc
enī stelle magnopere sunt potentes: quādo quat-
tuor celi tenent angulos immo cardines: oriētis
uidelicet occidentisque; & mediū utrinque celi.
Sic uero dispositę radios ita coniūciunt in se iui-
cem, ut crucem inde constituāt. Cruce; ergo ue-
teres figurā esse dicebāt: tum stellarū fortitudie
factam: tum earūdē fortitudinis susceptaculū.
Ideoque habere sūmiam in imaginib⁹ potestātē:
Ac uires & spīritus suscipere planetarū. **H**ęc
autē opinio ab egyptiis uel inducta est, uel max-
ime cōfirmata: iter quorū characteres crux unus
erat insignis: uitā eorū more futurā significans:
eamque figuraz pectori Serapidis insculpebāt.

DE VITA CAELITVS.

Ego uero quod de crucis excellentia fuit apud
egyptios ante Christum, non tam muneris stellarum
testimonium fuisse arbitror, quam uirtutis praesagium: quam
a Christo fuerat acceptura. Astrologos autem qui
statim post Christum fuerunt, uidentes a Christianis
miranda per crucem fieri, nescientes autem uel nolen-
tes in Iesu tanta referre, in caelestia retulisse. Quam
quam considerare debebant per crucem ipsam, absque
nomine Iesu miracula minime perpetrari. Conue-
nire quidem imaginibus eam, quae referat fortitudinem
planetarum omniumque stellarum forsitan est probabi-
le. Non tamen ob hoc duntaxat ingentem habere
potentiam. Possit uero non nihil, una cum ceteris,
quae necessaria sunt coniunctam: ad prosperam forsan
corporis ualitudinem: Sed ad narrandas aliorum opi-
niones, ut cepimus reuertamur. ¶ Saturni uete-
res imaginem ad uitae longitudinem faciebant in lapide
de Feyrizech, id est saphyro, hora Saturni: ipso
ascendente, atque feliciter constituto. Forma erat:
Homo senex, in altiore cathedra sedens: uel dra-
cone: Caput reclusum panno quodam lineo fusco:
manus supra caput erigens: Falcem manu tenens,
aut pisces: fusca indutus ueste. Ad longam ui-
tam, atque felicem, Iouis imaginem in lapide claro, uel
albo. Erat homo sedens super aquam uel draco-
nem, Coronatus: hora Iouis: ipso in exaltatione sua
o.i.

felicitate ascendente: croceā induto ueste. **Cō-**
tra timiditatē hora Martis imagines fabricabāt
p̄ma Scorpīōis facie oriēte. Martē armatū, & co
ronatū. **Ad** morbos curandos fingebāt Solis
imaginē in auro hora Solis: prima facie Leonis
ascendente cū sole. Regē in throno, crocea ue
ste, & coruū Solisq; formā. **Ad** leticiā roburq;
corporis, Veneris imaginē puellarē: poma flores
q; manu tenentem: croceis & albis idutam: hora
Veneris prima facie Librę, uel Piscīū, uel Tauri
ascendente cū Venere. **Imaginē** Mercurii ad in
geniū, & memoriā p̄ma facie Geminorū. **Q̄ntē cō-**
tra febres sculpebat Mercurius, Homo tela ma
nu tenēs, hora Mercurii surgēte Mercurio: scul
pebant hanc in marmore. Subinde materię cui
piā ip̄imebant languentibus assumendę. Hinc
om̄ne genus febrīū curari dicebant. **Imaginem**
Lunę ascendente prima facie Cancri ad augmen
tū. Forma Mercurii: Homo sedēs in throno, ga
leratus, cristatusq; pedibus aqlinis: sinistra gal
lū tenens: aut ignē. Alatus: aliqñ sup pauonem.
Dextera tenens clauū: ueste uaria. **Luna** puella
pulchra cornuto capite super Draconē uel Tau
rum serpētes supra caput, & sub pedib⁹ habens.
Ad curandū calculū genitaliūq; dolores & ad
sāguinē astringendū imaginē hora Saturni: sur

DE VITA CAELITVS.

gente tertiã facie Aquarii cū Saturno. Itē leonē auro imprimebāt, lapidē in formã Solis pedib⁹ reuoluentē; hora Solis: primo gradu faciei scđe Leonis oriente. Hanc expellendis morbis p̄futurã existimabant. Ad renū morbos similit̄ faciebant, qñ Sol in corde Leonis celū mediū obtineret: a Petro aponēsī cōprobatã & exp̄iētia cōfirmatã: sed hac cōditiōe, ut Iuppiter aut Ven⁹ mediuz aspiciat celū: planetę uero noxiū cadāt: ifortunatiq; sint.) Accepi a Mēgo physico p̄claro eiusmodi imaginē factã Ioue ibidē piūcto cū Sole liberauisse Iohānem Marlianū Mathematicū n̄o sc̄o sigularē a pauore quo sub tonitru affici p̄sueuerat. Pręterea ad firmadã sanitatē & ueneficia deuitanda imaginē ex argēto fingebāt hora Veneris: Luna āgulos obtinēte: ac Venerē feliciter ituēte. Dñmō dñs sextę dom⁹ Venerē aspiciat, aut Iouē triō quodã ituitu uł opposito. Mercuri⁹ at nō sit ifelix. Agebāt hęc hora diei Sol̄ ultia. Ita ut dñs horę decimã teneret cęli plagã. Petr⁹ Aponēsīs iqt medicū p̄ imaginē ifirmū curare posse. Mō i ea fabricãda obseruet, ut anguli ascēdētis, mediū cęli, occidētis sint fortūati: & ascēdētis dñs: & eadē rōe scđa: s; sexra & dñs ei⁹ sit ifelix: aut etiam sanitatē fore firmiorē, uitãq; lōgiorem q̄ ab iūio fuerit iſtituta: si natiuitate p̄specta

fiat imago: in qua hæc fortunata ponant. s. illius significator uitæ. Itē uitæ datores, tū signa tū domini: præsertim ascendens, eiusq; dominus. Itē celi mediū. Locus Solis. Pars fortunæ. Dñs conjunctionis uel præuentionis ante natiuitatē factæ. Mali quetiā infortunari cadant. Cōcludit astrologorū nullum dubitare, qn ad pducendā uirā talia cōferant. ¶ Prolixum foret dictu, quas per quælibet signa facies antiq; & quas Lunæ stationes, tanq̄ necessarias in exprimēdis imaginib⁹ obseruabāt. Nā in statione Lunæ a gradu uirginis decimo septimo ad finē eius faciebāt imagines cōtra morbos, & odia: & ad iter felix. In statione a principio Capricorni ad gradū duodecimū: cōtra morbos, & discordias, atq; captiuitatē. In statione a gradu duodecimo Capricorni ad gradū uigesimū q̄ntū aduersus langorē & carcerē. In statione a gradu quarto pisciū ad gradū eiusdē decimum septimū ad curandos morbos: ad lucrū: societate: ad augēdas messes. Et in aliis siliter alias: uana sæpius curiositate machinabant. Solas uero recensui quæ nō rā magū q̄ medicū redolerēt. Nā & medicinaz eiusmodi uanā plurimum fore suspicor. Pro aliis autē magis legitimis medicina rū cōfectionibus eiusmodi māssiones Lunæ arbitrator eligendas. Atq; etiā in ariete gradū sextum.

DE VITA CAELITVS.

rurfus decimūnonū. minuta. XXVI. Itē in geminis gradū decimū. minuta. LI. In cācro gradū decimūnonū. minuta. XXVI. In libra gradum sextū. minuta. XXXIII. In capricorno gradū decimumnonū. minuta. XXVI. In aquario gradum ſcđm. minuta XVII. In eodē gradū decimumnonū. minuta. VIII. Pręterea ſententiā Haly mente tenendā. Quodlibet ſignū quōdiu Sol eſt in eo viuū fieri. Cęteris dominari. Effectū eius pręteris euenire. Vt illuc Lunā dirigas ad donū idē propriū pro medicinis ſuſcipiendū. Illuc inq̄ .i. ad ſignū & faciē, & maxime gradū. ut ſi bona Iouis affectas, ad hęc directā Lunam erigas, uel unitā quādiu locū eiufmodi Sol illuſtrat: Vbi p̄petas Iouia uiget. Similiterq̄ de cęteris. Curioſum uero narratu foret: et forte noxiū quōſi imagines: & quēadmodū aſſociandos uel diſſociandos inter ſe aīos: fabricabant ad aſſerendā felicitatē uel inferendā calamitatē: uel unī cuidā: uel domui uel ciuitati. Ego quōdem fieri poſſe talia non aſſerō. Astrologi autē fieri poſſe putāt: & quō, docēt: qualia ego narrare nō audeo. Porphyrīus ubi uitā Plotini magiſtri ſui deſcribit, talia fieri poſſe cōfirmat. Atq̄ Olympiū magū, & aſtrogum egyptiū narrat ꝑtra Plotinū Romę talia tētariſſe: dū conareſ ꝑ imagies uſ res eiufmodi ſiderare

Plotinū. Sed conatus ī auctorem suū ob excelsā Plotinī aīam fuisse retortos.) Albertus quoq; Magn⁹ astrologiē p̄ter atq; theologiē p̄fessor ait ī speculo, ubi a licitis discernere se iqt̄ illicita, imagines rite ab astrologis p̄stitutas, uirtutē effectūq; acq̄rere a figura cęlesti. Atq; subīde narrat mirabiles earū effectus: q̄les Thebit Benthorad, & Ptolemęus, cęteri q; astrologi pollicent̄. Describit q; imagines ad calamitatē alicui p̄sp̄ritatemq; afferendā, q̄s p̄silio p̄termittit. Et it̄ea cōfirmat effectū eas h̄re posse. Quāq; & ut uir bonus artis dānat ab usū: & ut legitim⁹ theolog⁹ orōnes suffumigationesq; derestat: Quas ip̄i q̄dā ad Dęmones imaginib⁹ fabricādīs adhibuerūt. Neq; t̄n̄ reprobat figuras & l̄ras dictionesq; imaginib⁹ ip̄ressas ad hoc ipsū dūtaxat ut donū aliquod accipiāt a figura cęlesti. Qđ q̄dez posse per imagines cōparari, Petr⁹ Aponensis p̄firmat. Immo & affirmat regionē nescio quā fuisse destructā per imaginē illā, quā Thebit narrat a Phedice astrologo fabricatā. Thomas aut̄ aq̄nas dux ī theologia n̄r magis ista formidat: & min⁹ tribuit imaginib⁹. Tm̄ nanq; uirtutis dūtaxat per figuras cęlit⁹ putat acq̄rere, q̄tū cōducat ad illos effectus: quos solet cōiter cęlū p̄ herbas resq; alias naturales efficere. Non tā q̄a figura ta

DE VITA CAELITVS.

lis sit in ea materia: q̄ qm̄ p̄positū tale iam positū est in certa q̄dam artificii specie: q̄lis cū celo consentiat. Hęc ait in libro cōtra gētiles tertio. Vbi characteres, & l̄ras figuris additas ridet. Figuras uero nō adeo: nisi p̄ signis q̄busdā ad Dēmones adiūgant. In libro etiā de fato ait. Cōstellatōes dare ordinē essendi atq; perdurādi, nō solū reb⁹ naturalib⁹: sed etiā artificiosis: ideo imagies sub certis cōstellationib⁹ fabricari. At si qd mirabile per eas ultra cōsuetos naturalitū effectus nobis eueniat, in Dēmonas reicit hoīz seductores, Qd̄ in libro p̄tra gentiles p̄spicue patet. Maxie uero in libello de occultis naturę opib⁹. Vbi uideē ipsas etiā imagines p̄uipendere, q̄n̄ocunq; factas. Quas & ego q̄renus ipse iusserit, nihilipendam. **R**eferre at̄ mirabiles quosdā effect⁹ imaginū, i Dēmonū falsitatē: nec est a Platoniciis alienū. Nā & Iamblich⁹ ait, eos q̄ religione sūma sc̄rimonia q̄ posthabita: imaginibus dūtaxat p̄fisi, ab eis diuina spant munera, hac in re a malis Dēmonib⁹ sepiissime falli, sub p̄textu bonorū numinū occurrētib⁹. Cōtingere t̄n̄ ex imaginib⁹ legitia astrologię rōne cōstructis naturalia q̄dam bona non negat. Deniq; tuti⁹ fore arbitrōr medicinis q̄ imaginibus se cōmittere. Rationesq; a nobis de potestate celesti, pro imaginibus assignatas, in me-

dicinis poti⁹ q̄ in figuris efficaciam h̄re posse. Probabile. n. est si quā uim imagines habēt: hāc non tā per figurā nup̄ acqrere, q̄ per materiā possidere naturaliter sic affectā. Ac si qd̄ denuo acqrit dū in sculpit, non tā per figurā cōparari q̄ per calefactionē cōtusione quadā pueniētē. Quę qdē cōtusio calefactioq̄ facta sub harmonia celesti simili harmonię: quę quondā materię uirtutē in fuderat excitat uirtutē ipsam atq̄ corroborat, sicut flat⁹ flāmā: & manifestā efficit ante latētem. Sicut calor ignis in aspectū pducit l̄as scriptas succo cepę p̄us delitescētes. Atq̄ l̄ę hirci adipe inscriptę, lapidī p̄sus occultę, si lapis submergat aceto p̄deūt, & quasi sculpitę eminetes extāt. Immo uero sicut tactus scopę uel arbuti suscitāt rabiē cōsopitā: sic forte cōtusio qdā & calefactio sola latentē ī materia uirtutē p̄dit facta uidelicet oportune: q̄ qdē celesti oportunitate expedit ī medicinis cōficiendis uti, aut si q̄ forte tractare metalla lapidesq̄ uoluerit p̄stat p̄cutere solū, atq̄ calefacere, q̄ figurare. Pręter. n. id q̄ manes esse figuras suspicor: haud temerę uł umbrā idolatrię debem⁹ admittere. Itē nec temere uti stellis uel salutarib⁹ ad morbos his simillimos expellendos. Hos. n. sępe augēt. Sicut noxię stellę dissiles sibi morbos aliqñ̄ minuunt: quod sane Ptolemęus

DE VITA CAELITVS.

& Haly perspicue docent.

De fabricanda uniuersa figura. Ca. XIX.

Sed cur nā uniuersalē ipsam. i. uniuersū ipsū? imaginē prętermittimus? Ex qua tñ beneficiū ab uniuerso sperare uident. Sculper ergo secrator illorū forte qui poterit, formā quandā mūdi toti⁹ archetipā si placebit, in ere. Quā deide oportune in argēti lamina iprimat aurata. Sz qñ porissimū iprimet? Qñ Sol minutū primū arietis attigerit. Hinc. n. astrologi tanq̄ ex sui natalis reuolutione fortunā mūdi eo saltē anno iminentē auspiciant. Ille igit̄ in hoc ipso mūdi natali toti⁹ iprimet mūdi figurā. At uides ne q̄ belle intendisferendū mūdi aliqñ nati nobis succurrerit argumentū? Siquidē quolibet anno renascit̄: Nōne ī ipsa hoīs genesi meriunt̄ Astrologi, primū ī quo signo, quo gradu, quo minuto Sol extiterit. Ibiq̄ totius figurę iaciunt fūdamentū. Et quolibet deiceps āno: cū primū Sol minutū subierit idē, q̄ si renatū hoīem arbitrant̄, atq̄ idē psagiunt anni fortunā. Sicut igit̄ id in hoīe facere non ualerēt, nisi q̄si renasceret. Atq̄ hic non posset q̄si renasci nisi fuisset aliqñ natus: Sic & mundū conicere licet, aliqñ genitū, Sole uidelicet sub minuto arietis p̄mo, tūc posito: qñquidē per eūdē quolibet anno sitū, sors quędā q̄si renascētis mūdi reuol-

uitur. Tunc igitur ille fabricabit mundi figuraz.
Cauebit autem ne sabbato Saturni die figuram
sculpat, aut exprimat. Hoc eni die de⁹ mūdi fa-
ber ab opere traditur quieuisse. Quod ab idealī
die solis inceperat. Quantū. n. Sol generatiōi ac-
comodatus est, tātū Saturn⁹ inepr⁹. Perfecerat
autē opus ī Venere pulchritudinez opis absolu-
tā significāte. Sz de mūdanę fabricę rōnib⁹ nihil
ultra. Iohānes enī Picus noster mirādula diuina
de genesi mūdi mysteria Moseos diuinit⁹ his di-
ebus expressit. Quāobré ut redeamus ad institu-
tum; & ille mūdū suū primū die uel hora Saturni
nō sculper. Sed die potius uel hora Solis. Impri-
met autē in anni natali p̄sertim si tūc felices ac-
cedāt Iuppiter atq; Diana. Optimū uero fore pu-
tabūt p̄ter liniāmēta opificio colores īserere.
Sūt uero tres uniuersales simul & singulares mū-
di colores, uiridis, aureus, saphyrinus, trib⁹ celi
gratiis dedicati. Viridis quidē Veneri simul atq;
Iunę. Humidus uidelicet humidis: atq; nascētiū
proprius: accomodat⁹ & marrib⁹. (Aurēū So-
lis esse colorē nemo dubitat: & ab Ioue īsup, atq;
Venere nō alienū. Saphyrinū deniq; ioui maxie
dedicamus: cui & saphyrus ipse, dicit⁹ cōsecrat⁹.
Vnde & lapis lazulus hoc colore dotat⁹ ob uir-
tutē Iouiā p̄tra bilē atrā a Saino p̄fectā, ap̄d me-

DE VITA CAELITVS.

dicos progatiuā hēt: nascitq; cū auro aureis distictus notis, ita comes auri, sicut Solis est Iuppiter. Silemque uī hēt lapis Armen⁹: colorē silem cū uiridi quodāmodo possidens. Expedire igitur iudicabūt ad grarū celestiuū munera capeffēda trīs potissimū hos colores frequētissime p̄tueri. Atq; ī formula mūdi: quā fabricas saphyrinū colorē mūdi spheris īserere. Op̄e precitū fore putabūt aurea spheris ad ipsā celi similitudinē addere sidera: atq; ipsā Vestā: siue Cererē, i. terrā uiridē īduere ueste. Eiusmodi formulā sectator illoꝝ: uel ipse gestabit: uel oppositam ītuebit. Vtile uero fore spectare spherā motib⁹ suis p̄ditā quā Archimedes quōdā & nup̄ florētī⁹ quōdā n̄ Laurētī⁹ noīe fabricauit. Neq; spectare solū: s; ēt aīo reputare. Proīde ī ipsis suę dom⁹ penetralib⁹ cubiculū cōstruet ī fornicē actū figuris eiusmodi, & colorib⁹ īsignitum. Vbi plimū uigilet atq; dormiat. Et egress⁹ domo nō tāta attēōe singularū rerū spectacla: quā uniuersi figurā, coloresq; p̄spiciet. S; hęc imaginū fictores illi uiderit. Tu uero p̄stantiorē ī te finges imaginē. Nepe cū noueris: nec quicquid ordinari⁹ eē quicquid celi: neq; tēpati⁹ aliqd cogitari: quicquid Iuppiter: sp̄abit ita demū bñficia celi Iouisq; p̄sequi si cogitatioib⁹, affectib⁹, actōib⁹, uictu teip̄z ordinarissimū tēparatissimūq; p̄stiteris. At postquā ī mētione tēpatiē cę

lestis incidimus, oportunū forte fuerit recorda-
ri, nullū inesse cęlo elemētalīs qualitātis excessū
ut piapaterice loquar a loqn siue ita ppositū sit,
iam esset tot sęculis dissolutū: siue etia3 simplex,
tāta saltē magnitudine, potētia, mōtione cętera
perdidisset. Sed profecto tanq̄ moderatissimuz,
oīa moderat: ac diuersa cōmiscet i unū. Pręterea
tum hac ipsa tempantia sua: tū excellētia forme,
diuinitus uitā meruit. Nā & res cōpositas: tunc
demū uitā adipisci uideamus, quādo qualitatū
pfecta cōmixtio priorē iā contrarietātē fregisse
uideat, in plantis. Perfectiorem deinceps in aīma
libus uitā, quatenus inest eis cōplexio a contra-
rietate remotior q̄ in plantis. In hominibus rur-
sum eadē ratione pfectiorē: & quodāmodo iam
cęlestem. Siquidē humana cōplexio ad cęlestes
tęperantiā ia3 accessit: pserim in spū: q̄ ultra sub-
stantię suę subtilitatē qualitatūq̄ tēperantiā: qb⁹
cum cęlo consērit: cęlestes quoq̄ lucē ē adept⁹.
Hic in super ubi maxime talis est, potissimuz est
cęlestis, uitāq̄ cęlestē diuinit⁹ p ceteris est ad-
eptus: & quatenus se talē in oī uictu legeq̄ uirę
efficit, atq̄ seruat: eatenus singularia cęlestium
dona reportat. Quādo uero dicimus nō esse in
cęlo ullū elementaris qualitātis excessū, intelligi-
mus, uel nullā esse ibi eiusmodi qualitātē: s3 uir-

DE VITA CAELITVS.

tutes potius effectrices qualitatū tēperatas: uel si quę sunt illic quodāmodo similes qualitates, quasi aeriā habere tēperiē. Atq; ubi quędā illic frigida siccaq; nominamus, Platonica hęc accipimus rōne. i. ut frigidū appelleſ qđ minimi caloris est causa. Siccū uero qđ humorē nobis exhibet minimū. Sic astrologus Abrahā Saturnuz inquit corpus nostruz quodāmodo relinquere frigidū atq; siccū, qā calorē et humorē affert nostro minorē. Eadē ratione carnes bouis & leporis in se quidē calidę atq; humidę nobis frigidę sunt & siccę. Ex hac aut inductione duo hęc accipe corollaria: primū qđ si corpora magis deiceps rpatā magis uiuūt, celū maxie rpatū q̄ maxime uiuere. imo uero uicissi ex eo qđ celū exactissime rpatū absolutissimā i se uitā possidet, p̄iectari: ut q̄ten⁹ reliq; ad tēperiē uitāq; illius accedūt, eatenus uitā sortiri p̄stantiore. **¶** Alterū uero uitā esse formā in se perfectā, perficiētēq; corpus, motōisq; principitū exhibētē. Principitū inq; irimū, motionis quoq; rū intrinsecus actę: tuz p̄ oēm partē extrinsecus expedite. Si igit id ipsū uita est, mentecaptū existimato: qui eiusmodi formā nō cognouerit inesse celo, corpore p̄stantissimo, circūeunte semp̄ motiōne perfecta, cuncta uiuificante, magisq; illa gradatim, quę uſ ad

ipsius similitudinē naturaliter ppinquius acces-
serūt: uel quotidie hui⁹ ifluxib⁹ apri⁹ se exponūt.

¶ Quātā imagines uim hñe putē i spūm, &
spiritus in eas. Et de affectu utentis & operantis

¶ Cap.

2XX.

Comptū habem⁹: si quis rite utat hellebo-
ro, feratq; potēter, mutare qdāmō exqui-
sita purgatiōe, & occulta ei⁹ ppriate qlitatez
spūs corporisq; naturā: et ex pte motus animi: et
quasi reiuuescere, ut ferme uideat esse renat⁹.
Vñ Medeā magosq; tradūt herbis qbusdā red-
dere iuuētutē cōsueuisse: quā nō tam reddūt mi-
robalani, q̄ cōseruāt. Similē astrologi potestate
ppitias habere imagines arbitrant: p quā gestā-
tis naturā, & mores quodāmō mutēt: i meliusq;
restituāt: ut quasi iā alter euaserit: aut saltē p spe-
rā ualitudinē diutissime seruent. Imagines uer-
noxias aduersus gestātez habere uel hellebori p-
ter artē potētiāq; assūpti, uenenosā uidelicet at-
q; pestiferā. Aduersus at aliū quēdā: ad cuius ca-
lamitatē fabricatę intētq; fuerint, uim enei spe-
culi, cōcauiq; sic prorsus obiecti ut collectis, re-
pulsisq; in oppositū radiis: cominus qdē cōbu-
rat: eninus aut caligare cōpellat. Hinc orta ē hi-
storia, uel opinio: putās astrologos, machinis,
magorūq; ueneficiis, hoies, pruta, plātas, sidera

DE VITA CAELITVS.

ri, atq; tabescere posse. Ego autē imagines in rez
distantem uim habere ulla, nō satis intelligo.
Habere uero in gestantem, nōnullam suspicor:
nō tñ talē opinor: qualē pleriq; fingunt: et hanc
rōne materię potius q̄ figurę: atq; (ut dixi) lōgo
interuallo medicinas imaginib⁹ añpono. Quāq;
Arabes & Aegyptiū tantum statuis imaginibus
q; attribuūt arte astronomica et magica fabrica
tis, ut spūs stellarū in eis includi putēt. Spūs aut
stellarū itelligūt. Alii qdē mirabiles celestium ui
res: alii uero Demonas etiam stellę huius illi⁹ ue
pedissequos. Spiritus igitur stellarum qualescū
q; sint, inferi statuis & imaginibus arbitrantur,
non aliter ac Demones soleant humana nōnun
q; corpora occupare: perq; illa loqui: moueri: mo
uere: mirabilia ppetrare. Similia quēdā per ima
gines facere stellarum spiritus arbitrantur. Pu
tant Demonas mundani ignis habitatores per
igneos humores: uel ignitos: similiterq; per igni
tos spiritus & affect⁹ eiusmodi nostris, insinua
ri corporibus. Similiter stellarū spiritus per radi
os oportune susceptos, suffumigatōesq; et lumi
na tonosq; uehementes cōperētibus imaginum
materiis inferi: mirabiliaq; in gestantem: uel ppi
quantem efficere posse. Quę quide; nos per de
monas fieri posse putamus, nō rā materia certa

cohibitos q̄ cultu gaudentes. Sed hæc alibi dili-
gētius. ¶ Tradūt Arabes spiritū nostrū quādo
rite fabricamus imagines, si per imaginationem
& affectum ad opus attentissim⁹ fuerit & ad stel-
las, cōiungi cū ipso mundi spū: atq; cum stellarū
radiis: per quos mūdi spūs agit, atq; ita cōiunc-
tum, esse ipsū quoq; in causa, ut a spiritu mundi
per radios, quidā stellæ alicuius spūs idest inui-
dia quēdā uirtus ifundat imaginē: potissimū ho-
minis tūc opantis spūi p̄tanea. Adiuuari quo-
q; suffumigationib⁹ ad stellas accomodatis op⁹
eiusmodi. Quaten⁹ suffumigationes tales aerē,
radios, spūm fabri. Imaginis materiā: sic prorsus
afficiūt. ¶ Ego uero odores quidē tanq̄ spiritui
aeriq; natura persimiles: & cum accensi sunt, stel-
larū quoq; radiis p̄taneos arbitror, si Solares,
uel Iouii sunt, afficere aerem ac spiritū uehemē-
ter ad dotes Solis: aut Iouis: tunc dominātis, o-
portune sub radiis capiēdas, atq; spiritū sic affe-
ctum, ita donatū, posse uehemētiore quodā af-
fectu, non solum in proprium corpus agere, sed
propinquū: p̄fertiz natura cōforme quidē: sed
debilius: & consimili quadā afficere qlitate. Ma-
teriam uero imaginis duriorem ab odoribus &
operātis imaginatiōe, uix minimū quiddā susci-
pere posse puto. Spiritum tamē ipsum ab odore

DE VITA CAELITVS.

ſic affici, ut ex ambobus unū cōficiatur: quod q̄-
dem ex eo patet q̄ odor nō agit ulterius in olfa-
ctū, poſt q̄ ſatis egit. Olfactus. n. & quoduis aliū
a ſeipſo uel ſimillimo quopiaz niſil pariſ. Sed de
his alibi. Proinde imaginationis intentionē: nō
tam in fabricandis imaginibus, uel medicinis uī
habere, q̄ in applicandis, & aſſumēdis exiſtimo:
ut ſi q̄s imaginē (ut aiūt) geſtans rite factam: uel
certe medicina ſimiliter utēs, opē ab ea uehemē-
ter affectet: & ꝑculdubio credat, ſperetq̄ firmiſ-
ſime: hinc certe q̄ plurim⁹ ſit adiumento cum ul⁹
acceſſur⁹. Nam ubi nel uirtus imaginis ſi q̄ eſt, tā
gentis carnē, penetrat calefacta: ſaltem uirtus in
electa eius materia naturalis: uel certe medicine
uigor itus aſſūptę, uenis ac medullis illabiſ, loui
am ſecū ferens ꝑprietatem: ſpūs hoīs in ſp̄m eiūſ
modi louiū affectu. i. amore tranſferī. Viſ. n. amo-
ris eſt tranſſerre. Fides aut̄ ſpeſq̄ nō dubia ſp̄m
hoīs iam ita percitū ſiſtit in ſp̄ū louiō penit⁹, atq̄
firmat. Quod ſi quemadmodū Hippocrates &
Galenus docent egrotātis amor fideſq̄ erga me-
dicū inferiorē exteriorēq̄ ad ſanitatē plurimū
cōferunt: imo uero fiducia hanc Auicenna plus
iq̄t efficere q̄ medicinā: q̄rū ad celeftem opē con-
ducere putandū eſt: affectū fidemq̄ nobis erga
celeftez iſfluxum iam nobis inſitū, agentem itus:

uiscera penetratē: Iā uero amor ipse fidesq; erga
celestē donū: sepe celestis adminiculi cā est, atq;
uicissim amor & fides hīc aliqñ forsā proficiūc:
qd ad hoc ipsū iā nobis faueat clementia celi.

¶ De uirtute uerborū: atq; cantus ad beneficiū
celestē caprandū. Ac de septē gradib⁹ perducen
tibus ad celestia.

Cap. XXI.

Uerba pręterea quedam acriore quodā affe
ctu ꝑnunciata, uim circa imagines magnā
hīc cęsent ad effectū earū illuc ꝑprie dirigendū:
quorsū affectus intendunt, & uerba. Itaq; ad du
os ardentissimo quodā amore cōciliandos ima
ginem sub luna coeunte Cū Venere in piscibus,
uel tauro fabricabāt: multis interim circa stellas
uerbaq; curiosius obseruatīs: quę referre, nō est
consiliū. Non. n. philt̄ra docem⁹: sed medicinas.

¶ Probabilius autē est effectus eiusmodi uł per
Venereos Dęmonas confici: his operib⁹ uerbis
q; gaudentes: uel per dęmonas simpliciter sedu
ctores. Naz & Apolloniū Theaneū sepe Lamias
deprehēdisse & ꝑdidisse ferūt: Dęmonas. s. quos
dam salaces Venereosq; qui formosas puellas si
mulent, pelliciantq; formosos: quos ut serpens
elephantē ore: sic illi illos ore uulua pariter exsu
gant ac ꝑrsus exhauriant. Sed hęc Apollonius
ipse uiderit. In uerbis autē certis uim esse certā,

DE VITA CAELITVS.

atq; magnā Origenes afferit contra Celsū, & Sinesius, atq; Alchindus de magia disputantes. Itē Soroaſter: uetās barbara uerba mutari. Iamblicus quoq; ſimiliter. Itē Pythagorici uerbis, & cātibus, atq; ſonis mirabilia quēdā Phēbi & Orphei more facere conſueti. Qd̄ hebreorū antiq̄ doctores præceteris obſeruarūt: oēsque poete miranda canūt carminibus effici. Et grauiffim⁹ ille Cato in re ruſtica in curandis beſtiarū morbis, aliquñ barbaris cātionib⁹ utit̄. Sed p̄ſtat dimittere cātiones. Cōcētū uero illū, quo adoleſcēs Dauid Saulē ab iſania redimebat, niſi myſteritū iuſſerit ad diuinitatē referri, referet forte aliq; ad naturā. Cū uero pro ſeptē planetarū numero: ſeptē quoque ſint grad⁹, per quos a ſuperiorib⁹ ad inferiora fit attract⁹, uoces mediū gradū obtinent, & Apollini dedicāt. Inſimū qd̄ tenēt gradū materię duriores, lapides atq; metalla: ac lunā referre uidentur. Scđm in aſcenſu locum habēt: que ex herbis, arborū fructib⁹, gūmis, mēbris aīalitū cōponunt̄: Reſpōdentque Mercurio: ſi ordinē in celo ſeqm̄ chaldeos. Tertitū pulueres ſubtiliffimi, eorūque uapores ex p̄dictis electi: odoresque ſimpliciter herbarū & florū, & ūguētorū ad Venerē prinētes. Quartū uerba: cāt⁹: ſoni: q̄ oīa rite dedicāt Apollini muſicę p̄cētis auctori. Quittū, uehēntes

Imaginationis conceptus forme, motus, affectus,
uim Martiã referentes. Sextuz rationis humane
discursiones deliberationesq; cõsulte pertinēt
ad Iouem. Septimũ secretiores simplicioresq; in
telligētis q̄si iam a motu seiuncte, cõiuncte diui
nis; destiat Saturno. Quẽ merito Sabath hebrei
noie q̄tis appellant. Quorsũ hæc? Ut intelligas
quẽadmodũ ex certa herbarũ uaporũq; cõposi
tione cõfecta per artẽ, tũ medicã, tũ astronomi
cã, resultat cõmunis q̄dam forma uelut harmo
nia q̄dam, siderum dotata muneribus; sic ex to
nis primo q̄dem ad stellarũ normã electis; deide
ad earũdẽ cõgruitatẽ inter se cõpositis, cõmunẽ
quasi formã fieri; atq; in ea celestẽ aliquã subori
ri uirtutẽ. ¶ Difficillimũ q̄dem est iudicatu q̄les
potissimũ toni, qualibus cõueniant stellis; qua
les itẽ tonorũ cõposiciones; q̄libus præcipue sïde
ribus aspectibusq; cõsentiãt. Sed partĩ diligẽtia
nostra, partĩ diuina quadã forse nõ aliter id asse
qui possumus, q̄ Andromach⁹ in theriaca cõpo
nenda diutissime fatigatus; ac tandẽ post diligẽ
tiam; diuina forse consecutus theriacę uirtutes.
Qđ qđẽ cõrigisse diuinitus Galienus & Auicen
na cõfirmãt. Immo uero totã medicinã exordiũ
a uaticiniis habuisse testis est Iamblic⁹ atq; Apo
lonius theaneus. Ideoq; phębũ uatez medicinę

DE VITA CAELITVS.

pponūt. Tres uero potissimū regulas ad hoc afferemus, si prius admonuerimus, ne putes nos impresēria de stellis adorādīs loq: sed potius imitandīs, & imitatione captādīs. Neq; rursū de donis agere credas: quę stellę sint electione daturę: sed influxu potius naturali. Ad quę pfecto multiplicē, & oculū: ita nos exquisitis studemus modis accommodare: sicut quotidie ad manifestū Solis lumen calorēq; salubriter excipiēdū nos ipsos accommodamus. Aprare uero seipsū ad occultas dotes eius atq; mirificas, solius sapientis est officium. Sed iam ad regulas cantū sideribus accommodaturas perueniam⁹. Prima est exquirere quas in se uires quos uel ex se effectus stella quilibet & fidus & aspectus habeāt: quę auferāt: quę ferant. Atq; uerborū nostrorū significationibus hęc inserere. Detestari quę auferūt: pbare quę ferrūt.

Secunda: cōsiderare quę stella cui loco maxie uel homini dominet. Deinde obseruare qualib⁹ cōmuniter hęc regiones & personę tonis utant, & cantibus. Ut ipse similes quosdā una cū significationibus modo dictis adhibeas uerbis: quę sideribus eisdem studeas exponere. Tertia situs aspectusq; stellarum quotidianos animaduerte re: atq; sub his explorare, ad quales potissimū sermones, cātus, motus, saltus, mores, actus icitari

p.iii.

hoies pleriq; soleant, ut talia quedā tu p uirib⁹
imitaris i cātib⁹, celo cuidā sili placuris, silem⁹
suscepruris i fluxū. **M**emento uero cantū esse
imitatorē oīm potētissimū. Hic .n. itentiones,
affectionesq; animi imitat; & uerba: refert quoq;
gestus, motusq; corporis, & actus hoīm, atq; mo
res. Tāq; uehementer oīa imitat, & agit: ut ad ea
dem imitanda, uel agēda, tū cantantē, tū audien
tes subito puocet. Eadē quoq; uirtute qn cele
stia imitat; hic qdē spm nřz ad celestē i fluxū: ide
uero i fluxū ad spm mirifice puocat. Iā uero ma
teria ipsa cōcēt⁹ purior est admodū, celoq; silior
q; materia medicinz. Est .n. aer & hic qdem calēs,
siue repens, spirās adhuc, & quodāmō uiuēs su
is qbusdā articulis artubusq; pposit⁹, sicut aīal:
nec solū morū ferens, affectūq; pferens: uerū
etiā significatū afferens qsi mentē: ut aīal quod
dā aeritū, & rōnale quodāmō dici possit. Cōcēt⁹
igr spū sēsuq; plen⁹, si forte tū scđz ei⁹ significata
tū scđz ei⁹ articlōs atq; formā ex articlīs resultatē
tū ēt scđz imaginatiōis affectū, huic sideri respō
deat, aut illi, non minorē ide uirtutē q; quelibet
alia cōpositio trahicit in cantantē: atq; ex hoc i
proximū audirorē. Quousq; cantus uigorē ser
uat, spiritumq; canentis. P̄sertim si cantor ipse
sit natura phēbeus: uehementēq; habeat uitalē

DE VITA CAELITVS.

cordis spiritum, atq; insuper animale. Sicut enī uirtus ac spiritus naturalis, ubi potentissim⁹ est, mollit statim, liquefacitq; alimenta durissima, atq; ex austeris mox dulcia reddit: generat quoq; extra se seminalis spūs productione propaginē: sic uitalis, animalisq; uirtus ubi efficacissima fuerit, ibi intentissima q̄dam sui spiritus per cantū, tum conceptione agitationeque in corpus proprium potenter agit: tum effusione, mouet subinde propinquum: afficitq; cum suum, tum alienum siderea quadaꝫ proprietate, quam tū ex ipsa sui forma: tum ex electa temporis oportunitate concepit. Hac utique ratione orientales, meridionalesq; multi præcipue Indi admirandam feruntur in uerbis habere potentiam: utpote qui magna ex parte solares sunt: uimq; non naturale dico, sed uitalem & animale habent ferme omnem potentissimam. Et quocunq; in regionib⁹ aliis maxime sunt phœbei. ¶ Cantus autem hac uirtute, oportunitate, intentione concept⁹ ferme nihil aliud est q̄ spiritus alter nuper penes spiritum tuū in te cōceptus, fact⁹q; solaris, & agēs tū in te tū in pximū, potestate solari. Si. n. uapor & spūā qdā, aliqñ per radios oculos, uel aliter foras emissus fascinare, inficere, aliterq; afficere pximū p̄t, multo magis id ualꝫ sp̄s ab imaginatōe cordeq; si

h mul uberior pfluens & feruētiōr: motuq̄ ualen
tior. Vt non oīno mirum sit: morbos quosdam
s; animi atq̄ corporis sic auferri posse aliq̄n: uel in
u ferri. Pręfertī qm̄ spūs eiūsmodi musicus pprie
at tangit, agitq̄ in spīritū: inter corpus aiām q̄ me
g, dium: & utrūq̄ affectione sua p̄sus afficientem.
re Mirabilē uero in cōcitato canēteq̄ spū uim esse
d q̄cedes: si Pythagoricis Platoniciq̄ cōcesseris,
te celum esse spm̄ motib⁹ tonisq̄ suis oīa disponē
stitem. Memento uero totā p̄cedere musicam ab
ue Apolline. Atq̄ eatenus Iouē esse musicū, quate
rē nus est cū Apolline cōcors. Venerē isup & Mer
q̄ curiū musicā uicinirate Apollinis reportare. Itē
si ad hos quattuor dūtaxat attinere cōcent⁹. Tres
is uero reliquos uoces qdē habere nō cātus. Nam
ne uero uoces, tardas, graues, raucas, querulas Sa
erturno tribuimus. Marti uero cōtrarias, ueloces,
diacutasq̄, & asperas, & minaces. Medias uero Lu
igne. Cōcentus autē Ioui qdem graues, & intentos,
rūdulcesq̄, & cū cōstantia letos. Cōtra Venerī cū
tūlasciua, & mollitiē, uoluptuosos cantus adscri
deimus. Inter hos uero medios Soli tribuimus &
ali Mercurio. Si una cū gratia suauitateq̄ sunt. uene
p̄rabiles, & simplices, & intēti Apollinei iudican
u: tur. Si una cuz iucūditate remissiores quodāmō
sit sūt: strenui tñ atq̄ multiplices, Mercuriales exi

DE VITA CAELITVS.

stunt. Tu igitur horum quattuor unumquemque cantibus tibi suis conciliabis: praesertim si competentes cantibus sonos adhibeas, adeo ut cum eorum more opportune canendo, & sonando clamaueris, responsuri praeceps uideantur: uel instar Eccho: uel sicut corda quaedam in cithara tremes: quotiens uibrata altera, temperata similiter. Atque ut uult Plotinus & Iamblicus ita naturaliter id tibi continget e caelo: quem admodum uel ex cithara reboatus: siue tremor: uel ex opposito pariete fit Eccho. Profecto quotiens ex frequenti quodam usu, harmonie Iouiae, uel mercurialis, uel uenerae, factae uidelicet his regnamentibus, spiritus tuus ad hoc ipsum attentissime canens, harmonieque conformatus euadit Iouius, uel Mercurialis, uel Veneris: Interea Phoebeus euadit: si quidem Phoebi ipsius musicae ducis uirtus in omni consonantia uiget. Atque uicissim ex cantu sonoque Phoebeo ipse phoebeus euadens, uirtute Iouis interit tibi uendicas, & Veneris, atque Mercurii. Rursusque ex spiritu sic intus affecto, similiter afficis animam atque corpus. Memeto uero oratione apte, & opportune composita, & affectu sensuque plena, atque uehementem, similem cantibus uim habere. Quantam in oratione potentiam Damis & Philostratus habere sacerdotes quosdam indos narrat, referre non expedit: nec est quibus uerbis Apollonium euocasse ma-

nes Achillis affirmēt. Nō.n.loqmur nunc de numinib⁹ adorādis: sed de naturali quadā potestate sermonis, & cāt⁹, atq; uerborū. Esse uero phēbeā medicāq; in sono, & eo qdē certo potētiaz: ex eo patet: q; q; i apulia tacti phalāgio sunt: stupēt oēs femiaiesq; iacent: donec certū qsq; suūq; sonū audiat. Tūc.n. saltat ad sonū apre: sudatq; inde, atq; cōualefcit. Ac si post ānos. x. similē audiuerit sonū, subito cōcitur ad saltū. Sonū uero illū ex idiciis esse phēbeū Iouialēq; conuicio.

Quō septē modis nos cęlestibus accōmodare possumus: & qb⁹ Saturn⁹ sit malefic⁹: quibus ppitius: quos Iuppiter a Saturno defēdat: quō celū agat in spūm & corpus & aīam. Cap XXII.

Quoniam uero cęlum est harmonica ratōne cōpositū, mouetq; harmonice, & harmonicis motib⁹ atq; sonis efficit oīa: merito p harmoniā solā, nō solū hoīes: sed inferiora hęc oīa p uiribus ad capiēda cęlestia preparant. Harmoniā uero capacē superiorū p septē rerū gradus i superiorib⁹ distribuim⁹. Per imagies uidelicet (ut putāt) harmonice cōstitutas: Per medicinas sua quadā consonātia tēperatas: Per uapores odoresq; simili cōcinnitate cōfectos: Per cantus musicos, atq; sonos: Ad quorum ordinem, uimq; re ferri gest⁹ corporis saltusq; & tripuda uolum⁹.

DE VITA CAELITVS.

Per imaginationis conceptus, motusq; cōcinos per congruas rationis discursiones: per tranquillas mentis contemplationes. Sicut enī corpus per harmoniā quotidiē suam id est per situm, & habitū, & figurā oportune lumini caloricq; solis exponimus: sic & spiritū occultis stellarum uiribus cōparandis: per suam quandā similē harmoniam, imaginib⁹, ut opinant^r, & certe medicinis, odoribus harmonice cōpositis comparataz. Et deniq; per spiritum supis ita paratum, ut sēpe iā diximus, animā eisdem exponimus atq; corpus. Animam inq; quatenus affectu ad spiritū inclinatur, & corpus. In anima uero nūc imaginationē, rationē mentem ponimus. Potest utiq; imaginatio nostra uel propter qualitātē, motumq; spiritus: uel per electionē nostram: uel etiā utrinq; ita disponi, cōponi, conformari Marti, Soli ue, ut sit e uestigio ppriū influxus Phēbei uel Martii susceptaculū. Similiter rō, uel per imaginationē spiritumq; simul, uel per deliberationē, uel utrinque, sic ad Iouem imitatione quadam cōparare se potest: ut multo magis ob dignitatem propinquitatēq; suam ipsa Iouē capiat, & munera Iouis q̄ imaginatio, siue spiritus: quemadmodū imaginatio spiritusq; eadem ratione multo magis celestia capiunt, q̄ res, & materiē queuis inferiores.

Mens deniq; cōtēplatrix quatenus seipsam non solū ab his quę sentim⁹: uerū etiā ab eis quę imaginamur cōiter moribusq; argumētatur humanis, seuocat, & affectu, intētionē, uita ad separa se ruocat: Saturno quodāmodo se exponit. Huic soli propiti⁹ est Saturnus. Sicut. n. Sol aialibus quidē nocturnis inimicus est, diurnis autē ē amicus: ita Saturnus hōibus, uel uulgarē palā uitaz agentibus uel fugientibus qdem uulgi cōsuetudinē: uulgares tamē affectus, nō dimitētib⁹, ē aduersus. Vitā nāq; cōmunē cōcessit Ioui: seperatā uero sibi uendicauit atq; diuinam. Mētibus autē hominū re uera hinc pro uiribus segregatis, tanq̄ sibi cognatis quodāmodo est amicus. Nam & spīritibus sublimē habitātib⁹ aerē ipse Saturnus (ut Platonice loquar) est, p Ioue: sicut Iuppiter hominibus cōmunē agētibus uitā, est iuuās pater. Nullis uero Saturnus est infensior: q̄ hoibus cōtemplariuā uitā simulātibus quidē, nec agentibus. Hos. n. nec Saturn⁹ agnoscit, ut suos: nec Iuppiter ipse Saturni temperies adiuuat eos: qui cōmunēs hoīm leges, moresq; & cōmertia fugiunt. Hęc. n. sibi Iuppiter usurpauit: (ut aiunt) ligato Saturno. Segregata Saturnus. **¶** Quāobré Lunares illi populi, quos Socrates in Phedone describit, eminentissimā terrę supficiē, & altiorē

DE VITA CAELITVS.

nubibus habitātes, uiuētes sobrii admodū, frugibusq; cōtenti, & secretioris sapiētię studio religioniq; dedit, Saturni felicitàte gustāt: uitāq; agunt ita prosperā, tam longēuā: ut nō tam mortales hoīes, q̄ imortales Dēmones habeantur. Quos heroes multi noīant, aureūq; gen⁹ Saturnio quodā sēculo regnoq; gaudēs. Quod forsā astrologos arabes uoluisse puto. Vbi aiūt ultra lineā equinoctialē ad meridiē esse subtilissimos habitatores quosdā Dēmonas: qui nec oriri uideantur, neq; mori. ibiq; potestatem habere Saturnū caudāq; draconis. Quod sane cōfirmare uideretur Albumasar in libro Sadar dicēs quasdā indię regiones Saturno subiectas esse: ibiq; homines esse ualde longēuos, ac senio plurimū extremo decedere. Rationēq; assignat: quoniā Saturnus nō ledat domesticos; sed externos. **T**u uero potestare Saturni ne negligas. Hūc. n. ferūt Arabes oīm potētissimū. Plāetas sane uires eorū subire, ad quos accedūt. Oēs uero ad eū accedere poti⁹ q̄ uicissim. Planetasq; cōiūctos illi, natura illi⁹ agere. Est enī ipse inter planetas orbis amplissimi caput. Quilibet sane plāeta sui orbis caput est, & cor, & oculus. Saturnus itē stellis proximus est innumeris: Primoq; mobili q̄simillimus: longū agit circuitū. Est altissimus planetarū. Vn

de felicem eum uocant: Cui ille feliciter aspiraue-
rit. Et quamuis eum tanquam a communi uita
hominum alienum, plerumque maxime uercan-
tur, placari tamen etiam communi uite putant:
si quando plurimam in ascendente potestatem
dignitatemque habuerit: aut Iuppiter eum suus
feliciter aspexerit: uel in suis finibus excellenter
acceperit. Alioquin influxus illi⁹ importune sus-
ceptus in materia presertim crassa, fit quasi ue-
nenum: Sicut & ouum putrefactione uel adusti-
one fit uenenosum. Vn nascuntur uel euadunt inu-
idi qdam ignaui tristes inuidi: Demonib⁹ inu-
idis expositi. Quorum comertium procul effugito.
Nam Saturni uenenum alibi qdam sopitum later, ceu
sulphur a flama remotum. In uiuentibus uero cor-
porib⁹ sepe flagrat, atq3 ut sulphur accessum non
cõburit solum, sed uapore etiam noxiõ oia circum-
plet, atq3 inficit propinquates. Cõtra influxum
eius hominibus comuniter peregrinum & quo-
dammodo dissonum nos armat Iuppiter, rum na-
turali qualitate sua: rum alimentis, medicinisq3
certe suis, atq3 (ut putant) etiam imaginibus tu3
etiam moribus, negociisq3 & studiis, atq3 rebus
ad ipsum proprie pertinētib⁹. Noxiõ uero influx-
um Saturni effugiunt, subeuntq3 propitiõ: non
solum q ad Iouem cõfugiunt: sed etiam q ad diuina cõ-

1 DE VITA CAELITVS.

tēplationem ab ip̄o Saturno significatā, tota mēte se cōferunt. Hoc. n. pacto malignitatē fati deuitari posse Caldei & Aegiptiī atq; plarōici putāt. Cu3. n. cęlestia nolint esse corpora uana: s; diuinitus animata: atq; insuper mēribus recta diuinis, nimirū illinc ad hoies nō soluz q̄ plurima ad corpus, & sp̄itū ptinētia: Sed multa etiā bona quodāmodo in aīaz redūdātia proficisci uolūt: nō a corporib⁹ in aīam, sed ab animis. Magis autē hęc pluraq; eiusmodi a mētibus superiorib⁹ cęlo profluere. ¶ Inter hęc si rationes oēs assignare uolueris, qb⁹ adduct⁹ Moses oriū sabbati mādauit hebreis: forsan ultra sublimiorē, secreti orēq; allegoriā inuenies Saturni diem, actionibus ciuilibus bellicisq; ineptū, cōtēplationibus aptū: eoq; die diuinū p̄tra discrimina patrociniū obsecrādū. Quod qdē ipetrari posse aduersū Martis & Saturni minas Habrahā & Samuel, & plures hebreorū astrologi, eleuatiōe mentis in deum uotisq; & sacrificiis confirētur: p̄ceptum illud chaldeum confirmantes scilicet si mētem ad pietatis opus ardentem erexeris: corpus quoque caducum seruabis. Consideratu dignū ē illd̄ Iamblichī: Cęlestia mūdanaq; numina uires q̄sdā i se superiores, nōnullas inferiores habere.

Per has quidē effectibus nos fatalibus deuinci-
re: p̄ illas autez uicissim soluere nos a fato: quasi
clauēs ut inquit Orpheus ad apiēdū habeāt &
claudendū. Multo igiſ magis diuinitas mūdo su-
p̄ior a fatali necessitate nos redimit. Exploratu
quoq; dignissimū est hebraicū illud in mactādīs
animalibus rebusq; nostris sacrificio dissipādīs
mala cęlitis iminētia a nobis ad nostra deflecti.
Sed hęc Pico nostro explorāda reliquim⁹. ¶ De
niq; ubicunq; dicimus cęlestiū ad nos dona des-
cendere ad nos: intellige tum corporū cęlestiu-
z dotes in corpora nostra uenire per spiritū n̄m
rite paratū: tum eadē, prius etiam per radios su-
os influere i sp̄m naturaliter: uel quomodocū-
q; illis expositū: tum etiā aīarū cęlestiū bona, p̄-
rim in eundē sp̄m per radios p̄silire, atq; hinc i
n̄ros aīos redūdare: partī ab aīs eorū uel ab āgel
ī aīos hoīm ill' expositos puenire. Expositos inq;
nō tā naturali quodā pacto, q̄ electiōe arbitrii li-
beri uel affectu. Sūmatim uero qcunq; uoto, stu-
dio, uita, moribus beneficētia actionē ordinem
cęlestium imitant: eos existimato tanq; sup̄nis si-
miliores: āpliores illinc dotes accipe hōies autē
artificiose cęlestium dīspositioni dissimiles, atq;
discordes, & clam esse miseros: & deniq; palā in
fēlices euadere.

DE VITA CAELITVS.

Ut prospere uiuas agasq3: i primis cognosce i
genium: sidus: genium tuū: & locū eisdē cōueniē
tem. hic habita. Professionem sequere naturalē.

Cap.

XXIII.

Quicumq3 sanę mēris sui q3 compos nascit,
est a cęlo ad honestū aliqd opus & uitę ge
n^o naturaliter institutus. Quisq3 igit cęlum op
tat habere ppitiū: hoc opus: hoc genus i primis
aggrediarur: hoc sedulo prosequat. Cęlum enim
suis fauet inceptis. Ad hoc ipsū uero pęceteris
es natura factus: qđ primū a teneris ānis agis, lo
queris, fingis, optas, sōnias, imitaris, quod ten
tas frequēt^o, quod faci^o peragis, quo sūmope
proficis, quo pęceteris delectaris: Quod relin
qs inuitus. Hoc est sane ad quod te cęlū, rector
q3 cęli genuit. Eatenus igitur tuis fauebit inep
tis: & aspirabit uitę: quaten^o genitoris ipsius au
spicia psequeris. Pęceterim si uerū sit Platoniciū
illud, in quo tota cōsentit antiqtas, Vnicuiq3 na
scenti esse Dēmonē quēdā uitę custodē ipse suo
fidere destinatū. Qui & ad hoc ipsū officiū adiu
uet: cui nascentē cęlestia deputarūt. Quicumq3
igit per argumenta quę modo diximus suū inge
niū perscrutatus: ita naturale suū opus inueniet,
inuenerit fil suum sidus & Dēmonē. Quorū ex
ordia sequēs, aget pspere, uiuetq3 feliciter. Alio
q. i.

quin & fortunã experiet aduersã, & celũ sentiet inimicũ. ¶ Duo igit sunt præteris hoim infortunatorũ genera: Alterũ eorum q nihil porfessi, nihil agunt. Alterũ eorum, qui p̄fessionẽ igenio alienã subeunt: genioq̄ cõtrariã. Illi qdem ignauia torpent: interi ad actiones icitate celo semp agente. Hi dũ aliena a patronis celestibus agũt, frustra laborant supnis destituti patronis. Primũ qdem antiquo p̄uerbio cõfirmat. Dei adiuuant facientes: ignauis aut infensi sunt. Scdm p̄uerbio sili. Nihil agas iuita Minerua. Ob hanc arbitror rõnem Iouẽ in Pythagoricis carminib⁹ obsecrari: ut uel ipse tot malis leuet genus humanũ: uel saltem quo duce Demone utamur, ostendat. Proinde op̄precium fuerit indagare: ad quã potissimũ regionem habitandã & excollendam te tuũ sidus, Demonq̄ tuus ab initio designauerit. Ibi. n. magis aspirant. Ea uero est, in quã primũ p̄fectus, sp̄s tuus quodãmõ recreat, ubi se sus uegetior p̄manet: ubi corporis habitudo ualidior: ubi magis pleriq̄ fauent: ubi uota succedunt. Hęc igit expire. Hanc regionẽ elige. Hãc cole feliciter. Hinc uidelicet discessurus ifelix: nisi & rediturus, & ad similia p̄gas. Sed iterea frequẽtib⁹ in hac regione motib⁹ te exerce: giroq̄ quosdã celestium istar agito. Motu. n. circuitu

DE VITA CAELITVS.

et eiusmodi genitus similibus conseruabere. Quam-
rum propterea ad habitationem pertinet, utiliter recorda-
bere: Sicut alimenta uitae necessaria rus quidem ur-
bi suppeditat, urbs uero consumit. Sic & ipsam ui-
tam rusticatione frequenti, ubi tediuz te minime
coeperit, plurimum augeri. Sed urbano cum ocio tuum
negocio coteri. Quantum uero ad habitationem si-
mul, & professionem spectat, illud orientalium astro-
logorum minime conremnendum: uidelicet mutatio-
ne nominis, professionis, habitus, uictus, loci, ce-
lestem influxum nobis tum in melius tum in deterius
permutari. Demones quoque uel commutari: uel ad
ad eosdem aliter hic, & alibi nos habere, Platonici
iudicabunt. Demone uero uniuscuiusque cus-
todem astrologi cum Platonice geminum esse pos-
se consentiunt: alterum quidem genitorem proprium: alte-
rum uero professionis. Et quoties professio cum natura
consentit, eundem utriusque Demone: uel certe simi-
limum nobis adesse: uitamque ideam nostram magis secum fo-
re concordem, atque tranquillam. Sinautem professio dissi-
dat ab ingenio, Demone acquiruntur arte, esse a genio na-
turali discordem: uitamque laboriosam atque sollicitam.
Qualis autem unicuique Demon ab ipsa generatione pro-
fitur cupientibus inuenire, Porphyrius regulam inuestigat
ex planeta domino genitorem. Iulius Firmius planetam
genitorem dominum esse inquit: uel eum, qui plures illuc ha-

beat dignitates: uel ex firmiori sententia potius,
eum cuius domiciliū mox petitura sit Luna post
signū, quod hoīe nascente iam tenet. Sed Dēmo-
nem non eadē regula putat inuestigandū. Verū
ex Chaldeorū opinione a Sole potius aut Luna.
A Sole qdem ad Lunā in natiuitate diurna, a Lu-
na uicissim ad Solē ī natiuitate nocturna. Vt cō-
putato inter hęc interuallo equale spatiū pagas
ab ascēdentis gradu descendēs: & in quē termi-
num desinis: aiaduertas. Cuius enī stellę est ille
terminus: eiusdē esse Dēmonē arbitrant. Sūmati
uero a domino geniturę simul atq; Dēmone te-
norē uitę, fortunāq; ppendere solent. Fortunā
adiunxi: qm̄ nōnulli partē fortunę, eadem ferme
cōputant rōne. ¶ Oprabant ueteres suum ad se
Dēmonē ab aliquo cęli cardine descendisse: Ab
oriēte uidelicet uel occidente uel medio utrinq;
cęlo. Aut saltem ab undecimā uel quinta plaga.
Undecima qdē medio supra caput nostrū cęlo
succedit: ac bonus Dēmon cognomiatur, & ascē-
dentē ab oriente gradū aspicit ex sextili. Quinta
uero cęlo antipodū medio succedit, appellatur
q; bona fortuna, & ascendentē gradū cōtuetur
ex trino. Oprabāt tertio loco Dēmonē si modo
a cadenti plaga uenerit saltē, uel a nona uenisse,
uel a tertiā. Nona enī appellat Deus: tertiā uero

DE VITA CAELITVS.

Dea. Et illa ascendente gradū ex trino hęc aspi-
cit ex sextili. Cadētes uero duodecimā, atq; sextā
exhorrebāt. Illā sane malū Dēmonē: hanc malāq;
fortunā cognominātes. Nos autē optare pręte-
rita supuacuū arbitrati, monemus easdē plagas,
q̄s illi pro Dēmonibus fortunisq; optabāt, ob-
seruari p̄ planetis & stellis ad op⁹ efficiendū ac-
cōmodandis: ut uel sint in angulis, aut in duab⁹
q̄s diximus succedentib⁹: aut saltē in duabus dū
taxat cadētibus, q̄s antea nominauim⁹. Neq; .n.
ab re Solē nona gaudere dicūt: Lunā tertia: Iouē
undecima: Venerē uero q̄nta. Hęc nanq; gradus
conspiciūt ascendente. Sed redeam⁹ ad institutū.

¶ Siue igitur ab illa quā in superioribus narrabam
expiētia, diligentiaq; siue ab hac arte, quā mō
recēsi, primū iuestigemus naturę Dēmonisq; i-
stinctū: infortunatū esse cēlebimus, qui officium
nullū p̄fitei honestū. Nam & ducē professionis
re uera nō habet, q̄ opus honestū non aggredit:
Et ducē naturalē uix ullū hēt: Qm̄ stellarū Dē-
monūq; siue angelorū ducū diuinū ad custodiā
dispositorū officiū est agere sēp, & excellēter, at
q; latissime. Infortunatū insup eū, ut supra dixi-
mus, q̄ p̄fessione naturę p̄traria: diuersū a genio
subit Dēmonē. ¶ Memēto uero pro dignitate p̄-
fessionū digniores gradatī accipi Dēmones seu

maius angelos atq; in gubernatione publica, et
digniores. Posse uero arte uitaq; tenorez accipi
genio, & ingenio non contrarium, neq; longe diuersum:
etiam si ad excellentiora processeris. Memento rursus
familiaritate eorum uire: quibus gratiae caelestes afflat.
Quod ex bonis animi, corporis, fortunae ppen-
des. Sicut. n. odor ex musco: sic ex bono boni non
nihil exhalat in proximum, ac sepe perseverat infusum.
Mirificus autem foret ceteris trium felicium uel duorum in-
ter se mirabiliter redundantium. Memento denique
effrenatos, & impudentes, & malignos, ac infelices
procul fugere. Hi namque malorum pleni demonum,
uel radiorum, malefici sunt, & tanquam leprosi pestilen-
tesque non solum tactu nocent: sed propinquitate etiam &
aspectu. Sane propinquitas ipsa corporum aiatorum
putatur esse contactus: propter efficacem uaporum exha-
lationem foras a calore, spiritu, affectu, manantem. Ma-
xime uero pestilens erit flagitiosorum familiaritas
atque crudelium: si uerum fuerit: post uegetalem uitam
mense Iouis. i. scilicet nobis infusam, deinceps mense
Martis. i. tertio sensualem animam infundi perturba-
tionibus mancipatam. Sic. n. qui perturbatione fe-
runt, martis pleni, martiali contagione propinquos
inficiunt. Contraria uero ratione consuetudo frequens
contiguumque commercium cum felicibus excellenti-
busque ut diximus prodesse mirifice consuevit. Apol

DE VITA CAELITVS.

Ioniũ theaneũ ferunt, ephesi; deprehẽdiffe senẽ: sub cuius figura lateret Dẽmon, qui sola p̄sẽntia totã ciuitatẽ peste cõraminabat. Quãtũ uero Socrates multis p̄sẽntia sola profuerit, Xenophon & Plato testantur.

Qua rõne litterati cognoscãt ingeniũ suũ: sequantq; uictum sp̄i cõsentaneũ. ¶ Ca. XXIII.

Quonia uero l̄raruz studiosis loquor, recordari unũquẽq; uolo l̄rarum amore captuz ip̄imis se esse Mercurialẽ: P̄terea Solarem quatenus ipse Mercurius est Solaris. Atq; hęc cõmunis his omibus est cõditio. Proprie uero p̄ter naturam Mercurialem q̄sq; eloquiũ grã, lepore, dignitate, uenustate pollet, Apollinẽ in se agnoscat, & Venerem. Qui ad leges uel naturalẽ cõmunemq; philosophiã est propensior, nõ ignoret Iouem se h̄re patronũ. Sed q̄ ad secretissima q̄q; curiosius p̄scrutãda penit⁹ istigat: sciat se nõ Mercurialem solum esse. Sed Saturniũ. Sub cui⁹ ẽt p̄ncipatu sunt om̄s in quouis studio usq; ad finem seduli: p̄serrim in rebus aliis negligentes. Deniq; si uerũ est qd̄ nõnnulli tã physici q̄ astronomi tradunt, aĩam it̄lectu p̄ditã in cõceptum humanum m̄se Solis. i. q̄rto descendere: q̄ plurimũ it̄lectu uiuunt, & ab inĩtio sunt p̄cipue & quotidie solares et̄adunt. Horũ itaq; planetarũ
q.iiii.

fauor his hoibus auspiciādu erit. Sub eorū spi-
raculo medicīnē cōflandē. In eorū regionib⁹ ha-
bitandū. ¶ Verum ad Apollinē musarū ducem
īprimis uos o litterati musarū cultores aduoco.
Quicūq; igit īter uos dilectissimi in musarū amo-
re fratres, ingenio multo magis, lōgiusq; q̄ cor-
pore ualent, ī p̄fecto sciant in genitura quondā
sua phēbē qdē materiā suppeditasse perpaucā.
Phēbeū uero sp̄m infudisse q̄ plurimū. Immo &
quotidie humores alimētaq; in corpore in sp̄m
maxima quadā ex parte resoluerē. Vnusq; igit
uestrū totus est ferme sp̄s. Spiritalis inq̄ homo
qdā terreno hoc corpusculo p̄sonat⁹. Sp̄m an-
te alios p̄petuo quodā labore fatigās: ut ipsi p̄-
ceteris sūt assidue sp̄s recreādu: & in senectute
p̄tērea in qua cōiter euadit crassior, ad subtili-
tatē p̄priā reuocādu. ¶ Scitis p̄fecto crassū cor-
pus crassis elemētis q̄tuor ali. Scitote igit spiri-
tale corpus suis q̄busdā tenuibus elemētis q̄-
tuor enutrirī. Huic. n. uinū est p̄ terra. Odor ip-
se uini uicē gerit aque. Cantus rursum & son⁹ agit
aerem. Lumen autē p̄fert igneū elemētum. His
ergo quattuor p̄cipue sp̄s alit, uino inq̄, eius
q; odore, & cātu similiter atq; lumie. Sed nescio
quō ab Apolline primū exorsi incidimus mox in
Bacchum. Et merito qdē a lumie puenim⁹ in ca-

DE VITA CAELITVS.

lorem: ab ambrosia in nectar: a ueritatis intuitu i
ardentē ueritatis amorē. Fratres certe sunt indi
uiduiq; comites phēbus atq; Bacchus. Ille qdē
duo potissimū uobis affert, lumē uidelicet atq; ly
ram. Hic itē p̄cipue duo, uinū odoremq; uini
ad sp̄m recreandū. Quorū usu quotidiano sp̄s
ipse tandē Phēbeus euadit, & liber. Quāobrem
ita uos ad excipiendū Solis lumen quotidie cō
parate/ut q̄tenus deuitata destillatione q̄dem,
& exsiccatione fieri potest, frequētissime sub luce
uiuatis: saltē in cōspectu lucis, tū eminus, tu3 co
minus, tū tecti, tum apti, ad usū ubiq; uīn uita
lem Solis potentiā tempantes: atq; igne referētes
in nocte Solē: citharę cātus interī nō oblitī. Spi
rate uero sēp & uigilātes & dormiētes aerem ui
uum, aerē luce uiuentē. Sīlīter h̄re uos oportet
ad merū Bacchi donū Apollinis beneficio p̄cre
atū. Eadem igif̄ p̄portione q̄ lumen, accipite uī
num. Abunde q̄dem quaten⁹ nec destillatio, nec
exsiccatio, qualē dixi ebrietas ue cōtingat. Atq;
p̄ter substātiā uini quotidie bis acceptā, odo
rem eius frequentius haurite, partim q̄dem os,
ubi sp̄s fuerit recreādus, colluentes mero: par
tim lauātes eodem manus: partī naribus & rem
poribus admouētes. ¶ Satis iam fratres colloca
ti sumus: satisq; cōbibimus. Ergo Valere.

2 Astronomica diligētia in liberis procreandis
In preparandis epulis. In edificiis & habitatiōe,
atq; uestibus: & quantum curare talia liceat.

Cap.

XXV:

Sed iuuat etiā parū per alloqui seuerū religi
onis antistitē. Dic age quid nā in astrorum
usu dānas Antistes: Quicquid inquires arbitrio no
stro detrahit: quicquid unius dei cultui derogat. Ea
dem ego tecum non dāno solū: sed etiā ualde de
restor. Exsecratis quētiā scio, atq; ego insup per
horresco nōnullos, qui cū Deū exoratū uolunt
ad Iouem in medio cęlo uastū illud draconis ca
put subeuntem tam miserī q̄ stulti pfugiunt, ab
ip̄o uidelicet dracone, qui quōdā e cęlo corruit
terciā stellarū partem secum trahens, deniq; de
uorandi. Verum concedes ne, contractibus, ma
trimoniis, colloquiis, itineribus, similibusq; opi
bus peragendis, horas oportunas eligere? Non
facile te his assensurum uideo: nescio quid arbi
trio meruentē. Ego igit̄, & si rheologus ille ma
gnus Albertus ista dabit. Et ratio quēdā forte
dictabit: per selectionē ipsā ad arbitriū perrinen
tem, cęlestia ita prudētię nostrę usui subici, quē
admodū herbę medico subministrāt: tibi tamen
potius impresentia credā. Et q̄ tu difficile nūc ea
permittis: tā facile ipse dimittā. Observatiōes ue

DE VITA CAELITVS.

ro lunę ideoq; aliarũ stellarũ ad morbos curandos: & idcirco ad remedia preparanda iãdiũ (ut arbitror) permisiſti. Cõceſſum quoq; abs re, & iſuper approbatum, crefcente luna, eademq; aucta lumine, nec aliũde iſfortunata, ſemibus agros ſpargere, uites oleaſq; ſerere. **¶ Cur non** igitur ad plantandum (ut ſynice loq̃r) hominẽ utamur beneficio Lunę Iouiſq; & Phębi? Nam Veneris q̃dem ad hæc officio ſemper utimur: Sed recti⁹ mō dixiſſem, ſemper utunt: nam ipſa mihi Venus eſt Diana. **¶ Quid** itẽ de uictu dicemus? Nõne licebit, & p̃derit ſub felicità ſidere, tum autũno uinũ, tum indies panẽ epulaſq; cõficere? Ac ſi nequeamus in hiſ preparandis aspectus ſiderum expectare: expediet faltẽ aſcendẽtes accipe: uſ aliter angulares, Solẽ, Iouem, Venerem, atq; Lunã. Sic. n. oĩa q̃bus utimur, felicità affecta celit⁹, felicità nos afficient. **¶ Nactenus** te uideo abſq; cõtrouerſia cõceſſurũ: niſi forte dicas, ita uitam noſtram nihil fore aliud q̃ perpetuam ſeruitutem. Ad hæc ego ſubiiciam: fruſtra mortales cumulãdis pecuniis & honoribus ſeruituros, q̃bus ſunt p̃petuo mãcipari: niſi interĩ diligentiã phyſica diẽs uitę ſibi plures accumulẽt. Aut igitur ſoli deo ſeruiãt, qđ qđẽ ẽ potiſſimũ: aut ſi cui p̃terea ſeruituri ſunt, uitę tũ ualidę, tũ lõgę poti⁹ q̃ pecuniis

honorib⁹ q³ uais idulgeat. Cōcorde ergo sum⁹.

Sz nūqd u^l dom⁹ fūdabūt temere, uel ifaultas
habirabunt? Vbi cōtagiosa q̄da³ calamitas edifi
cii ferme sic ificit habitātē, ut uenenofus pestilē
rię uapor, etiā ad biēniū in pariete feruar⁹. Qua
lis etiā ex epidimīa latens in ueste, diu postea u
tentem inficit incautum, atq³ perdit. ¶ At post
q̄ hic in uestiū icidim⁹ mētiōez, phibebeis ne pie
pater in ueste conficienda, uel primū induenda
spiraculū Veneris diligēter aucupari: Quo qua
li Venerea facta uestis: similiter prospera quadā
corpus, & spiritū afficiat qualitate. Nōne medi
ci uetant uulpium pelles? Agninas probāt? Non
aliter forte sidus indies quasi nascētes uestes af
ficit, q̄ semel ab initio natas. Vestes quidē & cę
tera artis opera certā a sidere qualitatē accipe
re Thomas Aquinas i libro de fato confirmat.

Tu igiū affirmabis. Infectas uero uestes, uten
tē inficere, etiā testis est scabies atq³ lepra. Deni
q³ si populi uitę consulis (ut opinor) ista pmit
tes. Atq³ ego pmissione tua cōsulā obseruanda.
Sin autē eiusmōi moribūdę uitę curā, n̄ improbas
quidē, sed negligēdā mones: ego quidē negligo:
melioris uitę fiducia fretus: ceterisq³ similiter cō
sulo faciendum. Vale.

¶ Quō per inferiora superiorib⁹ exposita dedu

DE VITA CAELITVS.

cantur superiora: & per mūdanas materias munda potissimum dona. Cap. XXVI.

Sed ne longi⁹ digrediamur ab eo, quod interpretantes Plotinū instituim⁹ ab initio, breuiter ita collige. Mund⁹ ab ipso bono, ut Plato una cū Timeo Pythagorico docet q̄ optim⁹ effici poterat, est effectus. Est igit⁹ nō solū corporeus: sed uitę insuper & intelligentię particeps. Quāobré præter corpus hoc mūdi sensib⁹ familiariter manifestum, later in eo spūs corp⁹ quoddā excedens caduci sensibus capacitatē. In spiritu uiget aīa: in aīa fulget intelligētia. Atq; sicut sub Luna nec miscetur aer cuz terra, nisi p aquā: nec ignis cū aqua: nisi per aerē: sic in uniuerso est ca quedā, siue fomes ad aīaz corpori copulādā, ē ille ipse, quē spūm appellam⁹. Aīa quoq; fomes qdam est in spū, corporeq; mūdi, ad intelligētiā diuinitus cōsequēdā. **Q**uēadmodū sūma quedā in ligno siccitas ad penetraturū oleū ē parata. Oleū huic ibibitum, pabulus est ad ignē. Ad calorē dico pxime. Calor ipse luminis ē uehiculū: ac si lignū hoc eiusmodi sit, ut igne presente fulgeat, nō uratur: qualia quādoq; uidimus iam hoc exēplo uidebim⁹: utrū uel homo: uel aliud quiddā sub Luna, certis qbusdā præparamētis: partim quidē naturalib⁹: partim arte quęsitis, ui

talía: atq; etiã forte intellectualía quẽdam bona oportune quodãmodo desuper accipere possit. Verum quod hic ad religionẽ spectat discutie- mus alibi: ubi Plotinus in mediũ hęc adducet Quod uero ad naturales spectat influxus, qua- lescunq; sint desuper uenientes: scito eos in no- bis materiisq; nostris ita demũ per artẽ compa- rari posse: quãdo fomenta nobis nostrisq; ad il- los natura subgesserit: celũq; ad eosdẽ oportu- nius cõspirauerit. Nonne in ipso fetu natura fe- rus ipsius artifex: cũ certo quodã pacto corpus- culum affecerit, figuraueritq;, hoc ipso statĩ præ- paramento, uelut esca quadam spũm ab uniuers- o deducit: Perq; hunc uelut fomitẽ: uitam hau- rit atq; aĩam: Ac deniq; per certã animę speciem dispositionẽq;, corpus ita uiuens dignũ est præ- sentia mentis tandẽ donatę diuinitus. ¶ Ubiq; igit natura maga est, ut inqt Plotinus, atq; Sine- sius, uidelicet certa quẽdã pabulis ubiq; certis inescans: non aliter q̃ centro terrę grauiã trahẽs Lunę concauo leuiã: Calore folia: humore radi- ces: ceteraq; similiter. Quo quidẽ attractu se- cum ipso deuinciri mundum testantur sapiẽtes Indi, dicentes mundũ esse animal passim mascu- lum simul atq; feminã: mutuoq; mēbrorum suo- rum amore ubiq; coire secum, atq; ita constare

DE VITA CAELITVS.

vinculum uero membrorum iesse per inſitã ſibi
mentẽ: quę totã infuſa per artus agit molẽ, &
magno ſe corpore miſcet. Hinc Orpheus natu-
ram ipſam mundi, Iouẽq; mundanũ, marem ap-
pellat & femina. Viſq; adeo mutui partiũ ſuarũ
cõiugii ubiq; mundus eſt auidus. Eſſe uero maſ-
culinũ ſexum feminino ubiq; cõmixtum: decla-
rat illinc quidẽ ordo ſignorũ. Vbi præcedẽs per
petuo deinceps ordine maſculinũ eſt: ſubſequẽſ
femininũ. Hinc uero arbores, atq; herbe: Quę
etiam ſicut animalia utrũq; ſexũ habet. Mitto q̃
ignis ad aerẽ: aqua ad terram maſculi uicẽ tenet
ad feminã. Vt nõ mirũ ſit mēbra inter ſe munda-
na & oēs eius articulos, mutuũ coniugiũ cõcu-
piſcere. Quod & planetę conciliãt, partim qdẽ
mares, partim uero femine. Præcipue uero Mer-
curius maſculus atq; femina hermiphroditri pa-
rer. ¶ Quod ſane aiaduertens agricultura, præ-
parat agrum ſeminaq; ad celeftia dona. Et i-
ſtitutionibus q̃buſdã uitam plãtę propagat, & ad
ſpeciẽ alterã meliorẽq; perducit. Similia quędã
efficit medicus, & phiſicus, & chyrgic⁹ in cor-
pore noſtro, tũ ad noſtrã fouendã: tũ ad uniuer-
ſi naturã uberius comparandã. Idẽ quoq; philo-
ſophus naturalium rerũ aſtorũq; peritus, quem
porprie magũ appellare ſolemus, certis quibuſ-

dam illicebris, cęlestia terrenis oportune quidę:
nec aliter inserens q̄ insitionis studiosus agrico-
la ueteri recentem stipiti surculũ. Quod & Pro-
lemęus ualde pbat, affirmās eiusmodi sapiētę,
sic astrorũ opus adiuuare posse: quęadmodum
agricola terrę uirtutę. Subiicit magus terrena cę-
lestibus, immo inferiora passim superiorib⁹: ut
propriās ubiq; feminas suis marib⁹ fecūdādas:
ut ferrũ magneti trahēdũ: ut camphorā aeri fer-
uētī fugendam: ut chrystallũ Soli illuminādũ: ut
sulphur & sublimē liquorē accendēdũ flāmę: ut
oui testā uacuā & iplerā rore, Soli eleuādā: imo
ut ouum ipsũ gallinę fouendũ. ¶ Pręterea si-
cut nōnulli fouentes oua, etiā sine animalib⁹ ui-
tā illis ex uniuerso conciliāt: & sepe materias q̄s-
dam oportune parantes absq; ouis manifestisq;
feminibus, aialia procreāt: ut ex ocimo scorpio-
nē: apes ex boue: ex saluā auē merulę similit̄. Vi-
tam uidelicet a mũdo materiis certis oportunis
q; tēporibus adhibētes: Sic & ille sapiens ubi co-
gnouit quę materię, siue quales partim inchoa-
tę natura, partiz arte perfectę: & si sparę fuerint
cōgregatę, qualē cęlit⁹ ifluxũ suscipere possint:
has eo regnāte potissimũ, colligit, preparat, ad-
hibet: sibiq; p eas cęlestia uēdicat. Vbicunq; enī
materia quędā sic supis exposita ē, sicut specula

DE VITA CAELITVS.

re uirtuz uultui tuo, pariesq; oppositus uoci, subito superne patit ab agente uidelicet potentissimo a potestate uitaeq; mirabili ubiq; praesente, uirtutemq; passione reportat. Non aliter q; & speculum imaginē representat ex uultu: & ex uoce paries Eccho. His ferme exemplis ipse Plotinus utit, ubi Mercuriū imitatus ait: ueteres sacerdotes, siue magos in statuis sacrificiisq; sensibilibus diuinū aliqd, & mirandū suscipere solitos. Vult autē una cū Trismegisto per materialia haec nō prope suscipi numina penit⁹ a materia segregata: s; mūdāna tm̄, ut ab initio dixi & Synesius approbat. Mūdāna inq; .i. uitam quandā, uel uirtale aliquid, ex aīa mūdi & spherarū aīs atq; stellarū uel ēr motum quendā, & uirtalem quasi praesentiā ex Demonibus. Immo interdū ipsos Demonas eiusmodi adesse materiis Mercurius ipse, quē Plotinus sequitur, inquit, Demonas aērios, nō caelestes: nedum sublimiores: statuasq; Mercuri⁹ ipse cōponit ex herbis, arborib⁹, lapidib⁹, aromatis nātalem uim diuinitatis (ut ipse ait) in se habentib⁹. Adiungit cant⁹ caelestibus siles: qbus ait eos delectari, statuisq; sic adesse diutius, & pdesse hominibus, uel obesse. Addit sapientes quōdā egyptios: qui & sacerdotes erant, cū non possēt rōnibus persuadere pplo esse Deos. .i. spūs aliquos

super hoies excogitasse magicū hoc illicitū, quo
Dēmonas alliciētes, in statuas eē numina decla-
rararēt. Sed Iamblich⁹ dānat ēgyptios q̄ Dēmo-
nas non solū ut gradus quosdam ad superiores
deos iuestigandos accepint: sed plurimū adora-
uerint. Chaldeos uero Dēmonibus non occu-
paros ēgyptiis antepōnit. Chaldeos inq̄ religio-
nis antistites. Nam astrologos tam Chaldeorū
q̄ Aegyptiorū quodāmō tentauisse Dēmonas p̄
harmonia cęlestem in statuas fictiles trahere su-
spicamur. Quod significare uidet astrolog⁹ Sa-
muel hebreus auctoritate Dauidis Bil astrolo-
gi frerus. Antiquos uidelicet fictores imaginum
fecisse statuas futura pronuciātes. Harmonia
uero cęlestiū his accōmodatā esse tradit, metal-
lum fundere ad hois pulchri formā, die Mercuri
hora tertia. s. Saturni. Quādo Mercurius Sa-
turnū in aquario subit, in nona cęli plaga, uatici-
nium designante. Ascenditq̄ geminorū sidus si-
gnificans pphetas (ut aiunt) Mars a Sole cōbu-
ritur: nec Mercuriū intuet. Sol tamen aspicit cō-
iunctionis illius locū. Venus interea aliquē obri-
net angulum: occidentalis est & potēs. Luna ex
trigono gradū aspicit ascendente: similiterq̄ Sa-
turnus. Hęc illi. Ego aut̄ primo qdem ex beati
Thomę sententia puro, si modo statuas loquen

DE VITA CAELITVS.

res effecerint, non simplicē iptum stellarū in fluxum ibi formauisse uerba: Sed demonas. Deinde si forte cōtigerit eos in eiusmodi statuas ingredi, non arbitror hos ibi per celestē influxū fuisse de uincros: Sed spōte potius suis cultorib⁹ obsecutos; deniq; decepturos. Nam & natura superior ab inferiore ꝓciliat qdem aliqñ: Sed cohiberi neq;. Et dispositio illa siderū paulo ante descripta cōcurrere forte nō ꝓt. Quāuis autē Demones astronomica rōne statuis nō includant: tñ ubi per cultū eis exhibitū, ꝓntes extiterint, Porphyrius ait eos regul⁹ astronomicis orac̄la reddidisse: atq; iō frequēter ambigua. Et merito, qm̄ Iamblich⁹ ꝓbat prophetiā uerā, atq; certā, nec malis Demonibus cōuenire; nec humanis artib⁹, uel natura, sed spiratione diuina purgatis mentib⁹ ꝓuenire. Sed ad Mercurium: imo ad Plotinum iam reuertamur. Mercuri⁹ sacerdotes ait accepisse uirtutē a mundi natura cōuenientē: eamq; miscuisse. Secutus hunc Plotinus putat: totū id aīa mūdi cōciliante cōfici posse. Quaten⁹ illa nafaliū reꝝ formas, per feminales q̄sdā rōes sibi diuinit⁹ insitas generat, atq; mouet. Quas qdē rōnes appellat ēt Deos. Qm̄ ab ideis supremę mētis nunq̄ destituntur. Itaq; per rōnes eiusmodi aīam mundi facile se applicare materiis: q̄s formauit ab initio per

easdem: qñ magus uel sacerdos oportunis tem-
 poribus adhibuerit formas rerū rite collectas: q̄
 rōnem hanc, aut illā p̄pe spectant: sicut magnes
 ferrū: reubarbarum colerā: crocus cor: eupatori-
 um spodiūq; iecur: spica muscusq; cerebrū. Fi-
 eri uero posse qñq; ut rationibus ad formas sic
 adhibitis, sublimiora quoq; dona descendant,
 quatenus rationes in aīa mundi coniunctę sunt
 intellectualibus eiusdē animę formis: atq; per il-
 las diuinę mētis. ideis. Quod & Iamblichus ap-
 pbat, ubi de sacrificiis agit. Qua de re alibi nos
 oportunius disputabimus. Vbi etiā apparebit,
 q̄ impura superstitio populi gētilis extiterit. Cō-
 tra uero q̄ pura pietas euangelica fuerit: Quod
 magna ex parte in libro de religione christiana
 iam fecimus.

F I N I S.

¶ Apologia quedam. In qua de medi-
 cina. astrologia. uita mūdi. Itē
 de magis, qui Christum
 statim natum salu-
 tauerunt.

MARSILIVS Ficinus florentin⁹, dilectif
simis suis in ueritatis studio fratribus,
tribus Petris, Nero, Guiciardino, So-
derino, ter quaterq; salutē. Rectius modo Tripe-
tro q̄ tribus Petris fortasse dixissē. Sicut enī; ubi
palma est una nō faciūt plures in ea digiti, man⁹
ibi plures: sic uestra amici corpora tria nihil p̄-
hibere uident, quo minus unū efficiat Petrū una
uoluntas. ¶ Saper ille cęlestis patrię Christ⁹ raz
ingentē pcreauit petrā, ut imenso huic edificio
ecclīę suę una hęc petra fūdādo sufficeret. Ego
quoq; tā grādes nactus sū diuina q̄dam sorte pe-
tras: ut tres nunc meo uel arduo satis edificio fa-
ciant. Nunc uobis amici nunc, si nescitis, arx illa
Palladis necessaria fore uidef: qua p̄cul a nobis
seuū ipiorum gigantū ipetum arceamus. Quā
obrem ur̄a primū arce tribus cōstructa Petris,
triū liberorū meorū uitā, uitę publicę succurrē-
tium munire decreui. ¶ Scitis (ut arbitror) me de
uita librū cōposuisse, in libellos tris diuisū. Quo-
rum p̄mus de uita sana. Scđus: de uita lōga. Ter-
tius: de uita cęlitis inscribet. Igif esca tituli tam
suauis q̄ plurimos alliciet ad gustandū: Sed in nu-
mero tanto ignorantes pleriq; futuri sunt (ut ar-
bitror) maligni q̄q; non pauci. ¶ Ali⁹ ergo dicet,
nōne Marsilius est sacerdos? Est p̄fecto. Quid

igitur sacerdotibus cum medicina? Quid rursus cum astrologia cōmeriti? Alius item. Quid Christiano cum magia uel imaginibus? Alius autē, & quidem indignus uita, uitam iuidebit cęlo. Cuncti deniq; sic affecti, beneficio in eos nostro ingrati nimis erunt. Atq; aduersus charitatē nostram Qua uite, prosperitatiq; publicę pro ingenii facultate cōsulimus, nō pudebit esse crudeles. Cōmunis igit̃ erit uobis iste labor: Sed ut quodammodo leuior sit: tres. n. estis aduersū tres hostes distributū subire certamē. Nec inuectiua (nouī enī ingeniū uestrū) cōfurabitis iuectiuā: Sed alieni fellis amaritudinē: quę uestra suauitas est mirifica uestri mellis dulcedine supabitis. Principio candidissime Nere respōdeto primis, antiquissimos quondā sacerdotes fuisse medicos pariter & astronomos. Quod sane chaldeorū, persarum, egyptiorū testificantur hystorię. Ad nulum præterea magis q̃ ad pium sacerdotem pertinere singularis charitatis officia: quę quidem in maximo omniū beneficio q̃ maxime lucent. Officiū uero præstantissimū est proculdubio, quod & maxime necessariū: & imprimis ab omnibus exoptatur; efficere uidelicet, ut hominibus sit mēs sana in corpore sano. Id autē ita demū præstare possumus, si coniungimus sacerdotio medicinā

APOLOGIA.

At quoniam medicina sine fauore celesti, quod & Hypocrates Galienusque confitentur, & nos experti sumus, sepius est inanis, sepe etiam noxia, nimirum ad eandem sacerdotis charitatem astronomia pertinet, ad quam attinere diximus medicinam. Eiusmodi (ut arbitror) medicum honorari sacre legis iubent, quoniam propter necessitatem hunc altissimus procreauerit. Et Christus ipse uitae largitor, qui discipulis mandauit, languentes toto orbe curare, sacerdotibus quoque precipiet, si minus uerbis, ut illi quondam, mederi possint: saltem herbis & lapidibus medeantur. Quae si minus ipsa sufficiant oportuno quondam afflatu caeli consistere haec, & egroris admouere iubebit. Nam & ipse eodem afflatu caeli animalia passim ad suam quoque concitat medicinam: usque adeo uitae omnium abundantissime prouidet. Sic instinctu celesti diuinitus instigante, serpentes quidem maratro, hircines autem celidonia oculis medicantur: Aquilae uexatae partu aeritem lapide diuinitus inuenerunt, quo feliciter oua statim eniterentur. Itaque Deus ipse qui per caelum animalia quaeuis ad medicinas instigat: sacerdotes certe permittit non mercede inquam, sed charitate medicinis caelitus confirmatis morbos expellere. His uero tu deinceps plura etiam si expedierit ingenium tuum aculeis addes.

¶ Surge post hæc & tu Guiciardine uehemens:
atq; curiosiis ingeniis respondero, Magiam uel
imagines non probari quidẽ a Marfilio, sed nar-
rari, Plotinũ ipsũ interpretate. Quod & scripra
plane declarãt, si equa mente legantur. Neq; de
magia híc prophana, quę cultu Dẽmonũ nititũ,
uerbũ quidẽ ullum asseuerari: Sed de magia na-
turali, quę rebus naturalib⁹ ad p̄sperã corporũ
ualitudinẽ celestiũ beneficia captat, effici m̄tio-
nem, quę sane facultas tã cõcedẽda uideẽt ingeni-
is legitime utentibus, q̄ medicina & agricultura
iure cõceditur. Tantoq; etiã magis, quãto perfe-
ctior est industria, terrenis celestia copulãs. Ex
hac officina Magi oĩm primũ Christũ statĩ natũ
adorauerũt. Quid igit̄ expauescis Magi nomen
formidolose? Nomẽ euãgelio gratiosũ. Qd̄ non
maleficũ & ueneficũ: sed sapiẽtem sonat & sacer-
dotem. Quid nam profiteretur Magus ille uenera-
tor Christi prim⁹? Si cupis audire quasi qdã agri-
cola est: certe qdã mũdicola ẽ. Nec p̄pterea mũ-
dũ híc adorat: quẽadmodũ nec agricola terram
Sed sicut agricola humani uictus gratia ad æ-
rem temperat agrum: sic ille sapiẽs, ille sacerdos
gratia salutis humane inferiora mundi ad supe-
riora contemperat, atq; sicut oua gallinę, sic o-
portune terrena subiicit fouenda celo. Quod

8

APOLOGIA.

b

efficit sēp ipse deus: & faciēdo docz, suadetq; fa-
 cere, ut a superis infima generent & moueātur,
 atq; regant. Deniq; duo sūt magiq; genera. Vnū
 qdem eorū, qui certo quodā cultu Demonas si-
 bi ꝑciliant: Quorū opera freti fabricāt sepe por-
 tenta. Hoc autē penitus explosū est, qñ princeps
 huius mundi eiectus est foras. Alterum uero eo-
 rum q naturales materias oportune causis subiū-
 ciunt naturalibus mira qdam rōne formandas.

¶ Huius quoq; artificiū species duę sūt. Altera q
 dem curiosa: altera necessaria. Illa sane ad osten-
 tationē superuacua fingit ꝑdigia: Ceu qñ Persa-
 rum magi ex saluā sub fimo putrefacta dum Sol
 & Luna scđam Leonis faciem occuparent, eūdē
 q; gradū ibi tenerent, generabant auē merulę si-
 milē: serpentina cauda: eamq; redactā in cinerez
 infundebant Lāpadi. Vnde domus statī plena
 serpentibus uidebat. Hoc aut tanq uanū & salu-
 ti noxiū procul effugiendū. Tenenda tñ species
 necessaria, cū astrologia copulans medicinā. Si
 quis aurē pertinax ulterius instet, morē huic ita
 gerito Guiciardine: ut ne legat hęc nra, nec intel-
 ligat, nec meminerit, nec utat homo, si homo ē,
 tanto bñficio prorsus indignus. Multa sunt ꝑꝑ-
 terea q tu aduersus ingratā ignorantia in mediū
 afferre tuo ingenio poteris. **¶** Quid nā agis &

tu strenue Soderine noster? Tolerabis ne supstitiosos cęcosq; nescio quos futuros, qui uitaz in aialibus: uel abiectissimis: herbisq; uilissimis manifestam uident. In cęlo, in mūdo nō uident. Iam uero si homunciones isti uitā minimis concedūt mundi partibus, quę tandē dementia est? Quę inuidia? Nec nosse, nec uelle totū uiuere in quo uiuimus, & mouemur & sumus. Quod qdem canit Aratus: Iouem manifeste significās cōmunez corporis mūdani uitā. Per oportune nūc in hęc Arati uerba nescio quō uideor incidisse. Memini Lucam euangelistā: memini Paulum apłm his uerbis libenter uti. In q̄b̄s mundi uitam sapientes illi nō horrent. At uero supstitiosus qdā his obiiciet non facile conuinci ex uerbis eiusmodi Paulum assentiri, mundum hēre aiam: Sed tantū subesse deo: ac nos in hoc ipso Deo uiuere. Esto igit̄. Ne noīemus in mundo qñ non placet aiam. Nomē aia sit p̄phantū. Licebit ne saltē uitā q̄lem cūq; dicere? Quā Deus ipse mūdi faber huic op̄i suo tā feliciter absoluto clementer ispirer. Qñq; dem erga uilissima q̄q; niuētia non est auar⁹, Et quotidie per cęlū q̄ plurimis quę sūt in eo largissime p̄stat uitā. Dic amabo nōne uides boues & asinos, o bos, o asine, qui tacru quodā ex se uiuētia generāt esse uiuos? Si ergo hęc p̄terea, ex se

APOLOGIA.

uiua quedā aspectu etiā generarent, an nō mīro
 magis hęc uiuere iudicāres: si quod mō ipse iudi-
 cium, si quā uitā hēs. Cēlū terrę maritus nō tan-
 git (ut cōis est opinio) terrā. Cum uxore nō coit:
 sed solis siderū suorū quasi oculorum radiis un-
 diq; lustrat uxorē: lustrando fecundat, procreat
 q; uiuentia. Num ergo uitā uel intuen-
 do largiēs ipsum in se propriā nullam habet uitā? Et qđ de-
 dit auī strutho uitā aspectumq; uiuificum: lon-
 ge est hoc ipso deterius. His tandē adductis in
 medium, nisi psuasēris superstitiosū istum mitti-
 to semiuuū: immo uero non uiuū. ¶ Proinde ut
 pluribus causam nrām patronis agamus, addito
 Petre mi Nere Amphionē illum nrām Landinum
 Christophorū oratorez pariter & poetā. Ille no-
 ster Amphio suauitate mira celeriter lapidea ho-
 stium nostrorū corda demolliet. ¶ Tu uero Gui-
 ciardine carissime compater, ito nūc, ito alacer,
 Politianum Herculem accersito. Hercules quō-
 dam ubi periculosius certandum foret, uocita-
 bat Iolaum: Tu nunc similiter Herculem. Nosti
 profecto quod barbara monstra latiū iam deua-
 stantia Politianus Hercules inuaserit, laceraue-
 rit, interemerit, q̄ acriter expugnet passim. Quā-
 tuto propugnet. Hic ergo uel centum hydrę
 capita nostris liberis minitantia statim ptundet

claua, flāmisq3 cōburet. **V**enia mi dulcissime So-
derine: Surge age, Picū salutato Phoebē. Hūc
ego sepe Phoebū appello meū. Ille me Dionysi-
um uicissim atq3 liberū. Fratres ergo sumus. Nū-
cia Phoebo meo, uenenosum cōtra nos pytho-
nem, ex palude iam iam emergentem. Tendat ar-
cum, obsecra precor. Confestim spicula iaculeŕ.
Intender ille protinus, scio quid loquar: uenenū
q3 torum semel una nece necabit. **V**alere iam
feliciter amantissimi fratres mei, non ualitudine
tantum felici: Sed ipsa etiā felicitate digni. Libe-
torumq3 meorū in lucem iam prodeuntium ua-
litudinem felicitatemq3 curate. **XV. Septēbris**
M. CCCC. LXXXVIII. In agro Caregio.

Quod necessaria sit ad uitam securitas & trā-
quillitas animi.

MARSILIVS Ficin⁹ Dilectissimis i ue-
ritatis uenatiōe fratrib⁹ Bernardo Ca-
nifiano, Iohāni Canacio, Amerigo Cur-
fino Salutē. Cū p̄mis hic i uerbis uenationē quā-
dā instituissem⁹, merito forsā canes statim adhibui-
m⁹ & cursores. Apte qdē philosophātes appel-
lauimus uenatores, anhelā sepe ueritatis idagi-
ne laborantes. Num etiā apte canes? Aptissime i-
quit in Republica Socrates. Philosophātes enī
uel legitimi sunt uel spurii. Ambo canes. Illi qui-

APOLOGIA.

dem ueritatem ipsam sagaciter inuestigant, mordicus inuentã tenent. Hi uero pro opinione lantant, mordent, lacerant. Tantũ profecto canes inter philosophos sibi uendicant, ut non solum seipfos in sectam aliquam inseruerint: sed etiam sectam ipsi suã nomine Cynicã quandoq; conferint. Habet quineriam suos achademia canes. Huc ergo uos sagaces achademię cães: huc uos uelocissimi cursores aduoco. Tris enĩ estis. Tres ergo nũc meos p̄cor defendite liberos adhuc teneriores, iter lupos (ut uereor) e uestigio pdituros. Currite inquã alacres: negocia enĩ nũc uobis oprata mando, nõ curas. Georgiũ Benignũ Saluiatum cognoscitis meũ: Qui ueritatẽ illam per cuius nunc uos uestigia passim uenando discurritis, iãdiu est sagaciter assecutus. Qui & fratres suos Solis istar, maior ipse, miores illustrat. Huic igitur, si quem luponũ ululatũ audieritis, nuntiate. Fortissimus ille Georgius omnes facile fugabit lupos, qui & uastũ draconẽ quãdoq; trãffixit. Ille me igitur, ille sollicitudine simul & uos cura leuabit. **S**olet enĩ inter uos aliquis, & quidẽ iam sepius dicere: nichil ad uitam salubrius experiri, q̄ magna cum securitate tempora deglutire. Ceteri uero dicẽti protinus arridere. Sed dic age Canaci quid nam hoc tuũ est totiẽs

repetitum? Tempora deuorare? Quid deniq; tibi uis? Non esse inquit, sed bibere potius. Non mandere, uel conterere: sed faucibus plenis igitur gitare. Siquidē tempus ipsū natura quędam est liquens (ut ita dixerim) atq; labilis. Lipientiū uero hęc est conditio: ut si cohibeas in angustum, subito perdas. Diffluunt enī coacta celeriterq; diffugiūt. Si aquam spongię imbibitā forte cōpresseris, exprimes eam, statimq; disderges. Si latius hęc tenueris, retinebis. Multo magis aerem ignemq; & ætherem. Hinc apud poetas frustra contendunt, qui ampla diuorū maniū ue simula tra uulnīs capescere moliantur. Late admodū accipienda sunt latissima. Lipientia & amplissima sunt amplissime possidēda. Tunc certe grauiter nos premit angustia, quando animū ipsū morū q; eius naturaliter amplū redigimus i angustū. Quicūq; studia negociaq; pensitāt examussim: & in minima quęq; semper exactissime deterūt: uitam interea suam, heu suam uitam clam miseri conterunt. Recte igitur Pythagoras præcepisse uiderur. Caue ne quando in angustū forte cohibearis, nihil cęlo amplius. Nihil est uitalius. Angustissima uicissim terra uitam habet in mundo q̄ minimā. Deniq; si cęlo temporeq; uiuimus, q̄to hęc latius absorbemus, tanto uiuimus & di-

APOLOGIA.

utius. **V**iuite ergo lari ab angustia procul o amici. Viuite leti. Letitia celum uos creauit sua. Quã suo quodam risu idest dilaratione, motu, splendore declarat: quasi gestiens. Letitia celum uos seruabit uestra. Ergo quotidie impreses uiuite leti. Nam sollicitudo presentiu, rapit uobis presens: preripitque futurum. Curiositas futurorum celeriter in preteritum uos traducit. Iterum igitur precor, atque iterum, uiuite leti. Nam fata sinunt: dum securi uiuatis. Sed ut reuera sine cura uiuatis, ne unam quidem hanc curam sumite: qua solliciti cureris unquam: qua potissimum diligentia curas efugiatis. **U**na enim cura hec mortalibus heu miseris omni cura cor urit. Negligite igitur diligentiam. Negligentiam uero diligite. Atque hanc etiam negligenter. Quoad licet uobis inquam, atque decet. **H**ec autem non tam ut sacerdos amici mando uobis, quam ut medicus. Nam absque hac una tantum medicinarum omnium uita medicine omnes ad uitam producendam adhibite, moriuntur.

XVI. Septembris. M. CCCC. LXXXVIII. In agro Caregio.

Tabula.

CAPITVLA PRIMI LIBRI QVI TRACTAT DE VITA SANA.

Prohemium in quo etiam agitur sanitatē mētis sanitati corporis anteponendam.	
Nouem studiosorum duces.	Cap. I.
Quam diligens habenda cura sit cerebri. cordis. stomachi spiritus.	cap. II.
Litterari pituitę & atrę bili obnoxii sūt.	cap. III.
Quot sint causę quibus litterari melācolici sint uel fiant.	cap. IIII.
Cur melācolici ingeniosi sint, & quales melācolici sint eiusmodi: quales contra.	cap. V.
Quo pacto atra bilis pducatur ingenio.	cap. VI.
Quiq; sunt p̄cipui studiosorū hostes. pituita. atra bilis. coit ⁹ . satiētas. matutin ⁹ sōn ⁹ .	cap. VII.
Quę sit hora inchoandis studiis oportunior: q; ue continuandi modus.	cap. VIII.
Quomodo sit uitanda pituita.	cap. IX.
Qua ratione uitāda sit atra bilis.	cap. X.
Cura stomachi.	cap. XI.
De his q̄ fouēt mēbra p̄cipua uires sp̄s.	cap. XII.
Medicinę contra pituitam.	cap. XIII.
Destillatio atq; eius cura.	cap. XIII.
Dolor capitis & cura eius.	cap. XV.
De cura uisus.	cap. XVI.

De gustu instaurando.	cap. XVII.
De exacta atq; bilis cura.	cap. XVIII.
De sirupis.	cap. XIX.
De pilulis.	cap. XX.
De medicina liquida.	cap. XXI.
De sanguinis missione.	cap. XXII.
De electuariis.	cap. XXIII.
De nimia uigilia.	cap. XXIII.
De hebetudine atq; obliuione.	cap. XXV.
Corporeum quidem spiritum cura. Incorporeū uero cole: ueritatē deniq; uenerare. Primum medicina Pręstat. Secundū disciplina moralis. Tertium uero religio.	cap. XXVI.

PROHEMIVM in librum secundū de uita longa. Capitula eiusdem libri.

Ad perfectionem scientię necessaria est uita longa: quā etiā diligentia pręstat. cap. I.

Vitalis calor nutritur humore: quo deficiēte fit resolutio: quo excedēte fit suffocatio. cap. II.

Quō temperandus calor ad humorem atq; uicissim quodam Mineruę concilio. cap. III.

Quibus de causis arefcit humor naturalis: uel pe regrinus exundat. Et q̄necessaria sit ad uitā perfectā digestio. cap. III.

Sanguis & humor accōmodatus uitę aerius eē

debet, qualitate temperatus: substantia medius
atq; tenax. cap. V.

Communis comedendi bibendique regula, & q̄
litas epularum. cap. VI.

Ne utaris alimentis quę cito putrescunt: nec in
eiufmodi regionibus habites: Vinum & triticū
pręceteris elige: Putrefactionem & resolutionē
fuge. cap. VII.

Dieta: uictus medicina senum. cap. VIII.

Naturę aromatum & cordialium necessarię: &
rursum qualis senum uictus. cap. IX.

De auro & aureis alimentis: & recreatione se-
num. cap. X

De usu lactis funguinis que humani pro uita se-
num. cap. XI.

Dieta, habitatio, cōsuetudo senum. cap. XII.

Quę aduincula senes a planetis accipiant ad
omnia membra fouenda Vbi memento passulas
uvas piguefacere iecur atq; corroborare, quod
maximum est uitę subsidium. cap. XIII.

Confabulatio senum sub Venere per uirentia
prata. cap. XIII.

Mercurius alloquitur senes, & consulit eis circa
uoluptatē. odores. cantus. medicinas. cap. XV.

Confirmatio superiorū: & q̄ deuitare debemus
assiduā cogitationē & coitum. cap. XVI.

De medicinis senium, & de habitatione iterū at
que dieta. cap. XVII.

De nutrimento spiritus, & conseruatione uite
per odores. ubi in hoc capitulo de usu mellis di-
cit. Memento rosaceū mel solidū & liqdū senib⁹
conseruandis accōmodatissimū. cap. XVIII.

Magorū medicina pro senibus. cap. XIX.

De periculis euitandis ex quolibet uite septēna-
rio imminentibus. cap. XX.

PROHEMIVM in librum tertium de uita celi
tus.

¶ Capitulo eiusdem libri.

In quo consistat secundum Plotinum uirtus fa-
uorem celitus attrahens scilicet in eo q̄ aia mun-
di & stellarum demonūq; animę facile alliciū-
tur corporū formis accōmodatis. cap. I.

De concordia mundi. de natura hominis secun-
dum stellas. quomodo fiat attractus ab unaq; q;
stella. cap. II.

Inter animam mundi, & corpus eius manifestus
est spiritus eius, in cuius uirtute sunt q̄ttuor ele-
menta. Nos uero per spiritū nostrum hunc pos-
sumus haurire. cap. III.

Spūs n̄r haurit mūdi sp̄m per r adios solis & io-
uis: q̄tenus ipse fit solaris, & iouialis. cap. III.

Tres gratię sunt. Iuppiter, & Sol, & Venus. Iup-

pitur est gratia geminarum media & maxime nobis accommodata. cap. V.

De uirtute in nobis naturali, uitali, animali: & per quos planetas adiuuentur & quomodo per aspectum lunę ad solem, & Venerem: maxime uero ad iouem. cap. VI.

Quomodo membra foueantur in nobis per cõparationem lunę ad signa & ad stellas fixas. cap. VII.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum. cap. VIII.

Dignitates planetarum in signis ad usum medicinarum obseruandę. cap. IX.

Quomodo planetis uti debeamus in medicinis. cap. X.

Quibus modis spiritus noster haurire plurimum potest de spiritu uirę mundi: Et quomodo planetę spiritum procreant atque recreant: & qualia ad unum quęque planetam pertinent. cap. XI.

Res naturales atque etiam artificiose habent uirtutes a stellis occultas: per quas spiritum nostrum stellis eiusdem exponunt. cap. XII.

De uirtute imaginum secundum antiquos, atque medicinarum cęlitus acquisita. cap. XIII.

Ordines rerum a stellis pendentium ut Solarium atque similia: & quomodo spiritus fiat solaris. cap. XIII.

De uirtute imaginum secundum antiquos atque medicinarum: & quomodo medicinę sint longe ualidiores quam imagines. cap. XV.

De potestate cęli. De uiribus radiorũ, unde uim
fortiri putentur imagines. cap. XVI

Quã uí hñt figurę in cęlo atq; sub cęlo. ca. XVII

Quales cęlestium figuras antiqui imaginib⁹ im-
primebant, ac de usu imaginum. cap. XVIII.

De fabricanda uniuersi figura. cap. XIX.

Quantam imagines uim habere putentur in spi-
ritum, & spiritus in eas: & de affectu utentis &
operantis. cap. XX.

De uirtute uerborum, atq; cantus ad beneficiũ
cęleste captandum. Ac de septem gradibus per-
ducentibus ad cęlestia. cap. XXI.

Quomodo septem modis nos cęlestibus accõ-
modare possumus: & quibus Saturnus sit male-
ficus: quibus propitius: quos Iuppiter a Satur-
no defendat: quomodo cęlum agat in spiritum,
& corpus, & animam. cap. XXII.

Vt prospere uiuas, agasq; imprimis cognosce in-
genium: sidus: genium tuum: & locum eisdem cõ-
uenientem. hic habita. professionem sequere na-
turalem. cap. XXIII

Qua ratione litterati cognoscant ingenium su-
um: sequentibus uictum spũi cõsentaneũ ca. XXIII

Astronomica diligentia in liberis procreandis.
In preparandis epulis. In edificiis, & habitatio-
ne atq; uestib⁹. Et qũtũ curare talia liceat. ca. XXV

Quomodo per inferiora superioribus exposita
deducantur superiora. Et per mundanas mate-
rias mundana potissimū dona. 2cap. XXVI.

— 000

1 11/11 1

2

1 *

+

1/1

C und e n immer fuller & mad mo d
 ayndt dff mtr fdt ma d in d la gion p
 67 00 me 67 1.5

M r Jean ~~de~~ ~~com~~ ~~ban~~ ~~de~~

